

ESTRATEGÍA DE
DESENVOLVEMENTO LOCAL
PARTICIPATIVO
LEADER 2023-2027

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural:
Europa inviste no rural

21·22

CONTIDO

A. PROCESO PARTICIPATIVO	2
B. ANÁLISE E DIAGNÓSTICO DO CONTEXTO TERRITORIAL E SOCIOECONÓMICO QUE AFECTA O DESENVOLVEMENTO RURAL NO ÁMBITO TERRITORIAL PROPOSTO	33
C. ANÁLISE DA ACTUACIÓN RETROSPECTIVA DO DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO NO TERRITORIO DE ACTUACIÓN: AVALIACIÓN DOS RESULTADOS OBTIDOS NOS PROGRAMAS ANTERIORES	91
D. ANÁLISE DO NOVO MARCO NORMATIVO E INSTITUCIONAL E IMPACTO PREVISIBLE NA FUTURA ESTRATEXIA	110
E. ANÁLISE DA SITUACIÓN ACTUAL DE USO E XESTIÓN DO TERRITORIO CORRESPONDENTE	136
F. COORDINACIÓN COAS ESTRATEXIAS GLOBAIS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DE GALICIA	148

A. PROCESO PARTICIPATIVO

1. Relación de persoas e entidades participantes (4)
2. Cronograma das actuacións e actividades desenvolvidas e das ferramentas de participación pública empregadas (6)
3. Metodoloxía empregada para o tratamento da información obtida (9)
4. Resultado e conclusións do proceso de participación pública(17)

PROCESO PARTICIPATIVO

“A participación é a estrela de todo proceso” xa que supón un exercicio de profundización democrática no que as comunidades se converten en suxeitos activos do cambio social e en protagonistas de todo procedemento.

A participación convértese en estratexia e en elemento metodolóxico básico para acadar os obxectivos perseguidos. No marco desta memoria defínese a participación como un proceso que aglutina os diferentes axentes dunha comunidade, que tras a información correspondente, realizan un diagnóstico e identificación das necesidades colectivas relacionadas cun sector, temática ou situación determinada, elaboran propostas de mellora e teñen a oportunidade de implicarse no seu desenvolvemento.

E falamos de "procesos" porque son intervencións que teñen un punto de partida no que traballar, colectivamente, para chegar a outro punto que supoña maiores niveis de benestar colectivo e poidan trazarse obxectivos comúns. Por iso, cada proceso é diferente de todos os demais, porque cada comunidade ten a súa propia realidade e debe partir dela, para definir a posteriori onde quere ou pode chegar. Neste sentido, o proceso vaise definindo a medida que avanza e con leva unha gran aprendizaxe para todas as partes implicadas. Tanto é así que hai quen sostén que non é tan importante o resultado como o propio proceso xerado.

No proceso de definición dos axentes identificados e seleccionados para a elaboración da estratexia do GDR1 Terras de Miranda os principios nos que se baseou a participación foron os seguintes:

- Facilitar o papel das persoas e entidades, especialmente dos sectores, que teñen unha importante presenza no territorio.
- Obter unha visión integral das necesidades e potencialidades do territorio, que aborden unha dimensión tanto sectorial como global.
- Integrar un enfoque flexible que permita cumprir os obxectivos do Feader, pero tamén doutros programas, garantindo así a complementariedade dos distintos programas do territorio.

- Xerar espazos de traballo que favoreceran sinerxías entre axentes para lograr a creación de propostas e iniciativas conxuntas.

Dende o Grupo de Desenvolvemento Rural incidiuse en motivar e permitir unha participación real; informar á poboación local de que pode contribuír a desenvolver unha Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo que se basee na súa participación e que o compromiso de recibir financiamento acorde cos seus intereses non é suficiente. Significa planificar a participación necesaria e como se pode facer posible.

Garantiuse que o proceso fora inclusivo e viable, evitando a exclusión de grupos mais difíciles de xuntar como por exemplo os mozos ou maiores, que podían ter dificultades para desprazarse, ou con tempo limitados, como pais traballadores, etc.

Unha vez que se estableceu unha ampla base de participación, foi importante comunicarse de forma eficaz, mantendo á xente informada e comprometida nos procesos para garantir un alto nivel de participación local de todas as partes potenciais interesadas.

Á súa vez, foi importante xestionar ben dende o principio as expectativas dos axentes sobre cal sería o seu papel no desenvolvemento da estratexia.

En primeiro lugar, tendo en conta a relación de información xa elaborada durante a elaboración do diagnóstico, estableceuse un inventario da información dispoñible. Isto facilitou saber que información adicional sería necesario recoller.

A través das diferentes técnicas e metodoloxías a información requirida foise ampliando, así, esta permitiu consolidar información xa existente e útil para a estratexia, ou identificar aspectos non contemplados na fase de consulta e estudo, favorecendo así a ampliación da batería de indicadores temáticos analizados.

Aproveitouse ao máximo as fontes de información secundarias, xulgando o que é relevante e valioso e aproveitando ao máximo a información existente. Foi importante ter en conta ademais outras iniciativas, plans ou estratexias existentes sobre a zona como posibles fontes de información complementarias.

Por todo o anterior, é evidente que durante o deseño da Estratexia de Desenvolvemento Rural se empregou tanto información cuantitativa (de fontes primarias) como cualitativa (de fontes secundarias). A información cuantitativa permitiu saber "que" e cualitativa "por que"

1. Relación de persoas e entidades participantes

Para levar a cabo un proceso participativo foi preciso alinear aos participantes coa potencial información da que dispoñían para enriquecer e validar a diagnose territorial realizada. Para iso propúxose a segregación dos axentes en catro niveis:

1. Axentes públicos (Institucións e administracións).
2. Axentes técnicos (Técnicos públicos e privados).
3. Axentes sociais (Asociacións, cooperativas, cidadanía en xeral,...).
4. Axentes privados (Sector comercial e empresarial).

A selección dos axentes participantes realizouse, polo tanto, segundo os criterios adecuados, procurando incorporar ao proceso os seguintes tipos de axentes:

- Entidades locais e demais autoridades públicas competentes.
- Interlocutores económicos e sociais.
- Interlocutores ambientais.
- Emprendedores, mozos e profesionais independentes.
- Empresas dos principais sectores.
- Organizacións que promoven a igualdade e a non discriminación.
- Entidades sen ánimo de lucro relevantes.
- A cidadanía en xeral e a poboación nova en particular.

Esta estrutura participativa responde ao disposto no artigo 8 do Regulamento (UE) nº 2021/1060 do Parlamento Europeo e do Consello, do 24 de xuño de 2021, polo que se establecen as disposicións comúns relativas ao Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional, o Fondo Social Europeo Plus, o Fondo de Cohesión, o Fondo de Transición Xusta e o Fondo Europeo Marítimo, de Pesca e Acuicultura, así como as normas financeiras destes Fondos e o de Asilo, Migración e Integración, o Fondo de Seguridade Interior e o Instrumento de apoio financeiro para a xestión de fronteiras e a política de visados.

A participación dos axentes intentouse que fose coherente a nivel cualitativo e cuantitativo co tema obxecto de análise e debate, independentemente de que fora contextualizado na fase de deseño da Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo, no seu seguimento ou na súa avaliación.

nº	Participantes	Tipo	Carácter	Sector	Concello	Comarca
1	Concello de Ribadeo	Público			Ribadeo	Mariña
2	Concello de Xove	Público			Xove	Mariña
3	Concello de Viveiro	Público			Viveiro	Mariña
4	Concello de Burela	Público			Burela	Mariña
5	Concello de Mondoñedo	Público			Mondoñedo	Mariña
6	Concello de Lourenzá	Público			Lourenzá	Mariña
7	AFA Viveiro		Asociación	Social	Viveiro	Mariña
8	Asoc. Pratodo		Asociación	Social	Viveiro	Mariña
9	Escola Rugby Astérix		Club	Deportivo	Viveiro	Mariña
9	Asoc. Xeito Rural		Asociación	Agrario		Mariña
10	Asoc.Terras de Miranda		Asociación	Social	Mondoñedo	Mariña
11	Kiwi Atlántico S.A.	Privado	S.A.	Empresa		Mariña
12	Asoc. Prof. Kiwi Galicia		Asociación	Agrario		Mariña
13	Kiwis Ribadeo S.L.	Privado	S.L.	Empresa	Ribadeo	Mariña
14	ASAGA		Asociación	Agrario		
15	Sindicato Labrego Galego		Asociación	Agrario		
16	Mujeres en Igualdad		Asociación	Social	Burela	Mariña
17	Asoc. Cultural Burela Floral		Asociación	Cultural	Burela	Mariña
18	Fundación Eu Son		Fundación	Social	Burela	Mariña
19	AFAN Burela		Asociación	Social	Burela	Mariña
20	Saúde Mental A Mariña		Asociación	Social		Mariña
21	Fundación Expomar		Fundación	Pesca	Burela	Mariña
22	Asoc. Patrimonio Laurentino		Asociación	Cultural		Mariña
23	Federación Galega Espeleoxía		Federación	Investigación	Mondoñedo	Mariña

Táboa 1. Relación de persoas e entidades participantes

2. Cronograma das actuacións e actividades desenvolvidas e das ferramentas de participación pública empregadas

A continuación preséntanse as actuacións levadas a cabo ao longo do proceso participativo, as ferramentas empregadas e metodoloxías que fixeron efectivas a participación pública.

	Actuación	Datas realización	Ferramentas de participación	Metodoloxía	Obxectivos	Axentes implicados
FASE PREPARATORIA	Reunión inicial Xunta Directiva	22/06/2022	Convocatoria aos partícipes a través do mail ou teléfono. Publicidade da existencia da convocatoria a través de webs e RRSS	Reunión transversal presentación informativa	Deseñar as actuacións a desenvolver Definición dos axentes chave Deseño de cuestionario Difusión da convocatoria	Técnicos GDR e membros da Xunta Directiva
	Reunión técnica	02/10/2022	Convocatoria aos partícipes a través do mail ou teléfono.	Reunión técnica de coordinación	Facer unha proposta de cronograma e estrutura das reunións sectoriais	Técnicos GDR e Técnicos externos
FASE INFORMATIVA E DE ANÁLISE	Enquisas cidadanía	Permanente	Accesible dende a páxina web e RRSS do GDR	Enquisa on line a cidadanía	Obter información sobre a visión que a cidadanía en xeral ten do territorio, indicando carencias, necesidades ou potencialidades, co fin de definir liñas de actuación	Cidadanía en xeral
	Entrevistas individuais	10/2022	Convocatoria aos partícipes	Reunión transversal	Obter información	Representantes dos Concellos

			a través do mail ou teléfono.	de recollida de datos	sobre carencias, necesidades, ... vistas por alcaldes e concelleiros, empresarios e representantes de outras entidades	do territorio e representantes de outros sectores empresariais, como o forestal e o turístico.
	Mesas sectoriais: 1.Sociocomunitaria 2.Bienestar Social 3.Agroforestal 4.Empresarial 5.Sociocomunitaria	25/10/2022 25/10/2022 28/10/2022 02/11/2022 04/11/2022	Convocatoria aos partícipes a través do mail ou teléfono. Publicidade da existencia da convocatoria a través de webs e RRSS	Mesas de traballo Enquisas	Obter información sobre a visión que os diferentes sectores teñen do territorio, indicando carencias, necesidades ou potencialidades	Asociacións, agrupacións, comunidades, en xeral axentes sectoriais segundo o sector involucrado.
FASE DE CONCLUSIÓN	Reunión técnica	10/11/2022	Convocatoria aos partícipes a través do mail ou teléfono.	Reunión de traballo	Análise e tratamento da información recollida nas actuacións levadas a cabo no proceso participativo. Base para definir a EDLP.	Técnicos GDR e Técnicos externos

Táboa 2. Cronograma das actuacións desenvolvidas e das ferramentas de participación empregadas

Tendo en conta o descrito anteriormente no Cronograma do Proceso Participativo e todas as accións levadas a cabo para o desenvolvemento do mesmo onde a participación dos diferentes axentes sociais e da cidadanía en xeral do territorio de actuación foi fundamental, detallamos unha relación de persoas e entidades que formaron parte deste proceso segundo a actividade proposta:

- Charlas individualizadas con alcaldes, concelleiros delegados, representantes institucionais sobre áreas de interese para a consecución dos obxectivos buscados na estratexia.

- Charlas individualizadas con empresario do sector forestal , Maderas e Laminados Villapol, presidente da SAT Monte de Trabada, vicepresidente da Cámara de Comercio de Lugo e secretario do GDR, entre outras e co presidente da Asociación Provincial de Hostelería e Turismo de Lugo (APEHL)
- Consulta a cidadanía, enquisa on line destinada a participación de toda a veciñanza do territorio.
- Mesas sectoriais:
 - 1º Sector agrario, gandeiro, forestal e medioambiental: incluíu entidades representativas do sector, como cooperativas agrarias, sociedades agrarias de transformación, comunidades de montes, asociacións forestais, organizacións profesionais agrarias.
 - 2º Asociacións deportivas, recreativas, de veciños, culturais, educativas ou etnográficas: onde se integraron todas estas agrupacións sen ánimo de lucro.
 - 3º Asociacións do sector social: integrada por entidades do ámbito dos servizos sociais
 - 4º Asociacións de mulleres.
 - 5º Asociacións xuvenís.
 - 6º Asociación de empresarios, multisectoriais e entidades vinculadas a sectores non contemplados nas anteriores.
- Reunións técnicas e institucionais, onde se reuniu o equipo técnico do GDR con outros axentes técnicos e asesores externos así como tamén coa comisión executiva e asemblea de asociación.

3. Metodoloxía empregada para o tratamento da información obtida

Para que o proceso participativo fora o mais completo posible e nos permita concretar unha estratexia que respondera as necesidades do noso territorio de xeito perfecto utilizamos a técnica de Tormenta de Ideas ou algunha outra técnica que permitiu identificar problemas, xerar solucións, visións de futuro,...

Utilizamos estas técnicas co obxectivo de que o proceso participativo crease sinerxías entre os participantes e nos permitira identificar necesidades do noso territorio, novos retos nas zonas rurais, proxectos que se deben potenciar, ideas para fomentar as zonas rurais como lugares de múltiples oportunidades, abertas ao talento, ao emprendemento e a incorporación de mozos e mulleres ao mundo laboral no noso territorio... Esta técnica permitiunos xerar novas ideas ademais de propor solucións a necesidades xa detectadas ou melloras a solucións existentes.

Para levar a cabo as sesións do proceso participativo tivemos en conta dúas fases: a relacionada coa preparación previa y a referida coa fase de desenvolvemento.

1. Preparación

1.1.- Establecemos unhas regras básicas de participación e propósitos:

- evitar xuízos de valor
- evitar valoración ou críticas
- expoñer libremente
- fomentar o efecto multiplicador
- propiciar gran numero de ideas, so así poderemos escoller as mellores.

1.2.- Definimos os participantes de cada sesión, existindo sempre os seguintes tipos:

- Moderador: Xerente do GDR, que foi a persoa encargada de guiar, moderar e fomentar a participación na sesión, ademais de resolver dúbidas técnicas referentes o propio programa Leader.
- Coordinador: Técnico dunha empresa externa, responsable de expor, organizar e recadar información sobre os temas tratados.
- Participantes: Pertencentes tanto o sector publico como o privado. Axentes públicos (Institucións e administracións). Axentes técnicos (Técnicos públicos e privados). Axentes sociais (Asociacións, cooperativas, cidadanía en xeral,...). Axentes privados (Sector comercial e empresarial).

1.3.- Os espazos utilizados para o desenvolvemento de cada sesión foron:

Concellos en canto as entrevistas individuais cos seus representantes.

Mesas sectoriais: Edificios públicos dos concellos nos que se levaron a cabo as reunións e traballo (salóns de pleno, auditorios municipais, multiusos, centros sociais,...)

Reunións técnicas: instalacións propias do GDR1 Terras de Miranda.

2. Desenvolvemento:

No proceso de desenvolvemento diferenciamos tres etapas:

1. Presentación do problema: O moderador explica a finalidade da sesión e os obxectivos que se desexan acadar, o tempo máximo de duración da sesión, as regras a seguir e o máximo de ideas a acadar.
2. Xeración de ideas: Entrega aos participantes dunha enquisa sobre o territorio e de seguido o moderador abre debate onde xurdiron as novas ideas e solucións.
3. Análises e elección: Resumen das ideas propostas para elixir as mais interesantes e acordos aos problemas propostos ao inicio.

3.1. Análise dos datos das persoas convocadas e participantes

Actuación	Localización	Data	Participantes
Reunión inicial presentación	Mondoñedo	22/06/2022	8
Reunión técnica	Mondoñedo	02/10/2022	4
Entrevistas individuais	Concellos:		
	O Vicedo	13/10/2022	Alcalde (1)
	Ouro	13/10/2022	Alcalde (1)
	Alfoz	17/10/2022	Alcalde (1)
	O Valadouro	17/10/2022	Alcaldesa (1)
	Xove	19/10/2022	Alcalde (1)
	Foz	19/10/2022	Alcalde (1)
	Burela	24/10/2022	Alcalde (1)
	Trabada	31/10/2022	Alcaldesa(1)
	Ribadeo	02/11/2022	Alcalde (1)
	Barreiros	03/11/2022	Concelleiro (1)
	Cervo	03/11/2022	Concelleiros (2)
	Viveiro	04/11/2022	Alcaldesa (1)
	Mondoñedo	14/11/2022	Alcalde (1)
	Lourenzá	23/11/2022	Alcaldesa (1)
	Daniel Villapol	02/12/2022	Empresario

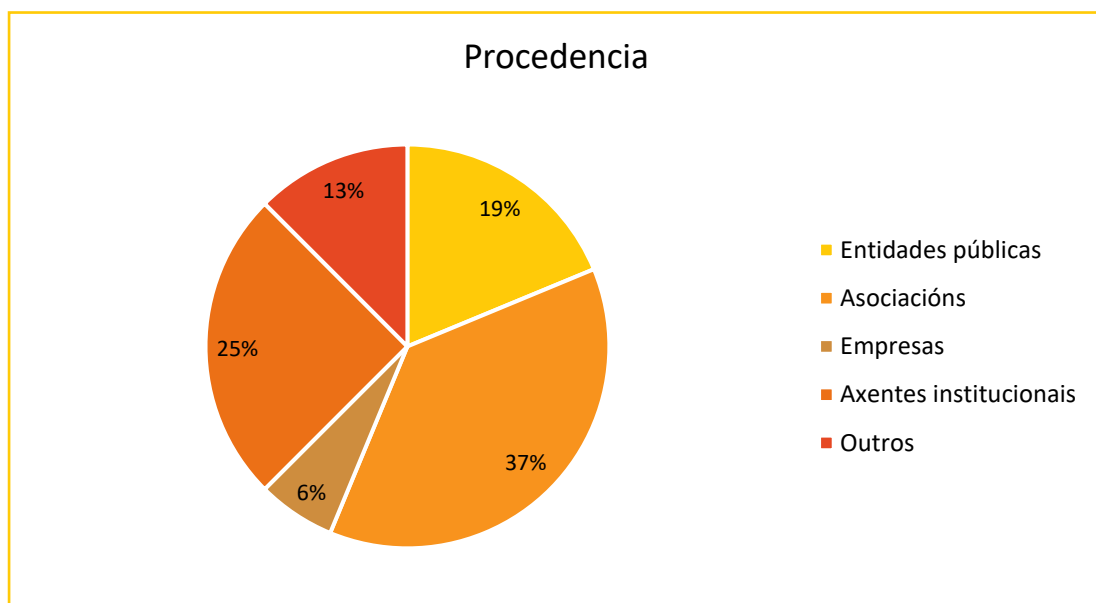
	Cheché Real	14/11/2022	Presidente APEHL
Mesas sectoriais:			
1.Sociocomunitaria	Burela	25/10/2022	13
2.Benestar Social	Burela	25/10/2022	
3.Agroforestal	Lourenzá	28/10/2022	9
4.Empresarial	Ribadeo	02/11/2022	9
5.Sociocomunitaria	Viveiro	04/11/2022	8
Reunión técnica	Mondoñedo	10/11/2022	4

Táboa 3.Análise da participación

(*)Ver listaxe de asistentes e folla de sinaturas en ANEXOS

Actuación	Participantes	Procedencia
Reunión inicial presentación	8	Axentes institucionais
Reunión técnica	4	4 Axentes técnicos
Entrevistas individuais Alcaldes e representantes de outros sectores	16	14 Entidades públicas 2 Entidades privadas
Mesas sectoriais:		6 Entidades públicas
1.Sociocomunitaria	13	12 Asociacións
2.Benestar Social	2	2 Empresas
3.Agroforestal	9	4 Outros axentes (clubs, fundacións e federacións)
4.Empresarial	9	
5.Sociocomunitaria	8	
Reunión técnica	4	4 Axentes técnicos

Táboa 4.Análise dos participantes

Táboa 5.Análise dos participantes segundo a súa procedencia

Acción	Dato
Nº de entrevistas individuais	16
Nº de reunións grupais	4
Nº de enquisas recibidas	37
Nº de enquisas realizadas durante as mesas sectoriais	25

Táboa 6. Análise dos impactos das distintas accións

3.2. Cuantificación das aportacións recibidas

Nº de potencialidades	59
Nº de melloras	44
Nº de necesidades	88
Nº de limitacións	9

Táboa 7. Cuantificación das aportacións recibidas -Ver apartado 4 de resultados obtidos-

3.3. Documentos resultantes dos procesos de participación

Para cada un dos procesos participativos levados a cabo, rexistrouse a seguinte información:

Técnica	Entregables e probas
Reunión inicial presentación	• Acta Xunta Directiva • Listaxe de asistentes(*)
Entrevistas individuais	• Modelo de cuestionario.(*) • Acta da reunión.(*) • Relación de axentes entrevistados.(*)
Mesas sectoriais	• Elementos de difusión (cartel, publicacións RRSS, WEB,..) • Fotografías, vídeos... • Listaxe de asistentes e folia de sinaturas.(*) • Actas.(*)
Enquisa en liña e RRSS	• Modelo da enquisa(*) • Copia das publicacións realizadas promovendo o proceso participativo. • Número de impactos. • Achegas recibidas.

(*): Achégase documentación xustificativa do exposto no apartado de ANEXOS

Mesas sectoriais

RRSS:

PROCESO PARTICIPATIVO PARA A ELABORACIÓN DA NOVA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO LOCAL PARA O PERÍODO LEADER 2023- 2027

Convocatoria de mesas de traballo de participación social e mesas sectoriais:

- Día 25 de outubro ás 17:30 horas en Burela, no salón de plenos do Concello de Burela
- Día 28 de outubro ás 17:30 horas en Lourenzá, no local multiusos Ponte de Cuñas
- Día 2 de novembro ás 11:00 horas en Ribadeo, na Casa da Cultura, Rúa Viejo Pancho, 12
- Día 4 de novembro ás 11:00 horas en Viveiro, na sala Multiusos do Concello, Praza Maior, 1

Colectivos relacionados co sector agrario-gandeiro, sector forestal, sector empresarial, sector turístico, sector de servizos á poboación, de mulleres, asociacións xuvenís, culturais, deportivas, de veciños, mancomunidades de montes, etc...

Información no teléfono: 982507111 ou terrasmiranda@gmail.com

É FUNDAMENTAL A VOSA COLABORACIÓN

PÁXINA WEB:

<https://terrasdemiranda.org/es/elaboracion-estrategia-desenvolvemiento-local-leader-2023-2027/>

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

PORTADA LA ASOCIACIÓN LEADER TURISMO ACTUALIDAD CONTACTO

Convocatoria para la elaboración de la estrategia leader de desarrollo local

PORTADA » CONVOCATORIA PARA LA ELABORACIÓN DE LA ESTRATEGIA LEADER DE DESARROLLO LOCAL

Por Terras de Miranda Publicado octubre 21, 2022 In Noticias

CONVOCATORIA DE MESAS DE TRABAJO DE PARTICIPACIÓN SOCIAL Y MESAS SECTORIALES:

- Día 25 de octubre a las 17:30 horas en Burela, en el salón de plenos del Ayuntamiento de Burela
- Día 28 de octubre a las 17:30 horas en Lourenzá, en el Recinto Polivalente Ponte de Cuñas
- Día 2 de noviembre a las 11:00 h en Ribadeo, en Casa da Cultura, Rúa Viejo Pancho, 12
- Día 4 de noviembre a las 11:00 h en Viveiro, en la Sala Polivalente del Ayuntamiento, Praza Maior, 1

Colectivos relacionados con el sector agrícola-ganadero, sector forestal, sector empresarial, sector servicios a la población, asociaciones de mujeres, jóvenes, asociaciones culturales, asociaciones deportivas, asociaciones de vecinos, asociaciones forestales, etc...

INFORMACIÓN EN EL TELÉFONO 982 507 111 O TERRASDEMIRANDA@GMAIL.COM

Gdr Terras de Miranda

26 de octubre a las 14:17 · 🌐

...

👤 Onte levouse a cabo, no salón de actos do concello de Burela ,acompañados do seu alcalde Alfredo Llano, a primeira mesa de traballo do proceso participativo do territorio do GDR Terras de Miranda, para a elaboración da nova Estratexia de Desenvolvemento Rural do seguinte periodo Leader 2023-2027. Gracias ás asociacións participantes polas vosas aportacións e traballo activo.

[#gdrterrasdemiranda](#) [#Leader](#) [#futuraestratexiadedesenvolvementolocal](#)

Gdr Terras de Miranda

29 de octubre a las 15:15 · 🌐

👤 Onte levouse a cabo, no local multiusos Ponte de Cuñas no concello de Lourenza ,acompañados da súa alcaldesa Rocío López, a segunda mesa de traballo do proceso participativo do territorio do GDR Terras de Miranda, para a elaboración da nova Estratexia de Desenvolvemento Rural do seguinte periodo Leader 2023-2027.

Gracias ás asociacións participantes polas vosas aportacións e implicación.

[#gdrterrasdemiranda](#) [#Leader](#) [#futuraestratexiadedesenvolvementolocal](#)

Gdr Terras de Miranda

2 de novembro a las 21:43 · 🌐

👤 Hoxe levouse a cabo, na Casa da Cultura do concello de Ribadeo ,acompañados do seu alcalde Fernando Suárez, a terceira mesa de traballo do proceso participativo do territorio do GDR Terras de Miranda, para a elaboración da nova Estratexia de Desenvolvemento Rural do seguinte periodo Leader 2023-2027.

Mesa agroforestal e empresarial, gracias aos asistentes pola vosa implicación.

[#gdrterrasdemiranda](#) [#Leader](#) [#futuraestratexiadedesenvolvementolocal](#)

Gdr Terras de Miranda

4 de noviembre a las 21:48 · 🌐

...

👤 Hoxe levouse a cabo, na Sala Multiusos do concello de Viveiro ,acompañados do seu Tenente Alcalde , Jesús Fernández, a cuarta mesa de traballo do proceso participativo do territorio do GDR Terras de Miranda, para a elaboración da nova Estratexia de Desenvolvemento Rural do seguinte periodo Leader 2023-2027.

Gracias ás asociacións e entidades participantes polas vosas aportacións e implicación no desenvolvemento do territorio.

#gdrterrasdemiranda #Leader#futuraestratexiadedesenvolvementolocal

Enquisa en liña e RRSS

Gdr Terras de Miranda

9 de novembro a las 14:41 · 🌐

...

!!! Participa no deseño da elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Local para o período 2023- 2027 do [Gdr Terras de Miranda](#) !!!

A TUA OPINIÓN CONTA!!

Para participar só tes que cubrir o seguinte formulario, de forma totalmente anónima.

<https://forms.gle/SrvCu76nDENCn3LU6>

Tamén estará colgado na páxina web do GDR: www.terrasdemiranda.org

#AGADER #Leader #ProcesoParticipativo #EstratexiadeDesenvolvementoRural2023_27

4. Resultado e conclusións do proceso de participación pública

Unha vez finalizado todo o proceso participativo e tras analizar toda a información recadada por parte do equipo técnico do GDR, técnicos expertos municipais e asesores externos contratados para tal fin, elaboran a primeira diagnose de conclusións en base aos datos e información extraída das técnicas aplicadas.

De aquí sae a guía de cara a elaboración da nova Estratexia Local Participativa 2023-2027.

Entrevistas individuais

POTENCIALIDADES:

- P1 Riqueza paisaxística, patrimonial e natural
- P2 Ordenación forestal sostible
- P3 Boa situación xeográfica do territorio e comunicacións
- P4 Camiño do Norte e Camiño do Mar
- P5 Turismo (Rutas de sendeirismo, rutas BTT, escavacións arqueolóxicas, rutas ornitolóxicas, recursos xeolóxicos, etc..)
- P6 Sector agro gandeiro e de transformación
- P7 Museos etnográficos e avistamento de aves
- P8 Traslado de xente da cidade ao rural polo potencial natural
- P9 Boas coberturas de fibra óptica en todas as parroquias.
- P10 Camiño Norte, albergues públicos e privados
- P11 Sector forestal e industria de transformación madeireira
- P12 Ganderías en extensivo
- P13 Porto pesqueiro de Burela
- P14 Sector pesqueiro
- P15 Gran nivel asociativo
- P16 Boas instalacións deportivas, polo xeral
- P17 Plan REXURBE

NECESIDADES:

- N.1 Iniciativas privadas (comercio, servizos, asesorías,...)
- N.2 Creación de actividades turísticas e agro industrial
- N.3 Explotacións ecolóxicas

- N.4 Novos cultivos cos que complementar os actuais nas explotacións agrícolas
- N.5 Buscar usos e oportunidades de cultivos alternativos do monte. Recuperación de Soutos
- N.6 Fomentar o emprendemento
- N.7 Desenrolo industrial
- N.8 Concellos de interior con moitas carencias polo que é difícil consolidar poboación nas mesmas
- N.9 Turismo de calidade
- N.10 Centros de día
- N.11 Residencias
- N.12 Oferta hoteleira
- N.13 Nova industria de transformación do peixe
- N.14 Hortas urbanas
- N.15 Matadoiro na área de Viveiro
- N.16 Servizos a inmigración
- N.17 Xornadas de formación ambiental
- N.18 Segundas transformacións de produtos primarios
- N.19 Investigación forestal

AREAS DE MELLORA:

- A1. Profesionalización da hostalaría
- A2. Promover a inserción laboral dos xoves e o fomento do emprendemento
- A3. Servizos públicos
- A4. Servizos aos peregrinos
- A5. Desestacionalizar o turismo
- A6. Infraestruturas e transporte público (tren de cercanías) e transporte por carretera (horarios de autobuses) que faciliten as conexións entre os concellos da comarca e coas grandes cidades para facilitar o acceso á educación, á sanidade e outros servizos ou ocio.
- A7. Potenciación do turismo cultural e arqueolóxico
- A8. Industria madeireira
- A9. Conserveiras por potenciar
- A10. Revalorización da paisaxe
- A11. Potenciar a arte
- A12. Eficiencia enerxética
- A13. Aproveitamento dos recursos da auga

- A14. Conservación e promoción do patrimonio cultural
- A15. Cooperativismo e asociacionismo
- A16. Investigación forestal sanitaria
- A17. Novos usos forestais do chan
- A18. Mellora dos servizos no rural

LIMITACIÓNS:

- L1 Relevo xeracional dos negocios
- L2 Formación adecuada ao mercado laboral
- L3 Tics no rural
- L4 Chan industrial
- L5 Prazas de aloxamento
- L6 Servizo de transporte público
- L7 Problemas dos gandeiros co lobo e o xabaril

Mesas Benestar Social:

POTENCIALIDADES:

- P1 CIM
- P2 USM
- P3 Centro de día discapacidade intelectual
- P4 Centro ocupacional discapacidade intelectual
- P5 Servicio de atención temperá
- P6 Hospital Público da Mariña
- P7 Centro de saúde
- P8 Centros educativos
- P9 Infraestruturas municipais (Pavillón, Biblioteca, Garderías, Casa da Xuventude, Casa da Cultura, Centro de menores)
- P10 Servizo específico de estimulación terapéutica para persoas con alzheimer e outras demencias
- P11 Centro de rehabilitación psicosocial e laboral para persoas con enfermidade mental
- P12 Turismo
- P13 Sector marítimo

- P14 Casa do mar
- P15 Fundación Expomar
- P16 Cultura
- P17 Tecido empresarial importante
- P18 Piso protexido para persoas con enfermidade mental
- P19 Asociacións culturais, sociais, xuvenís, de mulleres, amas de casa, xuntanza (de terceira idade)
- P20 Vivenda tutelada para mulleres vítimas de violencia de xénero con enfermidade mental
- P21 Residencia e centro de día 3ª idade

NECESIDADES:

- N.1 Residencia especializada en atención a persoas con alzheimer e outras demencias
- N.2 Centro de atención diúrna especializada en alzheimer e outras demencias
- N.3 Ampliación mellora e especialización de SS. SS.
- N.4 Falta persoal cualificado
- N.5 Máis prazas en garderías
- N.6 Ampliación das prazas nos servizos de carácter social existentes
- N.7 Falta de medios de transporte, tendo en conta a gran dispersión xeográfica
- N.8 Cine
- N.9 Piscina (en Burela)
- N.10 Falta de formación específica
- N.11 Poucos recursos para afrontar todas as necesidades das asociacións
- N.12 Creación de vivendas de emerxencia para vítimas de violencia de xénero

AREAS DE MELLORA:

- M1. Simplificación de burocracia administrativa
- M2. Axuda técnica, fiscal, económica.
- M3. Transporte especializado para dependentes
- M4. Mellora do mobiliario dos centros
- M5. Novos centros de SS.SS. especializados
- M6. Adaptación a eficiencia enerxética
- M7. Facilidades de conciliación laboral e familiar
- M8. En Benestar social, as bases das axudas non están adaptadas ás características nin do territorio nin das pequenas asociacións que traballan neste ámbito, o que lles dificulta o acceso ás mesmas.

LIMITACIÓNS:

L1 Dotación de chan industrial

Mesas agroforestais

POTENCIALIDADES:

- P1 Experiencia producións de calidade (IXP (Faba de Lourenzá), Horta de Mondoñedo e da Mariña, ternera gallega, porco celta, froiteiras...)
- P2 Tradición produción forestal, industria, moble, potencialidade producións acta valoración (cogomelos, castañas ...)
- P3 Na liña de adaptarse a políticas europeas, como as da granxa á mesa, economía circular e producións sostibles, área climática e territorial con moitas posibilidades.
- P4 Posibilidade de xerar sinerxías entre distintos sectores e actores do territorio (produción agro alimentaria, turismo patrimonio, comercio local)
- P5 Comarca xeograficamente atractiva para vivir e ben situada (costa, nexo Galicia e zona norte estado...), boas condicións xerar dinamismo
- P6 Localización camiño de Santiago....
- P7 Clima do territorio
- P8 Posibilidades de novas producións
- P9 Circuitos curtos de venda de produtos agro alimentarios
- P10 Potenciar os coworking para formar e informar ao sector
- P11 Transformación de produtos agro alimentarios e forestais
- P12 Incrementar as tendas locais de venda directa de produtos agro alimentarios e potenciar os produtos agro alimentarios no sector turístico

NECESIDADES:

- N.1 Formación de recursos para adaptarse ao novo contexto de dixitalización.
- N.2 Necesidade políticas apoio producións calidade e innovadoras
- N.3 Melloras mobilidade persoas (Transporte público) e mercadorías (porto, tren..)
- N.4 Apoio programas loxística para a comercialización (distribución produto comarca)
- N.5 Desenvolvemento sinerxías territorio e paquetes conxuntos
- N.6 Estudo sobre a oferta de produción agraria e apoio aos produtores na saída dos seus produtos en circuitos curtos

- N.7 Apoio da USC na validación científica para todo o proceso de circuítos curtos de consumo
- N.8 Máis visibilización e apoio comercialización produtos comarca (marca comarca) programas conxuntos....
- N.9
- N.10 Apoio produtos locais e compra pública produtos locais e de calidade (comedores escolares, hospitais), produto proximidade no comercio local, cooperativas...
- N.11 Apoio formación operadores, investigación...
- N.12 Eivas na formación dos futuros profesionais do agro, forestal... desenvolvemento escola formación na comarca (agro, produción ecolóxica...)
- N.13 Políticas acceso vivenda persoas que queiran instalarse na comarca
- N.14 Pechar ciclo produtivo para valorizar producións primarias (fabas, madeira...), posta en valor (cogomelos...), creación valor engadido diversos produtos
- N.15 Buscar condicións instalación novos produtores (acceso á terra, apoio proxecto, acceso á vivenda...)
- N.16 Medida para o problema de relevo xeracional
- N.17 Necesidade proxectos auto abastecemento enerxético, comunidades locais...
- N.18 Valorización materia orgánica (exemplo lixo orgánico concellos) pequena escala.
- N.19 Descoñecemento das posibilidades de novas plantacións no territorio
- N.20 Desmantelamento dos servizos das Extensións Agrarias
- N.21 Falta de colaboración entre o sector público e o privado no relativo á investigación
- N.22 Dinamización do sector
- N.23 Dificultades de acceso á terra para novas explotacións, sendo máis fácil cando hai relevo xeracional
- N.24 15% das terras están en explotación de eucalipto
- N.25 Falta de persoal técnico para asesoramento
- N.26 Reorientación do sector agrícola no tema enerxético e uso da auga
- N.27 Maior difusión ou algún intermediario que facilite información da disposición de terras agrarias
- N.28 Intermediación e banco de datos para dar a coñecer a vivenda dispoñible no rural para que se poda captar máis poboación
- N.29 Cambio de mentalidade na poboación para que aposten por vivir no rural
- N.30 Moita burocracia e falta de contacto directo co territorio

N.31 Explotación de producción de kiwis: alto porcentaxe que non se pode aproveitar para a venda (sobre 1.000 toneladas perdidas) Coméntouse a posibilidade de que fixeran un proxecto de transformación de produto

N.32 Traballar na elaboración de experiencias de produto turístico (ex. Labradela: produción de porco celta)

LIMITACIÓNS:

L1. Desmantelamento dos servizos das Extensións Agrarias

Mesas sociocomunitarias

POTENCIALIDADES:

P1 Posibilidade de adaptación

P2 Situación estratéxica boa

P3 Diferenciación de recursos xeolóxicos

P4 Aproveitamento dos recursos índa que de forma illada

P5 Posibilidade de organización de actividades para contribuír á desestacionalización do turismo

P6 Capacidade de xerar sinerxías

P7 Xeograficamente ben posicionada

P8 Infraestruturas deportivas (incluso infrautilizada)

P9 Gran riqueza de recursos naturais, culturais, patrimoniais, etnográficos, artesanais, etc..

NECESIDADES:

N.1 Infraestruturas deficientes: (hostalaría, puntos de caravanas, restauración..)

Iniciativa privada

N.2 Demanda obra cualificada

N.3 Estacionalidade

N.4 Relevo xeracional

N.5 ¡¡¡ Transporte PÚBLICO!!!

N.6 Envellecemento poboacional

N.7 Tren

N.8 Formación dixitalización

N.9 Investigación e coñecemento

- N.10 Cooperativa de comercialización
- N.11 Caravaning
- N.12 Buses – coordinación – Mancomunidade
- N.13 Desestacionalizar o turismo a través de novas ofertas deportivas
- N.14 Traballar na integración dos inmigrantes en especial a muller marroquí
- N.15 Fortalecer os circuítos e contactos entre os axentes do territorio
- N.16 Necesidade de bancos de vivendas e ofertas de emprego
- N.17 Potenciar as sinerxias entre os actores do sector turístico
- N.18 Fomentar o emprendemento e a incentivación empresarial
- N.19 Apostar por un desenvolto industrial e turístico

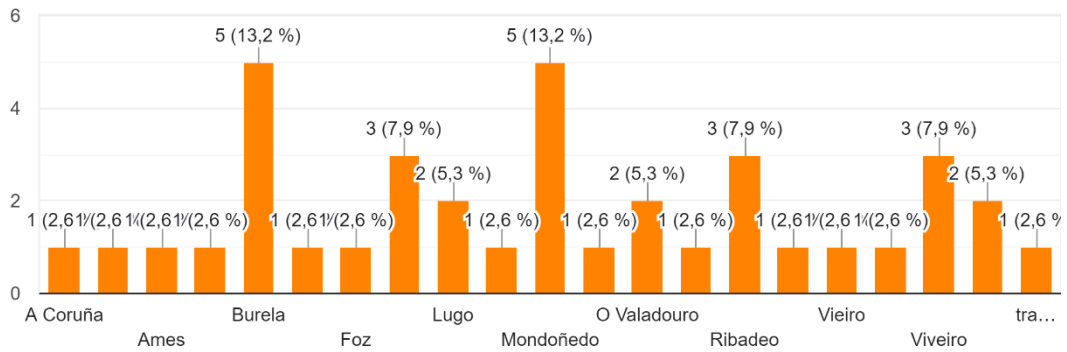
AREAS DE MELLORA:

- A1. Madrugadores (Anpa)
- A2. Maiores – sanidade (servicios sociais)
- A3. Parques eólicos
- A4. Formación de oficios (fontanería, electricidade, cociñeiros-hostalaría...)
- A5. Formación dixital, dixitalización (solicitude formación)
- A6. Loxística comercialización, distribuidores produto da comarca
- A7. Tendras con escaso produto local
- A8. Dinamizar os mercados
- A9. Agrícola (faba loba...)
- A10. Vivenda
- A11. Culturais e deportivas
- A12. Deportivo – iniciativas (espeleoloxía-Toxiza, Centro tecnificación, deporte montaña, sendeirismo, covas...)
- A13. Coordinación comarcal (promover iniciativas)
- A14. Turismo educativo
- A15. Rutas de Muíños
- A16. Fomento da comercialización en circuítos cortos, vendas de proximidade.
- A17. Transformación do produto agrario, dar valor engadido aos excedentes agrarios.
- A18. Fortalecer as sinerxías entre agro, ocio, educación, turismo...

Enquisas a cidadanía

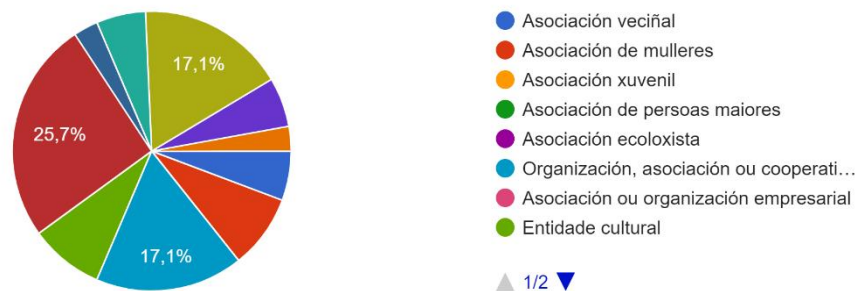
Concello de residencia

38 respostas

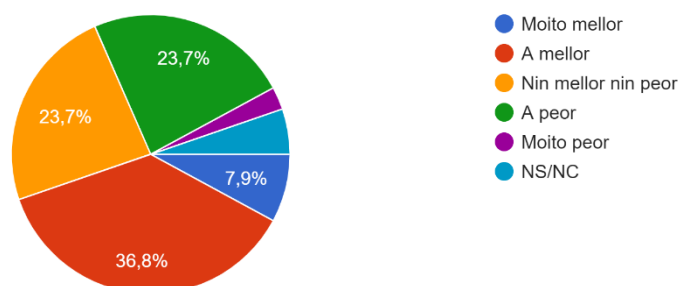
1.En calidade de que responde a esta enquisa?

35 respostas

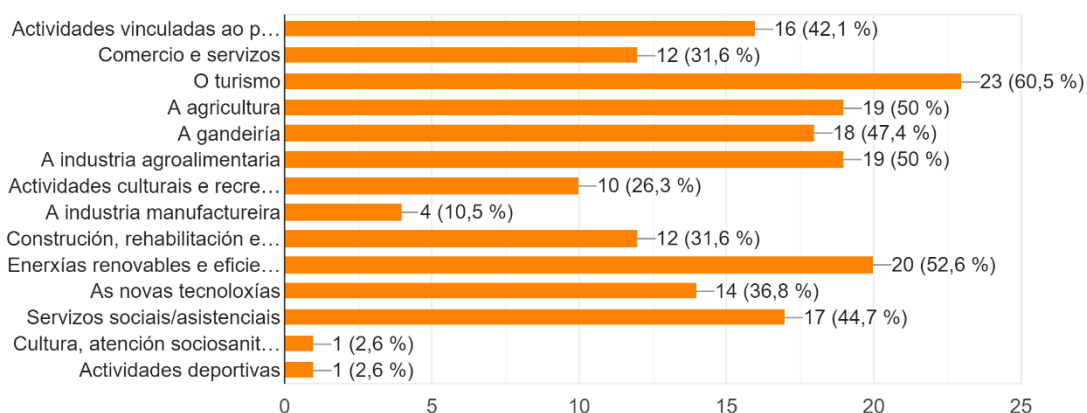
4.Como cres que evolucionou o territorio nos últimos anos tanto a nivel económico como de prestación de servizos?

38 respostas

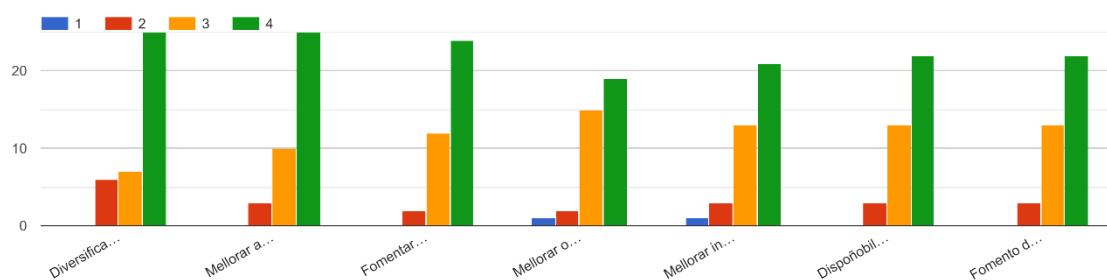

7.Na súa opinión, que actividades económicas teñen maior futuro e proxección no territorio e, polo tanto, deberían ser apoiadas polo GDR nos próximos anos?

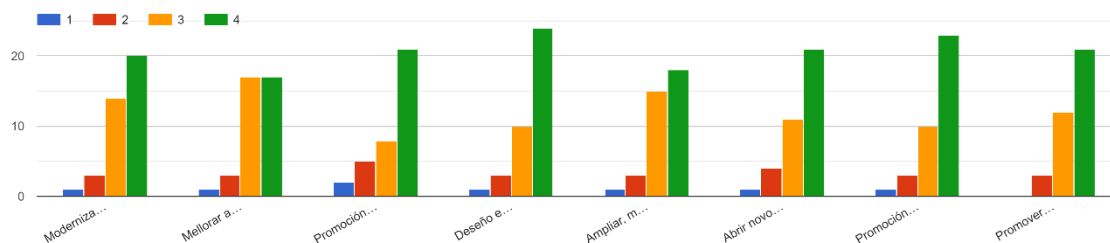
38 respostas

9.Valorar a importancia das seguintes necesidades relacionadas coa ECONOMÍA, AS EMPRESAS E O MERCADO DE TRABALLO

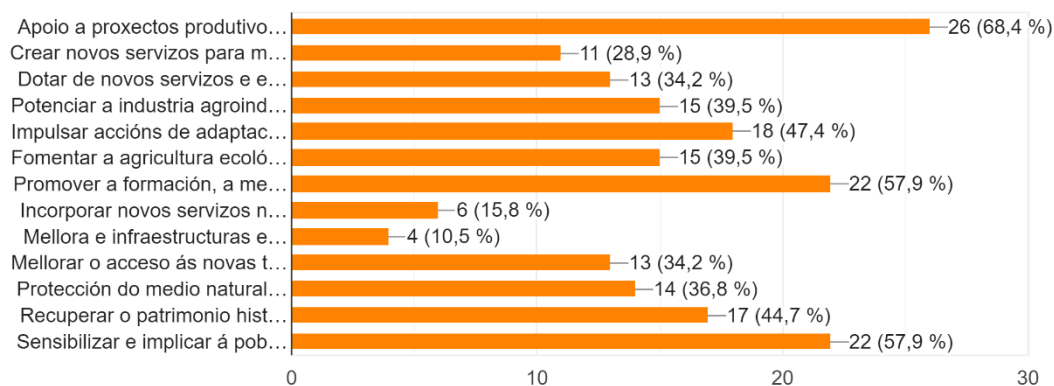

11. Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co COMERCIO, O TURISMO E A CULTURA

14. Selecciona da seguinte lista un máximo de cinco prioridades ás que, segundo o teu criterio, deberían destinarse a maior parte dos recursos que o GDR mobilizará nos próximos anos

38 respostas

Na seguinte enlace os resultados completos da enquisa:

<https://docs.google.com/forms/d/1CA8XdOMG6BZY5SzQrhQquJfEWVzfRFjYbnxRwtg-rY8/edit?pli=1#responses>

Enquisa tipo

Medida Leader de Galicia 2023-2027

Elaboración estratexias de desenvolvemento local participativo

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ENQUISA PARA A POBOACIÓN RELATIVA AO PROCESO PARTICIPATIVO LEADER

Terras de Miranda

DATOS DO ENQUISADO:

Idade: 49

Concello de residencia: Burela

Concello onde desenvolve a actividade laboral ou formativa: Lourenzá

Marque sempre a resposta con "x"

1.- En calidade de que responde a esta enquisa?

- ☐ Asociación veciñal.
- ☐ Asociación de Mulleres.
- ☐ Asociación Xuvenil.
- ☐ Asociación de persoas maiores.
- ☐ Asociación ecoloxista.
- ☐ Organización, Asociación ou cooperativa agrícola/gandeira.
- ☐ Asociación ou organización empresarial.
- ☐ Entidade cultural.
- ☒ Outras asociacións, ONG e entidades sen ánimo de lucro.
- ☐ Alcalde e/ou representante municipal.
- ☐ Experto (especificar sector) _____
- ☐ Labrego / Gandeiro.
- ☐ Emprendedor ou autónomo.
- ☐ Outros.

2.- Coñeces o GDR Salnés-Ulla-Umia e as actividades que desenvolve?

- ☐ Si, formo parte dela como asociado ou representante de asociado
- ☐ Si, coñezoo bastante.
- ☒ Si algo.
- ☐ Non.

3.- Se o coñeces, como valoras a actividade do GDR?

- ☐ Moi ben.
- ☒ Ben.
- ☐ Regular
- ☐ Malo.
- ☐ Moi malo.
- ☐ NS/NC.

4.- Como cres que evolucionou o territorio nos últimos anos tanto a nivel económico como de prestación de servizos?

- ☐ Moito mellor.
☒ A mellor
☐ Nin mellor nin peor.
☐ A peor.
☐ Moito peor.
☐ NS/NC.

5.- Valora a importancia das seguintes debilidades que presenta o territorio.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

DEBILIDADES	1	2	3	4
Fragmentación do tecido empresarial, con pouca cultura asociativa				x
Falta de ofertas de formación especializada.				x
Deficiencias nas infraestruturas de comunicación e transporte público.				x
Problemas na conservación do patrimonio.			x	
Desemprego.				x
Despoboamento das zonas máis rurais.				x
Difícil acceso ás novas tecnoloxías e a internet.				x
Dificultade para captar novos investimentos produtivos e empresas.				x
Falta de oportunidades para a mocidade e as mulleres				x
Falta de colaboración entre institucións públicas e privadas.				x
Falta de equipamento e servizos públicos.				x
Falta de emprendemento.			x	
Problemas de protección e conservación do medio natural.			x	
Falta de espazos para o lecer e a cultura.			x	

6.- Se considera que o territorio presenta outras debilidades, non incluídas na relación anterior, indiqueas:

- 1.- Falta de sinerxias
- 2.-
- 3.-
- 4.-
- 5.-

7.- Na súa opinión, que actividades económicas teñen maior futuro e proxección no territorio e, polo tanto, deberían ser apoiadas polo GDR nos próximos anos?

Seleccione ata cinco

- ☐ Actividades vinculadas ao patrimonio natural.
- ☐ Comercio e servizos.
- ☒ O turismo.
- ☐ A Agricultura.
- ☐ A gandeiría
- ☐ A industria agroalimentaria.
- ☐ Actividades culturais e recreativas.
- ☐ A industria manufactureira.
- ☐ Construción, rehabilitación e conservación de edificios.
- ☐ Enerxías renovables e eficiencia enerxética.
- ☐ As novas tecnoloxías.
- ☐ Servizos sociais/asistenciais.
- ☐ Outros: _____

8.- Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co TERRITORIO E MEDIO AMBIENTE.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
Mellora das infraestruturas de comunicacións.				x
Mellora dos sistemas de transporte público.				x
Valoración e aproveitamento dos recursos naturais e paisaxísticos do territorio.				x
Mantemento da poboación nos núcleos máis pequenos.				x
Fomento do uso de enerxías renovables e medidas de eficiencia enerxética.				x
Sensibilización da poboación sobre a protección, conservación e coñecemento dos recursos do territorio.				x
Conservación e rexeneración da paisaxe.				x

9.-Valorar a importancia das seguintes necesidades relacionadas coa ECONOMÍA, AS EMPRESAS E O MERCADO DE TRABAJO.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
Diversificación do tecido produtivo, impulso de novos sectores emerxentes e captación de investimentos.				x
Mellorar as condicións para o emprendemento.				x
Fomentar a instalación de empresas e negocios nos núcleos máis pequenos.				x
Mellorar o acceso á innovación das pequenas empresas.				x
Mellorar infraestruturas, equipamentos e servizos públicos que faciliten a actividade industrial.				x
Disponibilidade de formación específica para mellorar a empregabilidade.				x
Fomento do asociacionismo e da cooperación empresarial				x

10.- Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas coa AGRICULTURA, GANDEIRO E O SECTOR AGROINDUSTRIAL.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
Potenciar a industria agroindustrial.				x
Potenciación da agricultura e gandería ecolóxicas.				x
Aumento da sustentabilidade e da competitividade das explotacións.				x
Implantación e promoción das novas tecnoloxías, uso das TIC e sistemas de xestión agrícola e gandeira.				x
Garantir o relevo xeracional no sector agroalimentario.				x
Promover a formación e o asesoramento especializado no sector primario e no rural.				x
Reestruturar as explotacións menos produtivas.				x
Fomentar o asociacionismo/organización colectiva e a cooperación no sector agrario e agroalimentario.				x

11.- Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co COMERCIO, O TURISMO E A CULTURA.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
Modernizar o tecido comercial tradicional.				x
Mellorar a oferta comercial das pequenas cidades e vilas.				x
Promoción colectiva do comercio local con campañas de captación e mobilización de consumidores.				x
Deseño e desenvolvemento de produtos turísticos en función dos recursos e potencialidades do territorio.				x
Ampliar, mellorar, modernizar e adaptar as infraestruturas turísticas.				x
Abrir novos mercados para o sector turístico.				x
Promoción conxunta do sector turístico.				x
Promover a identificación, conservación, rehabilitación, posta en valor e difusión de elementos do patrimonio cultural nos que non se teñan actuado ata o momento.				x

12.- Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas con EQUIPOS E SERVIZOS.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
Mellora das instalacións, especialmente nas localidades máis pequenas.				x
Impulsar accións de mellora das infraestruturas e renovación urbana.			x	
Mellora dos servizos sociais e asistenciais.				x
Promover o acceso a internet a altas velocidades en todo o territorio.				x
Mellorar a eficiencia do uso da enerxía e facilitar o seu abastecemento.				x
Mellorar a oferta e prestación de servizos á poboación maior e dependente dos pequenos concellos.				x
Mellora das instalacións, especialmente nas localidades máis pequenas.				x

13.- Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co SECTOR PÚBLICO E ASOCIATIVO.

Ser 1 Non moi importante e 4 Moi importante. Marca cunha x"

NECESIDADES	1	2	3	4
<i>Incorporar novos servizos nas pequenas cidades.</i>				x
<i>Promover a igualdade de oportunidades entre homes e mulleres.</i>				x
<i>Promover unha maior coordinación entre institucións públicas e privadas.</i>				x
<i>Promover unha maior participación cidadá nas institucións.</i>				x
<i>Promover a inserción sociolaboral das persoas en risco de exclusión social.</i>				x
<i>Mellorar e promover a comunicación, a interrelación, a cooperación e a coordinación entre os distintos sectores.</i>				x
<i>Sensibilizar e implicar á poboación para o desenvolvemento do territorio.</i>				x

14.- Selecciona da seguinte lista un máximo de cinco prioridades ás que, segundo o teu criterio, deberían destinarse a maior parte dos recursos que o GDR mobilizará nos próximos anos.

Seleccione un máximo de 5.

- ☒ Apoio a proxectos produtivos que estimulen e diversifiquen a economía do territorio.
- ☐ Crear novos servizos para mellorar a competitividade e a innovación entre Pemes e autónomos.
- ☐ Dotar de novos servizos e equipamentos aos núcleos máis pequenos.
- ☐ Potenciar a industria agroindustrial.
- ☐ Impulsar accións de adaptación da oferta comercial e turística.
- ☐ Fomentar a agricultura ecolóxica.
- ☐ Promover a formación, a mellora da empregabilidade e a inclusión laboral dos mozos.
- ☐ Incorporar novos servizos nas pequenas cidades.
- ☐ Mellora de infraestruturas e desenvolvemento de actuacións de renovación urbana.
- ☐ Mellorar o acceso ás novas tecnoloxías e a Internet en todo o territorio.
- ☐ Protección do medio natural e loita contra os efectos do cambio climático.
- ☐ Recuperar o patrimonio histórico, arquitectónico e cultural.
- ☐ Sensibilizar e implicar á poboación para o desenvolvemento do territorio.

15.- Se tes algunha outra consideración ou preocupación sobre o territorio da GDR ou calquera causa que poida mellorar a condición do rural local ou galego, non sigas este espazo:

ANEXOS

Documentación xustificativa do
proceso participativo

Reunión Ordinaria da Xunta Directiva

22 de Xuño de 2022

Asistentes:

D. Vidal Martínez-Sierra López
Dna. Ángeles Rodríguez Rico
D. Daniel Villapol Valea
Dna. Rocío López García
D. Jorge Val Díaz
Dna. M^a del Carmen Juncal Cabaleiro

Delegacións de voto:

D. José Manuel Trigo Díaz en D. Daniel Villapol Valea
D. José Demetrio Salgueiro Rapa en D. Vidal Martínez-Sierra López
D. José Jesús Novo Martínez en D. Vidal Martínez-Sierra López
D. Jorge Manchado Rivero en D. Vidal Martínez-Sierra López

Con voz pero sin voto:

Dna. Mª Elena Martínez Paz
Dna. Isabel Villalba Goás

En **Mondoñedo**, sendo as 18:30 horas do día 22 de xuño de 2022, reúnense en segunda convocatoria, no Salón de Actos do Centro Comarcal de Mondoñedo os vogais ao marxe relacionados, todos eles membros da Asociación “Terras de Miranda” baixo a presidencia D. Vidal Martínez-Sierra López.

Orde do día

1. Aprobación da Acta da sesión anterior.
2. Informar sobre o proxecto a O Teu Xacobeo.
3. Informar sobre a presentación á convocatoria de Planes de Sostenibilidade Turística en Destinos.
4. Informar sobre o procedemento para a selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader e para accións preparatorias do deseño das

futuras estratexias de desenvolvemento local participativo e as condicións das mesmas.

5. Modificación, do presuposto na medida 19.4, gastos de animación e gastos de funcionamento para a anualidade 2022.

6. Acordo de cambio na composición da Xunta Directiva por baixa de socios actuais e cambios de representantes.

7. Rogos e preguntas

1. Toma a palabra o Sr. Presidente, D. Vidal Martínez-Sierra López para abordar o primeiro punto da orde do día, aprobación da acta da sesión anterior, a cal enviarase xunto coa convocatoria da reunión por e-mail a todos os membros. Apróbase por unanimidade .

2. Continúase co seguinte punto da orde do día. O presidente cede a palabra a Dña. Mª Elena Martínez Paz para que informe sobre o proxecto “Estudo e execución de actividades de posta en valor do Camiño do Norte no territorio de actuación do GDR Terras de Miranda” á convocatoria de O Teu Xacobeo.

O proxecto conlevaría a realización de diversas actividades:

1. “Imaxina o Camiño”.- para a posta en valor da historia e dos valores asociados ao Camiño de Santiago a través dunha serie de charlas educativas sobre este, con mozos e mozas de algunha das escolas de educación primaria dos concellos de Ribadeo, Barreiros, Trabada, Lourenzán e Mondoñedo.
2. “Unha viaxe no tempo a través do Camiño do Norte: II edición”.- a actividade inclúe unha conferencia a cargo dun experto en patrimonio histórico, que xunto a representantes de asociacións e entidades interesadas na promoción e posta en valor do Camiño, crearán un espazo de diálogo e reflexión entre os asistentes ao redor dos valores históricos europeos. E realización dunha visita polo casco histórico de Mondoñedo, ao Centro de Interpretación do Camiño Norte e ao Albergue de Peregrinos de Mondoñedo.
3. “ O Camiño Verde”.- Actividades de voluntariado ambiental para os escolares dos concellos de Ribadeo, Barreiros, Lourenzán e Trabada. A través dunha andaina guiada por un experto en sostenibilidade, recorreranse dúas etapas do Camiño Norte, tendo como temática principal a riqueza natural e paisaxística do Camiño Norte, poñendo en valor a súa singularidade e a importancia da súa conservación.
4. “Estudo para a creación dun produto turístico de natureza entorno ao Camiño do Norte”.- Creación dun produto turístico entorno as actividades de turismo activo e aos trazados do Camiño do Norte, co obxectivo de conceptualizar un produto de turismo de natureza independente á peregrinación a Santiago de Compostela pero acorde aos valores do Camiño.

Unha vez informados, os membros presentes, están dacordo co seu contido e coa presentación da solicitude á convocatoria de O Teu Xacobeo.

3.- Informar sobre a presentación á convocatoria de PSTD do Ministerio de Industria, Comercio e Turismo. Infórmase que previo á súa solicitude de axuda, o GDR consulta coa área de Competitividade de Turismo da Xunta de Galicia sobre a posibilidade de poder presentar a solicitude para o territorio, sendo a resposta favorable, decídese preparar unha programación de actividades para desenrolar ao longo de tres anualidades e repartidas en catro eixos: eixo de transición verde e sostible, eixo de eficiencia enerxética, eixo de transición dixital e eixo de competitividade, que se detallan no transcurso da reunión. Sendo calquera das actividades propostas compatibles e complementarias con outras solicitudes que se podan facer por parte dos concellos e incluso por parte da Mancomunidade.

Proxecto que recibe tamén a aceptación dos membros presentes da Xunta Directiva.

4.- Seguinte punto da orde do día. O presidente cede a palabra a Dna. Mª Elena Martínez Paz para que informe sobre as bases reguladoras publicadas por AGADER o xoves, 2 de xuño de 2022, sobre o proceso de selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader de Galicia para o período 2023-2027, para a concesión de axudas orientadas á adquisición de capacidades e para accións preparatorias en apoio do deseño das futuras estratexias de desenvolvemento local participativo para o período de programación 2023-2027.

Infórmase das condicións, dos prazos, dos gastos subvencionables, etc.. así como do procedemento a seguir durante a elaboración da futura estratexia, do cal se irá mantendo informado aos mesmos ao longo de futuras reunións da Xunta Directiva.

Tamén se informa de que se farán diversas contratacións de asistencia técnica para que axuden ao equipo xestor na elaboración de toda a documentación que hai que presentar.

Estando todos os presentes dacordo por unanimidade, apróbase a presentación da solicitude e realización de todos os trámites necesarios, así como a nomear ou autorizar como representante a D. Vidal Martínez-Sierra López, presidente da Asociación.

5.- Modificación do presuposto da medida 19.4, gastos de funcionamento e de animación. Infórmase que debido a que unha parte dos custos de persoal se imputarán a gastos para a selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader de Galicia 2023-2027 e accións preparatorias en apoio do deseño das futuras estratexias de desenvolvemento local participativo, o presuposto que estaba inicialmente aprobado para gastos de funcionamento por importe de 96.423,82€ pasa a 90.833,22€, pasando a diferenza para gastos de animación.

Os importes finalmente para gastos de funcionamento e de animación quedan respectivamente da seguinte forma, 90.833,22€ e 43.473,15€.

Posibles actuacións en animación:

- Actuacións orientadas a impulsar a figura do Espeleoparque da Mariña
- Varios canles para publicitar o programa Leader e os proxectos realizados polo GDR dentro do mesmo.
- Manterse na plataforma “Vente a vivir a un pueblo”, que se realizara con un proxecto de animación, que incorpora novas ferramentas para facilitar a xestión da mesma.
- Continuación coas actuacións realizadas nas anualidades anteriores no referido á xeración de sinerxias no territorio a través do sector turístico, seguir traballando en temas de dixitalización a empresas e seguir desenrolando o produto de ecoturismo, realización de Fam Trip orientado a paquetes turísticos con casas rurais, etc..
- Actividades de promoción e posta en valor dos produtores e produtos agroalimentarios do territorio.

Estando todos os presentes dacordo, apróbase por unanimidade.

6.- Cambio na composición da Xunta Directiva por baixa de socios actuais e cambios de representantes:

Cambio de representante da Asociación Artesáns “Os Muiños” de Mondoñedo, de Fernando Vilariño Gosende por M^a del Carmen Juncal Cabaleiro.

Baixa como socio da Asociación Cultural Virxe do Carme San Martiño de Foz, cambio por Asociación Mujeres en Igualdad Provincial de Lugo-BUMEI

Baixa como representante na Xunta Directiva, pero non como socio da Asociación, a Asociación A Comparsa de Alfoz, cambio por Asociación Xeito Rural.

Quedando definitivamente a composición da Xunta Directiva da seguinte forma:

Presidente/a: D. Vidal Martínez-Sierra López actuando en representación da entidade Asociación Patrimonio Laurentino

Vicepresidente/a 1ª: Dña. Ángeles Rodríguez Rico actuando en representación da entidade Concello de Mondoñedo

Vicepresidente/a 2ª: Dña. Mayra García Bermúdez actuando en representación da entidade Concello de Trabada

Secretario/a: D. Daniel Villapol Valea actuando en representación da entidade Sociedade Agraria de Transformación de Trabada

Tesoureiro/a: Dña Rocío López García actuando en representación da entidade Concello de Lourenzá

Vogal: D. Dámaso Ratoeira Basanta actuando en representación da entidade Concello de Barreiros

Vogal: D Jorge Val Díaz actuando en representación da entidade Concello de Alfoz

Vogal: Dña. Mª del Mar Fraga Fernández actuando en representación da entidade Asociación Mujeres en Igualdad Provincial de Lugo-BUMEI

Vogal: Dña. Mª Esther Fernández González actuando en representación da entidade Asociación de Mulleres Rurais Marco da Pena Verde

Vogal: Dña. Mª del Carmen Juncal Cabaleiro actuando en representación da entidade Asociación de artesáns “ Os Muiños”

Vogal: D. Xabier Pardiñas Suárez actuando en representación da entidade Seminario de Estudos do Valadouro (SEVA)

Vogal: D José Demetrio Salgueiro Rapa actuando en representación da entidade Concello de Xove

Vogal: D. Alfonso Villares Bermúdez actuando en representación da entidade Concello de Cervo

Vogal: D. José Jesús Novo Martínez actuando en representación da entidade Concello de O Vicedo

Vogal: D. José Manuel Trigo Díaz actuando en representación da entidade Asociación Xuvenil Merlín

Vogal: Dna. Mª Guadalupe Flórez Seivane actuando en representación da entidade Asociación Amas de Casa e Consumidores BAOS

Vogal: Dna. Isabel Villalba Seivane actuando en representación da entidade Sindicato Labrego Galego

Vogal: Dna. María Azucena González Loredó actuando en representación da entidade Asociación Xeito Rural

Vogal: D. José Luis Pajón Camba actuando en representación da entidade Concello de Ourense

Vogal: D. Jorge Manchado Rivero actuando en representación da entidade Asociación de Axuda ó Enfermo Mental “A Mariña”

Vogal: Dna. Mª Loureiro García actuando en representación da entidade Concello de Viveiro

Intentando tamén cumprir coas condicións que se regulan nas bases para a selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader de Galicia para o período 2023-2027, onde se puntúa a representatividade da muller nos órganos de decisión do GDR e se valora a promoción da participación das mulleres nos mesmos e na toma de decisións.

Os cambios quedan aprobados por unanimidade dos presentes.

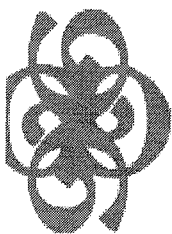
7.- Rogos e preguntas. Non habendo mais asuntos que tratar, o Sr. Presidente da por concluída a sesión.

O SECRETARIO

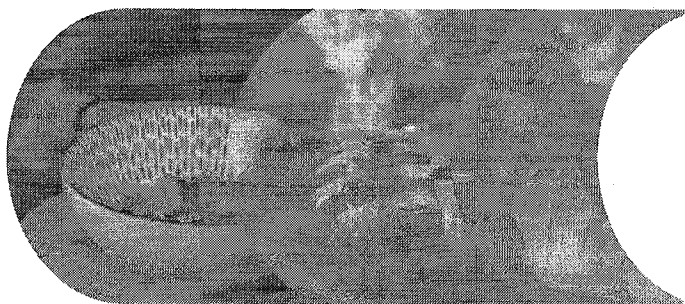
Vº Bº PRESIDENTE

Asdo: Daniel Villapol Valea

Asdo: Vidal Martínez-Sierra López

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 13-10-2022

HORA: 10:00

MOTIVO DA REUNIÓN:

Entrevista alcalde
Estratexia GDR

ASISTENTES:

Jose Luis Novo - Alcalde O Vicedo
Elena Martinez Paz - GDR

Juan Pérez Outeiro - CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIDADES TURISMO DE CALIDADE . DESTACIONALIZAR

SECTOR FORESTAL

CARENCIAS INFRAESTRUTURAS - COMUNICACIÓN - TRANSPORTE

FALTA DE INICIATIVAS PRIVADAS TURÍSTICAS . COMERCIO

RELEV XERACIONAL

SECTORES A POTENCIAR . FIXACIÓN Poboación

TURISMO DIFERENCIADO ANUAL MEDIO AMBIENTE - CULTURAL - ARQUEOLÓGICO

FORMACIÓN ADECUADA AO MERCADO LABORAL . FOMENTO DO EMPREQUEMENTO

SERVIZOS NO RURAL . TICs

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR :

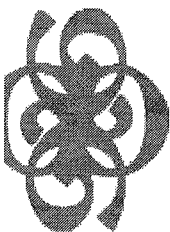
Asd.

CONSULTING RURAL

Juan Pérez Sánchez - Deseo

Representante Concello de O Vicedo

Asd.

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 13-10-2022

HORA: 12:25

MOTIVO DA REUNIÓN:

Estratexia GDR OURE

ASISTENTES:

Alcalde ~~OURE~~ José Luis
Elena Martínez Paz GDR
Juan Pérez Ordoña CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN:

Potencialidades GANDERÍA EXTENSIVA UACIÓ N CARNE - REEVO XERACIÓ NAL
SECTOR FÓ RESTAL - TURISMO

Carencias INDUSTRIA MADEIREIRA - TRANSPORTE - MATADOIRO - CENTRO DE DÍA -
RESIDENCIA - COMERCIO - NOVAS TECNOLOXÍ AS RURAIS - BANCA - COLEXIO

Fixación poboación - sectores a potenciar
Menos traballo burocrático s - reeuv xeracón d - novas iniciativas - arreglo vivendas
Potenciar sector forestal e gandería (problemas lobo-xabani)
Potenciar turismo - hoteleiría (falta documentación)

AXENDA:

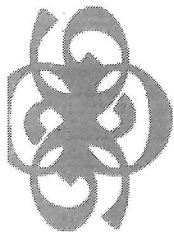
Equipo Técnico do GDR:

Asd.

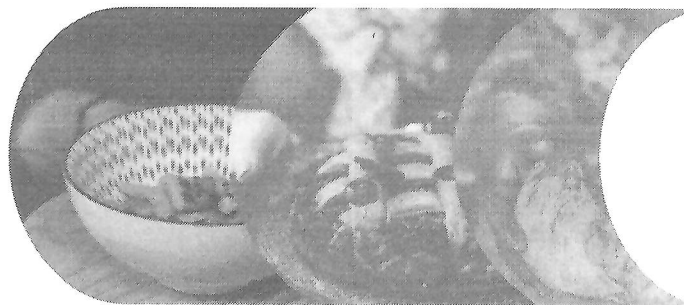
Juan Pérez Sánchez-Ordoña
CONSULTING RURAL

Representante Concello de OURE

Asd. JOSÉ LUIS PATÓN CAMBA

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 17-10-2022

HORA: 12:30

MOTIVO DA REUNIÓN:

estr. terr. GDR

ASISTENTES:

Alfonso de Alvar. Jorge Val Díaz
Juan Orozco. Consulting Rural
María Clara Martínez Paz. Or

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIDADES AGROFORESTAL, GANADERA, TURÍSTICAS, INDUSTRIAL, FORESTAL

ARENCIAS SUELO PÚBLICO, POLÍGONO INDUSTRIAL, COMERCIO, COMUNICACIÓN CON

COMARCA DE LUGO, PROBLEMAS CON SACAS DEMASADA, PISTAS.

PROBLEMAS LOBO - XABARIL, RELEVO XERACIONAL

SECTORES A POTENCIAR

AGRICULTO E GANADERO, PRODUCCIÓN DE MEL (PROBLEMAS CON VELUTINA)

TURISMO, DESESTACIONALIZAR, ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

FIXAR POBOACIÓN NO RURAL, VIVIENDA,

FORESTAL - DIVERSIFICAR

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR:

[Signature]

Representante Concello de ALFOZ

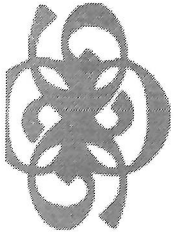
Asd. Juan Pérez Sánchez-Orozco
CONSULTING RURAL

[Signature]

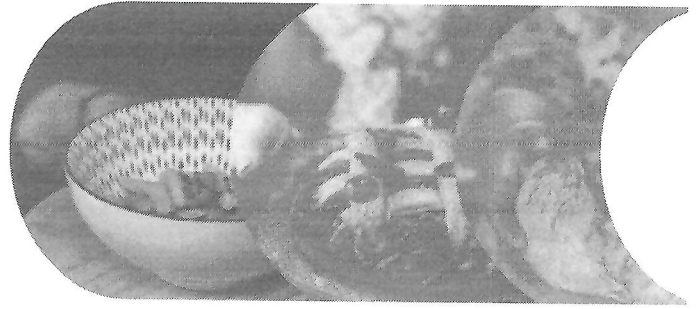
Asd.

[Signature]

Jorge Val Díaz

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 17-10-22

HORA: 10:30

MOTIVO DA REUNIÓN:

ESTRATEXIA GDR

ASISTENTES:

Alcald de VALADOURO
D. Gelminto Maceda
María Elena Martínez Paz - GDR
Juan Pérez Orozco - CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIDADES RECURSOS NATURAIS. TURISMO UGAS Á AGRICULTURA-GANADERÍA
FORESTAL DIVERSIFICADO CRECENDO E TRANSFORMACIÓ

CARENCIAS RELEVO XERACIONAL. TRANSFORMACIÓ SECTOR 1º (JÁ DESPRECE - MATADERO)

CENTRO SAUDE CON PROBLEMAS. SERVIZO 3º IDADE. FALTA VIVIENDA SOCIAL - COMERCIO

PROBLEMAS LEGISLACIÓ MEDIOAMBIENTAL - LOBO - XABARIL

SECTORES A POTENCIAR

TURISMO DESESTACIONALIZADO. AUMENTAR A OFERTA. AGRICULTURA ECOLÓXICA

TRANSFORMACIÓ CARNE-HORTA. VENTA DIRECTA.

INSTALACIÓ DE EMPREGOS - INDUSTRIA NO RURAL

FORMACIÓ ESPECÍFICA - OFICIOS

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR:

M. Elena

Asd. Mª Elena Martínez Paz

Juan Pérez

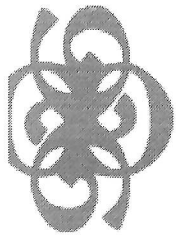
Juan Pérez Orozco - CONSULTING RURAL

Representante Concello de

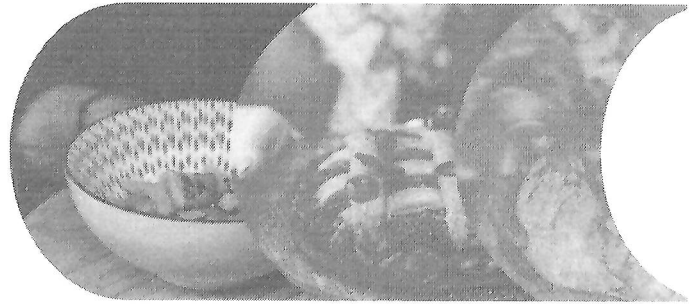
VALADOURO

Asd.

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 19.10.2022

HORA: 10:00 h.

MOTIVO DA REUNIÓN:
Entrega alcalde
Estratexa GDR

ASISTENTES:

D. Demetrio Salgueiro Rapa, Alcalde Xove
Elena Martínez Paz - GDR
Juan Pérez Sánchez - Director

NOTAS DA REUNIÓN:

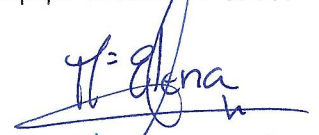
POTENCIALIDADES CONCELLO INDUSTRIAL LIGADO A "ALCOA" e auxiliares
RIQUEZA FORESTAL. SECTOR TURÍSTICO. AGRICULTURA 2ª ACTIVIDADE
CARENCIAS COMUNICACIÓN PARROQUIAS-COSTA E CARRETERA DA COSTA
PRAZAS HOTELEIRAS - INFRAESTRUTURAS

SECTORES A POTENCIAR

CREACIÓN DE EMPRESAS. ASENTAR POBOACIÓN. AGROINDUSTRIA. FORESTAL
TURISMO DE CALIDADE. DIVERSIFICAR. DESESTACIONALIZAR
SOLUCIÓN A ALCOA SUMINISTRO ENERGÉTICO.

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR :

Asd. Elena Martínez Paz

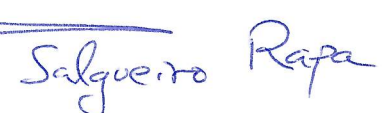
JUAN PÉREZ SÁNCHEZ-DURÁN
CONSULTING RURAL

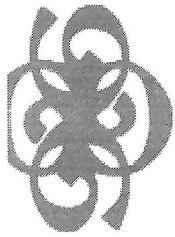
Representante Concello de

XOVE

Asd.

Demetrio Salgueiro Rapa

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 19.10.2022

HORA: 12:30

MOTIVO DA REUNIÓN:
ESTRATEXIA GDR

ASISTENTES:

~~DE~~ FRANCISCO CAJOTO CASERIO
ALCALDE DE FE

JUAN PÉREZ SÁNCHEZ - ORZOG
CONSULTING RURAL
ELENA MARTÍNEZ PAZ - GDR

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIZADORES

PESA. AGROPECUA. TURÍSTICO. SERVICIOS. FORESTAL. INDUSTRIAL LIGADA A ALGUA
VISIÓN COMARCAL - MOITA POBLACIÓN TRABALLA NOSTROS CONCELLOS

CARENCIAS. DÉFICIT DE TRANSPORTE PÚBLICO. CARNETEMAS - TREN
2ª TRANSFORMACIÓN INDUSTRIAL. PABELLÓN MULTIFUNCIÓN

SECTORES A POTENCIAR

FORMACIÓN ORIENTADA - TURISMO - SOCORRISMO - OFICINAS
NMAs INFRAESTRUCTURAS. COORDINACIÓN ENTRE CONCELLOS. INDUSTRIAL

AXENDA:

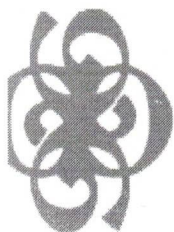
Equipo Técnico do GDR :

Asd. Elena Martínez Paz

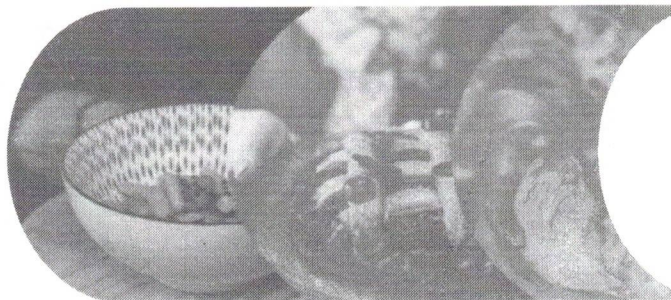
Juan Pérez Sánchez - Orzogo
CONSULTING RURAL

Representante Concello de FE

Asd. FRANCISCO CAJOTO CASERIO

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: **27-10-2022**

HORA: **12:30**

MOTIVO DA REUNIÓN:

**Entrevista al alcalde Burela
Estratexias GDR**

ASISTENTES:

**Alfredo Clares - Alcalde Burela
Elena Martínez Paz - Xerente GDR
Juan Pérez Orozco - Consulting Rural**

NOTAS DA REUNIÓN:

Potencialidades Diversas y múltiples. 8km². 9700 censados. 43 nacionalidades
Elevada concentración de poboación a moi nova (40 anos idade media)
Pesca. Hospital. Servizo. Industial. Turismo-hotelaria-Educativo-Medio Ambiente
Gran nivel asociativo
Caroncial Falta de transporte público (tren-bus) na comarca e a Santiago,
García, ~~by~~ Turismo estacional. Faltan prazas hotelerías
Sectores a potenciar
Medio Ambiente-diversidade-xestión recurso auga
Creación empresa-emprego-Formación para inserción de xovens
Servizos medioambientais-Patrimonio Cultural-PESCA-CONSERVAS
Actividad turística todo o ano

AXENDA:

**Reunión Mesa Participativa Asociacións 25-10-2022
Participará el alcalde**

Equipo Técnico do GDR:

IT-Elena

Asd. **IT-Elena Martínez Paz**

**Asd. Juan Pérez Orozco
CONSULTING RURAL**

Representante Concello de

Asd.

NOTAS ENTREVISTA ALCALDE DE BURELA (ALFREDO LLANO)

1.- Potencialidades:

- Características dunha pequena cidade
- Servizos ligados ao mar, Hospital da Costa, Colexios e Institutos, Porto de Burela, Industria
- Moita importancia da pesca
- Situación xeográfica
- Turismo, rutas de sendeirismo.
- Explotación do salmón (precociñados, conxelados,...) dando lugar tamén a pequenas industrias derivadas da mesma..
- Potenciar as conserveiras actuais
- No Monte O Castelo están plantando moitas especies autóctonas para facer de ese lugar un xardín botánico que amplíe o seu coñecemento
- Moitas asociacións que traballan en servizos sociais, culturais, recreativas, etc.. moi activas. Gran nivel asociativo
- Dotación do só industrial
- Hortos urbanos que funcionan moi ben (Van ampliar)

2.- Carencias:

- Turismo moi estacionalizado. Buscar a súa desestacionalización de forma sostible, sen masificación. Non perdendo a esencia os pobos.
- Carencia de Prazas de aloxamento, hai moito evento social e deportivo, pero logo non hai prazas nas que a xente se poda quedan no mesmo concello, tendo que ir a pernoctar noutros concellos, incluso fóra da comarca.
- Falta de iniciativa por parte da xente Xove
- Non funciona o tren de Ribadeo a Viveiro, necesidade de un cercanías
- Aumentar o transporte público para a educación, o traballo, ocio, etc..., incluso máis transporte hacia ás grandes cidades (Santiago de Compostela, Coruña, Lugo, etc..), sobre todo polos estudantes

3.- Servizos:

- Local para potenciar a arte
- Teñen todos os servizos públicos, tamén de inmigración, derivado do número de nacionalidades que teñen no concello (43 nacionalidades distintas)
- Teñen cubertos os servizos de garderías e conciliación laboral

4.- Medio Ambiente:

- O Concello está potenciando a Enerxía solar, teñen colocadas nas instalacións deportivas e van a poñelas tamén no propio concello.
- Traballaran en tema de mellora de eficiencia enerxética

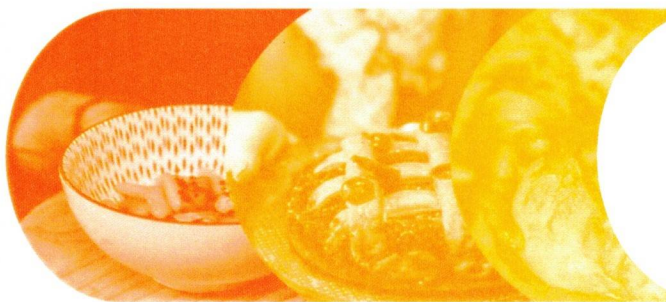
- Non teñen Enerxía eólica polas características do concello
- Fixeron un control telemático para detectar fugas de auga, colocación de 7 ou 8 puntos informatizados que fai que se localicen as fugas de inmediato (Actividade que se podería replicar en outros concellos)
- Están controlando a calidade do aire a través de un laboratorio.

5.- Liñas de traballo desde o GDR:

- Aproveitamento dos recursos da auga
- Mentalización coa situación do medio ambiente (realización de xornadas de concienciación)
- Formación e creación de emprego e fomento de emprendemento
- Conservación e coidado do medio ambiente
- Apoio á creación e mellora de empresas
- Conservación e promoción do patrimonio cultural
- Fomento de actividades turísticas
- Servizos á poboación

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 31/10/2022

HORA: 10:00 horas

MOTIVO DA REUNIÓN:

Entrevista personal para
proceso participativo

ASISTENTES:

ALCAIDESA DE TRABADA

TÉCNICO/XERENTE DO GDR

CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN: POTENCIALIDADES:

FORESTAL - ORDEAGIÑO SOSTIBLE / RIQUEZA PAISAXÍSTICA / PATRIMONIO NATURAL
TRASLADO DE XENTE DE CIDADE AO RURAL / FIBRA ÓPTICA / CAMIÑO NORTE / BOA USUARIOS
E COMUNICACIÓN / MUSEO ETNOGRÁFICO - AUSTANGIÑO AÑOS - RUTAS SENDERISMO (TURISMO)
SECTOR AGRO - GANDEIRO DESTA PROVEITADO - TRANSFORMACIÓN

CARENCIAS

FALLA DE INICIATIVA PRIVADA - COMERCIO - SERVIZOS - ASESORÍAS

HOTELEIRÍA POUCA PROFESIONAL

SECTORES A POTENCIAR

SERVIZOS PÚBLICOS - CREACIÓN EMPRESAS - ACTIVIDADES TURÍSTICAS

ACTIVIDADE AGRO-INDUSTRIAL

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR:

Asd. M. Elena Martínez Paz

JUAN PÉREZ OROZCO

Representante Concello de Trabada

Asd. Mayra García Bermúdez

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

CONSULTING RURAL

MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

21-22

NOTAS ENTREVISTA ALCALDESA DE TRABADA (MAYRA GARCÍA BERMÚDEZ)

1.- Potencialidades:

- Gran Masa forestal, que xera riqueza aos veciños e empresas, dando traballo directo e indirecto
- Ordeación forestal sostible e produtivo
- Riqueza paisaxística e patrimonial e natural
- Seguir dando a coñecer o patrimonio natural
- Traslado de xente da cidade ao rural polo potencial natural
- Boas coberturas de fibra óptica en todas as parroquias. Cobertura de móbil falta unha parroquia
- Camiño Norte (Albergue con 7 prazas en Sante), pero con falta de outros servizos complementarios que incentiven que a xente se albergue alí.
- Ubicación moi boa respecto a outros concellos e boas comunicacións cos mesmos
- Museo etnográfico
- Rutas de sendeirismo e canoas
- Avistamento de aves (Ría de Abres)

2.- Desaproveitado:

- O sector agro-gandeiro, moitas terras sen aproveitar e sen producir
- Non hai relevo xeracional, gran desapego do campo por parte das xeracións máis novas
- Explotacións que foron cerrando e outras empresas as alugan para aumentar o tamaño das existentes
- Prexudica que se dan axudas por parte da administración “ por non facer nada”, que desincentiva a incorporación ao mercado laboral. E incentiva por outro lado actividades en economía sumerxida.
- Non hai ningunha explotación ecolóxica no concello
- Transformación de produtos agroalimentarios

2.- Carencias:

- Carencia de iniciativa privada
- Bares pechados e horarios inadecuados á demanda
- Falta de comercio, perruquerías, asesorías,.....
- Falta de profesionalidade no sector de hostelería e restauración (por exemplo: en atención ao cliente)

3.- Servizos:

- Ten todo tipo de servizos (PAI, Residencia de Maiores (30 prazas e vaise ampliar en 9 prazas máis), Servizo de Atención ao Fogar, Colexio)
- Modelo de xestión directo, onde teñen preferencia os veciños de Trabada, poñendo o concello 60.000€/ anuais

- Programas de conciliación laboral durante o verán e o inverno, con un gran esforzo económico por parte do concello
- O concello conseguiu nos últimos anos que a perda de poboación sexa menor que en anos anteriores grazas ás políticas que están facendo

4.- Medio Ambiente:

- Teñen multitude de recursos naturais
- Teñen un parque eólico (fai 3 anos) e están en fase previa á execución de outro
- Enerxía fotovoltaica: o concello ten placas no colexio, no centro de saúde e na ETAP de Areas (Estación de abastecemento de auga potable) e proximamente no polideportivo.

5.- Mellor fórmula de fixar poboación

- Ter servizos públicos, dado que é o que está da man da administración pública

A xente ten arraigo co territorio.

Considera que os servizos públicos que se ofertan coñécense dende o momento que teñen a necesidade de facer uso deles.

En oferta turística, sobre todo abríronse moitas vivendas turísticas.

O GDR tamén pensa que é coñecido segundo as necesidades de cada persoa, si necesitaron ou non solicitar algunha subvención.

6.- Liñas de traballo :

As liñas de traballo para o seguinte período Leader, considera que todas son necesarias pero priorizaría a parte empresarial e de creación de emprego e fomento do emprendemento apoiándose nos recursos do territorio, servizos á poboación, fomento de actividades turísticas, promover a inserción laboral dos xóves e fomentar a actividade agro-industrial.

7.- Sectores polos que debería apostar o novo Leader:

- Industria agroalimentaria
- Servizos á poboación

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 02-11-2022

HORA: 10:00

ASISTENTES:

FERNANDO SUAREZ - ALCALDE AIRADES
ELENA MARTINEZ - XERENTE GDR

MOTIVO DA REUNIÓN:

ENTREVISTA ALCALDE AIRADES

NOTAS DA REUNIÓN: POTENCIALIDADES

SECTOR PRIMARIO - MORTA - COMERCIALIZACIÓN PRODUCTO LOCAL

SERVICIOS, COMERCIO

TURISMO - LUAR EXCELENTE. POCA MISIFICACIÓN

- CONVENCAS COMUNICACIÓN COA PROPIA COMARCA - TREN UN BOMITRE

GDR → FALAR COS ASESORES E XESTORES

MONUMENTOS DE BULACRO. FORMACIÓN ESPECÍFICA

- ADOSTENCAR PRODUTOS AGRÍCOLAS LOCAIS - LIGAR AO COMERCIO LOCAL

TURISMO DE CALIDADE. ESTACIONALIDADE. PATRIMONIO. NATURALEZA.

SERVIZOS TURÍSTICOS. DIXITALIZACIÓN TURÍSTICA (RUTAS, SINERXIAS...)

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR :

Representante Concello de AIRADES

Asd.

Asd.

JUAN PEASE - CONSULTOR GRUPO

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

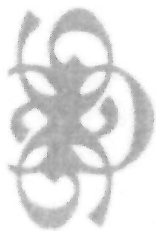
LEADER

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

21-22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 03-11-2022

HORA: 11:00

ASISTENTES:

DAMASO KATEJIVA BARRERA - Concello Medio
Subdeputado e fiscal Concello de BARREROS

MOTIVO DA REUNIÓN:

Entrada responsable concello
Estrategia Leader

JUAN PÉREZ ORTEGA - Concello de BARREROS

NOTAS DA REUNIÓN: POTENCIALIDADES: @ GANDERÍA @ FORESTAL
@ TURISMO

CARENCIAS: SERVIZOS-POKUS, RELEVOS XERACIÓNAIS. MONOCULTIVO LEITE
MARISQUES NA RIA-DUZA PARECEU. ESTRUCTURA PROPIEDAD FORESTAL, COMERCIO
PROBLEMAS DE URBANISMO, MAIS DE 1500 HABITANTES NO VRAO, TRANSPORTE
SECTORES A POTENCIAR

TURISMO DEPORTIVO, ORNITOLÓXICO. CAMIÑO DO CANTÁBRICO. COMO MÁIS SE PODEA APROVEITAR
PATRIMONIO. HOTEL DE REFERENCIA. ESTACIÓN DE VALIDADE
COORDINACIÓN ENTRE ADMINISTRACIÓN, SERVIZOS, FORMACIÓN ESPECÍFICA

AXENDA: ALMOXESTA DE BIXA POR MATERNIDADE

Equipo Técnico do GDR :

Representante Concello de BARREROS

Asd. EL ENA MARTÍNEZ

JUAN PÉREZ ORTEGA
CONCELLO DE BARREROS

Asd.

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

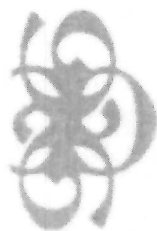
PROGRAMA
DE DESARROLLO RURAL

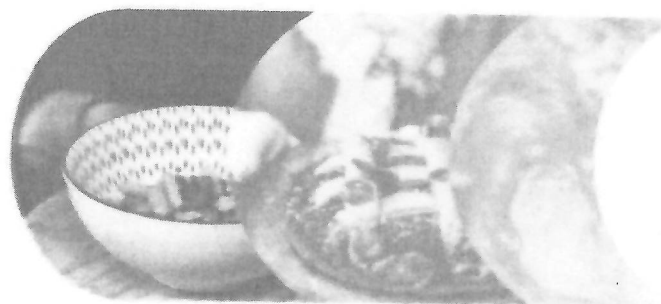
Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

X 21-22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 03-11-2022

HORA: 13:20

MOTIVO DA REUNIÓN:
ESTRATEGIA LEDEA

ASISTENTES:

DAVID RODRÍGUEZ PEREAS - Concello de Cerro
Concelleiro de Turismo

JUAN PÉREZ SÁNCHEZ - CERRO

EROCONSULTING XESTIÓN RURAL

ALFONSO

Alcalde de Cerro

NOTAS DA REUNIÓN: POTENCIALIDADES:

TURISMO, FORESTAL, AGRICULTURA - CARNE

CARENCIAS

POUCOS ALOXAMENTOS, MANEJO CULTIVO FORESTAL - NOVAS TECNOLOGÍAS

COMERCIO, VIVIENDAS SOCIAIS, PROBLEMA PASEADORA, MANTEMENTO DE CAMÍOS

SECTORES A POTENCIAR:

TURISMO = SARGADELOS - FARO DA AZALGA - SAN CIBRADO.

CREAR INFRAESTRUTURAS TURÍSTICAS

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR:

Representante Concello de CERRO

Asd. M^{te} ELENA MARTÍNEZ

CONSULTING RURAL

JUAN PÉREZ SÁNCHEZ

DAVID RODRÍGUEZ PEREAS
Asd.

ALFONSO VILLANES BERMUDEZ

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

PROGRAMA
DE APOIO
ECONÓMICO
A FAVORECER
DO DESENVOLVEMENTO
RURAL

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

X 21-22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 04-11-2022

HORA: 10:30

MOTIVO DA REUNIÓN:

ENTREVISTA ALOXESA
ESTRATEXIA GDR

ASISTENTES:

MARIA LOUREIRO - ALOXESA VIVEIRO
ELENA MARTINEZ PAZ - GDR
JUAN OROZIO - CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN: POTENCIALIDADES

TURÍSTICA - SERVIZOS - PESCA (CELEIRO) - FONSESTAL

CARENCIAS

INDUSTRIAL - COMUNICACIÓNS (AUTONÍA) - TRANSICIÓN FONSESTAL

SECTORES A POTENCIAR

TONOS PERO ESPECIALMENTE AS POTENCIALIDADES (TURISMO - PESCA)

CREAR EMPREGO

SERVIZOS E INFRAESTRUTURAS

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR:

M. Elena

Asd. *M. Elena Martínez Paz*

Juan Orosio - Consulting Rural

Representante Concello de Viveiro

Maria Loureiro

Asd. *MARIA LOUREIRO*

AGENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

X 21-22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA : 14 DE NOUEMBRO

HORA: 9:00 HORAS

MOTIVO DA REUNIÓN:
ENTREVISTA PROCESO
PARTICIPATIVO

ASISTENTES:

ALCALDE DE MONDOŃEDO
XERENTE DO GDR TERRAS MIRANDA
EMPRESA CONSULTING RURAL

NOTAS DA REUNIÓN:

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR : Terras de
Miranda

Elena

Asd. *Elena Martínez Paz*

EMPRESA CONSULTING RURAL

Representante Concello de Mondoñedo

Asd. *Martín Ángel Otero Leide*

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA : 23/11/2022

HORA: 20:00 HORAS

MOTIVO DA REUNIÓN: ENTREVISTA PROCESO PARTICIPATIVO PARA ESTRATEXIA

ASISTENTES:

ROCÍO LÓPEZ (ALCALDESA)

M^{te} ELENA MARTÍNEZ (XERENTE GDR)

JUAN OROZCO (EMPRESA CONSULTING RURAL)

NOTAS DA REUNIÓN:

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR

Asd. M^{te} Elena Martínez

Empresa Consulting Rural

Representante Concello de Lourenza

Asd. Rocío López

Buscamos a resposta a tres grandes preguntas:

- Cales son as potencialidades do seu Concellos
Sector agrario (producción faba) e sector forestal.
Boas comunicacións e boa ubicación, punto de paso da autovía A8 e proximidade coa zona de costa, a escasos 15 minutos da praia.
Gran riqueza patrimonial e arquitectónica (Igrexa de Sta Maria e Mosteiro de San Salvador, Pazo de Tovar...), riqueza paisaxística e ambiental (paseo do Pereiro, Área da Cazolga..), riqueza gastronómica (Festa da Faba, de Interese Turístico), fin de etapa do Camiño Norte e polo tanto punto de confluencia e pernocta de peregrinos.
 - o Cales están correctamente aproveitadas e cales desaproveitadas?
Unha das potencialidades é o sector primario, concretamente o que xira en torno a produción da faba. Sen embargo, a maioría dos produtores só cultivan faba neses terreos, debería mudarse esa práctica e aproveitar outros cultivos que polas súas características se poden cultivar neses mesmas parcelas e así o rendemento das explotacións agrícolas serían moito maiores.
A maiores outro dos problemas existentes no sector de produción da faba é a falta de control das explotacións, xa que debería estar máis profesionalizado de cara a súa viabilidade empresarial e non como actividade complementaria.
 - o Algunha potencialidade que non estea explotada?
Dentro dos recursos patrimoniais que posuímos, contamos con varios muíños que na actualidade están sen rehabilitar, varios deles ubicados de xeito próximo na marxe do río Batán. A súa situación é idónea e perfecta para crear unha ruta de muíños, e ser así un recurso a visitar no Val de Lourenzá.
Outra potencialidade que non está explotada é o Mosteiro de San Salvador, na actualidade en desuso debido ao seu estado de deterioro. A súa rehabilitación permitiría darlle un uso público ao inmovible (museo, residencia de maiores, locais culturais...)
- Cales son as carencias en canto a servizos no seu Concellos
 - o Carencia no relativo a servizos públicos (garderías, servizos asistenciais, etc...)
Importante deficiencia na rede de transporte público de pasaxeiros por carretera, con horarios dos buses que non responden a demanda actual que necesita a poboación (necesidade de horarios coordinados para poder desplazarse ao hospital da Costa e tamén para que os alumnos dos distintos ciclos formativos poidan utilizar ese transporte) Na actualidade somos os concellos os que estamos colaborando parcialmente na financiación destes transportes, servizo que non é de competencia municipal)
Carencia de fibra en determinados barrios do municipio pola súa situación demográfica.
Necesidade dunha área de descanso para caravanas debido ao aumento de turistas que optan por esta modalidade.

- Carencias a nivel de iniciativa privada (comercio, tipo de empresa, etc..)
 - Falta de iniciativa no sector da hostelería, necesidade de readaptar os horarios e dar servizo de comedor sobre todo nas cenas para dar cobertura aos peregrinos e visitantes que pernoctan en Lourenzá.
 - Falta de man de obra sobre todo cualificada case en todos os sectores.
 - Necesidade de readaptar a oferta á demanda do turista, exemplo diso son xa algunhas tendas que estan a apostar polo Camiño Norte e ofrecen un servizo diferenciado para o peregrino.
 - Falta de concienciación e formación acerca da importancia do local, aínda queda moito por facer neste sentido. É primordial saber cales son os puntos fortes que posuímos a nivel local, ver cales son as nósas potencialidades. Sirva de exemplo a importancia que ten o Camiño Norte aquí en Lourenzá, canto máis se especialice o comercio no servizo ao peregrino
- Cal considera que pode ser a mellor formula de dinamizar a fixación de poboación no seu Concello? (pregunta aberta)
 - Sin duda ningunha mellorar os servizos do rural e proporcionar a cobertura de servizos que ten a zona urbana. Na actualidade a tendencia mudou, e xa cada vez hai máis xente que demanda zonas rurais tranquilas para vivir. Claro está que para que esto sexa unha realidade é obriga dos concellos ofrecer todos os servizos posibles para que a xente viva o máis cómodo posible. A mellora da rede de estradas, a cobertura de internet, rede de garderías, bo funcionamento do sistema de axuda no fogar, fomento do tecido comercial e asociativo, fomento do uso do solo industrial, bonificacións impositivas para implantación de empresas, integración da poboación inmigrante en especial as mulleres marroquís...

ENQUISA- GUIÓN:

A) TERRITORIO. Valora a situación (en base ao pensamento da poboación)

- Coñecemento do Territorio (BEN)
- Servizos que as administracións publicas prestan á cidadáns (BEN)
- Conservación das tradicións e usos locais do territorio (BEN)
- Cohesión e sentimento de pertenza ao territorio (BEN)
- Coñecemento da poboación dos recursos do territorio (REGULAR)
- Coñecemento da poboación de que é o GDR. (MAL)

B) MEDIO AMBIENTE. Valora a situación (en base ao pensamento da poboación)

Diversidade e riqueza dos recursos naturais do territorio (REGULAR)

Lexislación medio ambiental para a conservación de los espacios protexidos (MAL)

Posta en valor de la Agricultura y Gandería ecolóxica (REGULAR)

Uso y xestión de enerxías renovables (REGULAR)

Conservación da paisaxe (REGULAR)

C) ECONOMIA. Valora a situación (en base ao pensamento da poboación)

- Calidade da produción agrícola y gandeira BEN
- Calidade de la industria agroalimentaria BEN
- Relevo xeracional na agricultura e gandería MAL
- Adecuación dos servicios as necesidades da poboación BEN
- Calidade da oferta turística REGULAR
- Nivel de ocupación dos aloxamentos turísticos BEN
- Calidade da oferta gastronómica REGULAR
- Nivel de asociacionismo empresarial MAL
- Atractivo da comarca para la implantación de novas empresas BEN
- Calidade del comercio local BEN

D) PATRIMONIO. Valora a situación (en base ao pensamento da poboación)

- Transmisión de valores, usos e costumes tradicionais BEN
- Existencia de recursos de valores patrimoniais visitables BEN
- Explotación turística do patrimonio etnográfico-cultura existentes (festas tradicionais.....) BEN
- Aproveitamento turístico de restos arqueolóxicos MAL

E) EQUIPAMIENTOS E SERVICIOS. Valora a situación (en base ao pensamento da poboación)

- Infraestruturas de comunicación BEN
- Transporte publico MAL
- Calidade dos equipamentos culturais deportivos BEN
- Oferta de ocio y tempo libre BEN
- Calidade e funcionamento dos servicios básicos (seguridade, subministro de auga e enerxía, xestión de residuos,..) BEN
- Infraestruturas e equipamentos para educación BEN
- Servicios de gardaría e conciliación BEN
- Servicios e equipamentos sanitarios REGULAR
- Servicios a terceira idade, residencias e centros de día REGULAR
- Zonas verdes, parques e xardíns BEN
- Servicios e medios materiais a disposición para a atención das persoas con risco de exclusión social BEN

D) Cales consideras que son os sectores nos que actualmente se apoia a economía do territorio?

- Agrario e Gandeiro BEN
- Industria agro alimentaria BEN
- Outro tipo de industria
- Comercio BEN

- Construción **REGULAR**
- Turismo e hostaleira **BEN**
- Servicios a poboación **BEN**
- Sector publico **BEN**
- Medio ambiente **BEN**

¿Que sectores económicos consideras se deben priorizar no novo programa LEADER?

- Agrario e Gandeiro **SI**
- Industria agroalimentaria **SI**
- Outro tipo de industria
- Comercio **SI**
- Construción
- Turismo e hostaleira **SI**
- Servicios a poboación
- Sector publico
- Medio ambiente **SI**

¿Cal das seguintes liñas de traballo crees que se deben desenrolar na nova Estratexia do programa LEADER de desenvolvemento Local?

- Promover a inserción laboral dos xóvenes **SI**
- Formación **SI**
- Creación de emprego e fomento do emprendemento **SI**
- Apoio a creación e mellora de empresas
- Conservación e coidado do medio ambiente **SI**
- Conservación e promoción do patrimonio cultural
- Fomento de actividades turísticas **SI**
- Servicios a poboación
- Fortalecer a actividade produtiva agro-industrial **SI**
- Novas infraestruturase renovación de núcleos urbanos
- Conservación do patrimonio arquitectónico **SI**
- Outro:

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 10/11/2022

HORA: 13:30

MOTIVO DA REUNIÓN:
ESTRATEXIA GDR

ASISTENTES:

CHICHE REAC CASTRO - Polte. Hostelería
de Galicia y LUGO
JUAN RÓDOLFO OROZCO

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIDADES A PROPIA MARCA, TURISMO SOSTIBLE CULTURAL
GASTRONOMÍA EXTERIORAL PRODUCTOS PROPIOS, CLIMA SUAVE, INTERÉS EMPRESARIAL INVENTOR
CARENCIAS FALTA DE COMUNICACIÓN - BUS - TRAIN FALTA DE TRABALLADORES
FALTA DE PROMOCIÓN E DE TRABALLAR "EN CONXUNTO" NO SECTOR HOSTELERÍA
DAR MAIS ALTERNATIVAS NA TEMPADA BAIXA
SECTORES A POTENCIAR DE
NA HOSTELERÍA FACER PROMOCIÓN, QUE SE LLE OPORTUNIDADE DE TRABALLAR
AOS TÉCNICOS EN TURISMO (GRADO SUPERIOR)
TRABALLAR EN CONXUNTO. "O INVERNO TAMÉN SE VENDE"

AXENDA:

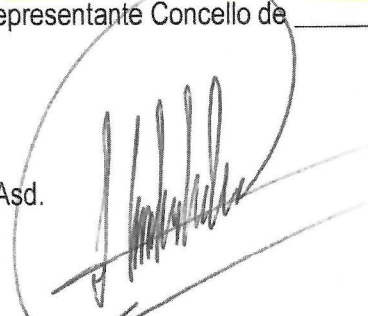
Equipo Técnico do GDR:

CONSULTA RURAL

Asd.

PDTE Asociación Hostelería LUGO y CALIGO
Representante Concello de _____

Asd.

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

GOBERNACIÓN
DE GALICIA

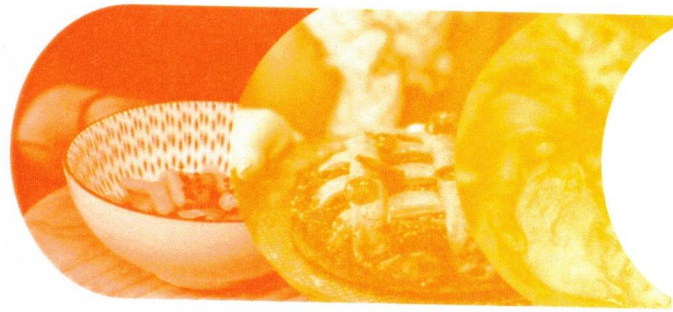
Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural
Europa inviste no rural

X 21-22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

ACTA DE REUNIÓN

DATA: 02-12-2022

HORA: 20:00h.

MOTIVO DA REUNIÓN:
Estratexia GDR

ASISTENTES:

pdte SAT Monte de Trabada
DANIEL VILLAPOL VALCA - MADERAS VILLAPOL
JUAN PÉREZ OROSCO - Xunta Directiva CEX
Membros Xunta Directiva Asociación
da Maderira

NOTAS DA REUNIÓN:

POTENCIALIDADES PESCA - MADEIRA - TURISMO / CAPACIDADES ENERGÉTICAS
AGRICULTURA E GANADERÍA PERO EN RETROCESO
CARENCIAS INFRAESTRUTURAS - TRANSPORTE PÚBLICO - PERSOAL CUALIFICADO -
PRODUCCIÓN ADECUADA - 2ª TRANSFORMACIÓN DE PRODUCTOS PRIMARIOS
FALTA DE INDUSTRIA - INVESTIGACIÓN FORESTAL
A PROFUNDIZAR SECTOR FORESTAL - TURISMO - AGRICULTURA - GANADERÍA - COMUNICACIÓN
COOPERATIVISMO - ASOCIACIONISMO - INVESTIGACIÓN FORESTAL SANITARIA (PLAGAS - ENFERMEDADES)
NOVOS USOS FORESTALES DO SUELO
SERVIÇOS NO RURAL

AXENDA:

Equipo Técnico do GDR :

Asd.

JUAN PÉREZ OROSCO
CONSEJO RURAL

Representante (ASOCIACIÓN DA MADERIRA)

SAT MONTE DE TRABADA
DANIEL VILLAPOL

Asd.

AXENCIA GALEGA
DE DESENVOLVEMENTO
RURAL

GOBIERNO
DE ESPAÑA
MINISTERIO
DE AGRICULTURA, PESCA
Y ALIMENTACIÓN

Fondo Europeo Agrícola
de Desenvolvemento Rural:
Europa inviste no rural

X 21.22

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

Medida Leader de Galicia 2023-2027

Elaboración estratexias de desenvolvemento local participativo

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

PROGRAMACIÓN MESAS PARTICIPATIVAS GDR TERRAS DE MIRANDA

SEDE: SALÓN DE PLENOS DO CONCELLO DE BURELA

MES: 25 DE OUTUBRO 2022 ÁS 17:30 HORAS

DÍA	HORA	SECTOR
25-10-2022	17:30 HORAS	MESA SOCIO-COMUNITARIA
25-10-2022	17:30 HORAS	" BIENESTAR SOCIAL

ORDEN DO DÍA:

1. RECIBIR AOS ASISTENTES E AGRUPALOS POR SECTOR AO QUE PERTENCEN
2. PRESENTACIÓN POR PARTE DO GDR
3. ENTREGAR **ENQUISA** PARA REALIZAR INDIVIDUALMENTE (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS)
4. ENTREGAR GUIÓN NO QUE DEBEN TRABALLAR CONXUNTAMENTE CADA MESA OU GRUPO DE TRABALLO (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS) E A SER POSIBLE QUE DESPOIS UN REPRESENTANTE EXPOÑA AS CONCLUSIÓNS DE ESE TRABALLO/ OU SE DAN A ALGUÉN DO GDR QUE LEERÁ AS CONCLUSIÓNS DO TRABALLO GRUPAL

GUIÓN PARA A CELEBRACIÓN DAS MESAS PARTICIPATIVAS

1.- PLANTEXAR PREGUNTAS SOBRE O TERRITORIO NON DENDE O PUNTO DE VISTA DO SECTOR, SENÓN DENDE O PUNTO DE VISTA DO TERRITORIO EN XERAL.

A) Buscamos a resposta a tres grandes preguntas:

1. Cales son as potencialidades do seu Concellos.
 - a. Cales están correctamente aproveitadas e cales desaproveitadas?
 - b. Algunha potencialidade que non estea explotada?
2. Cales son as carencias en canto a servizos no seu Concellos.
 - a. Carencia no relativo a servizos públicos (garderías, servizos asistenciais, etc...)
 - b. Carencias a nivel de iniciativa privada (comercio, tipo de empresa, etc..)
3. Cal considera que pode ser a mellor formula de dinamizar a fixación de poboación no seu Concello? (pregunta aberta)

2.- PLANTEXAR PREGUNTAR CONCRETAS SOBRE O SEU SECTOR NO TERRITORIO

1. A medio prazo cal é o futuro que se percibe no voso sector.
2. Cal é a principal carencia que ten o territorio para facer mais eficiente as actuacións do voso sector.
3. Que pode facer a administración para mellorar as condicións de desenvolvemento do voso sector.

3.- POSIBLES PROXECTOS QUE TEÑAN EN MENTE COMO PROMOTORES OU SEXAN COÑECEDORES DE ALGÚN POR DESENVOLVER...

LISTADO DE ASISTENCIA ACTIVIDADE MESA DE PARTICIPACIÓN SOCIAL BURELA 25/10/2022

NOME DA ASOCIACIÓN	APELLIDOS	NOMBRE	TELEFONO	FIRMA
MUJERES EN EQUIDAD	MARY FRADA FERRANDEZ	MARY	606393700	
MUJERES EN IGUALDAD	REISA LOPEZ	LUISA	669806396	
Asoc. cultural BURELA FLORA	SOTO LESTAD	MARTIN	685612257	
Fundación EUSON	EIRO QUELLE	NOELIA	607496373	
AFAN BURELA	FERNÁNDEZ DEL	GERA	640765391	
Saúde Mental A NANIÑA	NÓIA RODRIGUES	Méjoré	658323312	
FUNDACIÓN EXPONAR.	JOSEF GONZALEZ - BONIL	JOANES	68139850	
PT. RINORIO ALVAREZ	MARCELA STELLA LOPEZ	JOAC	32.442.9645	
Burella Burela	Alvaro GONZALEZ	Alvaro	338265785	
Gonzalo Ponsado	Rodriguez Rios	Yi Angeles	686511720	
Asociación Xéiro AURA	JOSE LÓPEZ SANCHEZ GONZALEZ	JOAN	64926567	
ASADA	VÁZQUEZ VILA	JOAC	649926594	
Asociación Terceira Filanda	VILLALBA GOAS	ISABEL	679691018	

CONVOCATORIA MESAS DE TRABAJO O DIA 25 DE OUTUBRO AS 17:30H EN BURELA, NO SALON DE PLENOS DO CONCELLO

MESA SOCIO-COMUNITARIA

PREGUNTA Nº 1:

1. a) La situación geográfica
1. b) Infraestructuras y comunicaciones
2. a) La oferta cultural generalizada
2. b) La oferta cultural no es accesible para todo el mundo ya que está sometida a previo pago
3.
 - Impulso y mentalidad industrial
 - Dotación de suelo empresarial

PREGUNTA Nº 2:

2. 1) Facilitar la conciliación mediante la creación de centros adaptados al horario laboral
2. 2) Creación de vivienda de emergencia para víctimas de violencia de género
- 2.3) Creación de puestos de trabajo mediante la incentivación empresarial y emprendimiento

PREGUNTA Nº 3:

1. Creemos que es muy interesante coordinar las distintas acciones que lleven a cabo tanto el GAL como el GDR con la finalidad de llegar a todo el territorio gallego, consideramos que el desarrollo económico no es exclusivo individualmente del mar o la agricultura como demuestra históricamente el desarrollo económico de la comarca de la Mariña.
Ejemplo: promoción del bonito en territorios rurales del interior para promocionar tanto el autoconsumo y la comercialización en ambos sentidos.
2. Apostar por un desarrollo industrial y turísticos

MESA BENESTAR SOCIAL

PREGUNTA Nº 1:

A.

1. Potencialidades dos seus concellos:

- **Burela:**
 - CIM
 - USM
 - Centro de día discapacidade intelectual
 - Centro ocupacional discapacidade intelectual
 - Servizo de atención temperá
 - Hospital
 - Centro de saúde
 - Centros educativos
 - Pabellón
 - Biblioteca
 - Garderías
 - Casa da xuventude
 - Casa da cultura
 - SS. SS
 - Centro de menores
 - Servizo específico de estimulación terapéutica para persoas con alzhéimer e outras demencias
 - Centro de rehabilitación psicosocial e laboral para persoas con enfermidade mental
 - ACIA
 - Turismo
 - Sector marítimo
 - Casa do mar
 - Fundación Expomar
 - Cultura
 - Tecido empresarial importante
 - Piso protexido para persoas con enfermidade mental
 - Asociacións culturais, sociais, xuvenís, de mulleres, amas de casa, xuntanza (de terceira idade)
 - Vivenda tutelada para mulleres vítimas de violencia de xénero con enfermidade mental
 - INEN
 - Residencia e centro de día 3ª idade

2. Carencias:

- Residencia especializada para persoas con discapacidade intelectual
- Residencia especializada para persoas con discapacidade intelectual da 3ª idade
- Residencia especializada para persoas con enfermidade mental da 3ª idade

- Residencia especializada en atención a persoas con alzheimer e outras demencias
- Centro de atención diúrna especializada en alzheimer e outras demencias
- Ampliación mellora e especialización de SS. SS.
- Falta persoal cualificado
- Máis prazas en garderías
- Ampliación das prazas nos servizos de carácter social existentes
- Falta de medios de comunicacións, tendo en conta a gran dispersión xeográfica
- Cine
- Piscina
- Falta de formación específica

3. Fixación de poboación:

- Máis formación
- Máis empresas para creación de emprego

PREGUNTA Nº 2:

1. Incremento de demanda e escaseza de servizos

2.

- Falta de comunicacións tendo en conta a gran dispersión xeográfica
- Mínimos ingresos (falta de presupostos) tendo en conta as actividades que facemos
- Moita burocracia o que extendese o traballo e aléxate do foco: a atención

3.

- Axuda técnica
- Axuda fiscal
- Axuda económica
- Axuda económica trato individualizado: modelo centrado na persoa

PREGUNTA Nº 3:

- Furgonetas transporte
- Mobiliarios centros
- Novos centros de SS: SS. Especializados
- Adaptación eficiencia enerxética

Medida Leader de Galicia 2023-2027

Elaboración estratexias de desenvolvemento local participativo

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

PROGRAMACIÓN MESAS PARTICIPATIVAS GDR TERRAS DE MIRANDA

SEDE:

MES:

DÍA	HORA	SECTOR
28/10/2022	17:30	AGROFORESTAL SOCIO-COMUNITARIA

ORDEN DO DÍA:

1. RECIBIR AOS ASISTENTES E AGRUPALOS POR SECTOR AO QUE PERTENCEN
2. PRESENTACIÓN POR PARTE DO GDR
3. ENTREGAR **ENQUISA** PARA REALIZAR INDIVIDUALMENTE (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS)
4. ENTREGAR GUIÓN NO QUE DEBEN TRABALLAR CONXUNTAMENTE CADA MESA OU GRUPO DE TRABALLO (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS) E A SER POSIBLE QUE DESPOIS UN REPRESENTANTE EXPOÑA AS CONCLUSIÓNS DE ESE TRABALLO/ OU SE DAN A ALGUÉN DO GDR QUE LEERÁ AS CONCLUSIÓNS DO TRABALLO GRUPAL

GUIÓN PARA A CELEBRACIÓN DAS MESAS PARTICIPATIVAS

1.- PLANTEXAR PREGUNTAS SOBRE O TERRITORIO NON DENDE O PUNTO DE VISTA DO SECTOR, SENÓN DENDE O PUNTO DE VISTA DO TERRITORIO EN XERAL.

A) Buscamos a resposta a tres grandes preguntas:

1. Cales son as potencialidades do seu Concellos.
 - a. Cales están correctamente aproveitadas e cales desaproveitadas?
 - b. Algunha potencialidade que non estea explotada?
2. Cales son as carencias en canto a servizos no seu Concellos.
 - a. Carencia no relativo a servizos públicos (garderías, servizos asistenciais, etc...)
 - b. Carencias a nivel de iniciativa privada (comercio, tipo de empresa, etc..)
3. Cal considera que pode ser a mellor formula de dinamizar a fixación de poboación no seu Concello? (pregunta aberta)

2.- PLANTEXAR PREGUNTAR CONCRETAS SOBRE O SEU SECTOR NO TERRITORIO

1. A medio prazo cal é o futuro que se percibe no voso sector.
2. Cal é a principal carencia que ten o territorio para facer mais eficiente as actuacións do voso sector.
3. Que pode facer a administración para mellorar as condicións de desenvolvemento do voso sector.

3.- POSIBLES PROXECTOS QUE TEÑAN EN MENTE COMO PROMOTORES OU SEXAN COÑECEDORES DE ALGÚN POR DESENVOLVER...

- Falta de cooperat. para venda de pto agrogandeiro
- Fomento de comerc. en circuitos cortos, incluíndo ptos de venda de pto local.
- Fomento da transf. de pto agrario / pto de transformac. → necesidade de un centro a disposición dos produtores / dar valor engadido aos excedentes agrarios.

CONVOCATORIA MESAS DE TRABAJO O DÍA 28 DE OUTUBRO EN LOURENZÁ, NO LOCAL SOCIAL MULTIUSOS PONTE DE CUÑAS

MESA AGROFORESTAL

POTENCIALIDADES TERRITORIO

- Experiencia producións de calidade (IXP (Faba de Lourenzá), Horta de Mondoñedo e da Mariña, ternera gallega, porco celta, froiteiras...)
- Tradición produción forestal, industria, moble, potencialidade producións acta valoración (cogomelos, castañas ...)
- Na liña de adaptarse a políticas europeas, como as da granxa á mesa, economía circular e producións sostibles, área climática e territorial con moitas posibilidades.
- Posibilidade de xerar sinerxias entre distintos sectores e actores do territorio (produción agro alimentaria, turismo patrimonio, comercio local)
- Comarca xeograficamente atractiva para vivir e ben situada (costa, nexo Galicia e zona norte estado...), boas condicións xerar dinamismo
- Localización camiño de Santiago....

NECESIDADES E CARENCIAS

- Formación de recursos para adaptarse ao novo contexto dixitalización....
- Necesidade políticas apoio producións calidade e innovadoras
- Melloras mobilidade persoas (Transporte público) e mercadorías (porto, tren..)
- Apoio programas loxística para a comercialización (distribución produto comarca)
- Desenvolvemento sinerxías territorio e paquetes conxuntos
- Máis visibilización e apoio comercialización produtos comarca (marca comarca) programas conxuntos....
- Apoio produtos locais e compra pública produtos locais e de calidade (comedores escolares, hospitais), produto proximidade no comercio local, cooperativas...
- Apoio formación operadores, investigación...
- Eivas na formación dos futuros profesionais do agro, forestal... desenvolvemento escola formación na comarca (agro, produción ecolóxica...)
- Políticas acceso vivenda persoas que queiran instalarse na comarca
- Pechar ciclo produtivo para valorizar producións primarias (fabas, madeira...), posta en valor (cogomelos...), creación valor engadido diversos produtos
- Buscar condicións instalación novos produtores (acceso á terra, apoio proxecto, acceso á vivenda...)
- Medida para o problema de relevo xeracional
- Necesidade proxectos auto abastecemento enerxético, comunidades locais...
- Valorización materia orgánica (exemplo lixo orgánico concellos) pequena escala

MESA SOCIOCOMUNITARIA E INSTITUCIONAL

1. POTENCIALIDADES DO CONCELLO OU DO TERRITORIO

- Posibilidade de adaptación
- Situación estratéxica boa
- Diferenciación de recursos xeolóxicos
- Aproveitamento dos recursos aínda que de forma illada
- Capacidade de xerar sinerxías
- Xeograficamente ben posicionada

2. CARENCIAS

- Infraestruturas deficientes: (hostalaría, puntos de caravanas, restauración..) Iniciativa privada
- Demanda obra cualificada
- Estacionalidade
- Relevo xeracional
- ¡¡¡ Transporte PÚBLICO!!!
- Envellecemento poblacional
- Valor engadido
- Tren
- Formación dixitalización
- Investigación e coñecemento
- Cooperativa de comercialización

CARENCIAS SERVICIOS PUBLICOS

- Hostalería
- Caravaning
- Buses – coordinación – Mancomunidade

CARENCIAS INICIATIVA PRIVADA

- Madrugadores (Anpa)
- Maiores – sanidade (servicios sociais)
- Parques eólicos
- Formación de oficios cotidianos (fontanería, electricidade, cociñeiros-hostalaría...)
- Formación dixital, dixitalización (solicitude formación)
- Loxística comercialización, distribuidores produto da comarca
- Tendras con escaso produto local
- Dinamizar os mercados
- Agrícola (faba loba...)
- Vivenda
- Culturais e deportivas

- Deportivo – iniciativas (espeleoloxía-Toxiza, Centro tecnificación (deporte montaña), sendeirismo, covas...)
- Coordinación comarcal (promover iniciativas)
- Turismo educativo
- Rutas de Muíños

1. Falta de cooperativa para venda de produto agro gandeiro
2. Fomento de comercialización en circuitos cortos, incluíndo puntos de venda de produto local
3. Fomento de transformación de produto agrario/produto de transformación – necesidade de un centro a disposición de produtores/ dar valor engadido aos excedentes agrarios.

A NIVEL DEPORTIVO

1. Moita infraestrutura infrautilizada
 2. Abrir ou potenciar novo tipo de deportes (montañismo escalada)
 3. Potenciar a competencia deportiva na comarca para que de pé a pasar a niveis deportivos superiores
 4. Centro de tecnificación en montañismo/escalada
 5. Fomentar as actividades espeleolóxicas/ espeleoparque da Mariña da man da Federación Galega de Espeleoloxía
 6. Aproveitar este tipo de actividades facendo xornadas para desestacionalizar o turismo
 7. Coa Universidade de Xeografía e Historia de Vigo ten firmado un convenio a Federación Galega de Espeleoloxía para o desenvolvemento de actividades
 8. Experiencias no ría/natureza/cultural – práctico e educativo para potenciar a desestacionalización (potencialidade)
-
9. Potenciar as sinerxías entre os sectores (agrario, empresas turismo activo, aloxamentos, restauración,...). Non se coñecen os distintos axentes do territorio
 10. Estudio de produtores do territorio, que produtos producen e comercializan, onde?. Fomentar o contacto entre eles para mellora a venda, transformación, ...
 11. Fomentar as xornadas de coñecemento do medio ambiente cos centros educativos. Igual que o sector cultural/agrario
 12. Aproveitamento da vía ferroviaria para dar oportunidades en educación, ocio, turístico, laboral...
-
13. Traballar na integración da muller marroquí

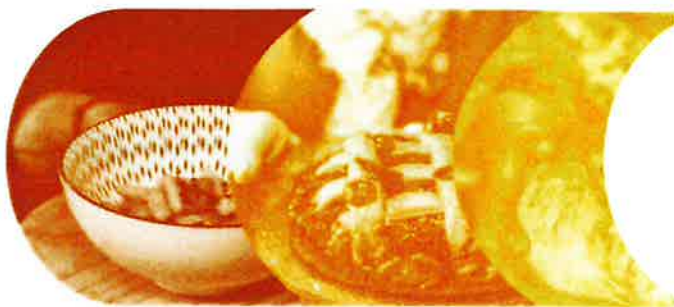
Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

Medida Leader de Galicia 2023-2027

Elaboración estratexias de desenvolvemento local participativo

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

PROGRAMACIÓN MESAS PARTICIPATIVAS GDR TERRAS DE MIRANDA

SEDE: RIBADEO

MES: 2/11/2022

DÍA	HORA	SECTOR
2/11/2022	11:00 HORAS	MESA AGROFORESTAL
2/11/2022	11:00 HORAS	MESA EMPRESARIAL

ORDEN DO DÍA:

1. RECIBIR AOS ASISTENTES E AGRUPALOS POR SECTOR AO QUE PERTENCEN
2. PRESENTACIÓN POR PARTE DO GDR
3. ENTREGAR **ENQUISA** PARA REALIZAR INDIVIDUALMENTE (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS)
4. ENTREGAR GUIÓN NO QUE DEBEN TRABALLAR CONXUNTAMENTE CADA MESA OU GRUPO DE TRABALLO (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS) E A SER POSIBLE QUE DESPOIS UN REPRESENTANTE EXPOÑA AS CONCLUSIÓNS DE ESE TRABALLO/ OU SE DAN A ALGUÉN DO GDR QUE LEERÁ AS CONCLUSIÓNS DO TRABALLO GRUPAL

GUIÓN PARA A CELEBRACIÓN DAS MESAS PARTICIPATIVAS

1.- PLANTEXAR PREGUNTAS SOBRE O TERRITORIO NON DENDE O PUNTO DE VISTA DO SECTOR, SENÓN DENDE O PUNTO DE VISTA DO TERRITORIO EN XERAL.

A) Buscamos a resposta a tres grandes preguntas:

1. Cales son as potencialidades do seu Concellos.
 - a. Cales están correctamente aproveitadas e cales desaproveitadas?
 - b. Algunha potencialidade que non estea explotada?
2. Cales son as carencias en canto a servizos no seu Concellos.
 - a. Carencia no relativo a servizos públicos (garderías, servizos asistenciais, etc...)
 - b. Carencias a nivel de iniciativa privada (comercio, tipo de empresa, etc..)
3. Cal considera que pode ser a mellor formula de dinamizar a fixación de poboación no seu Concello? (pregunta aberta)

2.- PLANTEXAR PREGUNTAR CONCRETAS SOBRE O SEU SECTOR NO TERRITORIO

1. A medio prazo cal é o futuro que se percibe no voso sector.
2. Cal é a principal carencia que ten o territorio para facer mais eficiente as actuacións do voso sector.
3. Que pode facer a administración para mellorar as condicións de desenvolvemento do voso sector.

3.- POSIBLES PROXECTOS QUE TEÑAN EN MENTE COMO PROMOTORES OU SEXAN COÑECEDORES DE ALGÚN POR DESENVOLVER...

CONVOCATORIA MESAS DE TRABAJO O DÍA 2 DE NOVIEMBRE EN RIBADEO, NA CASA DA CULTURA

MESA AGROFORESTAL E MESA EMPRESARIAL

POTENCIALIDADES TERRITORIO

- Clima do territorio
- Posibilidades de novas producións
- Circuitos curtos de venda de produtos agroalimentarios (por potencializar)
- Potenciar os coworking para formar e informar ao sector
- Transformación de produtos agroalimentarios e forestais
- Incrementar as tendas locais de venda directa de produtos agroalimentarios e potenciar os produtos agroalimentarios no sector turístico

NECESIDADES E CARENCIAS

- Descoñecemento das posibilidades de novas plantacións no territorio
- Desmantelamento dos servizos das Extensións Agrarias
- Falta de colaboración entre o sector público e o privado no relativo á investigación
- Dinamización do sector
- Dificultades de acceso á terra para novas explotacións, sendo máis fácil cando hai relevo xeracional
- Intentar poñer o produto agroalimentario nos circuitos curtos
- 15% das terras están en explotación de eucalipto
- Falta de persoal técnico para asesoramento
- Reorientación do sector agrícola no tema enerxético e uso da auga
- Maior difusión ou algún intermediario que facilite información da disposición de terras agrarias
- Intermediación e banco de datos para dar a coñecer a vivenda dispoñible no rural para que se poda captar máis poboación
- Cambio de mentalidade na poboación para que aposten por vivir no rural
- Moita burocracia e falta de contacto directo co territorio
- Explotación de produción de kiwis: alto porcentaxe que non se pode aproveitar para a venda (sobre 1.000 toneladas perdidas) Coméntouse a posibilidade de que fixeran un proxecto de transformación de produto

POSIBLES PROXECTOS A TRAVÉS DO LEADER:

- Xornadas sobre os cambios nas explotacións a curto e medio prazo, inculcar a necesidade de eses cambios
- Xornadas de transferencia de coñecemento á sociedade realizando xornadas nas que se podan coñecer outros proxectos de éxito que se podan realizar no territorio

- Proxectos de mentorización no sector agrario a produtores

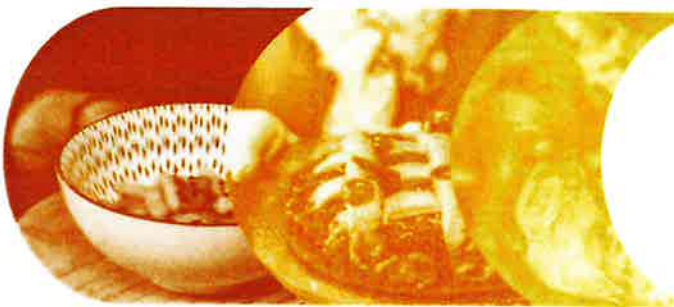
Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

Medida Leader de Galicia 2023-2027

Elaboración estratexias de desenvolvemento local participativo

Asociación GDR 1
Terras de Miranda.
GRUPO DESENVOLVEMENTO RURAL

PROGRAMACIÓN MESAS PARTICIPATIVAS GDR TERRAS DE MIRANDA

SEDE: LOCAL MULTUSOS DO CONCELLO DE VIVEIRO

MES: NOUEMBRO

DÍA	HORA	SECTOR
4/11/2022	11:00 HORAS	BENESTAR SOCIAL
4/11/2022	11:00 u	SOCIO-COMUNITARIA
4/11/2022	11:00 u	INSTITUCIONAL

ORDEN DO DÍA:

1. RECIBIR AOS ASISTENTES E AGRUPALOS POR SECTOR AO QUE PERTENCEN
2. PRESENTACIÓN POR PARTE DO GDR
3. ENTREGAR **ENQUISA** PARA REALIZAR INDIVIDUALMENTE (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS)
4. ENTREGAR GUIÓN NO QUE DEBEN TRABALLAR CONXUNTAMENTE CADA MESA OU GRUPO DE TRABALLO (APROXIMADAMENTE 15 MINUTOS) E A SER POSIBLE QUE DESPOIS UN REPRESENTANTE EXPOÑA AS CONCLUSIÓNS DE ESE TRABALLO/ OU SE DAN A ALGUÉN DO GDR QUE LEERÁ AS CONCLUSIÓNS DO TRABALLO GRUPAL

GUIÓN PARA A CELEBRACIÓN DAS MÉSAS PARTICIPATIVAS

1.- PLANTEXAR PREGUNTAS SOBRE O TERRITORIO NON DENDE O PUNTO DE VISTA DO SECTOR, SENÓN DENDE O PUNTO DE VISTA DO TERRITORIO EN XERAL.

A) Buscamos a resposta a tres grandes preguntas:

1. Cales son as potencialidades do seu Concellos.
 - a. Cales están correctamente aproveitadas e cales desaproveitadas?
 - b. Algunha potencialidade que non estea explotada?
2. Cales son as carencias en canto a servizos no seu Concellos.
 - a. Carencia no relativo a servizos públicos (garderías, servizos asistenciais, etc...)
 - b. Carencias a nivel de iniciativa privada (comercio, tipo de empresa, etc..)
3. Cal considera que pode ser a mellor formula de dinamizar a fixación de poboación no seu Concello? (pregunta aberta)

2.- PLANTEXAR PREGUNTAR CONCRETAS SOBRE O SEU SECTOR NO TERRITORIO

1. A medio prazo cal é o futuro que se percibe no voso sector.
2. Cal é a principal carencia que ten o territorio para facer mais eficiente as actuacións do voso sector.
3. Que pode facer a administración para mellorar as condicións de desenvolvemento do voso sector.

3.- POSIBLES PROXECTOS QUE TEÑAN EN MENTE COMO PROMOTORES OU SEXAN COÑECEDORES DE ALGÚN POR DESENVOLVER...

CONVOCATORIA MESAS DE TRABAJO O DÍA 4 DE NOVIEMBRE EN VIVEIRO, NA SALA MULTIUSOS DO CONCELLO DE VIVEIRO

MESAS DE BENESTAR SOCIAL, SOCIO-COMUNITARIA E INSTITUCIONAL

POTENCIALIDADES TERRITORIO

- Posibilidade de organización de actividades para contribuír á desestacionalización do turismo
- Gran riqueza en recursos naturais, culturais, patrimoniais, etnográficos, artesanais, etc..

NECESIDADES E CARENCIAS

- Estudo sobre a oferta da produción agraria. Apoio a produtores na saída dos seus produtos en circuitos curtos (300 produtores dos cales 60 están dados de alta en actividade económica, os demais traballan como segunda actividade)
- Apoio da USC na validación científica para todo o proceso de circuitos curtos de consumo
- Problema da despoboación que conleva un maior custo no transporte
- Fortalecer os circuitos e contactos entre os axentes do territorio
- Necesidade de bancos de vivendas e oferta de emprego
- Potenciar as sinerxias entre os actores do sector turístico
- En Benestar social, as bases das axudas non están adaptadas ás características nin do territorio nin das pequenas asociacións que traballan neste ámbito, o que lles dificulta o acceso ás mesmas.
- Unidades de respiro en temas de benestar social para as familias.
- Incrementar a oferta de servizos en benestar social porque hai moita demanda en temas de persoas maiores, alzheimer, etc..
- Exceso de burocracia coa administración
- Maior comunicación por parte dos GDR dos traballos e proxectos que realizan
- En benestar social: importancia de traballar nas xornadas de prevención para conseguir que estas enfermidades aparezan de forma máis tardía.

No proxecto “Rubbi no rural” crearon con outros territorios unha cooperativa “Unión Norte de Rubbi”, pero teñen os seguintes problemas:

- ✓ Transporte. Apóianse no clube ciclista para cubrir esa necesidade
- ✓ Solicitan unha maior comunicación entre as asociacións e crear sinerxias entre elas para aproveitar os recursos que teñen unhas e dos que carecen outras.

QUE PODE FACER A ADMINISTRACIÓN PARA FACER MÁIS EFICIENTE O VOSO SECTOR

- Por exemplo en benestar social: adaptar as bases á realidade das características dos territorios rurais e das asociacións máis pequenas que son as que máis recursos necesitan
- Facilitarlles ás entidades de benestar social financiación para a creación de emprego. Estase deixando de lado ás familias polo falla de persoal para atender correctamente os servizos.
- Facilitar os trámites coa administración, exceso de burocracia

POSIBLES PROXECTOS A TRAVÉS DO LEADER:

- Traballar na elaboración de experiencias de produto turístico (ex. Labradela: produción de porco celta)

Proceso participativo LEADER 2023-2027 (Terras de Miranda)

Enquisa para a poboación

1. Idade

2. Concello de residencia

3. Concello onde desenvolve a actividade laboral ou formativa

4. 1.En calidade de que responde a esta enquisa?

Marca solo un óvalo.

- ☐ Asociación veciñal
- ☐ Asociación de mulleres
- ☐ Asociación xuvenil
- ☐ Asociación de persoas maiores
- ☐ Asociación ecoloxista
- ☐ Organización, asociación ou cooperativa agrícola/gandeira
- ☐ Asociación ou organización empresarial
- ☐ Entidade cultural
- ☐ Outras asociacións, ONG e entidades sen ánimo de lucro
- ☐ Técnico municipal
- ☐ Experto
- ☐ Labrego/gandeiro
- ☐ Emprendedor ou autónomo
- ☐ Outro: _____

5. 2.Coñeces o GDR e as actividades que desenvolve?

Marca solo un óvalo.

- ☐ Si, formo parte dela como asociado ou representante de asociado
- ☐ Si, coñezoo bastante
- ☐ Si, algo
- ☐ Non

6. 3.Se o coñeces, como valoras a actividade do GDR?

Marca solo un óvalo.

- ☐ Moi ben
- ☐ Ben
- ☐ Regular
- ☐ Malo
- ☐ Moi malo
- ☐ NS/NC

7. 4.Como cres que evolucionou o territorio nos últimos anos tanto a nivel económico como de prestación de servizos?

Marca solo un óvalo.

- ☐ Moito mellor
- ☐ A mellor
- ☐ Nin mellor nin peor
- ☐ A peor
- ☐ Moito peor
- ☐ NS/NC

8. 5.Valora a importancia das seguintes debilidades que presenta o territorio

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante.

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Fragmentación do tecido empresarial, con pouca cultura asociativa	☐	☐	☐	☐
Falta de ofertas de formación especializada	☐	☐	☐	☐
Deficiencias nas infraestructuras de comunicación e transporte público	☐	☐	☐	☐
Problemas na conservación do patrimonio	☐	☐	☐	☐
Desemprego	☐	☐	☐	☐
Despoboamento das zonas máis rurais	☐	☐	☐	☐
Difícil acceso ás novas tecnoloxías e a internet	☐	☐	☐	☐
Dificultade para captar novos investimentos produtivos e empresas	☐	☐	☐	☐
Falta de oportunidade para a mocidade e as mulleres	☐	☐	☐	☐
Falta de colaboración entre institucións públicas e privadas	☐	☐	☐	☐
Falta de equipamento e servizos públicos	☐	☐	☐	☐
Falta de emprendemento	☐	☐	☐	☐

Problemas de

protección e

conservación do medio

natural

☐☐☐☐

Falta de espazos para o

lecer e a cultura

☐☐☐☐

-
9. 6.Se considera que o territorio presenta outras debilidades, non incluídas na relación anterior, indiqueas:

10. 7.Na súa opinión, que actividades económicas teñen maior futuro e proxección no territorio e, polo tanto, deberían ser apoiadas polo GDR nos próximos anos?

Seleccione ata cinco

Selecciona todos los que correspondan.

- ☐ Actividades vinculadas ao patrimonio natural
- ☐ Comercio e servizos
- ☐ O turismo
- ☐ A agricultura
- ☐ A gandeiría
- ☐ A industria agroalimentaria
- ☐ Actividades culturais e recreativas
- ☐ A industria manufactureira
- ☐ Construción, rehabilitación e conservación de edificios
- ☐ Enerxías renovables e eficiencia enerxética
- ☐ As novas tecnoloxías
- ☐ Servizos sociais/asistenciais
- ☐ Otro: _____

11. 8.Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co TERRITORIO E MEDIO AMBIENTE

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Mellora das infraestructuras de comunicacións	☐	☐	☐	☐
Mellora dos sistemas de transporte público	☐	☐	☐	☐
Valoración e aproveitamento dos recursos naturais e paisaxísticos do territorio	☐	☐	☐	☐
Mantemento da poboación nos núcleos máis pequenos	☐	☐	☐	☐
Fomento do uso de enerxías renovables e medidas de eficiencia enerxética	☐	☐	☐	☐
Sensibilización da poboación sobre a protección, conservación e coñecemento dos recursos do territorio	☐	☐	☐	☐
Conservación e rexeneración da paisaxe	☐	☐	☐	☐

12. 9. Valorar a importancia das seguintes necesidades relacionadas coa ECONOMÍA, AS EMPRESAS E O MERCADO DE TRABAJO

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Diversificación do tecido produtivo, impulso de novos sectores emerxentes e captación de investimentos	☐	☐	☐	☐
Mellorar as condicións para o emprendemento	☐	☐	☐	☐
Fomentar a instalación de empresas e negocios nos núcleos máis pequenos	☐	☐	☐	☐
Mellorar o acceso á innovación das pequenas empresas	☐	☐	☐	☐
Mellorar infraestruturas, equipamentos e servizos públicos que faciliten a actividade industrial	☐	☐	☐	☐
Dispoñibilidade de formación específica para mellorar a empregabilidade	☐	☐	☐	☐
Fomento do asociacionismo e da cooperación empresarial	☐	☐	☐	☐

13. 10. Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas coa AGRICULTURA, GANDEIRO E O SECTOR AGROINDUSTRIAL

Ser 1 non importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Potenciar a industria agroindustrial	☐	☐	☐	☐
Potenciación da agricultura e gandeirías ecolóxicas	☐	☐	☐	☐
Aumento da sustentabilidade e da competitividade das explotacións	☐	☐	☐	☐
Implantación e promoción das novas tecnoloxías, uso das TIC e sistemas de xestión agrícola e gandeira	☐	☐	☐	☐
Garantir o relevo xeracional no sector agroalimentario	☐	☐	☐	☐
Promover a formación e o asesoramento especializado no sector primario e no rural	☐	☐	☐	☐
Reestructurar as explotacións menos produtivas	☐	☐	☐	☐
Fomentar o asociacionismo/organización colectiva e a cooperación no sector agrario e agroalimentario	☐	☐	☐	☐

14. 11. Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co COMERCIO, O TURISMO E A CULTURA

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Modernizar o tecido comercial tradicional	☐	☐	☐	☐
Mellorar a oferta comercial das pequenas cidades e vilas	☐	☐	☐	☐
Promoción colectiva do comercio local con campañas de captación e mobilización de consumidores	☐	☐	☐	☐
Deseño e desenvolvemento de produtos turísticos en función dos recursos e potencialidades do territorio	☐	☐	☐	☐
Ampliar, mellorar, modernizar e adaptar as infraestruturas turísticas	☐	☐	☐	☐
Abrir novos mercados para o sector turístico	☐	☐	☐	☐
Promoción conxunta do sector turístico	☐	☐	☐	☐
Promover a identificación, conservación, rehabilitación, posta en valor e difusión de elementos do patrimonio cultural nos que se teñan actuado ata o momento	☐	☐	☐	☐

15. 12. Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas con EQUIPOS E SERVIZO

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Mellora das instalacións, especialmente nas localidades máis pequenas	☐	☐	☐	☐
Impulsar accións de mellora das infraestructuras e renovación urbana	☐	☐	☐	☐
Mellora dos servizos sociais e asistenciais	☐	☐	☐	☐
Promover o acceso a internet a altas velocidades en todo o territorio	☐	☐	☐	☐
Mellorar a eficiencia do uso da enerxía e facilitar o seu abastecemento	☐	☐	☐	☐
Mellorar a oferta e prestación de servizos á poboación maior e dependente dos pequenos concellos	☐	☐	☐	☐
Mellora das instalacións, especialmente nas localidades máis pequena	☐	☐	☐	☐

16. 13. Valora a importancia das seguintes necesidades relacionadas co SECTOR PÚBLICO E ASOCIATIVO

Ser 1 non moi importante e 4 moi importante

Marca solo un óvalo por fila.

	1	2	3	4
Incorporar novos servizos nas pequenas cidades	☐	☐	☐	☐
Promover a igualdade de oportunidades entre homes e mulleres	☐	☐	☐	☐
Promover unha maior coordinación entre institucións públicas e privadas	☐	☐	☐	☐
Promover unha maior participación cidadá nas institucións	☐	☐	☐	☐
Promover a inserción sociolaboral das persoas en risco de exclusión social	☐	☐	☐	☐
Mellorar e promover a comunicación, a interrelación, a cooperación e a coordinación entre os distintos sectores	☐	☐	☐	☐
Sensibilizar e implicar á poboación para o desenvolvemento do territorio	☐	☐	☐	☐

17. 14. Selecciona da seguinte lista un máximo de cinco prioridades ás que, segundo o teu criterio, deberían destinarse a maior parte dos recursos que o GDR mobilizará nos próximos anos

Seleccione un máximo de 5

Selecciona todos los que correspondan.

- ☐ Apoio a proxectos produtivos que se estimulen e diversifiquen a economía do territorio
- ☐ Crear novos servizos para mellorar a competitividade e a innovación entre Pemes e autónomos
- ☐ Dotar de novos servizos e equipamentos aos núcleos máis pequenos
- ☐ Potenciar a industria agroindustrial
- ☐ Impulsar accións de adaptación da oferta comercial e turística
- ☐ Fomentar a agricultura ecolóxica
- ☐ Promover a formación, a mellora da empregabilidade e a inclusión laboral dos mozos
- ☐ Incorporar novos servizos nas pequenas cidades
- ☐ Mellora e infraestructuras e desenvolvemento de actuacións de renovación urbana
- ☐ Mellorar o acceso ás novas tecnoloxías e a Internet en todo o territorio
- ☐ Protección do medio natural e loita contra os efectos do cambio climático
- ☐ Recuperar o patrimonio histórico, arquitectónico e cultural
- ☐ Sensibilizar e implicar á poboación para o desenvolvemento do territorio

18. 15. Se tes algunha consideración ou preocupación sobre o territorio do GDR ou calquera causa que poida mellorar a condición do rural local ou galego, non sigas este espazo

Número de enquisas realizadas durante as mesas sectoriais e recibidas en liña:

B. ANÁLISE E DIAGNÓSTICO DO CONTEXTO TERRITORIAL E SOCIOECONÓMICO QUE AFECTA O DESENVOLVEMENTO RURAL NO ÁMBITO TERRITORIAL PROPOSTO

CARACTERIZACIÓN DA ESPACIO RURAL

- 0. INTRODUCCIÓN E COHESIÓN TERRITORIA (34)**
- 1. DELIMITACIÓN E CARACTERIZACIÓN (36)**
- 2. ACTIVIDADES ECONÓMICAS E EMPREGO (38)**
 - a. indicadores económicos: renda e PIB
 - b. o mercado de traballo
 - c. sectores económicos
- 3. INFRAESTRUTURAS E SERVIZOS BÁSICOS (54)**
 - a. Enerxía
 - b. Residuos
 - c. infraestruturas de transporte
 - d. outras infraestruturas
- 4. POBOACIÓN HUMANA E ESTADO DE BENESTAR (61)**
 - a. sistema de poboación
 - b. análise da poboación municipal
 - c. Estrutura da poboación por sexo e idade
 - d. educación e formación
 - e. patrimonio cultural
 - f. saúde e servizos sociais
 - g. movementos asociativos
- 5. ASPECTOS AMBIENTAIS (71)**
 - a. espazos naturais protexidos e hábitos relevantes porco, rede natura, flora, fauna.
- 6. EXPOSICIÓN - TÁBOAS ESTATÍSTICAS (85)**

0.- INTRODUCCIÓN E COHESIÓN TERRITORIAL

O ámbito de actuación do GDR1 agrupa a catorce concellos da comarca natural da Mariña Lucense, limitados á división territorial marcada polo anexo I das bases reguladoras para a selección de estratexias de desenvolvemento local 2023-2027.

Previamente, esta mesma agrupación de Concellos estaba delimitada pola Agader sen ningunha diferenza para o período Leader 2014-2020, e practicamente idéntica ao mapa proposto polo mesmo órgano xestor do Leader para o período 2007-2013, ou que reforza un obxectivo pragmático de É necesario seguir unidos como territorio e seguir avanzando nunha estratexia global e cohesionada de desenvolvemento rural.

O territorio de actuación da GDR1 mantén a dicotomía territorial, social e económica da rexión interior e dos núcleos costeiros. Os seus habitantes manteñen complexas relacións sociais debido a un fluxo económico e humano diverso, reflectindo a dobre realidade entre o litoral e o interior, con importantes diferenzas económicas e sociais, manteñen unha relación de interacción comercial continua que os anima a pensar e actuar durante a convivencia. aventura.

A extensión territorial abrangue un amplo espazo que se estende ao norte da provincia de Lugo cunha delimitación definida polas augas cantábricas que delimitan a comarca do polo norte, coincidindo coa costa lucense. De leste a oeste, o río Eo establece a liña divisoria co Principado de Asturias, e o Sor delimita o inicio da provincia da Coruña. Polo sur, as cordilleiras setentrionais galegas delimitan a zona que engloba a estratexia.

A homoxeneidade física deste conxunto de concellos vén determinada pola súa pertenza a unha mesma comarca natural: A Mariña Lucense.

O negro para o 35% do territorio que engloba a estratexia considérase zona de montaña desfavorecida, segundo a directiva 86/466/CEE. Esta porcentaxe corresponde na súa maioría aos Concellos de Alfoz, Mondoñedo Oul e O Valadouro.

Desde o punto de vista funcional, e ademais da pregunta anteriormente sinalada sobre a súa pertenza a unha comarca natural como éa da Mariña, cabe destacar outros elementos que evidencian a importancia da agrupación como territorio homoxéneo, como por exemplo ou feito que practicamente A mesma delimitación xeográfica coincide co Xeodestino "Mariña Lucense", e tamén cabe sinalar neste sector turístico que o territorio se atopa no medio de aplicar ou desenvolver un Plan de Sostibilidade Turística de Destino aprobado pola Comisión Sectorial de Turismo non o pasado ano 2021.

O programa MaB (Home e Biosfera) da UNESCO tiña como obxectivo conciliar ou aproveitar a conservación de dous recursos naturais. Seleccionáronse áreas xeográficas representativas de dous hábitats diferentes do planeta, segundo o seu interese científico, co obxectivo da súa conservación e protección da biodiversidade. Dentro do territorio do GDR 1 afectan á Reserva da Biosfera do Río Eo, Oscos e á Reserva da Biosfera Terras de Burón e Terras do Miño, ou que tamén reforza a convivencia entre os distintos xestores do territorio, polo que hai que conservalos. Os enclaves obrigan a manter unha estreita colaboración entre os distintos colectivos que traballan a propósito en valor do territorio rural.

Tamén vértebra ou territorio de Terras de Miranda ou Camiño de Santiago (Camiño Norte) que atravesa entrelazándose con outros itinerarios históricos para mostrar todas as curvas de singular beleza de natureza xenerosa e destacado patrimonio da Mariña.

O territorio desde o punto de vista do fluxo da poboación principal a través da súa principal vía de comunicación autonómica, a destacada estrada do Cantábrico (A-8), que constitúe unha vía terrestre de dobre sentido nun sentido que se estende ao longo do costa do Cantábrico, que une Baamonde (provincia de Lugo) e Bilbao. Así mesmo, ten unha gran transcendencia a estrada N-634, un itinerario terrestre que transcorre entre o barrio de Recalde en San Sebastián e Santiago de Compostela por todo o litoral cantábrico e que é de gran importancia pola situación de elevada incidencia de neonatos. a citada A-8.

Outros dous factores que reforzan os elementos de cohesión funcional de Terras de Miranda son a xestión sanitaria. Se o territorio forma parte da Área Sanitaria de Lugo, ou está recoñecido como distrito propio dentro da Área, ou que deriva de materia médica ao Hospital Público da Mariña, sendo o Centro de referencia do Norte da provincia.

Estamos ante tanto un territorio homoxéneo con certa interrelación social entre os seus habitantes e cunha tipoloxía orográfica, social e económica semellante entre os distintos núcleos de poboación, ou que é posible desenvolver unha estratexia de desenvolvemento global sen grandes diferenzas a nivel de concreción, que non se refire a un territorio. ou que redundará na eficacia da aplicación do mesmo.

1.- DELIMITACIÓN E CARACTERIZACIÓN

A Zona Rural de Terras de Miranda está situada na comarca da Mariña (Lugo, Galicia), entre o mar Cantábrico e a serra do Xistral, ten unha densidade de 1841.5habitantes/km², e unha poboación de 68.176 habitantes.

Constituída polos concellos de Alfoz, Barreiros, Burela, Cervo, Foz, Lourenzá, Mondoñedo, Ourense, Ribadeo, Trabada, O Valadouro, O Vicedo, Viveiro e Xove.

A superficie analizada distingue claramente tres grandes áreas espaciais: a costa, os vales e as montañas.

A extensión territorial abrangue un amplo espazo que se estende ao norte da provincia de Lugo cunha delimitación definida polas augas cantábricas que delimitan a comarca do polo norte, coincidindo coa costa lucense.

De leste a oeste, o río Eo establece a liña divisoria co Principado de Asturias, e o Sor delimita o inicio da provincia da Coruña. Polo Sur, as cordilleiras setentrionais galegas delimitan o ámbito obxecto da estratexia.

A homoxeneidade física deste conxunto de concellos vén determinada pola súa pertenza a unha mesma comarca natural: A Mariña Lucense.

O territorio estudado, integrado polas comarcas da Mariña Occidental, A Mariña Central e A Mariña Oriental, sitúase no sector norte da provincia de Lugo ao pé do Cantábrico, formando As Mariñas. Os seus límites son ao norte o mar Cantábrico, ao sur as comarcas lucenses da Terra Cha, Meira e A Fonsagrada, ao leste a comarca de Ortegal, xa na provincia da Coruña, e ao leste a Comunidade Autónoma de Asturias. Forma parte do que podería considerarse unha gran rexión natural de carácter interrexional, Galicia e Asturias, cunhas peculiaridades naturais e etnográficas que a distinguen perfectamente das zonas adxacentes.

A vertente galega que constitúe o ámbito deste estudo caracterízase por condicións costeiras no extremo norte, montañosas no interior (principalmente coas serras da Faladoira e A Coriscada ao oeste, Solleiros, Montes do Buio e Cabaleiros, Serras). do Xistral, Lourenzá, Carracedo, Cadeira e Pousadoiro ao sur) e zonas intermareais nas súas rías, unha delas é Ribadeo, que fai de fronteira coa Comunidade Autónoma de Asturias polo leste.

Os principais núcleos urbanos son as distintas cabeceiras comarcais e as cabeceiras municipais do resto dos concellos, onde se concentran os servizos básicos, educativos ou sanitarios e os servizos máis especializados, incluíndo grandes superficies comerciais, ou profesionais de servizos moi específicos como os médicos especialistas, asesores económicos, por poñer un exemplo.

Os núcleos máis importantes, tanto polo seu volume demográfico como pola súa actividade comercial e económica, son Viveiro, Burela, Foz, Mondoñedo e Ribadeo, que agrupan a case 2/3 da poboación do territorio estudado cunhas 50.000 persoas.

Mondoñedo ten un número de habitantes inferior ao dos outros catro concellos mencionados, perdendo case a metade da súa poboación entre 1950 e a actualidade, pero a súa importancia histórica fai que manteña unha serie de servizos, grazas ao atractivo aínda notable que exerce sobre as localidades circundantes. en días de feira e mercado.

Os cinco concellos sinalados son os que concentran servizos financeiros e administrativos como axencias, consultorías, notarias, etc., e nos que os días de feira, a poboación de toda a zona aproveita para realizar trámites relacionados con estas profesións.

2.- ACTIVIDADES ECONÓMICAS E EMPREGO

Este capítulo ten como finalidade presentar, nos aspectos cuantitativos e cualitativos, a situación da zona en canto ao seu nivel de calidade de vida e benestar. Os indicadores económicos reflicten o nivel de desenvolvemento e benestar dos habitantes de Terras de Miranda. Para iso analizarase o PIB, a renda, o desenvolvemento empresarial, a actividade, a ocupación e o paro por sectores e concellos e farase unha análise dos sectores económicos deste territorio.

a. Indicadores económicos: renda e PIB

O Produto Interior Bruto é o resultado da actividade produtiva dos concellos, é dicir, a diferenza entre a produción de bens e servizos en cada unha destas zonas e o seu consumo intermedio. Para o seu cálculo utilízase, entre outros indicadores, a superficie total das explotacións agrarias ou o imposto sobre actividades empresariais e profesionais do IAE. O resultado do cálculo de todos os indicadores traballados equivale á oferta final de bens e servizos producidos en cada concello, en cada provincia ou no conxunto de Galicia.

Das tres comarcas estudadas, A Mariña Occidental presenta o valor máis alto das tres comarcas cun PIB de 892.462 en 2018, moi superior ao das Mariñas Central e Oriental, xa que alí se sitúa o concello de Xove, lugar onde se sitúa o complexo. Alcoa industrial, cun valor de PIB de 88.483. O resto de concellos desta comarca e os outros dous, a excepción do Valadouro, que se sitúa en 38.802, están en intervalos que pasan dos 22.499 de Trabada aos 419.638 de Cervo.

CONSELLO	PIB ABSOLUTO (MILES DE EUROS)	PIB PER CÁPITA
<i>Alfoz</i>	32.177	18.231
<i>Barreiros</i>	71.482	24.092
<i>Burela</i>	229.785	23.522
<i>Cervo</i>	419.638	98.855
<i>Foz</i>	174.021	17.274
<i>Lourenza</i>	37.518	16.931
<i>Mondoñedo</i>	82.305	22.494
<i>Ouro</i>	43.917	41.121
<i>Ribadeo</i>	180.363	18.617

Trabada	22.499	19.513
Valadouro, O	38.802	19.218
Vicedo, O.	1.973	1.657
Viveiro	16.211	15.312
Xove	3.500	3.360
MEDIA RDA	96.727	24.299

Isto indica que o resultado da análise das variables económicas das Mariñas ofrece unha diferenza considerable entre as actividades máis vinculadas ao desenvolvemento económico (como os concellos de Xove e Cervo co complexo de Alcoa no seu territorio e as empresas derivadas do mesmo) e a maior parte do resto de concellos, que teñen unha orientación moito máis rural ou de servizos (como é o caso dos concellos que tradicionalmente actuaban como cabeceira comarcal, son Viveiro, Mondoñedo ou Ribadeo), repercutindo moi directamente na poboación. crecemento.e na mellora da calidade de vida e do estado de benestar.

Só o concello do Valadouro amosa un valor máis optimista que fai pensar que, polo menos en determinados núcleos, a actividade económica mantén recursos consolidados que suxiren un posible futuro prometedor para a súa economía, presentando bases bastante sólidas. O nivel de ingresos é outro dos factores que nos achegan a coñecer o nivel de calidade de vida existente. Para analízalo teranse en conta dúas cuestións: o nivel de pobreza e o nivel de estudos relacionados coa actividade laboral desenvolvida pola persoa principal da familia. O nivel de pobreza obtense mediante o estudo dunha serie de variables relacionadas coas instalacións e equipamentos das vivendas familiares como son: calefacción, tipo de vivenda, electricidade, instalación de baño ou ducha, aseo, teléfono, auga corrente, etc.

O indicador do nivel de ingresos por persoa e ano, todo analizado a nivel municipal. A renda per cápita deste territorio no ano 2018 confirma a tendencia económica observada no resto dos tramos, presentando valores moi por baixo da media española, galega e provincial. O PIB per cápita dos concellos que integran As Mariñas foron no ano 2018 entre os 1.657 de O Vicedo e os 98.895 euros anuais de Cervo.

A explicación, como xa se dixo antes, débese á localización da empresa Alcoa no seu territorio e non a que as actividades económicas do municipio sexan altas.

En todo caso, hai que ter en conta que a maior parte desta poboación vive no rural, cun estilo de vida autoconsumo e autosuficiente, cuxa demanda e necesidade de compra de produtos básicos é moi inferior á poboación dedicada a actividades

económicas. poboacións urbanas que, aínda tendo unha renda per cápita máis alta, tamén teñen unha taxa de gasto moi superior á poboación rural. Así o reflicten os ingresos de tres dos núcleos máis importantes das Mariñas: maior renda per cápita pero tamén maioritaria da poboación, cunha maior demanda de produtos básicos que non obteñen eles mesmos.

b. Mercado de traballo

Terras de Miranda ten unha estrutura económica baseada na primacía dos traballadores asalariados, que supoñen máis do 70% do total de traballadores ocupados.

Entre estes, destacan os que se atopan en situación de emprego fixo ou permanente, que representan o 46,15% do total da poboación ocupada. Isto débese fundamentalmente á importancia de determinadas empresas situadas neste territorio, como as relacionadas co mundo da pesca, a empresa Alcoa, que ocupa o maior número de traballadores da comarca, ou a propia cerámica Sargadelos, que incluso contando cun número de asalariados moito menor que a anterior, ten gran resonancia histórica en toda España e sempre foi unha das empresas máis importantes das Mariñas.

Os concellos con maior porcentaxe de poboación ocupada permanente ou indefinida son Foz e, sobre todo, Viveiro, especialmente pola pesca, co porto de Celeiro como máximo expoñente, seguido de preto por Cervo, Alfoz e Burela, onde a actividade pesqueira de a esta última únese a madeira e a cerámica dos outros dous concellos. A práctica totalidade dos demais concellos que integran As Mariñas manteñen o predominio dos asalariados fixos ou fixos, pero en menor proporción que os citados anteriormente, que alcanzaron ou superaban o 50% do total de asalariados.

Os asalariados en situación laboral temporal ou temporal supoñen o 24,32% do total de traballadores por conta allea, aínda que os concellos do Vicedo, O Valadouro ou Cervo superan o 30% dos ocupados como temporais ou interinos. Só Trabada, A Pontenova, Alfoz e Lourenzá presentan porcentaxes inferiores ao 20% neste colectivo de traballadores, o que indica a limitada mobilidade laboral en concellos máis ben rurais e tradicionais, onde o emprego existente é permanente e non se crean novos postos de traballo que poden comezar como eventual ou temporal para converterse posteriormente en indefinido. O resto dos concellos sitúanse nun intervalo entre o 20 e

o 30% dos asalariados eventuais. É o caso de Burela, Foz, Mondoñedo, Ourol, O Vicedo, Viveiro, Xove, Barreiros e Ribadeo.

En segundo lugar sitúanse os empresarios ou profesionais autónomos, o 29% do total de traballadores por conta allea, a maioría deles non emprega persoal (20,72%) e desenvolven a súa actividade tanto no sector primario como no terciario. Os concellos que teñen entre a súa poboación activa a maior porcentaxe de poboación empresarial que non emprega persoal son os concellos máis rurais, nos que predomina o sector primario con explotacións agrarias dirixidas polo propietario, sen contratar a ningunha persoa para a dita actividade laboral; É o caso de Ourol, Trabada ou Valadouro.

Concellos como Mondoñedo, Lourenzá, A Pontenova ou Barreiros onde o terciario ten certa consistencia, os empresarios sitúanse máis neste sector, pero na súa maioría rexentados unicamente por eles, sen man de obra adicional empregada. Os empresarios con asalariados ao seu cargo son minoritarios dentro do espectro laboral da poboación das Mariñas, pero é de considerable importancia tendo en conta o relativo desenvolvemento empresarial que existe alí. A porcentaxe de empresarios empresariais supera en máis dun punto as medias provinciais e galegas e a súa maioría dedícanse a actividades pesqueiras, metalúrxicas ou madeireiras.

A Mariña Central e Oriental son as comarcas que máis destacan en porcentaxe de empresarios empresariais (9,21% e 8,91% respectivamente), destacando os concellos de Lourenzá e Burela (11,36% e 10,97% respectivamente). Pola súa banda, A Mariña Occidental acolle só o 6,92% da poboación ocupada con situación profesional de empresario-empleado, un valor similar ao do colectivo galego. Os concellos con menor porcentaxe de poboación ocupada son Trabada, Xove, Ourol e O Valadouro, que non chegan ao 7% do total.

A situación laboral remanente da poboación ocupada (axuda familiar ou socios de cooperativas) apenas ten importancia xa que ten unha representación meramente testemuñal: non chega ao 0,5% do total. A taxa de actividade está a diminuír paulatinamente nas Mariñas, como consecuencia do envellecemento da poboación existente.

As causas fundamentais desta situación son a emigración que sufriu este territorio ao longo do século XX e a forte baixada da natalidade, que provocou un descenso considerable do número de mozos activos.

A comarca na que máis destaca este descenso é a da Mariña Occidental. Os concellos con descenso máis acusado son os de O Vicedo e Ourol da devandita

comarca. A taxa de actividade feminina, pola súa banda, experimentou un notable incremento nos últimos vinte anos, situándose máis de 16 puntos por riba da media provincial e máis de 15 puntos por riba da media galega, como consecuencia das mulleres ocupadas en primaria e sectores terciarios que cotizan na Seguridade Social cando antes non o facían; Ademais de que hoxe en día, co aumento da actividade forestal, levantáronse moitas explotacións en nome da muller. Tamén contribuíron a incrementalo a creación de obradoiros de confección na zona para empresas multinacionais e a tradición da industria cerámica, na que destaca considerablemente o emprego feminino.

Dentro da poboación activa hai que diferenciar entre poboación ocupada e desempregada. A estrutura sectorial da poboación ocupada experimentou un cambio considerable, pasando dun predominio do sector primario, no que a pesca tivo un papel importante, a unha primacía do sector terciario debido ao descenso das actividades agrarias, aínda que a pesca continúa como un subsector líder nesta área.

Pola súa banda, o sector secundario mantén a mesma proporción entre estas dúas décadas estudadas. O cambio máis salientable na estrutura económica da zona é o incremento da oferta de servizos, que se representa polo incremento de máis de 15 puntos da taxa de poboación ocupada e, pola contra, o descenso da poboación dedicada ás actividades agrarias, que se producen no incremento da oferta de servizos. especialmente destacado nos concellos máis rurais, que descendeu 14 puntos nos anos estudados.

Pola súa banda, o sector secundario non cambiou a súa estrutura notablemente neses anos, mantendo en liñas xerais as mesmas actividades que xa lle daban unha importancia considerable nas décadas anteriores.

CONCELLOS	Total	Agricultura y pesca	Industria	Construcción	Servicios
<i>Alfoz</i>	287	12	40	22	213
<i>Barreiros</i>	664	24	31	28	581
<i>Burela</i>	4.020	995	202	113	2.710
<i>Cervo</i>	1.221	176	123	55	867
<i>Foz</i>	2.477	134	203	109	1.909
<i>Lourenzá</i>	553	37	45	26	426
<i>Mondoñedo</i>	807	80	80	27	620
<i>Ouro</i>	163	10	23	6	124
<i>Ribadeo</i>	2.655	71	168	113	2.303

<i>Trabada</i>	155	13	19	5	118
<i>Valadouro, O</i>	378	24	48	18	288
<i>Vicedo, O</i>	322	11	32	9	270
<i>Viveiro</i>	5.738	727	508	168	4.335
<i>Xove</i>	4.335	741	167	54	25

c. sectores económicos

SECTOR PRIMARIO

A poboación activa por sectores de actividade, o sector primario mantén unha importancia considerable debido principalmente a tres factores:

- A importancia do subsector pesqueiro, que se impón como un dos motores económicos máis importantes deste territorio.
- A aínda importante proporción da poboación ocupada en actividades agrarias, que inclúen a gandería e a silvicultura, que en 2020 fixo que esta porcentaxe duplicase a de Galicia e quedou só lixeiramente por debaixo da provincia de Lugo, cando 10 anos antes, a porcentaxe provincial. quedou máis de 7 puntos por riba do das Mariñas.
- A importancia do sector forestal na economía da zona, onde o cultivo do eucalipto segue sendo unha das actividades máis produtivas para os ocupados no sector primario.

AGRICULTURA

A característica máis salientable é o predominio das explotacións mixtas, onde a agricultura tradicional convive con explotacións máis especializadas en cultivos de horta, entre as que destaca, por exemplo, a “faba de Lourenzá”, que destaca máis que pola cantidade da súa produción. calidade, sendo considerado un produto emblemático na zona.

Outra característica, aínda que menos favorecedora, é a idade da poboación dedicada a esta actividade, maioritariamente de mediana idade ou xa envellecida, provocada, entre outros factores, pola masiva emigración de mozos que buscaban un futuro laboral remoto. do sector primario. Así mesmo, o predominio de empresarios agrarios de idade avanzada, menos abertos ás innovacións tecnolóxicas, provocou a falta de innovacións neste campo. Ademais, a medida que as xeracións máis novas emigraron, o futuro inmediato destas explotacións é o seu abandono.

Unha terceira característica é a diminución das explotacións agrarias provocada polo paso da produción agraria para o autoconsumo a unha maior dedicación á gandería,

que se está a converter na primeira actividade económica do sector ao proporcionar maiores ingresos aos ocupados no sector primario, xa que a agricultura presenta un carácter totalmente autoconsumidor, sen produtos de cultivo intensivo (agás a faba) con vistas á súa comercialización.

Ademais, existe unha gran parcelación, produto do característico minifundismo galego, que é outra das causas fundamentais da baixa produtividade da agricultura. Outro factor negativo sumado aos xa citados é o limitado proceso de concentración parcelaria que se produciu na zona, limitado aos concellos da Mariña Central, especialmente Lourenzá, Alfoz e Mondoñedo, e Trabada e A Pontenova na Mariña Oriental. Pola contra, A Mariña Occidental apenas ten un espazo agrícola concentrado, o que dificulta o mantemento do espazo agrícola ou gandeiro. A importancia deste proceso ven dada pola consecuencia máis directa, que é a importante redución do minifundismo existente, que contribuiría a intensificar un pouco máis a produción agraria.

O relevo, que presenta un pronunciado desnivel e fortes pendentes no interior, o clima que ás veces ten como factor moi común un forte vento que condiciona o cultivo de árbores como o eucalipto, e a pobreza dos solos, condicionan considerablemente a distribución dos usos do solo. na zona estudada, establecendo unha gradación dende a costa ata as zonas máis montañosas. As principais zonas de cultivo sitúanse nas chairas costeiras e no fondo dos vales fluviais, aínda que a súa extensión é moi limitada e fragmentada polas condicións impostas polo medio físico, o patrimonio histórico e a enorme extensión que alcanza o espazo forestal. . O espazo cultivado permanentemente é escaso, aínda que é posible ampliálo temporalmente a costa do monte (sistema tradicional de roza ata agora practicado coa axuda do tractor, naqueles sectores onde a pendente o permita). Predomina, polo tanto, a agricultura a tempo parcial, cun policultivo de subsistencia orientado na súa maior parte ao autoconsumo e só unha pequena parte abastece aos mercados urbanos rexionais se agás, como se dixo antes, o cultivo da faba, que a pesar de ser de pouca extensión ten gran calidade e sona en toda Galicia.

O principal produto que se cultiva na zona, cunha gran diferenza sobre os demais, é a forraxe. Esta superficie supón o 85% do total de produtos herbáceos cultivados e máis do 73% da superficie total cultivada, o que demostra a gran dependencia actual da agricultura da gandería, fonte de maior rendibilidade económica.

Os pastos e o millo forraxeiro son os cultivos predominantes dentro deste grupo. En segundo lugar, pero xa a gran distancia, sitúanse as árbores froiteiras, que supoñen o

99,5% de todos os cultivos leñosos. Entre elas destacan as maceiras e, en menor medida, os castiñeiros.

En terceiro lugar sitúanse os tubérculos, coa pataca como único cultivo representativo. Séguenlles as leguminosas de grans, entre as que destaca o cultivo da faba seca, "a Faba", á que se dedica o 100% desta superficie.

En cuarto lugar destacan as hortalizas, moi repartidas entre os grelos, cebolas, xudías, pementos, leitugas, repolos, etc.

Da superficie total de explotacións, a maior superficie está ocupada por terreos dedicados á explotación forestal, con 92.023 ha, case o 66% da superficie total do territorio estudado.

Dentro do bosque madeireiro destaca o cultivo de eucalipto, que representa o 80% das especies existentes, seguido dos piñeiros e caducifolias en moito menor grao. O resto da superficie forestal está ocupada por matogueira e unha mestura de matogueira e herba, que representan unhas 9.000 ha.

En segundo lugar, por extensión, sitúanse os terreos dedicados a pastos, que ocupan unha superficie de 25.814 ha, que comprenden o 18,5% do total.

En terceiro lugar sitúase os terreos destinados a outros usos denominados "outras superficies" que ocupan 12.432 ocuparon o 8,9% e que se refiren a terreos baldíos, camiños, augas, edificacións, eiras, camiños, canteiras, etc., que non son susceptibles aos usos agrícolas; e, por último, os terreos dedicados a terras de cultivo xa citados anteriormente, cun total de 10.408 ha, o que supón case o 7,5% da superficie total.

GANDEIRÍA

A actividade gandeira forma parte da economía agraria de autoconsumo aínda que se desenvolveron algunhas explotacións gandeiras con dedicación leiteira ou cárnica segundo a zona, que modernizaron considerablemente as súas infraestruturas e melloraron moito a súa rendibilidade. En todo caso, a maioría das explotacións manteñen o seu carácter gandeiro tradicional, complementario a unha economía de autoconsumo na que o gando gandeiro é unha parte máis da subsistencia familiar.

As condicións climáticas, orográficas e edáficas son óptimas para o desenvolvemento do gando, pola presenza de bos prados e pastos naturais, a posibilidade de aproveitar as numerosas zonas de montaña como pastos e a adaptación do gando aos rigores climáticos propios de as zonas máis altas.

O gando bovino foi gañando importancia na economía familiar agraria co paso dos anos, pasando da agricultura de subsistencia como complemento da agricultura, a converterse en protagonista como actividade principal, subordinada a esta agricultura, tanto na produción, maior proporción de produtos forraxeiros, como na ampliación, dedicando máis espazo a pastos e pastos.

As explotacións non teñen unha dedicación maioritaria á produción de carne ou leite pero depende da zona.

Na Mariña Occidental predomina a dedicación cárnica, sendo Ourol o concello de maior intensidade gandeira bovina, seguido a distancia por Viveiro e Xove. Predomina a raza cruzada de orientación cárnica, que abarca case a metade do gando bovino indicativo das explotacións predominantes, seguida de preto pola raza rubia galega, mentres que as vacas frisonas ou pardas alpinas teñen unha presenza mínima.

En A Mariña Oriental, pola súa banda, a principal actividade gandeira é a de leite, con modernas explotacións en Barreiros e Trabada, aínda que en 2020 o maior número de reses situouse no concello de Ribadeo.

Aquí sitúase a Cooperativa “Os Irmandiños”, creada en 1976 e á que pertencen socios de máis de 40 concellos da provincia de Lugo e do occidente de Asturias. Os servizos que ofrece esta cooperativa son os seguintes: fábrica de pensos, comisaría, servizos complementarios de alimentación, fertilizantes, maquinaria, etc... En 2018 pertencían a ela 3.500. Só a comarca da Mariña Central presenta unha clara comparación entre o número de vacas de carne e de leite. Ata hai uns anos había un claro predominio da dedicación láctea, pero debido á aplicación das cotas lácteas e á crise xeral que afectou a esta actividade,

COOPERATIVISMO

Hoxe son 27 as cooperativas rexistradas na zona que se diversificaron ao longo do tempo, aínda que a gran maioría están relacionadas con actividades agrarias.

-Cómpre destacar as cooperativas dedicadas á explotación agrícola ou gandeira e as actividades relacionadas con elas, que son a gran maioría, facilitando a adquisición de material para a alimentación do gando e a venda de produtos derivados destas actividades para todos os socios. Son 15 cooperativas deste tipo distribuídas en 6 dos 15 concellos que integran As Mariñas: 5 en Trabada, 5 en Ribadeo, 2 en Ourol e 1 en Foz, O Valadouro e Barreiros.

-Tamén hai 3 cooperativas relacionadas coa pesca, a acuicultura e actividades relacionadas situadas en Burela, Viveiro e Xove.

-Tamén cabe destacar dúas cooperativas relacionadas co comercio, unha de venda polo miúdo, en Ribadeo, e outra de maior en Viveiro.

-No que respecta ás cooperativas relacionadas co mantemento e reparación de vehículos a motor, só están inscritas 2, ambas no concello de Foz.

-Tamén hai dúas cooperativas relacionadas co ensino, unha en Burela, dedicada á educación infantil e outra en Viveiro relacionada coa educación primaria. O resto de cooperativas existentes só están presentes nun concello da zona: así, hai unha relacionada co téxtil en Foz, outra en Alfoz relacionada con instalacións eléctricas e, por último, unha relacionada con diversas actividades de servizo persoal. Como se aprecia, o movemento cooperativo é bastante limitado tendo en conta a superficie estudada, e maioritariamente orientado a actividades relacionadas coa agricultura e, sobre todo, coa gandería.

Cómpre salientar a necesidade de estender este tipo de asociacións a todas as actividades que se desenvolven na zona, pero sobre todo de potenciar e ampliar o mercado da pesca de calidade e do subsector forestal, que poden repercutir positivamente nun importante incremento da actividade financeira. recursos.

RECURSOS MARIÑOS

A pesca, aínda asumindo só o 6,7% do emprego da poboación ocupada das Mariñas no ano 2020, constitúe unha das actividades económicas máis importantes do sistema produtivo da zona xa que, ademais dos postos de traballo directos, crea un importante multiplicador. efecto que contribúe notablemente a incrementar os ingresos dos habitantes da zona, polos importantes ingresos que xera.

As numerosas fábricas de salgadura que existían na súa costa a comezos do século XX fálannos da importante tradición pesqueira da zona, abastecida por unha frota artesanal na que a sardiña era a principal especie, e que posteriormente foron substituídas por fábricas de conservas. . Ademais, a caza da balea alcanzou unha gran importancia ao longo dos séculos XVI e XVII, aínda que logo decaeu ata desaparecer; Porén, coa instalación por parte da empresa Massó en 1966 dunha fábrica baleeira en Morás, a caza de baleas volveu cobrar importancia na zona, para desaparecer definitivamente coa construción do complexo Alumina-Aluminio (actual Alcoa), que sitúa aquí o seu porto.

Nesta primeira metade do século XX a pesca de especies como o xurelo, o congro, a anchoa, a lagosta e o marisco en xeral acadou tamén unha importancia destacada; non obstante, e en xeral, o máis significativo de todas elas foi que a medida que a pesca se intensificaba pola forte demanda existente, os caladoiros próximos á costa foron esgotando e cada vez foi máis necesario pescar máis lonxe, aumentando notablemente as toneladas. de barcos.

A frota pesqueira distínguese pola súa especialización, tanto no tipo de artes como nas zonas de pesca. As modalidades por flota son as seguintes:

- ♦ Gran Sol: palangre de fondo e arrastre.
- ♦ Arrastre: liña de costa e altura.
- ♦ Bonito e peixe espada: curricán e palangre de superficie.
- ♦ Valla
- ♦ Embarcacións artesanais: onde se combinan cordas, minos, macetas, branquias, palangre, rasco, trasmallos e volantes. As embarcacións artesanais (de menos de 12 TRB) que faenan nas rías e augas interiores son a frota máis numerosa.

SUBSECTOR FORESTAL

Como na maior parte do territorio galego, na zona estudada, os usos do solo están dominados polo subsector forestal, que ocupaba en 2018 case o 66% da superficie total.

O aproveitamento dos recursos forestais mantén na actualidade a complementariedade da renda nas economías familiares, tanto no que se refire ás dedicadas a actividades agrarias como en calquera outro sector económico, que manteñen propiedades no espazo forestal.

Hoxe en día, a situación do solo forestal presenta unha serie de puntos conflictivos, xa que por unha banda o monocultivo case total do eucalipto aumentou considerablemente os beneficios dos propietarios dos montes pero, por outro, anulou case por completo o desenvolvemento do outras especies autóctonas máis beneficiosas para o solo da zona estudada, que teñen un papel moi relegado a un segundo plano. Ademais, obsérvase en toda a zona unha certa recesión dos terreos forestais, en parte debido aos incendios, que aínda non son un problema tan acuciante como noutras zonas de Galicia, grazas ao uso intensivo do monte (enerxía, gandería e madeira) . , provocou nalgúns casos un cambio de uso pasando a prados e pastos ou

matogueiras; pero por outra banda, a dedicación da gandería intensiva e o desenvolvemento da enerxía eólica,

Na actualidade algúns comunitarios contan con consorcios dos seus montes con empresas forestais que, ademais de pagarlles a madeira que cortan, se encargan da limpeza, coidado e selección das plantas ou extinción de pragas, garantindo así o mantemento do monte; pero esta é unha minoría no conxunto da masa forestal que se distribúe por As Mariñas.

Como se mencionou anteriormente, o eucalipto é con diferenza a especie máis cultivada, a maioría deles son masas puras salpicadas de masas mixtas de eucalipto, caducifolias mixtas e piñeiros nas zonas máis altas. En xeral son pequenas explotacións privadas que teñen asociacións con fábricas de papel de Navia. A produtividade do eucalipto das Mariñas é moi elevada pola súa gran aptitude para o cultivo desta especie, constituíndo unha fonte de ingresos moi importante para as economías domésticas da zona. É a cuberta predominante, aínda que a maioría das explotacións apenas aplican técnicas silvícolas innovadoras, reducíndose aos clásicos básicos de poda, roza e fertilización.

A optimización destes recursos forestais virá dunha boa xestión dos montes, respectando os sistemas naturais existentes e mellorando o aproveitamento, con especies que enriquezan os solos da zona, naqueles lugares onde o aproveitamento do monte sexa escaso ou nulo para os propietarios, con información e formación convenientes sobre as actuacións que se poidan levar a cabo, os proxectos que estudan os técnicos, así como o investimento que sería necesario. Deste xeito sería moi positivo para o monte e a silvicultura e, ao mesmo tempo, rendible economicamente para a poboación implicada.

SECTOR SECUNDARIO

O sector secundario está bastante desenvolvido nas Mariñas se se compara coa provincia de Lugo á que pertence, pero, con respecto a Galicia, a porcentaxe de poboación ocupada é lixeiramente inferior. Se a isto lle engadimos que entre 1991 e 2021 esta porcentaxe apenas variou no espazo estudado, aínda descendendo lixeiramente, pódese dicir que o sector secundario está a sufrir un proceso de recesión, fronte ao terciario, que é o que é o único incremento, tal e como se observa no apartado de emprego e desemprego e que se analizará no seu correspondente apartado.

INDUSTRIA

A poboación ocupada neste subsector ten unha historia diferente segundo a comarca de que se trate; mentres que na Mariña Occidental tivo lugar o desenvolvemento industrial dende cedo, coa instalación da siderúrxica de Sargadelos no século XVIII e a posterior fábrica de cerámica a principios do século XIX, e mantense na actualidade co complexo industrial de Alcoa no Cervo e Xove, a comarca da Mariña Central tivo un desenvolvemento posterior, co auxe dunha industria da madeira, na actualidade líder, que abrangue todo o ciclo da súa transformación na comarca e que, xunto con outras empresas de menor importancia, xestionou para aumentar lixeiramente a súa porcentaxe de poboación ocupada,

A comarca que ten o subsector industrial máis forte é A Mariña Occidental cun 21,41% da poboación ocupada nela en 2021, unha porcentaxe moi superior á da provincia de Lugo e case 3 puntos por riba da media galega. Trátase dunha industria situada preferentemente na costa, con Cervo e Viveiro como principais centros receptores, concentrando en 2002 o 83% das empresas.

AGROINDUSTRIA

Un total de sesenta e dous están inscritos no Directorio da Agroindustria Galega da Consellería de Medio Rural, que elaboran produtos con selo de calidade. A maioría deles dedícanse á elaboración e/ou embotellado de viño (48), e outros á produción de produtos relacionados coa horta.

SECTOR TERCIARIO

Este sector económico é o que experimentou un maior crecemento dentro do sistema produtivo da zona, impulsado polo constante crecemento acadado polos servizos e apoiado en gran medida polo mantemento do consumo privado, mentres que o comercio sufriu unha lixeira desaceleración.

Así mesmo, prodúcese un proceso de concentración desta actividade nos principais núcleos de poboación, nas vilas históricas tradicionais e nos novos núcleos emerxentes derivados das novas actividades económicas, que trouxo consigo unha importante inmigración que situou as súas vivendas en núcleos como Cervo, Xove, Foz e, sobre todo, Burela. Se se realiza unha análise da poboación ocupada no terciario, obsérvase un considerable incremento da súa porcentaxe entre 1991 e 2021, 15 puntos no conxunto do territorio estudado, aínda que se mantén por debaixo das

medias provinciais e galegas. Isto débese a que o descenso da poboación ocupada no sector primario non é tan acusado grazas á pesca, que mantén unha proporción máis ou menos fixa de postos de traballo que non se trasladan ao sector terciario.

Ningunha das comarcas incluídas neste estudo supera as medias provinciais e galegas, sendo A Mariña Oriental a máis próxima a elas, pero sempre por debaixo delas, co 42 51,5% da poboación ocupada. A seguinte comarca en porcentaxe de poboación ocupada foi A Mariña Occidental cun 49,6% e A Mariña Central ocupaba o último lugar cun 47,8% da mesma.

As actividades terciarias máis habituais son o comercio polo miúdo, é dicir, locais comerciais de servizos diversos, sendo máis especializados canto maior é o grao de urbanización do núcleo no que se sitúan estes negocios, hostalería, transporte e servizos relacionados coa pesca.

Potencial turístico As Mariñas é unha das zonas máis atractivas de Galicia e, ao mesmo tempo, unha das menos coñecidas fóra dela, aínda que nos últimos anos tivo un gran auxe turístico grazas ao cambio de preferencias, aumentando o gusto. para o turismo natural que inclúe, neste caso concreto, o turismo costeiro máis polo seu atractivo natural que polo seu uso para baños e sesións solares. Esta zona presenta unhas condicións inmejorables para o desenvolvemento do turismo rural polas súas características paisaxísticas, os seus espazos de alto valor natural, a calidade histórica destes terreos e as súas importantes obras arquitectónicas.

Un dos máximos expoñentes da arquitectura harmónica é o casco histórico de Mondoñedo, coa catedral, o seminario de Santa Catalina e os antigos barrios deste importante núcleo en gran estado de conservación; ou o Conxunto histórico-artístico de Sargadelos; ou os núcleos de Viveiro e Ribadeo con importantes xoias arquitectónicas conservadas neles ao longo dos séculos; ou a igrexa de S. Martiño de Mondoñedo en Foz, que é a catedral máis antiga de Galicia; ou o mosteiro de San Salvador en Lourenzá. Fortalezas, pazos, igrexas, cruceiros de pedra, en mellor ou peor estado de conservación, son un fiel reflexo da importancia que este territorio tivo ao longo de moitos séculos de historia. Hoxe os concellos comezan a tomar conciencia da importancia económica do turismo e da mellor forma de potencialo;

Mentres que en 2020 só apareceron rexistrados como aloxamentos turísticos en todas as Mariñas 27 hoteis ou albergues de menos de tres estrelas e 4 de tres ou máis estrelas con 652 habitacións en conxunto, en 2021 estas infraestruturas diversificáronse e aumentaron a súa presenza nas tres comarcas que fan arriba deste territorio.

Este aumento considerable da oferta dá unha visión clara do considerable incremento do atractivo que este territorio supuxo para un importante grupo de poboación urbana no interior de Lugo, na veciña Comunidade Autónoma de Asturias e mesmo no centro peninsular. , que priorizan os valores naturais deste territorio nun clima con temperaturas máis altas e menos precipitacións.

Este incremento da demanda de ocio neste territorio por parte da poboación urbana tamén impulsou a oferta de turismo rural.

En xeral, As Mariñas é unha zona moi apta para o turismo, reunindo unha serie de características que son potenciais atractivos para unha poboación allea a esta zona. En resumo, as potencialidades máis salientables da zona son as seguintes:

Calidade paisaxística, abranguendo unha zona costeira cunha zona montañosa que ten o seu apoxeo na zona catalogada como Reserva da Biosfera, territorio que comprende toda a conca do río Eo 47 desde A Pontenova e Trabada, dentro do territorio estudado, ata Ribadeo no litoral. Ou os monumentos naturais da Praia das Catedrais en Ribadeo ou o "Souto da Retorta" en Viveiro, ademais dos espazos clasificados como de especial protección de valor natural, como a ría de Foz, Ribadeo, a costa da Mariña Occidental. ou a contorna dos ríos Eo, Landro, Ouro ou "Fragas" como Carballido ou Serra do Xistral, con grandes superficies forestais, cumes, vales, ríos e regatos, que confiren á zona un valor paisaxístico insuperable. Estas zonas de especial protección dos valores naturais,

Calidade gastronómica, con bos e famosos produtos derivados da importancia da pesca neste territorio, que ofrece unha gran variedade e calidade; ou a calidade da carne producida polo gando criado nos montes pertencentes a este territorio; ou outros produtos como o mel, o leite e os derivados, que son igualmente recoñecidos como de excelente calidade, dotándoo dese gran atractivo gastronómico.

Calidade cultural, cunha gran variedade de monumentos arquitectónicos distribuídos por todos os concellos que conforman este territorio: dende a impresionante beleza da catedral máis antiga de Galicia, S. Martiño de Mondoñedo en Foz, ata a monumentalidade do casco histórico de Mondoñedo coa Catedral e o Seminario como centro neurálxico, ou o casco vello de Viveiro, ou o mosteiro de S. Salvador en Lourenzá, a Fortaleza do Castro de Ouro en Alfoz, casas de indianos, pazos, igrexas, etc... por citar algúns. os moitos exemplos de grande interese que salpican todo o territorio, adornando a xa máxica paisaxe. Todos eles constitúen un gran atractivo turístico. Entre as potencialidades culturais inclúense tradicións populares: feiras anuais de gando como As San Lucas en Mondoñedo, festas de traballos agrarios

tradicionais como "A Festa da malla" en Alfoz, ou a exaltación dos mellores produtos gastronómicos da zona, como é o caso da "Romaría do Naseiro" en Viveiro, "Festa do Ourizo" en Cervo, o "Festa da malla" de Alfoz. a "Festa do Polbo á Pedra" en Xove, a "Festa da Merluza do Pincho" en Celeiro, a "Festa da Castaña" e a "Festa do Mel" no Valadouro ou a "Festa do Bonito" en Burela. Festas relixiosas como a Semana Santa de Viveiro, romarías, entroidos, etc... completan o amplo abano de actividades culturais das Mariñas. "Festa da Castaña" e a "Festa do Mel" no Valadouro ou a "Festa do Bonito" en Burela. Festas relixiosas como a Semana Santa de Viveiro, romarías, entroidos, etc... completan o amplo abano de actividades culturais das Mariñas. "Festa da Castaña" e a "Festa do Mel" no Valadouro ou a "Festa do Bonito" en Burela. Festas relixiosas como a Semana Santa de Viveiro, romarías, entroidos, etc... completan o amplo abano de actividades culturais das Mariñas.

Calidade das actividades lúdico-deportivas, creando rutas de sendeirismo, actividades náuticas, actividades ciclistas e actividades deportivas en xeral, grazas á completa "infraestrutura" turístico-deportiva coa que conta a zona: o maridaxe serra-mar, acompañado dun clima o suficientemente suave como para poder facer todo tipo de actividades. de actividades ao aire libre.

Con todo o anterior, pódese comprobar que cun bo plan de promoción para acoller un turismo potencial e respectuoso co medio, este territorio ten moitas posibilidades de éxito e desenvolvemento, axudado pola protección do medio natural que se está a levar a cabo. , coa catalogación de espazos protexidos indicada anteriormente. Tamén é importante que se leve a cabo un Plan de Recuperación daquelas zonas onde a degradación é evidente para facer das Mariñas un exemplo de zona de alto valor ambiental e foco de importante atractivo turístico.

3.- INFRAESTRUTURAS E SERVIZOS BÁSICOS

Neste apartado trátanse aspectos fundamentais para o desenvolvemento dun territorio, como o estado das infraestruturas e dos servizos básicos, tendo en conta que hoxe os veciños dunha determinada zona requiren unhas condicións óptimas de benestar e calidade de vida. onde as infraestruturas e os servizos xogan un papel moi importante para iso

a. Enerxía

Na zona estudada, as únicas empresas instaladas para a xeración de enerxía están centradas na eólica, con 48 parques situados 2 en Cervo, 13 en Oul, 5 en O Vicedo, 7 en Viveiro, 3 en Xove, 2 en Alfoz, 1 en Foz. , 4 en Mondoñedo, 10 no Valadouro e 1 na Pontenova. Como vedes, o número é considerable, aproveitando os recursos da serra das Mariñas, cunhas condicións ambientais moi adecuadas para a produción de enerxía eólica.

Aínda que neste territorio non existen empresas xeradoras de enerxía doutras fontes, si circula unha parte importante da enerxía eléctrica xerada noutras zonas galegas, que se traslada á zona para o abastecemento de empresas como Alcoa, Sargadelos, etc... ademais do consumo particular da poboación.

A pesar de contar con importantes xeradores de enerxía no seu territorio, non supón un estado óptimo da infraestrutura eléctrica, dada a difícil orografía, as difíciles condicións meteorolóxicas e a dispersión dos núcleos polas diferentes serras que forman parte das comarcas de Lugo, ademais do reducido número de habitantes que os poboan, supuxo tradicionalmente que a calidade do servizo fose moi limitada, con continuos cortes de luz, caídas de tensión e deterioro da propia infraestrutura, que provocan múltiples problemas para o desenvolvemento de calquera actividade. , tanto económicos como sociais.

b. Residuos

As Mariñas melloraron considerablemente o seu servizo de recollida e tratamento de residuos sólidos, despois de que os concellos se incorporasen aos poucos á Sociedade Galega de Medio Ambiente, empresa pública dedicada ao tratamento de residuos. Na actualidade, todos os concellos están integrados nesta Sociedade, coa que paulatinamente foron desaparecendo os vertedoiros "oficiais" e incontrolados que existían ao longo e ancho das Mariñas. O proceso comeza coa recollida diaria do lixo nas localidades máis grandes da zona e durante toda a semana no resto delas, segundo a organización das diferentes empresas que realizan o servizo en cada

concello. Desde aquí, os residuos son depositados en plantas de transferencia, unha delas situada en Barreiros e outra en Viveiro, onde se almacenan en colectores de maior capacidade e máis aptos para o transporte a longa distancia cando se enchen estes colectores. Cando isto ocorre, os devanditos colectores son trasladados á Sede de SOGAMA para o seu tratamento e destrución. Tamén hai puntos de recollida situados nalgúns concellos desta zona que recollen residuos distintos dos que se recollen nas bolsas negras, como electrodomésticos, mobles, aceite usado, etc.⁵⁸ e que melloran considerablemente a calidade ambiental deste territorio, tanto por evitando os vertedoiros incontrolados onde se verteron este tipo de residuos así como a calidade da auga, evitando que a eles acudan tanto residuos sólidos procedentes de vertedoiros incontrolados como residuos líquidos: produtos oleosos, químicos, etc. etc... Todo isto fixo que nas últimas décadas, aínda que en ocasións aínda quedan deficiencias por corrixir, a situación da recollida de lixo mellorou notablemente, cun considerable número de vertedoiros municipais pechados e a diminución dos vertedoiros incontrolados, o que fixo feo. e contaminaron determinadas zonas da valiosa paisaxe das Mariñas. As únicas plantas de transferencia existentes nesta zona, Barreiros e Viveiro, dan servizo a todos os concellos das Mariñas. Tamén existe un servizo de recollida selectiva de papel, vidro e envases lixeiros que complementa á perfección o servizo en todos os concellos da zona. cun considerable número de vertedoiros municipais pechados e a redución dos vertedoiros incontrolados, que feas e contaminaron determinadas zonas da valiosa paisaxe das Mariñas. As únicas plantas de transferencia existentes nesta zona, Barreiros e Viveiro, dan servizo a todos os concellos das Mariñas. Tamén existe un servizo de recollida selectiva de papel, vidro e envases lixeiros que complementa á perfección o servizo en todos os concellos da zona.

c. Infraestruturas de transporte

O conxunto da rede viaria artículase de xeito xerárquico, sendo o principal eixo de comunicación a Autovía do Cantábrico A8 (Bilbao-Baamonde) e a súa vía de comunicación paralela e anterior, N-634, S. Sebastián-Santiago de Compostela, que cruza o espazo estudado na súa parte leste norte ao longo da comarca da Mariña

Oriental en dirección E-SW e por A Mariña Central de NE a SW no seu extremo sueste, unindo as cabeceiras comarcais de Ribadeo e Mondoñedo.

A súa intensidade media diaria aproxímase aos 2.200 vehículos/día e enlaza coa autovía A6, Rías Altas. Na mesma categoría está a N-642, antiga estrada nacional de curto percorrido Vegadeo (Asturias)-S. Cibrao en Cervo, coincidindo coa N-634 en parte da súa traxectoria e cambiando o seu nome nalgúns dos seus tramos. Desemboca no porto de S. Cibrao preto da factoría de Alcoa, e que fai deste corredor costeiro o principal eixo de crecemento e relación das Mariñas, coas cidades de Lugo e A Coruña, coa área de Ferrol e co occidente de Asturias.

A terceira vía de comunicación co nome de Estrada Nacional é a N-640 que toca o territorio estudado no seu extremo sueste, nos concellos da Pontenova, Trabada e Ribadeo ata a súa confluencia coa N-634 en Barres-Castropol (Asturias). . . O seu percorrido é de 111 quilómetros e o estado actual no que se atopa non é o máis favorable, aínda que está en proceso de mellora nalgúns tramos. A partir destes eixos centrais sinalados ramifican canles de comunicación de menor categoría como a Rede Primaria Básica e Complementaria; entre estas, destaca a C-640, que é a continuación da N-640 dende S. Cibrao, polos concellos de Xove e Viveiro cara ao sur pola comarca da Mariña Occidental, ata a súa confluencia coa C-641. e na comarca da Terra Cha. Tamén é unha vía de comunicación moi transitada, xa que comunica a Estrada 50 Rías Altas e a comarca da Terra Chá con este sinalado territorio. Esta rede inclúe os tramos que soportan a circulación de conexión entre núcleos de poboación de importancia media coa súa cabeceira comarcal ou itinerarios principais, e os de conexión entre comarcas próximas, con importantes relacións económicas, que non están vinculados por outro tipo de rede. Tamén se inclúen aqueles tramos que comunican infraestruturas de uso rexional ou local de importancia coas súas áreas de influencia ou redes principais. Con carácter xeral, deberá dar servizo aos centros de actividade que non estean na rede nacional, e incluír vías alternativas á mesma e ás vías de alta capacidade que atravesen a zona ou próximas a ela. Esta rede inclúe os tramos que soportan a circulación de conexión entre núcleos de poboación de importancia media coa súa cabeceira comarcal ou itinerarios principais, e os de conexión entre comarcas próximas, con importantes relacións económicas, que non están vinculados por outro tipo de rede. Tamén se inclúen aqueles tramos que comunican infraestruturas de uso rexional ou local de importancia coas súas áreas de influencia ou redes principais. Con carácter xeral, deberá dar servizo aos centros de actividade que non estean na rede nacional, e incluír vías alternativas á mesma e ás vías de alta capacidade que atravesen a zona ou próximas a ela. Esta rede inclúe os

tramos que soportan a circulación de conexión entre núcleos de poboación de importancia media coa súa cabeceira comarcal ou itinerarios principais, e os de conexión entre comarcas próximas, con importantes relacións económicas, que non están vinculados por outro tipo de rede. Tamén se inclúen aqueles tramos que comunican infraestruturas de uso rexional ou local de importancia coas súas áreas de influencia ou redes principais. Con carácter xeral, deberá dar servizo aos centros de actividade que non estean na rede nacional, e incluír vías alternativas á mesma e ás vías de alta capacidade que atravesen a zona ou próximas a ela. e as de conexión entre rexións próximas, con considerables relacións económicas, que non están vinculadas por outro tipo de rede. Tamén se inclúen aqueles tramos que comunican infraestruturas de uso rexional ou local de importancia coas súas áreas de influencia ou redes principais. Con carácter xeral, deberá dar servizo aos centros de actividade que non estean na rede nacional, e incluír vías alternativas á mesma e ás vías de alta capacidade que atravesen a zona ou próximas a ela. e as de conexión entre rexións próximas, con considerables relacións económicas, que non están vinculadas por outro tipo de rede. Tamén se inclúen aqueles tramos que comunican infraestruturas de uso rexional ou local de importancia coas súas áreas de influencia ou redes principais. Con carácter xeral, deberá dar servizo aos centros de actividade que non estean na rede nacional, e incluír vías alternativas á mesma e ás vías de alta capacidade que atravesen a zona ou próximas a ela.

En cuarto lugar, amplíanse as vías de comunicación pertencentes á Deputación de Lugo, que interrelacionan os núcleos comarcais de nivel inferior cos de rango superior, articulando os distintos concellos pertencentes ás Mariñas. Como exemplo, sinalar as vías que comunican os distintos concellos da costa, como a que discorre por Ribadeo e Barreiros ou Cervo e Burela.

Toda a rede viaria sinalada complementáase cunha rede local máis reducida, de gran importancia en toda a zona, que dá acceso a pequenos núcleos rurais que unen as cabeceiras municipais cos núcleos das súas parroquias. Gran parte destes camiños están asfaltados e, ademais da súa importancia para o servizo da poboación local, permiten un bo acceso a moitos puntos de interese. As zonas máis accesibles da zona son as situadas nas proximidades das principais vías de comunicación que unen, ademais das cabeceiras municipais, un gran número de parroquias que se estenden polas marxes destas vías.

O transporte público está organizado maioritariamente por empresas locais que percorren os distintos concellos que o integran, prestando un servizo regular aos seus

habitantes. Nesta zona tamén ofrece os seus servizos a empresa ARRIVA NOROESTE SL, que une As Mariñas coa Coruña, Lugo, Ferrol, Vilalba e Meira, así como as distintas comarcas que conforman As Mariñas. Outra empresa que atravesa As Mariñas e incrementa considerablemente a accesibilidade deste territorio co resto do norte de España e con Francia é ALSA, que une Galicia coas comunidades autónomas limítrofes ao norte, con Madrid, o resto de Europa e Marrocos, e aínda que non comeza a súa andaina aquí, fai parada en Ribadeo no seu traxecto habitual entre Galicia e Francia, o que mellora notablemente a accesibilidade desta zona en materia de transporte público por estrada, e permite a conexión desde calquera punto deste territorio, nun período de tempo aceptable, coa liña que circula ata os destinos anteriormente citados. O resto de empresas de transporte público por estrada son maioritariamente pequenas empresas da zona ou da capital provincial, que combinan as súas rutas de transporte regular por esta zona co servizo de transporte público escolar. As rutas varían segundo os días da semana, os días de feira ou días especiais que, por algún acontecemento extraordinario, reúnan nun núcleo determinado a un importante volume de poboación que precisa de transporte. e permite a conexión desde calquera punto deste territorio, nun período de tempo aceptable, coa liña que viaxa aos destinos anteriormente sinalados. O resto de empresas de transporte público por estrada son maioritariamente pequenas empresas da zona ou da capital provincial, que combinan as súas rutas de transporte regular por esta zona co servizo de transporte público escolar. As rutas varían segundo os días da semana, os días de feira ou días especiais que, por algún acontecemento extraordinario, reúnan nun núcleo determinado a un importante volume de poboación que precisa de transporte. e permite a conexión desde calquera punto deste territorio, nun período de tempo aceptable, coa liña que viaxa aos destinos anteriormente sinalados. O resto de empresas de transporte público por estrada son maioritariamente pequenas empresas da zona ou da capital provincial, que combinan as súas rutas de transporte regular por esta zona co servizo de transporte público escolar. As rutas varían segundo os días da semana, os días de feira ou días especiais que, por algún acontecemento extraordinario, reúnan nun núcleo determinado a un importante volume de poboación que precisa de transporte. O resto de empresas de transporte público

por estrada son maioritariamente pequenas empresas da zona ou da capital provincial, que combinan as súas rutas de transporte regular por esta zona co servizo de transporte público escolar. As rutas varían segundo os días da semana, os días de feira ou días especiais que, por algún acontecemento extraordinario, reúnan nun núcleo determinado a un importante volume de poboación que precisa de transporte.

d. Outras infraestruturas

Estas infraestruturas constitúen un dos factores fundamentais para o progreso dunha zona. Aínda que por si mesmos non teñen entidade para acadar o desenvolvemento do territorio, son determinantes para que as accións económicas e sociais poidan levarse a cabo dun xeito máis satisfactorio. Este capítulo basearase no estudo da rede de saneamento, depuración e abastecemento de auga, infraestruturas fundamentais para as necesidades dos veciños deste territorio e a súa óptima calidade de vida. As características xerais da zona, a súa orografía eminentemente montañosa en toda a parte sur e a dispersión da poboación en núcleos pequenos, dificultan moito estes servizos, aínda que se foron consolidando no tempo, sobre todo nos núcleos máis importantes. A situación das Mariñas mellorou considerablemente en todas estas infraestruturas. A calidade das augas desta zona pódese definir como moi satisfactoria. Na práctica totalidade do seu territorio mantéñense índices moi aceptables, tanto nas zonas correspondentes ao espazo interior e franxa costeira, como nas zonas onde se asentan os principais núcleos de poboación. A calidade das augas costeiras é excelente, destacando nas zonas de baño de mar e asumindo un recoñecemento a nivel europeo, con reiteradas concesións de bandeiras azuis a diferentes praias dos concellos costeiros. Esta calidade tamén se verifica no sucesivo establecemento de importantes empresas dedicadas á acuicultura. En canto á auga doce utilizada tanto para o abastecemento como para o rego, a zona caracterízase pola alta calidade. Dada a pouca intensificación dos cultivos na zona, non hai concentracións químicas significativas e só nos pequenos reductos gandeiros existe unha concentración limitada de esterco líquido que, dada a súa pequena cantidade, é asimilable. Só se observa algún problema concreto no concello de Barreiros nos meses de verán, debido á superpoboación que este territorio alberga nesas datas, ademais das múltiples vivendas espalladas por todo o litoral, das que se pode escapar nalgún momento. medidas técnicas de saúde ambiental. No que respecta á depuración de augas residuais, cómpre sinalar que o carácter rural da maioría das parroquias que conforman este territorio, xunto coa dispersión da poboación existente,

A rede de saneamento é na súa maior parte autónoma, polo que hai diferenzas notables entre as cabeceiras municipais e o resto dos núcleos. No que respecta aos primeiros citados, todos contan cunha rede de sumidoiros instalada con depuradoras nas localidades de Ribadeo, A Pontenova, Barreiros, Trabada, Rinlo, Mondoñedo, Burela, Lourenzá, O Valadouro e Alfoz, que comparten depuradora para as súas zonas urbanas. , Foz, Cervo, S. Cibrao, Viveiro, Xove, Orol e O Vicedo. Son depuradoras biolóxicas con aireación prolongada, con eliminación de nitróxeno e deshidratación de lodos en filtro de banda. No resto dos núcleos, as infraestruturas de saneamento máis utilizadas son as fosas sépticas. Estes son os modelos máis tradicionais e empregados en toda a zona, especialmente no rural, Tendo en conta que ata o de agora este tipo de depuración biolóxica se utilizaba nas explotacións como principal fertilizante da terra, e era unha forma de aproveitar os residuos e evitar que o pozo se enchese. Nalgúns casos tamén se canalizan, sen depuración, aos ríos que atravesan estes núcleos.

A existencia e calidade da rede de abastecemento de auga potable varía segundo os concellos, aínda que, na súa maior parte, dita rede está organizada polas asociacións veciñais. Aínda así, a instalación da rede de abastecemento de auga aumentou considerablemente neste territorio, cun forte investimento nos núcleos máis importantes.

4.- POBOACIÓN HUMANA E ESTADO DE BENESTAR

a. Sistema de poboación

Dentro das comarcas que conforman o territorio estudado, A Mariña Central é a de maior volume de poboación, aínda que seguida de preto pola Mariña Occidental. A Mariña Oriental, pola súa banda, está aínda máis afastada das medias das comarcas anteriores con só o 23% da poboación de todas as Mariñas.

Non obstante, tamén cómpre sinalar que a orde de porcentaxe de poboación por comarcas está acorde co número de concellos que pertencen a cada unha delas, polo que máis que un indicador dunha actitude demográfica máis ou menos favorable, amosa un maior volume de poboación ao integrar un maior número de concellos. Como se verá nos indicadores demográficos que se presentarán a continuación, existen diferenzas entre as distintas comarcas que conforman este territorio: mentres que A Mariña Oriental e A Mariña Occidental presentan importantes valores de descenso demográfico (especialmente esta última) desde o último década do século XX, A Mariña Central mantén valores de crecemento positivos desde esas mesmas datas; En todo caso, isto ten que ver cun feito extracíclico:

Os núcleos de Burela, Foz, Mondoñedo, Viveiro, Xove e Ribadeo son os únicos que superan os 1.000 habitantes, con efecto de atracción nos núcleos pertencentes aos seus termos municipais, configurándose como os polos de concentración máis importantes dentro do conxunto deste territorio. , especialmente Burela e Viveiro.

As taxas de descenso son bastante leves en comparación coa media provincial, debido principalmente á maior diversidade económica da zona, que trouxo consigo unha certa atracción poboacional nalgúns épocas, sobre todo nos concellos costeiros con maior dinamismo económico; mesmo a Mariña Central, presenta un crecemento poboacional dende a última década do século XX.

Co visto ata agora e tendo en conta que se trata de rexións extensas e cun certo dinamismo económico, sobre todo na franxa costeira, a zona presenta unha notable densidade de poboación (54,18 hab/km²) que está moi por riba da media provincial (33,01 hab/km²) aínda que non a media autonómica (91,2 hab/km²).

Só algúns concellos como Burela, Foz ou Viveiro manteñen unha maior densidade, pola súa concentración nunha pequena extensión do territorio e o seu maior dinamismo económico, sempre en comparación co resto dos núcleos existentes neste territorio. Os núcleos máis densamente poboados sitúanse na costa, nos terreos de

fondo de val, nas ladeiras das concas fluviais e na contorna da rede de comunicacións. Pola contra, as máis afastadas das vías de comunicación e as situadas nas zonas máis deprimidas, como as partes altas da serra, zonas de baixa produtividade, etc... son as de menor densidade de poboación. Así se reflicte na menor densidade de concellos do interior como Oulol, O Valadouro ou A Pontenova.

Poboación:

CONCELLOS	Población total 2010	Población total 2021
<i>Alfoz</i>	2.078	1.610
<i>Barreiros</i>	3.203	3.001
<i>Burela</i>	9.536	9.428
<i>Cervo</i>	4.495	4.192
<i>Foz</i>	9.990	10.078
<i>Lourenzá</i>	2.506	2.129
<i>Mondoñedo</i>	4.406	3.480
<i>Oulol</i>	1.175	984
<i>Ribadeo</i>	9.988	9.871
<i>Trabada</i>	1.346	1.114
<i>Valadouro, O</i>	2.185	1.960
<i>Vicedo, O</i>	1.973	1.657
<i>Viveiro</i>	16.211	15.312
<i>Xove</i>	3.500	3.360
TOTAL	72.592	68.176

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro)

A modo de resumo, pódese dicir que nas Mariñas a distribución da poboación é desequilibrada: por unha banda hai unha gran dispersión, cun número moi elevado de núcleos e, por outra banda, a poboación concéntrase na franxa costeira, onde os procesos de difusión económica se traducen nun factor de atracción poboacional.

As actividades económicas estudadas anteriormente provocan unha serie de fluxos de poboación para satisfacer a demanda de bens e servizos. Os núcleos máis importantes deste territorio actúan como centros económicos indiscutibles de cada Comarca, tanto pola súa oferta de bens e servizos como pola súa localización nas principais vías de comunicación destas, facilitando o acceso a estas zonas á poboación do resto dos núcleos. .centros de servizos. De oeste a leste, Viveiro, Burela, Foz, Mondoñedo e Ribadeo comparten a distribución de servizos neste territorio e concentran o dinamismo económico e comercial da zona.

b. Análise da poboación municipal

A evolución demográfica deste territorio presenta un aspecto lixeiramente negativo, aínda que en comparación coa provincia de Lugo á que pertence, sofre unha perda de poboación moi inferior, xa que só perdeu o 6,5% da poboación nos últimos 60 anos, cando en a provincia de Lugo no mesmo intervalo a perda foi superior ao 30%. En 2010 As Mariñas tiña un total de 72.592 habitantes mentres en 2021 tiña unha poboación de 68.176 habitantes e en 1950, 80.792 habitantes. Aínda que a perda non é moi considerable en comparación con outras zonas da provincia, non deixa de ser un dos problemas máis importantes para o desenvolvemento deste territorio, tendo en conta que a pesar de contar con zonas considerablemente desenvolvidas economicamente, non se reflicte nunha evolución demográfica. positivo, senón que mantén as directrices provinciais negativas.

Ademais, a poboación residente, como en toda Galicia, ten como característica destacada o envellecemento, un problema que se suma ao anterior dificultando aínda máis a solución. A fixación de poboación é unha das medidas máis urxentes a ter en conta, especialmente aplicada aos mozos e mozas, en xeral os máis cualificados e aqueles que poden acadar o desenvolvemento sostido que se busca, en función dos recursos endóxeos dos que se dota. .

Só 4 dos 15 concellos que conforman As Mariñas presentan unha tendencia diverxente da do conxunto da zona, aumentando a súa poboación entre 1950 e 2020. Son Foz e Burela na Mariña Central (aínda que hai que ter en conta que Burela é Creouse no ano 1995, co cal só se pode computar o crecemento a partir desa data, pero se se observa a evolución do concello de Cervo, ao que pertenceu Burela ata 1995, pódese ver que experimentou un crecemento demográfico ata o data da escisión do dito concello, co que resulta evidente que o dito incremento se debeu ao crecemento da ata entón parroquia do dito concello e posteriormente concello independente: Burela); Viveiro na Mariña Occidental e Ribadeo na Oriental.

Todos os demais sufriron perdas de poboación nos últimos 60 anos.

Se se fai unha análise xeral da evolución das Mariñas, aínda que en liñas xerais sufriu unha clara perda de poboación nos últimos 60 anos estudados, tamén é certo que tivo un repunte poboacional nos anos 70 e 80 como consecuencia de a evolución do sector pesqueiro e o desenvolvemento industrial que se produciu na zona naqueles anos. Aínda así, esta evolución non foi quen de frear o declive posterior nos anos 90 e primeiros do século XXI. Este feito é un dos problemas máis graves cos que se atopa As Mariñas para conseguir un desenvolvemento económico baseado nos recursos

proprios, xa que sen unha poboación nova e dinámica que os aproveite, será imposible levar a cabo as actuacións necesarias para desenvolver ditos recursos.medios;

c. Estrutura da poboación por sexo e idade

A análise da estrutura por idades corrobora o visto ata agora e, ao mesmo tempo, expresa os datos concretos do envellecemento poboacional que caracteriza esta zona.

Un dos aspectos máis significativos é a elevada porcentaxe de poboación maior de 65 anos en 2021(41.646)inferior ao provincial (62.024)e ás rexionais (1.667.827)e, por suposto, superior á porcentaxe de persoas maiores de 65 anos considerada óptima.

Ademais, a isto súmase unha porcentaxe moi baixa da poboación menor de 15 anos,7.707cando, para que unha poboación sexa considerada dinámica, se estipule que a porcentaxe de poboación nova non sexa inferior ao 15%. Esta distribución por franxas de idade preludia a problemática demográfica que este territorio ten e manterá no futuro, cun alto grao de envellecemento e unha baixa porcentaxe de tropas novas que renovan esta poboación.

As comarcas máis afectadas, tanto pola elevada porcentaxe de persoas maiores de 65 anos como polo mínimo de menores de 15 anos, son A Mariña Occidental e A Mariña Oriental, aínda que esta problemática existe nas tres, xa que en toda Galicia e en toda España. .

Na provincia de Lugo sufriu un aumento considerable debido á porcentaxe de poboación maior de 65 anos. Isto quere dicir que a alta taxa de dependencia débese a este intervalo poboacional e non á poboación menor de 15 anos, polo que se considera unha característica moi negativa que no conxunto das Mariñas non é tan destacable senón igual de importante. tendo en conta que neste grupo demográfico o grupo de mozos aínda é reducido e, polo tanto, nada responsable da ratio de dependencia.

Así mesmo, este territorio reflicte as flutuacións migratorias, que fixeron deste territorio unha terra de emigrantes e inmigrantes segundo a época; Este fenómeno reflíctese no intervalo poboacional entre os 55 e os 70 anos, cunhas marcadas muescas que revelan a emigración que se produciu nas décadas posteriores á guerra civil, mentres que a partir dos anos 60 se produciu o crecemento industrial e económico en xeral en determinadas zonas de As Mariñas, producindo unha estabilización demográfica e a incorporación de man de obra esóxena, que deu un impulso demográfico á, ata agora, lixeiramente decrecente demografía deste territorio.

Distribución de población por grupo de edad 2021:

CONCELLOS	TOTAL	MENOS DE 16	16-64	MÁIS DE 64
<i>Alfoz</i>	1.610	93	887	630
<i>Barreiros</i>	3.001	270	1.767	964
<i>Burela</i>	9.428	1.321	6.263	1.844
<i>Cervo</i>	4.192	394	2.542	1.256
<i>Foz</i>	10.078	1.226	6.192	2.660
<i>Lourenzá</i>	2.129	238	1.179	712
<i>Mondoñedo</i>	3.480	329	1.937	1.214
<i>Ouro</i>	984	64	508	412
<i>Ribadeo</i>	9.871	1.247	6.097	2.527
<i>Trabada</i>	1.114	80	590	444
<i>Valadouro, O</i>	1.960	209	1.061	690
<i>Vicedo, O</i>	1.657	128	919	610
<i>Viveiro</i>	15.312	1.778	9.610	3.924
<i>Xove</i>	3.360	330	2.094	936
TOTAL	68.176	7707	41646	18823

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro)

O problema demográfico que sofre este territorio en particular e toda Galicia en xeral, reflíctese na súa dinámica demográfica, con valores mínimos na natalidade e moi elevados na taxa de mortalidade, repercutindo no crecemento vexetativo tan negativo que é un hándicap moi serio na procura dun desenvolvemento sostible para a zona.

A natalidade mantén unha tendencia recesiva que nos últimos cinco anos converteuse nun problema verdadeiramente grave. A consecuencia disto é que o potencial humano das vindeiras décadas é insuficiente, co que se complica a instalación dos servizos necesarios para acadar unha calidade de vida óptima para os habitantes (onde se valora fundamentalmente o intervalo mínimo de persoas para instalalos). cada día máis, aínda que tamén é certo que a compoñente inmigrante pode ser unha solución a este problema, como xa aconteceu no caso de Burela, no que existe unha considerable colonia de inmigrantes estranxeiros plenamente integrados no territorio, grazas á oferta de emprego na actividade pesqueira. Isto non foi cuberto pola poboación da zona e deu lugar a unha oferta de traballo, acollida de boa gana por traballadores de Cabo Verde, que se trasladaron a vivir a estas terras con toda a súa familia.

O crecemento vexetativo é o resultado da comparación dos dous factores da dinámica demográfica, o nacemento e a mortalidade, que acabamos de estudar. A conclusión é un resultado negativo, como consecuencia dunha taxa de mortalidade superior á natalidade, cunha clara tendencia a aumentar, segundo os valores obtidos dende

2021, presenta un valor de crecemento vexetativo negativo pero en menor grao que no ano 2001.

A tendencia observada con estes valores de crecemento vexetativo permítenos obter unha serie de conclusións negativas para a zona, como a continuidade do envellecemento poboacional, que repercutirá directamente na diminución das novas poboacións e que, á súa vez, pode condicionar o futuro desenvolvemento económico, ao reducir a man de obra xuvenil para a posta en marcha de proxectos que permitan optimizar o uso dos recursos. Aínda así, e como se viu neste ámbito, esta carencia pódese cubrir coa incorporación de inmigrantes, na súa maioría adultos novos, que veñen en moitos casos coas súas familias e que poden renovar a forza demográfica existente.

Saldo vexetativo:

Concellos	Nacementos	Defuncións	Saldo vexetativo
<i>Alfoz</i>	2	27	-25
<i>Barreiros</i>	14	59	-45
<i>Burela</i>	68	73	-5
<i>Cervo</i>	20	58	-38
<i>Foz</i>	52	124	-72
<i>Lourenzá</i>	12	29	-17
<i>Mondoñedo</i>	9	70	-61
<i>Ouro</i>	5	25	-20
<i>Ribadeo</i>	43	140	-97
<i>Trabada</i>	4	22	-18
<i>Valadouro, O</i>	8	26	-18
<i>Vicedo, O</i>	7	26	-19
<i>Viveiro</i>	85	220	-135
<i>Xove</i>	21	70	-49

Fonte: IGE – Padrón municipal de habitantes (IGE. Nacementos, defuncións, matrimonios e crecemento vexetativo. Galicia, provincias, comarcas e concellos. Serie 1975-2021)

d. Educación e formación

Neste capítulo analízanse os servizos educativos e culturais existentes nas Mariñas, así como as súas carencias, xa que son servizos esenciais para as necesidades da poboación que alí vive. A poboación e o seu nivel de estudos constitúen un dos indicadores fundamentais para detectar a posible evolución do nivel de desenvolvemento dunha zona, xa que a cualificación da poboación é a base fundamental para levar a cabo actuacións que teñan como finalidade aumentar a calidade de vida. nese territorio.

No caso que nos ocupa, aínda que os últimos datos oficiais de educación son de 2021, os resultados estatísticos non son nada satisfactorios, xa que máis do 50% da poboación pertence ao grupo dos analfabetos (313.809), persoas sen estudos ou con estudos de primeiro grao (410.098), que son os que foron escolarizados durante 5 ou máis anos sen cursar EGB, ESO ou Bacharelato Elemental.

O grupo de persoas que realizaron os estudos de 2º de Primaria en As Mariñas é a media de instrución maioritaria, con 1.304.126 da poboación integrada nela, porcentaxe lixeiramente superior á da provincia de Lugo pero, igualmente, lixeiramente inferior á media galega. A poboación con estudos de 3º de primaria representou no ano 2021 o 383.431 da poboación, unha porcentaxe inferior ás dúas áreas coas que se compara territorio, provincia e Galicia, indicando o deficiente nivel de estudos da poboación deste territorio, tendo en conta que a poboación con esta formación non só é a titulada superior senón tamén licenciados, arquitectos ou enxeñeiros técnicos, que son actores moi importantes e necesarios para o desenvolvemento dunha área, por seren persoas tecnicamente capacitadas para colaborar nese desenvolvemento.

Estas características, aínda que son intrínsecas á realidade galega, indican a situación de illamento e dureza que sofren as zonas interiores deste territorio, sobre todo respecto doutras zonas situadas igualmente na Galicia interior.

Nivel de instrucción:

	Total	Analfabetos e sen estudos	Menores de 16 anos	Primeiro grao	Segundo grao	Terceiro grao
<i>Alfoz</i>	2022	459	124	380	752	307
<i>Barreiros</i>	3134	506	264	519	1547	299
<i>Burela</i>	9470	866	1249	1250	4829	1276
<i>Cervo</i>	4496	584	399	494	2567	451
<i>Foz</i>	9911	1325	1146	1207	4902	1332
<i>Lourenzá</i>	2401	455	235	352	1174	186
<i>Mondoñedo</i>	4088	691	346	699	1870	481
<i>Ouro</i>	1146	351	67	200	462	66
<i>Ribadeo</i>	9892	1004	1266	1590	4930	1102
<i>Trabada</i>	1268	212	89	205	673	89
<i>Valadouro, O</i>	2090	444	147	304	981	213
<i>Vicedo, O</i>	1893	448	134	260	991	60
<i>Viveiro</i>	15941	2027	1916	2121	8204	1674
<i>Xove</i>	3474	771	339	585	1485	294

IGE – Censos de poboación e vivendas. Educación (IGE. Poboación en vivendas familiares segundo o nivel de estudos)

e. Patrimonio cultural

Un dos aspectos máis salientables pola súa posta en valor nos últimos anos foi a posta en valor da cultura popular neste ámbito e en toda Galicia en xeral, cunha nova empuxe de tradicións e unha exaltación das mesmas en festas anuais con gran participación. Entre elas destacan importantes tradicións populares como a “Semana Santa” en Viveiro, a “Festa de Santa Cruz” en Ribadeo, as “Festas Patronais de S. Lourenzo” en Foz, a “Romaría de O Naseiro” en Viveiro, “A Maruxaina”. ” en S. Cibrao (Cervo) ou o “Festival Internacional do Emigrante” de Barreiros; feiras anuais de gando como “As San Lucas” en Modoñedo, ou a “Rapa das Bestas de Candaoso” en Viveiro.

Tamén resulta de gran interese pola importante participación cidadá e pola gran promoción dos produtos da zona, as festas para exaltar os seus mellores produtos gastronómicos, como é o caso da “Feira do Bonito” de Burela, a “Merluza do Pincho” en Celeiro, a “Festa da Faba” en Lourenzá, a “Festa do Ourizo” e a “Queimada Popular”, ambas en Cervo ou a “Festa da Troita” na Pontenova, a finais de abril ou principios de maio.

Son actividades moi apegadas á tradición e á riqueza desta terra, nas que as relacións sociais e de ocio se entrelazan coa promoción dos produtos máis emblemáticos, neste caso, das Mariñas ou de Galicia en xeral, como é o caso do Festival “Queimada” ou “Rapa das Bestas”.

Outro gran marco cultural é o ámbito dos usos e costumes tradicionais da poboación residente nestes lugares. A actuación máis innovadora levada a cabo co fin de manter e poñer en valor os oficios artesanais tradicionais desta zona foi a rehabilitación do barrio “Os Muiños” de Mondoñedo, que se levou a cabo coa intención de habilitar un local para situar alí artesáns interesados. , e alugar vivendas sociais (con opción de compra) a menores de 35 anos. No ano 2005, nos obradoiros artesáns deste barrio traballaban un muiñeiro, un oleiro, un zapateiro, un pasteiro, un titiriteiro, un fotógrafo e un artesán do liño.

Ademais, solicitaron incorporarse a este plan un vidreiro, un fabricante de instrumentos musicais, un cesteiro e un restaurador de mobles. Tamén en Burela móstranse as formas de vida tradicionais do mundo da pesca na Nave Museo Bonitero “Reina do Carmen”, que pretende ampliar a tradición e cultura burelás e, ao mesmo tempo, desenvolver labores de formación pesqueira. Así mesmo, co paso do tempo, valorouse a expresión artística da construción de hórreos, onde se observa a combinación da economía tradicional da pesca e a agricultura, dada a súa localización

preto do mar, arredor das casas e onde gardaba o colleita do campo e comezou a secar o peixe.

Non se pode deixar de sinalar neste apartado, os lugares de encontro e encontro da poboación residente nesta zona, nos que se desenvolven actividades recreativas e de ocio cultural: bibliotecas, casas de cultura, centros cívico-sociais, residencias de pensionistas, etc.

f. Saúde e servizos sociais

SERVIZOS SANITARIOS

O hospital público das Mariñas é o hospital de referencia da zona norte da provincia de Lugo, abarcando os concellos de Ribadeo, Barreiros, Trabada, Mondoñedo, Lourenzá, Foz, O Valadouro, Alfoz, Ceervo, Burela, Xove, Vivero, Ourel e O Vicedo, uns de costa e outros de montaña.

Para a atención primaria existe polo menos un Centro de Saúde en cada concello, que funciona en Mondoñedo, Burela, Viveiro, Ribadeo e Meira (aínda que este último está fóra do territorio estudado).

Como Puntos de Atención Continua (PAC), aos que pertencen, polo tanto, o resto dos núcleos que conforman cada concello. Alí concéntrase o servizo de emerxencias. Só no concello de Cervo existen dous Centros de Saúde, un no centro de S. Cibrao e outro en Cervo.

Nos Centros de Saúde contrátanse unha media de 3 ou 4 médicos de familia para atender enfermidades leves da poboación, ademais de 1 pediatra nos Centros de Saúde con maior número de pacientes, que rota polo resto dos concellos nun regularmente durante toda a semana.

SERVIZOS SOCIAIS

Os servizos sociais seguen sendo bastante limitados nas Mariñas, tendo en conta que os máis necesarios para a poboación esixente, que son os grupos de idade máis vellos ou máis novos e os que precisan dunha atención específica para manter un estado óptimo de benestar.

Tendo en conta que este estudo abarca un total de 15 concellos, a oferta destes servizos parece ser lixeiramente deficiente, sobre todo nalgúns concellos onde a

porcentaxe de poboación demandante é precisamente maior e a oferta destes é mínima ou nula.

Outro problema é a falta de oferta pública, que nalgúns casos ten como única opción a oferta privada ou subvencionada, e supón un custo demasiado elevado para que boa parte da poboación esixente poida gozar do devandito servizo.

g. Movementos asociativos

O movemento asociativo está estendido por toda Galicia e por todas as Mariñas, coa dificultade engadida de agrupar os membros residentes en núcleos de poboación pertencentes a concellos do interior, que presentan unha orografía difícil en parte do seu territorio.

As máis numerosas son as Asociacións Veciñais e Culturais, con gran diferenza sobre as demais, seguidas a gran distancia polas Asociacións de Mulleres, Asociacións Deportivas, Asociacións Xuvenís, Ecoloxistas e Asociacións de Consumidores-Amas de Casa, fundamentalmente.

A comarca con maior número de Asociacións é A Mariña Central, algo natural tendo en conta que alberga seis concellos, un máis que A Mariña Occidental e dous máis que A Mariña Oriental; Unha gran parte das asociacións son culturais, 33 en 2021, grazas ao dinamismo social existente na poboación.

5.- ASPECTOS AMBIENTAIS

O territorio estudado, integrado por Alfoz, Barreiros, Burela, Cervo, Foz, Lourenzá, Mondoñedo, Orol, Ribadeo, Trabada, O Valadouro, O Vicedo, Viveiro e Xove, sitúase no sector norte da provincia de Lugo constituíndo As Mariñas .

Forma parte da que podería considerarse unha gran rexión natural interrexional, Galicia e Asturias, cunhas peculiaridades naturais e etnográficas que a distinguen perfectamente das zonas adxacentes.

Constitúe un conxunto xeográfico no que a costa cantábrica se combina coas elevacións montañosas do interior que no seu descenso cara ao mar desembocan na chaira cantábrica, tan característica desta zona. Se se realiza unha disección de oeste a leste, pódense distinguir as unidades naturais deste territorio: Ao oeste, a conca do río Sor e as dorsais occidentais que forman as serras da Faladoira, da Coriscada e dos Soleiros. o “Montalén”, que percorre a provincia da Coruña polo seu límite oriental, formando a liña divisoria coa provincia de Lugo e coas Mariñas. Polo sur, ademais da serra de Montalén, as serras “do Xistral”, “Toxiza”, “Lourenzá”, “Carracedo” e “Pousadoiro” forman unha liña divisoria coa comarca da “A Terra Cha”, ata chegar. os límites entre Galicia e Asturias, cunha sucesión de cordilleiras en dirección leste-oeste que se estenden por ambas rexións. Polo leste, o río Eo é o límite natural con Asturias desde as parroquias de Pontenova e Vilaoruz, no concello da Pontenova.

Aínda así, en determinados tramos, o río Eo entra en Asturias e, polo tanto, os límites non están totalmente definidos polo curso do río. Faino de novo dende a parroquia de Sante, en Trabada, e dende alí ata a súa apertura na ría de Ribadeo, no concello do mesmo nome. Polo norte, o seu límite é o mar Cantábrico, dende o oeste das Mariñas co límite occidental a ría do “Barqueiro”, continuado por unha serie de entradas e saídas costeiras derivadas da erosión diferencial que presentan os materiais que a compoñen e que chega ao fondo da ría de Viveiro, gran enseada costeira das Mariñas, produto da existencia da falla de Viveiro. A costa continúa cunha sucesión de enseadas costeiras abertas por fallas, como as anteriores, e polos granitos de Viveiro e S. Cibrao que dan lugar a unha costa acantilada, ata chegar á chaira cantábrica, unha costa semirectilínea de pouca altura e pouco saínte e entrante, que se estenderá polo leste das Mariñas e continuará pola veciña Comunidade Autónoma de Asturias. É unha costa principalmente rochosa, pero tamén presenta formacións de area e dunas.

O seu carácter lineal vese loxicamente roto pola presenza da ría de Ribadeo no seu límite oriental, onde aparecen interesantes ecosistemas de marismas. A rede fluvial articúlase por correntes fluviais que presentan unha dirección sur-norte, que van

dende as zonas montañosas interiores cara ao mar Cantábrico, abrindo vales fluviais coa mesma dirección en todo o territorio estudado. Hai regatos de curto percorrido pero con forte pendente, que desembocan en ríos de maior caudal ou desembocan directamente na costa, cortando a chaira litoral e rompendo a súa continuidade; pero os ríos máis importantes, sen dúbida, que bañan este territorio son os que forman as rías existentes na zona comezando polo río Sor, no límite occidental das Mariñas, que forma a ría do Barqueiro; o río landro, que forma a ría de Viveiro; o río Masma, que forma a ría de Foz; e o río Eo que forma a ría de Ribadeo.

Ademais, cabe destacar outros ríos de menor categoría pero que tamén discorren por este territorio formando vales interiores máis ou menos amplos, como o Regueira-río do Lago, o Covo, o Xunco, o Moucide, o Ouro ou o Río Grande, que discorre en dirección oeste-leste ata a súa desembocadura no río Eo. Unha multitude de afluentes de menor categoría que nacen nos diferentes montes distribuídos pola zona estudada articulan o resto do territorio. A súa situación costeira e a disposición do relevo confiren ás Mariñas un clima oceánico, con temperaturas medias suaves e precipitacións moderadas repartidas ao longo do ano, que aumentan a medida que penetramos no interior. A tendencia natural da zona pola súa altura e as características dos seus solos é eminentemente forestal, Restrinxir zonas de cultivo e pastos ás zonas do interior situadas nos vales fluviais. A vexetación destaca pola gran influencia que tivo sobre ela as actividades humanas, modificando as especies autóctonas por outras importadas. Mentres que os primeiros, como o carballo, o bidueiro, o freixo ou a abeleira, redúcense, en termos xerais, a uns poucos puntos dispersos polo territorio, preferentemente na metade sur da zona de estudo, os segundos esténdense por boa parte do territorio. , dominando a paisaxe, con repoboacións de eucalipto, fundamentalmente, ou mesturadas coas especies autóctonas superviventes. Se se fai unha clasificación de sur a norte, pódense distinguir diferentes paisaxes vexetais: A vexetación destaca pola gran influencia que tivo sobre ela as actividades humanas, modificando as especies autóctonas por outras importadas. Mentres que os primeiros, como o carballo, o bidueiro, o freixo ou a abeleira, redúcense, en termos xerais, a uns poucos puntos dispersos polo territorio, preferentemente na metade sur da zona de estudo, os segundos esténdense por boa parte do territorio. , dominando a paisaxe, con repoboacións de eucalipto, fundamentalmente, ou mesturadas coas especies autóctonas superviventes. Se se fai unha clasificación de sur a norte, pódense distinguir diferentes paisaxes vexetais: A vexetación destaca pola gran influencia que tivo sobre ela as actividades humanas, modificando as especies autóctonas por outras importadas. Mentres que os primeiros,

como o carballo, o bidueiro, o freixo ou a abeleira, redúcense, en termos xerais, a uns poucos puntos dispersos polo territorio, preferentemente na metade sur da zona de estudo, os segundos esténdense por boa parte do territorio. , dominando a paisaxe, con repoboacións de eucalipto, fundamentalmente, ou mesturadas coas especies autóctonas superviventes. Se se fai unha clasificación de sur a norte, pódense distinguir diferentes paisaxes vexetais: a algunhas manchas dispersas polo territorio, preferentemente na metade sur da zona estudada, estas últimas esténdense por boa parte do territorio, dominando a paisaxe, con repoboacións de eucalipto, principalmente, ou mesturadas coas especies autóctonas superviventes. Se se fai unha clasificación de sur a norte, pódense distinguir diferentes paisaxes vexetais: a algunhas manchas dispersas polo territorio, preferentemente na metade sur da zona estudada, estas últimas esténdense por boa parte do territorio, dominando a paisaxe, con repoboacións de eucalipto, principalmente, ou mesturadas coas especies autóctonas superviventes. Se se fai unha clasificación de sur a norte, pódense distinguir diferentes paisaxes vexetais:

- Nas marxes sur e zonas máis altas dos concellos, as repoboacións de piñeiros alternan con algunhas zonas nas que se mesturan caducifolias autóctonas con eucaliptos e outras matogueiras. As zonas agrícolas e/ou gandeiras desta zona están formadas, nalgúns casos, por mosaicos de cultivos forraxeiros con matogueira, como prados naturais e cultivos. Trátase dunha zona de gandería tradicional, dedicada á produción de carne e onde se sente con forza a presión do eucalipto.
- A parte central das Mariñas, onde se alternan dous tipos de cubertas: por unha banda, masas monoespecíficas de eucaliptos e por outra, zonas agrícolas e/ou gandeiras. Só en zonas moi limitadas aparece unha agricultura máis intensiva, con cultivos forraxeiros destinados a alimentar o gando.
- A franxa costeira, cuxa paisaxe aparece dominada por mosaicos de prados naturais con matogueira que se mesturan con casas. A característica dominante nesta zona é o abandono dos usos tradicionais, principalmente os hortos. A presión urbanística maniféstase con forza en boa parte desta zona, e non en balde é un importante destino turístico.

a. Espazos naturais protexidos e hábitats relevantes

As Mariñas ten un gran protagonismo dentro dos espazos protexidos galegos, dado o seu alto valor ecolóxico e paisaxístico e a súa gran conservación ambiental.

Por este motivo, este territorio contén un importante número de espazos protexidos clasificados como Lugares de Interese Xeolóxico Español (Xeositis) ou incluídos na Rede Natura 2000. Recolle en detalle a planificación, ordenación e xestión dos 59 LIC e das 16 ZEPAS de Galicia. , cumprindo as directivas Aves e Hábitats. Dentro deste apartado cabe destacar a presenza da figura da Reserva da Biosfera Río Eo, Oscos e Terras de Burón.

- **Zona de calamento basal do manto de Mondoñedo**

É un recurso natural de valor científico, cultural e educativo pola súa formación e estrutura xeolóxica e pola forma do terreo, que permite recoñecer, estudar e interpretar a evolución xeolóxica histórica da terra e os procesos que a conformaron. Deste xeito ofrecen unha visión da historia da terra, da vida que nela xurdiu e desapareceu e da vida do home asociada a ela. Trátase dun recurso non renovable de carácter cultural que integra o Patrimonio Xeolóxico de Galicia. Atópase na costa da provincia de Lugo, entre os concellos de Burela e Foz; o seu principal interese é de natureza tectónica e a súa orixe é o produto do Oróxeno Variscan Ibérico.

- **Espazos naturais protexidos**

A Rede Natural 2000 é unha Rede de Espazos Naturais Protexidos a nivel da Unión Europea creada en virtude da Directiva 92/43/CEE do Consello, do 21 de maio de 1992, relativa á conservación dos hábitats naturais e da fauna e da flora silvestre e que ten como finalidade salvagardar os espazos naturais máis importantes de Europa. A partir desta Directiva, en Galicia creouse unha Rede Galega de Espazos Protexidos que recolle os ecosistemas máis representativos e significativos do territorio galego e cuxa protección está regulada na Lei 9/2001 de Conservación da Natureza. No territorio estudado existen 11 espazos clasificados como Zonas de Especial Protección dos Valores Naturais e Lugares de Interese Comunitario (ZEPVN/LIC) que se desenvolverán a continuación:

ZEPVN-LIC/CARBALLIDO

Atópase no terzo centro-oriental da provincia de Lugo e chega ás comarcas da Mariña Oriental no concello da Pontenova, pertencentes ao territorio estudado, e ás da Fonsagrada e Meira, xa fóra das Mariñas. Este espazo ocupa unha superficie de 4.633,94 ha e está formado por dúas zonas separadas por unha zona alta e meseta, aínda que moi próximas entre si, situadas na conca do río Eo. Caracterízase polas magníficas "fragas", constituíndo un dos bosques atlánticos autóctonos máis grandes

de Galicia. No territorio estudado destaca a "Fraga de Carballido", situada nunha complexa sucesión de dorsais e vales, que alcanza unha altitude media de 573m. Predominan os carballos, castiñeiros, bidueiros, abeleiras e acivros, entre outras especies arbóreas,

ZEPVN-LIC/RIO EO

Atópase no extremo nordeste da provincia de Lugo e no extremo noroeste da Comunidade Autónoma de Asturias, compartindo un espazo natural. Afecta aos concellos de Ribadeo, Trabada e A Pontenova, pertencentes á comarca da Mariña Oriental, e Riotorto, Meira, Ribeira de Piquín e A Fonsagrada, situados fóra do territorio estudado, nas comarcas de Meira e A Fonsagrada. O espazo protexido representa un total de 781,13 ha pertencentes a toda a ría do río Eo e un extenso tramo fluvial que abrangue as cuncas medias e baixas do devandito río. O territorio protexido incluído no territorio estudado preséntase cunhas excelentes mostras de bosques galerías de ribeira galaico-asturianos, nos que aparecen especies vexetais como ameneiros, bidueiros, salgueiros, freixos, abeleiras, etc. etc... O río Eo constitúe un dos mellores refuxios para a fauna fluvial galega, concentrando importantes cantidades de numerosas especies raras e ameazadas, algunhas das cales xa desapareceron nesta Comunidade Autónoma, como é o caso da existencia dunha das moi poucas poboacións viables de mexillón de río ou nácaro en Europa, así como un dos poucos núcleos de cigalas autóctonas que se conservan en Galicia. O salmón, a lamprea, o reo ou a anguía son outras especies autóctonas de alto interese para a conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, así como mamíferos como a musaraña acuática, morcegos, armiños e outras especies con notable presenza nos elementos fluviais.

ZEPVN-LIC/RIBADEO

Atópase no extremo nordeste da provincia de Lugo, na comarca da Mariña Oriental, dentro dos concellos de Ribadeo e Trabada. Ocupa unha superficie de 614 ha e alberga a ría do río Eo, incluíndo un pequeno tramo de meandros no curso baixo do río, aínda baixo a influencia das mareas, ofrecendo paisaxes de gran beleza. A parte máis externa da ría está bordeada por unha baixa costa rochosa. Predominan os bancos de area nos tramos medio e exterior da ría, mentres que a metade interior presenta extensas chairas intermareais limosas, parcialmente cubertas por prados de "Zostera noltii". A zona máis interna próxima a Vegadeo no estudo (Asturias) está

ocupada por marismas nas que predominan os carrizos. O alto preto da ría está ocupado por núcleos urbanos, zonas agrícolas e plantacións forestais. En canto á fauna, destaca a clásica de ambientes de ría, especialmente durante o inverno, con importantes poboacións de aves acuáticas como o “Asubío” ou o “Pato madrileño” entre outras. Este espazo natural tamén actúa como un importante refuxio para as aves acuáticas durante as épocas de frío.

ZEPVN-LIC/AS CATEDRAIS

Atópase na franxa costeira descuberta do nordeste da provincia de Lugo, na comarca da Mariña Oriental, dentro dos concellos de Barreiro e Ribadeo. Ocupa unha superficie de 304,36 ha e sitúase entre a ría do Eo e a de Foz. Trátase dun litoral aberto, orientado en dirección este-oeste pola costa cantábrica, con rochas baixas e cantís mariños e praias areosas intercaladas entre pequenos promontorios e illotes, de gran interese xeomorfolóxico e de extraordinaria beleza. A intensa erosión exercida polo mar nestes cantís favoreceu a formación dun extenso sistema de covas mariñas, arcos e illotes. Esta parte da costa cantábrica foi declarada Punto de Interese Xeolóxico polo Instituto Xeolóxico e Mineiro de España (LU/O-25 Litoral de Ribadeo). Aínda que boa parte deste espazo natural está ocupado por prados herbáceos artificiais, aínda quedan notables manchas de herbáceas aerohalófilas e uces-tojales costeiros que caracterizan a estes matogueiras costeiras da chaira cantábrica e cuxa representación en Galicia é escasa. Nesta zona tamén está presente a vexetación halocasmófita, propia das fisuras dos cantís, destacando unha subespecie cantábrica da “Herba de namorar” (*Armeria pubigera* subsp. *Depilata*), restrinxida en Galicia á costa central e oriental da provincia de Lugo. Por último, outra especie que existe nestes cantís e que está en perigo crítico de extinción en España é o *Limonium Dodartii*. En canto á fauna, o lagarto zarzal, o lagarto galego e o lagarto de montaña menos común, Endemismo do noroeste ibérico presente nos matogueiras e rochas deste espazo natural. En canto á poboación ornitolóxica, destacan as limícolas hibernantes como as “Virapedras”. Durante os pasos migratorios son aínda máis abundantes aves como o “tridáctilo pilro” ou o “Mazarico rubio”.

ZEPVN-LIC/RIA DE FOZ

Atópase no cuadrante nordeste da provincia de Lugo, entre as comarcas da Mariña Oriental e A Mariña Central, dentro dos concellos de Barreiros e Foz. Ocupa unha superficie de 564 ha e alberga a ría do río Masma, incluíndo un pequeno tramo de

meandros no curso baixo do río, aínda baixo a influencia das mareas. A desembocadura desta ría está parcialmente pechada por un cuspe areoso. Estes depósitos areosos esténdense cara ao intermareal estuarino no terzo exterior da zona húmida, mentres que cara ao interior predominan as chairas limosas ou areoso-limosas, parcialmente cubertas por praderías de “*Zostera noltii*”, con algunhas manchas de xesta e esparto na zona. a parte máis interna. No curso baixo do río Masma hai manchas de xuncos e soutos de ribeira. A contorna da ría está ocupada principalmente por prados e plantacións forestais. En canto á fauna, destaca a clásica de ambientes de ría, con importantes poboacións de aves acuáticas, sobre todo durante o inverno e o paso migratorio outonal. Destacan, entre outras, aves como a “*Platalea Leucorodia*”, así como cantidades moderadas de patos como o “Whistler” ou o “Oso de cara negra” entre outros. Este espazo natural tamén alberga interesantes núcleos de hibernación de limícolas como o “Mazarico Real” ou o “Mazarico Rubio”. aves como a “*Platalea Leucorodia*” así como cantidades moderadas de patos como o “Asubiador” ou o “Oca de cara negra” entre outros. Este espazo natural tamén alberga interesantes núcleos de hibernación de limícolas como o “Mazarico Real” ou o “Mazarico Rubio”. aves como a “*Platalea Leucorodia*” así como cantidades moderadas de patos como o “Asubiador” ou o “Oca de cara negra” entre outros. Este espazo natural tamén alberga interesantes núcleos de hibernación de limícolas como o “Mazarico Real” ou o “Mazarico Rubio”.

ZEPVN-LIC/RIA DE FOZ-MASMA

Atópase no cuadrante nordeste da provincia de Lugo, entre as comarcas da Mariña Oriental e A Mariña Central, dentro dos concellos de Barreiros, Foz, Lourenzá e Mondoñedo. Ocupa unha superficie de 575,17 ha e abarca o curso medio e baixo do río Masma, incluíndo pequenos tramos dos seus afluentes a Fraga Vella, o Valiñadares, co seu afluente o Cesuras e o Batán. así como a súa ría, a de Foz. A desembocadura desta ría está parcialmente pechada por un cuspe areoso. Estes depósitos areosos esténdense no intermareal estuarino no terzo exterior da zona húmida, mentres que cara ao interior predominan as chairas limosas ou areoso-limosas, parcialmente cubertas por prados mariños e marismas. O entorno está ocupado basicamente por zonas agrícolas e plantacións forestais de piñeiros e eucaliptos. É un importante enclave de vexetación de marismas costeiras na ría de Foz. As zonas resgardadas no tramo medio e interno da ría están parcialmente colonizadas por extensos prados de alta densidade de “*Fanerógama Marina*” mentres que as partes máis altas do sector interno presentan zonas de algas, xuncos e prados

de *Spartina marítima*. Na desembocadura da ría, a praia do Altar aínda conserva unha mancha de vexetación dunar móbil, con especies moi características desta contorna como a *Ammofila arenaria*, o *Eryngiummaritimum* ou o raro perexil de mar "*Limoniumdodartii*". Río arriba da ría, as marxes do Masma están cubertas na súa maior parte polo bosque de ribeira galaico-asturiano, no que predominan os amieiros e os salgueiros entre outras especies arbóreas. En canto á fauna, destaca unha importante presenza de fauna piscícola no río Masma: peixes continentais autóctonos como o salmón, a lamprea, o reo ou a anguía. Na ría atópase unha destacada riqueza avícola clásica destes ambientes, especialmente durante o inverno, con importantes poboacións de aves acuáticas como o "Asubío" ou o "Pato de Madrid", entre outros. Entre os mamíferos cabe mencionar a presenza do armiño ou da lontra. Na ría atópase unha destacada riqueza avícola clásica destes ambientes, especialmente durante o inverno, con importantes poboacións de aves acuáticas como o "Asubío" ou o "Pato de Madrid", entre outros. Entre os mamíferos cabe mencionar a presenza do armiño ou da lontra. Na ría atópase unha destacada riqueza avícola clásica destes ambientes, especialmente durante o inverno, con importantes poboacións de aves acuáticas como o "Asubío" ou o "Pato de Madrid", entre outros. Entre os mamíferos cabe mencionar a presenza do armiño ou da lontra.

ZEPVN-LIC/COSTA DA MARIÑA OCCIDENTAL

Atópase na franxa costeira exposta no noroeste da provincia de Lugo, na comarca da Mariña Occidental, dentro dos concellos do Vicedo, Viveiro, Xove e Cervo. Ocupa unha superficie de 487,58 ha e sitúase nunha estreita franxa de costa, principalmente escarpada e exposta ao mar aberto, formada por varias zonas diferenciadas: O tramo litoral a cabalo entre as rías do Barqueiro e Viveiro; O tramo litoral aberto ao nordeste da ría de Viveiro; e o litoral exterior entre Viveiro e S. Cibrao, no concello de Cervo. Comprende varias illas e illotes, os areeiros son escasos e pequenos, con algunhas excepcións como as praias de "Arealonga", "Areagrande" e "Esteiro", que manteñen parcialmente pequenos sistemas dunares. Existe unha interesante vexetación de cantís mariños na maior parte da zona do cantil, aínda que as súas mellores mostras atópanse arredor dos puntos máis expostos como o punto da "Roncadoira". Inclúe herbas halocasmófitas en paredes e ladeiras rochosas, prados aerohalófilos por riba dos anteriores e úlceras e toxos aerohalófilos nas partes máis altas. En canto á fauna, destacan interesantes poboacións herpetofaunísticas insulares, como a salamandra común na illa "Coelleira", ou o lagarto galego na dita illa e na illa "Ansarón". Nos cantís mariños de terra firme é posible atopar poboacións de lagarto de montaña, unha

especie tipicamente montana que sorprendentemente alcanza o nivel do mar no norte de Galicia. En canto á poboación ornitolóxica, destacan as colonias de aves mariñas, localizadas principalmente en illas e illotes. A gaivota patiamarela e o corvo mariño son as especies máis abundantes. Entre as aves non mariñas típicas dos cantís destacan o falcón peregrino, o lagarto, o merlo azul e o corvo grande, entre outros.

ZEPVN-LIC/RIO OURO

Atópase no litoral da provincia de Lugo, entre as localidades de Foz e Burela, afectando aos concellos de Foz, O Valadouro e Alfoz, pertencentes ás comarcas da Mariña Oriental e A Mariña Central. O espazo protexido representa un total de 72,16 ha pertencentes ao curso medio e baixo do río Ouro, que discorre en gran parte polo val do Valadouro. A influencia das augas mariñas nótase en parte deste espazo, afectando a unha pequena ría coñecida como “Ría de Fazouro”, case totalmente colonizada por marismas que, ao leste da súa desembocadura, desemboca no areal da praia da “Pampillosa”. ” e “O Sarrido”, límite exterior do espazo natural. Na pequena marisma do “estuario de Fazouro” *Salicornia* spp. E, principalmente, *Juncus Maritimus* corre baixo a forte influencia da auga doce. Fóra da ría, o río Ouro está en boa parte flanqueado polo bosque-galería de ribeira galaico-asturiano, no que destacan especies vexetais como ameneiros, bidueiros, salgueiros, freixos, abeleiras, etc.. Ademais do escaravello do cervo, O río Ouro é o fogar dunha das poucas poboacións de mexillón de río ou nácara de España. Como outros ríos cantábricos, alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. O río Ouro está en gran parte flanqueado polo bosque-galería de ribeira galaico-asturiano, no que destacan especies vexetais como ameneiros, bidueiros, salgueiros, freixos, abeleiras, etc.. Ademais do escaravello do cervo, o río Ouro é o seu fogar. a unha das poucas poboacións de mexillón de río ou nácar de España. Como outros ríos cantábricos, alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. O río Ouro está en gran parte flanqueado polo bosque-galería de ribeira galaico-

asturiano, no que destacan especies vexetais como ameneiros, bidueiros, salgueiros, freixos, abeleiras, etc.. Ademais do escaravello do cervo, o río Ouro é o seu fogar. a unha das poucas poboacións de mexillón de río ou nácar de España. Como outros ríos cantábricos, alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. abelás, etc... Ademais do escaravello do cervo, o río Ouro alberga unha das poucas poboacións de mexillón de río ou nácar de España. Como outros ríos cantábricos, alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. abelás, etc... Ademais do escaravello do cervo, o río Ouro alberga unha das poucas poboacións de mexillón de río ou nácar de España. Como outros ríos cantábricos, alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. Alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. Alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real. Alberga peixes continentais autóctonos e numerosas especies de anfibios e réptiles vinculados a prados e bosques de ribeira e substratos rochosos de ribeira. O salmón, a troita común, a troita mariña, a anguía, a lamprea, a rá pata longa ou a salamandra común son algúns exemplos destas especies faunísticas. Entre as especies de aves destacan neste territorio o martín pescador, a lavandeira real, o merlo ou a garza real.

RÍO ZEPVN-LIC/LANDRO

Atópase no terzo occidental da provincia de Lugo, afectando aos concellos de Viveiro e Ourel, pertencentes á comarca da Mariña Occidental. O espazo protexido representa un total de 88,94 ha pertencentes ao curso medio e baixo do río Landro ao longo dos seus últimos 16 km. A influencia das augas mariñas nótase máis de 80 que alcanzou case 5 km río arriba da súa desembocadura, ata a altura de Landrove. Unha importante extensión de marismas halófilas e subhalófilas sitúase neste espazo entre Viveiro e Portochao, arredor dun profundo meandro trazado polo río Landro. Unha zona similar está formada por chairas intermareais areoso-limosas e limosas, canto máis grande canto máis preto da desembocadura. Nesta zona a vexetación predominante son os xuncos. Os ríos Lambre e Bravos presentan unha boa cobertura forestal de ribeira caracterizada por ameneiros, salgueiros, freixos e abeleiras, que conectan a maior cota nalgúns sectores con manchas de carballos. O río Landro alberga poboacións en perigo de extinción como o mexillón de río ou a nácara e o escaravello. O salmón, a lamprea, o lobo mariño ou a anguía son outras das especies autóctonas existentes nesta zona, de alto interese para a conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, como a salamandra patas longas, a salamandra común, o tritón común, o martín pescador, a lavandeira real ou a garza real. Entre os mamíferos destacan especies como a musaraña acuática ou a lontra, entre outras. que enlazan a un nivel superior nalgúns sectores con manchas de carballo. O río Landro alberga poboacións en perigo de extinción como o mexillón de río ou a nácara e o escaravello. O salmón, a lamprea, o lobo mariño ou a anguía son outras das especies autóctonas existentes nesta zona, de alto interese para a conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, como a salamandra patas longas, a salamandra común, o tritón común, o martín pescador, a lavandeira real ou a garza real. Entre os mamíferos destacan especies como a musaraña acuática ou a lontra, entre outras. que enlazan a un nivel superior nalgúns sectores con manchas de carballo. O río Landro alberga poboacións en perigo de extinción como o mexillón de río ou a nácara e o escaravello. O salmón, a lamprea, o lobo mariño ou a anguía son outras das especies autóctonas existentes nesta zona, de alto interese para a conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, como a salamandra patas longas, a salamandra común, o tritón común, o martín pescador, a lavandeira real ou a garza real. Entre os mamíferos destacan especies como a musaraña acuática ou a lontra, entre outras. Son outras das especies autóctonas existentes neste espazo, de alto interese de conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, como a salamandra

patas longas, a salamandra común, o tritón común, o martín pescador, a lavandeira real ou a garza real. Entre os mamíferos destacan especies como a musaraña acuática ou a lontra, entre outras. Son outras das especies autóctonas existentes neste espazo, de alto interese de conservación. Neste espazo tamén destacan anfibios, réptiles e aves acuáticas, como a salamandra patas longas, a salamandra común, o tritón común, o martín pescador, a lavandeira real ou a garza real. Entre os mamíferos destacan especies como a musaraña acuática ou a lontra, entre outras.

ZEPVNLIC/MONTE MAIOR

Atópase na comarca da Mariña Occidental, ao sueste da ría de Viveiro na provincia de Lugo, nos concellos de Viveiro e Xove. Ocupa unha superficie de 1.243,49 ha e alberga un pequeno enclave montañoso prelitoral pertencente aos "Montes de Buio", que cos "Montes de Cabaleiros" forma a serra de baixa altitude que separa as cuncas do Landro e do Ouro. ríos, constituíndo unha prolongación das chamadas serras do norte de Lugo. A vexetación, a pesar de que as ladeiras e vales destas serras están cubertas na súa maior parte por plantacións de eucaliptos e, secundariamente, cunha mestura de frondosas con piñeiros e eucaliptos, a morfoloxía aplanada ou lisa dos cumes das "montañas de Buio", e en particular desta zona de "Monte Maior", favorece o estancamento das augas pluviais e dos pequenos cursos fluviais que nacen neles. Este feito é o responsable da existencia na zona de interesantes turbeiras de manta a moi baixa altitude, así como doutros hábitats hidromórficos e higrópeados. En niveis máis altos aparecen matogueiras dominadas por toxos e "ericaceae", mentres que nun nivel inferior hai comunidades de "carbes", "herbáceas" e pequenas "herbáceas". A fauna, pola súa banda, é moi variada: dende invertebrados como caracois, babosas e escaravellos, ata pequenos vertebrados como salamandras, lagartos monteses, tritóns ou ras patas longas e ras vermellas. A avifauna está representada por aves propias de matogueiras e matogueiras como o lagarto, a cotovía e a curruca de dardos.

ZEPVN-LIC/SERRA DO XISTRAL

Atópase no norte e noroeste da provincia de Lugo, lixeiramente penetrando polo oeste na provincia da Coruña, no concello das Pontes de García Rodríguez. No territorio das Mariñas, este espazo abrangue os concellos de Alfoz, Cervo, Mondoñedo, O Valadouro, Ourense, Xove e Viveiro. Ademais, tamén o fai para os concellos de Abadín, Muras, Vilalba e plan de estudos

Por último, sinalar os dous espazos clasificados como Monumento Natural: Praia das Catedrais e “Souto da Retorta”.

Praia das Catedrais: Atópase no extremo nordeste da provincia de Lugo, no litoral entre as localidades de Ribadeo e Foz, no concello de Ribadeo, cunha poboación de 28,94 habitantes. Trátase dunha fronte costeira, orientada en dirección este-oeste pola costa cantábrica, con pequenos cantís mariños e praias areosas intercaladas entre pequenos promontorios e illotes, de gran interese xeomorfolóxico e paisaxístico. Inclúe unha pequena superficie de augas mariñas.

Souto da Retorta: Atópase ao noroeste da provincia de Lugo, no concello de Viveiro nunha superficie de 3,19 habitantes. Este "Souto", tamén coñecido como "Eucaliptal de Chavín", é unha finca nas inmediacións do río Landro, a 6 km da vila de Viveiro, na que se atopa un rodal de eucaliptos de gran singularidade pola súa lonxevidade e dimensións extraordinarias das túas árbores. Varios exemplares teñen máis de 100 anos e constitúen auténticos monumentos vexetais, alcanzando probablemente as maiores dimensións desta especie en Europa.

RESERVA DA BIOSFERA RIO EO, OSCOS E TERRAS DE BURÓN

É a última das reservas máis recentes da provincia de Lugo. A túa extensión 1595.889 km², e inclúe tamén toda a conca do río Eo dende o seu nacemento en á súa boca na Ría de Ribadeo-Ría do Eo, a propia ría e boa parte das concas que desembocan nela, así como partes das concas fluviais O meu non, Naviae Porcía, enmarcando unha unidade de biodiversidade, cultural e patrimonial.

Cando foi designada, a zona tiña unha poboación de 32.974 habitantes, aínda que case todos os concellos observan unha diminución da poboación.

As Reservas da Biosfera son áreas representativas de ambientes terrestres ou acuáticos creadas para promover unha relación equilibrada entre o ser humano e a natureza, contribuíndo a satisfacer as necesidades das xeracións presentes sen comprometer as das futuras.

Estrutúranse nunha zona núcleo, estritamente protexida, que inclúe os ecosistemas mellor conservados; unha zona tampón que rodea a zona central e forma parte da súa área de influencia; e unha zona de transición que incorpora zonas cun maior grao de intervención humana e que adoita ser o lugar onde se realizan proxectos de desenvolvemento sostible. Entre as funcións que desempeñan destacan as seguintes:

- Promover o desenvolvemento económico, cultural e social a nivel local, mantendo os recursos naturais para que poidan seguir utilizándose durante xeracións.

- Conservación da diversidade de paisaxes, ecosistemas, especies e xenes.
- Contribución ao coñecemento apoiando a educación, a formación, a investigación científica e o intercambio de información entre veciños, técnicos e investigadores.

ANEXO I

OUTRAS TABOAS ESTATÍSTICAS DE INTERESE

ECONÓMICAS

Renta disponible bruta 2019

CONCELLOS	Renta disponible por hab	Renta disponible bruta
<i>Alfoz</i>	13.492	23.180
<i>Barreiros</i>	15.836	46.922
<i>Burela</i>	14.677	143.029
<i>Cervo</i>	15.936	67.647
<i>Foz</i>	15.872	159.858
<i>Lourenzá</i>	13.276	29.087
<i>Mondoñedo</i>	14.167	50.803
<i>Ouro</i>	10.422	11.048
<i>Ribadeo</i>	16.387	158.360
<i>Trabada</i>	12.849	14.815
<i>Valadouro, O</i>	13.814	27.752
<i>Vicedo, O</i>	14.173	23.868
<i>Viveiro</i>	15.936	239.898
<i>Xove</i>	14.264	46.015

Fonte: IGE – Renta dos fogares municipal (IGE - Renda municipal do sector fogares) e IGE – PIB municipal (IGE - Produto interior bruto municipal)

Mercado de traballo. Contratos

CONCELLOS	Total	Agricultura y pesca	Industria	Construcción	Servicios
<i>Alfoz</i>	287	12	40	22	213
<i>Barreiros</i>	664	24	31	28	581
<i>Burela</i>	4.020	995	202	113	2.710
<i>Cervo</i>	1.221	176	123	55	867
<i>Foz</i>	2.477	134	203	109	1.909
<i>Lourenzá</i>	553	37	45	26	426

<i>Mondoñedo</i>	807	80	80	27	620
<i>Ourol</i>	163	10	23	6	124
<i>Ribadeo</i>	2.655	71	168	113	2.303
<i>Trabada</i>	155	13	19	5	118
<i>Valadouro, O</i>	378	24	48	18	288
<i>Vicedo, O</i>	322	11	32	9	270
<i>Viveiro</i>	5.738	727	508	168	4.335
<i>Xove</i>	4.335	741	167	54	25
<i>Galicia</i>	886.709	34.338	157.679	34.841	659.851

Paro registrado por edad 2021

<i>Alfoz</i>	68	2	66
<i>Barreiros</i>	153	6	147
<i>Burela</i>	511	24	487
<i>Cervo</i>	183	4	179
<i>Foz</i>	504	12	492
<i>Lourenzá</i>	82	3	79
<i>Mondoñedo</i>	123	3	120
<i>Ourol</i>	46	2	44
<i>Ribadeo</i>	608	33	575
<i>Trabada</i>	30	1	28
<i>Valadouro, O</i>	65	3	62
<i>Vicedo, O</i>	88	3	84
<i>Viveiro</i>	928	49	880
<i>Xove</i>	128	6	122

Fonte: IGE – Demandas de emprego (IGE). Paro rexistrado segundo xénero, grupos de idade e duración da demanda

Afiliación a la seguridad social

	Total	Réxime xeral e minería do carbón	Réxime especial de autónomos	Réxime especial agrario	Réxime especial do mar	Réxime especial empregados do fogar
<i>Alfoz</i>						
<i>2021/Marzo</i>	588	371	178	8	4	27
<i>2021/Xuño</i>	601	384	179	9	4	25
<i>2021/Setembro</i>	588	380	171	8	4	25
<i>2021/Decembro</i>	589	379	172	9	4	25
<i>Barreiros</i>						
<i>2021/Marzo</i>	1058	677	335	10	7	29
<i>2021/Xuño</i>	1101	720	337	9	6	29
<i>2021/Setembro</i>	1078	702	335	11	4	26

2021/Decembro	1073	708	331	6	3	25
Burela						
2021/Marzo	3684	2591	580	2	427	84
2021/Xuño	3788	2641	576	2	477	92
2021/Setembro	3776	2616	580	1	489	90
2021/Decembro	3778	2648	587	2	452	89
Cervo						
2021/Marzo	1588	1204	268	0	91	25
2021/Xuño	1597	1210	267	0	92	28
2021/Setembro	1610	1231	266	1	84	28
2021/Decembro	1601	1217	269	2	87	26
Foz						
2021/Marzo	3598	2624	737	28	105	104
2021/Xuño	3684	2695	743	30	117	99
2021/Setembro	3695	2708	741	29	114	103
2021/Decembro	3635	2669	739	30	96	101
Lourenzá						
2021/Marzo	804	473	286	24	1	20
2021/Xuño	808	477	288	24	1	18
2021/Setembro	821	492	283	25	2	19
2021/Decembro	833	495	283	31	3	21
Mondoñedo						
2021/Marzo	1276	742	467	17	2	48
2021/Xuño	1301	770	464	15	2	50
2021/Setembro	1330	800	464	17	3	46
2021/Decembro	1312	795	455	13	2	47
Ouro						
2021/Marzo	309	204	94	6	2	3
2021/Xuño	323	219	94	6	2	2
2021/Setembro	311	209	91	6	2	3
2021/Decembro	314	208	92	7	3	4
Ribadeo						
2021/Marzo	3068	1980	917	26	37	108
2021/Xuño	3227	2136	922	30	37	102
2021/Setembro	3227	2137	926	29	36	99
2021/Decembro	3205	2117	925	28	38	97
Trabada						
2021/Marzo	386	188	178	10	0	10
2021/Xuño	388	194	175	10	0	9
2021/Setembro	390	200	174	9	0	7
2021/Decembro	384	196	172	9	0	7
Valadouro, O						
2021/Marzo	655	453	166	4	8	24
2021/Xuño	675	470	167	6	10	22
2021/Setembro	692	492	165	5	7	23
2021/Decembro	683	480	166	5	9	23
Vicedo, O						
2021/Marzo	503	326	126	3	39	9
2021/Xuño	518	343	125	3	39	8
2021/Setembro	514	337	127	2	41	7

2021/Decembro	498	328	125	2	36	7
Viveiro						
2021/Marzo	5285	3756	987	18	401	123
2021/Xuño	5454	3916	994	15	405	124
2021/Setembro	5500	3968	979	14	425	114
2021/Decembro	5445	3918	984	15	405	123
Xove						
2021/Marzo	1329	854	226	3	239	7
2021/Xuño	1352	879	229	3	234	7
2021/Setembro	1345	865	226	3	244	7
2021/Decembro	1351	878	226	3	237	7

Fonte: IGE – Afiliacións á Seguridade Social (IGE. Afiliacións á Seguridade Social en alta laboral segundo o concello de residencia da persoa afiliada e o réxime de afiliación (desde 2011))

DINÁMICAS POBOACIONAIS

Envejecimiento de la población

Índice de envellecemento		
	2011	141,88
	2016	153,58
	2021	163,59
Alfoz		
	2011	339,25
	2016	425,35
	2021	472,64
Barreiros		
	2011	324,94
	2016	317,69
	2021	278,57
Burela		
	2011	80,69
	2016	94,08
	2021	109,8
Cervo		
	2011	174,18
	2016	237,47
	2021	261,11
Foz		
	2011	158,26
	2016	156,81

	2021	170,26
Lourenzá		
	2011	286,69
	2016	289,67
	2021	254,36
Mondoñedo		
	2011	326,48
	2016	316,63
	2021	309,89
Ourol		
	2011	670,68
	2016	774,73
	2021	607,02
Ribadeo		
	2011	155,29
	2016	146,71
	2021	153,52
Trabada		
	2011	402,49
	2016	438,17
	2021	493,47
Valadouro, O		
	2011	341,28
	2016	330,44
	2021	277,18
Vicedo, O		
	2011	333,77
	2016	323,11
	2021	358,24
Viveiro		
	2011	142,33
	2016	155,66
	2021	161,15
Xove		
	2011	203,64
	2016	196,04
	2021	193,58

Fonte: IGE – Indicadores demográficos (IGE. Indicadores de poboación)

Emigración

	Total	Á mesma provincia	A outra provincia de Galicia	A outra CCAA	Ao estranxeiro
<i>Alfoz</i>	49	39	4	3	3
<i>Barreiros</i>	132	56	23	47	6
<i>Burela</i>	373	152	87	77	57
<i>Cervo</i>	102	52	17	28	5
<i>Foz</i>	317	166	50	86	15
<i>Lourenzá</i>	67	41	9	12	5
<i>Mondoñedo</i>	93	38	26	24	5
<i>Ouro</i>	29	22	1	3	3
<i>Ribadeo</i>	318	89	60	156	13
<i>Trabada</i>	18	9	1	8	0
<i>Valadouro, O</i>	62	51	2	8	1
<i>Vicedo, O</i>	34	20	6	6	2
<i>Viveiro</i>	507	172	144	117	74
<i>Xove</i>	144	80	21	35	8

Fonte: IGE – Movementos migratorios (IGE. Emigracións segundo tipo de migración)

Inmigración

	Total	Da mesma provincia	Doutra provincia de Galicia	Doutra CCAA	Do estranxeiro
<i>Alfoz</i>	51	26	5	12	8
<i>Barreiros</i>	198	73	18	91	16
<i>Burela</i>	393	127	50	103	113
<i>Cervo</i>	138	69	13	42	14
<i>Foz</i>	455	179	56	149	71
<i>Lourenzá</i>	74	34	5	21	14
<i>Mondoñedo</i>	128	66	17	28	17
<i>Ouro</i>	63	40	5	12	6
<i>Ribadeo</i>	387	109	46	176	56
<i>Trabada</i>	35	11	5	14	5
<i>Valadouro, O</i>	63	40	3	15	5
<i>Vicedo, O</i>	69	19	16	26	8
<i>Viveiro</i>	535	144	123	150	118
<i>Xove</i>	194	79	20	32	63

Fonte: IGE – Movementos migratorios (IGE. Inmigracións segundo tipo de migración)

DAFO

Debilidades		Ameazas	
1	Non existencia de chan industrial para o desenvolvemento de empresas que xeren altos numeros de empregos	1	Perda de poboación _migración da poboación activa a áreas con máis dinamismo económico
2	Lexanía debido a falta dunha mellor infraestrutura de comunicacións (ferroviaria e por carretera) ao centros de dinamismo economico do Estado(Madrid/Barcelona/Levante)	2	Aillamento do rural do territorio ante as dificultades de comunicación das áreas urbanas
3	Deficiente formación para o fomento do emprendemento	3	Creación dun entorno turístico estacional que dificulte a operatividade económica non turistica nos períodos non vacacionais
4	Deficiente formación para autonomos e Pemes en conceptos claves de futuro como a dixitalización ou as medidas de aforro enerxético	4	Perda do valor engadido do sector primario (pesca e agricultura) ao non existir industria de transformación que aporte dito valor
5	Baixo número de prazas de aloxamento (sobre todos aquelas destinadas ao turismo de alto poder adquisitivo) en contradición co aumento do numero de visitantes e turistas ao territorio	5	Contar cunha poboación xoven cun nivel formativo cara o autoemprego ou emprego que non sexa suficiente para xerar actividade
6	Dificultade da implantación das TICs e da fibra optica na áreas máis rurais do territorio	6	A perda de poboación xoven pode causar o abandono do territorio e os riscos ambientais que dito proceso conleva
7	Falta de posibilidades de comunicación veciñal interna intercomarcal _baixo nivel de conectividade por carretra entrea as áreas costeiras e as de interior (Eficacia do transporte público interior)	7	A aparición do monocultivo "turismo" como fórmula de creación de empresas e emprego
8	Falta de relevo xeneracional nos negocios tradicionais (relacionado coa debilidade 3)	8	Desaparición das oportunidades de creación de empresas vinculadas ás novas tecnoloxias e polo tanto desaparición da economía innovadora
9	Falta de inicitiva privada complementaria a oferta pública nas actividades de conciliación (terceira idade e infantil)		

Fortalezas		Oportunidades	
1	Diversificación dos produtos de calidade relacionados co sector primario-agrícola e pesqueiro (Bonito de Burela, Faba de Lourenzán, etc...)	1	A creación dunha oferta turística destacionalizada vinculada á gastronomía (produtos do territorio), patrimonio e natureza
2	Boa infraestrutura portuaria que permite unha favorable comercialización marítima	2	O aproveitamento do Camiño de Santiago como primeira toma de contacto dun potencial visitante post-xacobeo
3	Áreas de interese natural que permiten crear oferta turística asociada a mesma. O Camiño de Santiago	3	A aposta por asociar o territorio a unha marca de calidade agroalimentaria potenciando os produtos existentes (creación de industria de transformación)
4	O Conxunto do patrimonio histórico-artístico (material como a arquitectura civil e inmaterial como as FIT) que posibilita a creación dunha oferta turística desestacionalizada	4	A relación coa cornisa cantábrica que achega o mercado de ata 6 CCAA españolas a menos de 4 horas de viaxe e o Sur de Francia a menos de 5 horas
5	A boa oferta pública de conciliación (terceira idade e infantil)	5	A dicotomía mar-interior que diversifica as posibilidades de creación de empresas en canto a necesidades veciñais e mesmo a diversificación da oferta turística
6	Un tecido empresarial tradicional moi consolidado e con arraigo no territorio	6	O fomento de iniciativas empresariais asociadas á prestación de servizos sociais
7	Potencial Forestal dun monte semiordenado e con poucas áreas de abandono sobre todo nos Concellos do Norte	7	A facilidade para xerar emprendemento a través do mantemento das empresas existentes cunha boa formación sobre a posibilidade de que as mesmas sexan obxecto do relevo xeracional
8	A cercanía a Asturias e a cornisa Cantábrica a través da conexión da A-8 que facilita as relacións intercomerciais e a conexión turística incluso co sur de Francia	8	As axudas NextGeneration como panca de acceso a modernización das empresas (dixitalizadas) ou como fórmula para favorecer o nacemento de novas iniciativas

C. ANÁLISE DA ACTUACIÓN RETROSPECTIVA DO DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO NO TERRITORIO DE ACTUACIÓN: AVALIACIÓN DOS RESULTADOS OBTIDOS NOS PROGRAMAS ANTERIORES

1.- INTRODUCCIÓN (92)

**2.- ANÁLISE DO IMPACTO LEADER NO
TERRITORIO (93)**

**3.- A EVOLUCIÓN SOCIECONÓMICA
DOS PERÍODOS LEADER (103)**

4.- CONCLUSIÓN (105)

1.- INTRODUCCIÓN

Durante a elaboración da estratexia de desenvolvemento territorial convén analizar os impactos das Políticas de Desenvolvemento LEADER nos últimos anos co fin de valorar se as mesmas tiveron peso nalgunha das variables que miden a evolución do rural do norte de Lugo.

A nivel global, no territorio da actual Asociación Terras de Miranda, a medida Leader vense aplicando dende os anos 2000, se ben a mesma foi xestionada entre os anos 2000 e 2006 pola actual asociacións, que logo do “impass” do período de programación 2007-2013 onde foi a Asociación de Desenvolvemento Comarcal da Mariña, recolleu unha vez máis a testemuña para con lixeiras variacións territoriais xestionar o período 2014-2020. A día de hoxe o GDR Terras de Miranda opta como organización candidata a ser a GDR na nova etapa dos fondos estruturais europeos.

Para a análise plantéxase unha análise multivariada de principais compoñentes socioeconómicos, para descubrir as transformacións estruturais derivadas do funcionamento destas Políticas de Desenvolvemento Rural.

A maioría dos estudos realizados sobre a cuestión vinculan o éxito de calquera tipo de política nos efectos sobre o PIB, que suporían a consecuencia numérica en termos de converxencia coa media europea da mesma que se produciu no territorio desde a aplicación dos programas de desenvolvemento participativo aplicado.

Non obstante crese de interese igualmente ter en conta os indicadores de desenvolvemento do desemprego ou da poboación activa ou mesmo outros factores para medir os efectos do desenvolvemento rural como son as variables físicas, socioeconómicas, demográficas e mesmo de nivel de investimentos por parte de Medidas LEADER nos últimos quince anos (dous últimos períodos de programación) para determinar o desenvolvemento destas áreas e, sobre todo, o maior ou menor impacto dos mesmos.

Os Programas de Desenvolvemento Rural e en particular a medida LEADER por si mesmos non foron o único factor de desenvolvemento socioeconómico destas zonas rurais, senón que xeraron unha dinamización do tecido social e empresarial, a posta en valor dos recursos e un novo concepto de integralidade, desenvolvemento endógeno, sostible, diversificado e, sobre todo, “conxunto”, dadas as limitacións e incapacidades de cada núcleo rural por separado.

Por todas estas razóns, e para concluír, indicamos que se demostrará que o impacto, maior ou menor, do GDR a partir das estratexias que se propuxeron no pasado

demonstraron ser capaces de impulsar o desenvolvemento socioeconómico e a estabilidade, polo menos, da súa poboación local.

2.- ANÁLISE DO IMPACTO LEADER NO TERRITORIO

Para facer calquera balance do impacto Leader no territorio crese necesario facelo dentro dun contexto global galego, e dicir, si ben é importante facer unha avaliación particular de cada territorio, resulta de interese facelo igualmente tendo en conta os resultados do mesmo o contexto da Comunidade Autónoma de Galicia.

Debemos de tomar como referencia última o Programa Leader de Galicia 2007-2013, que executou no rural galego unha contía total 91.705.094,43 €. Débese de tomar esta referencia unha vez a día de hoxe e por estar en execución, aínda non se dispoñen de datos finais do período 2014-2020.

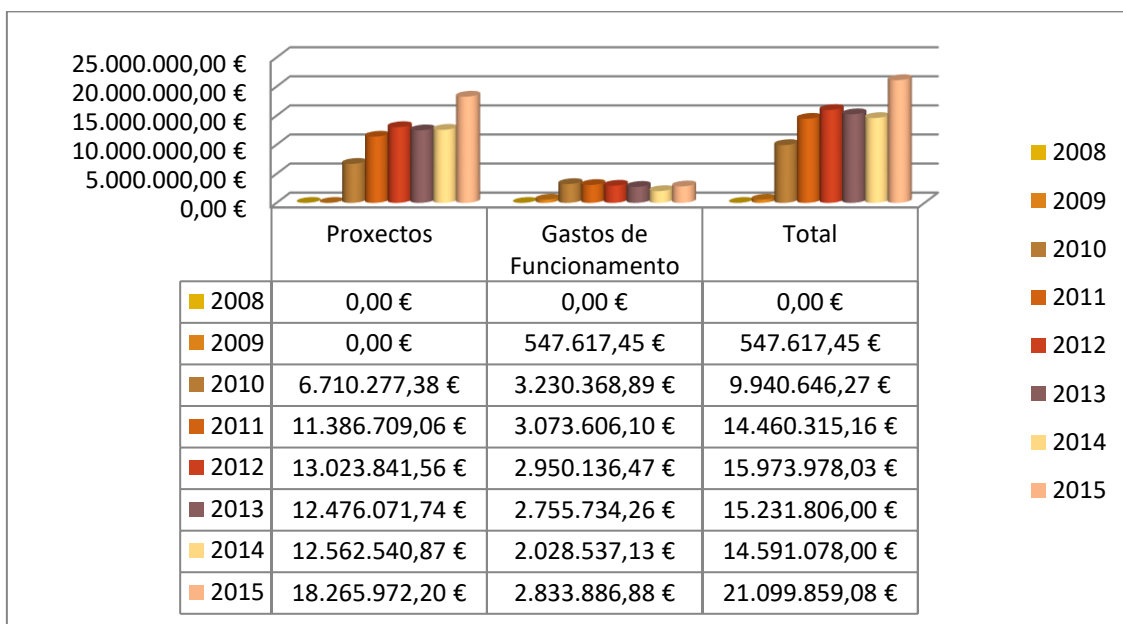
Os primeiros orzamentos da Xunta de Galicia que contemplaron o Leader 2007-2013 foron os do ano 2008, pero non se pode dar o Plan por iniciado ata finais do ano 2009, xa que os GDRs non foron legalmente constituídos na súa case que totalidade ata o segundo semestre do ano 2009 e non puxeron en marcha as convocatorias de axudas ata a anualidade do 2010.

Temos polo tanto que ter en consideración os anos de pleno funcionamento do Leader, aqueles que van dende o 2010 ata o 2015.

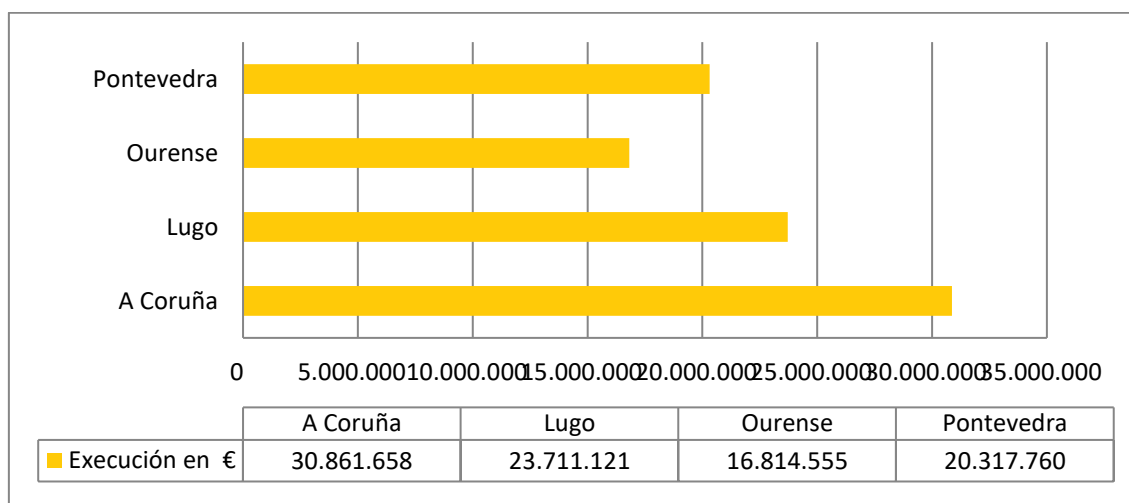
A execución do plan en relación aos fondos dispoñibles no orzamento da Comunidade Autónoma para esas anualidades foi polo tanto dun 73%, sendo a destacar a execución acadada no ano 2015, ano de peche do período no cal se puideron conceder axudas por valor de 21,1 millóns de euros e elevar a execución deste ano ata o 88,6 %.

GRAFICOS DE EXECUCIÓN DO PROGRAMA LEADER 2007-2013

Execución do programa en miles de €:

Axudas Leader por cada provincia:

CADRO DE EXECUCIÓN DO LEADER POR MEDIDAS

MEDIDA	TIPOLOXÍA DE PROXECTOS	AXUDAS CONCEDIDA
<i>Dinamización do sector Agroforestal</i>	Productivo	14.625.794,41 €
<i>Mellora Medioambiental e do contorno Rural</i>	Non Productivo	1.789.262,01 €
<i>Diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida</i>	Productivo	41.104.721,48 €
	Non Productivo	16.816.251,89 €
TOTAL PROXECTOS		74.336.029,79 €
<i>Gastos de Funcionamento GDR</i>		14.590.628,64 €
<i>Gastos GDR(promoción, dinamización e formación)</i>		2.778.436,00 €
TOTAL GDR		17.369.064,64 €
TOTAL LEADER 2007-2013 (PROXECTOS + GDR)		91.705.094,43 €

PROXECTOS, INVERSIÓN E AXUDA.

Entre os anos 2010 e 2015(período efectivo da aplicación do Leader Galicia 2007-2013, presentáronse 3791 Proxectos de Desenvolvemento Rural dos cales se verificaron de xeito favorable ao estar acordo co disposto na Bases Reguladoras das axudas Leader, 2302 proxectos.

Logo dos diferentes procesos de selección e comprobación dos expedientes resolvéronse positivamente 2183 proxectos aos cales se lle concedeu unha axuda de 92.174.748 €, pero que no rural galego supuxeron unha inversión inducida de 226.053.193 €. Estes datos supoñen unha axuda media de 42.224 €, e dun 40,77 % de porcentaxe de axuda sobre a inversión total do proxectos.

A 31 de Decembro de 2015 e trala finalización do período a cantidade certificada correctamente e abonada aos promotores foi de **91.705.094,43 €** que supuxeron unha inversión inducida no rural de 226.053.193 €.

Estes datos supoñen unha axuda media de 42.224 €, e dun 40,77 % de porcentaxe de axuda sobre a inversión total do proxectos.

O EMPREGO

Os proxectos desenvoltos ao abeiro do Plan Leader 2007-2013, son hoxe unha fonte de vital importancia para a consolidación e creación de emprego no rural. Así, nos expedientes finalizados consolidáronse 4.949 postos de traballo, e creáronse 957 novos empregos.

Nº de proxectos con axuda	Orzamento dos proxectos	Axuda concedida	Nºempregos consolidados	Nºempregos creados
2183	226.053.193 €	91.705.094,43 €	4.949	957

PROXECTOS NON PRODUTIVOS.

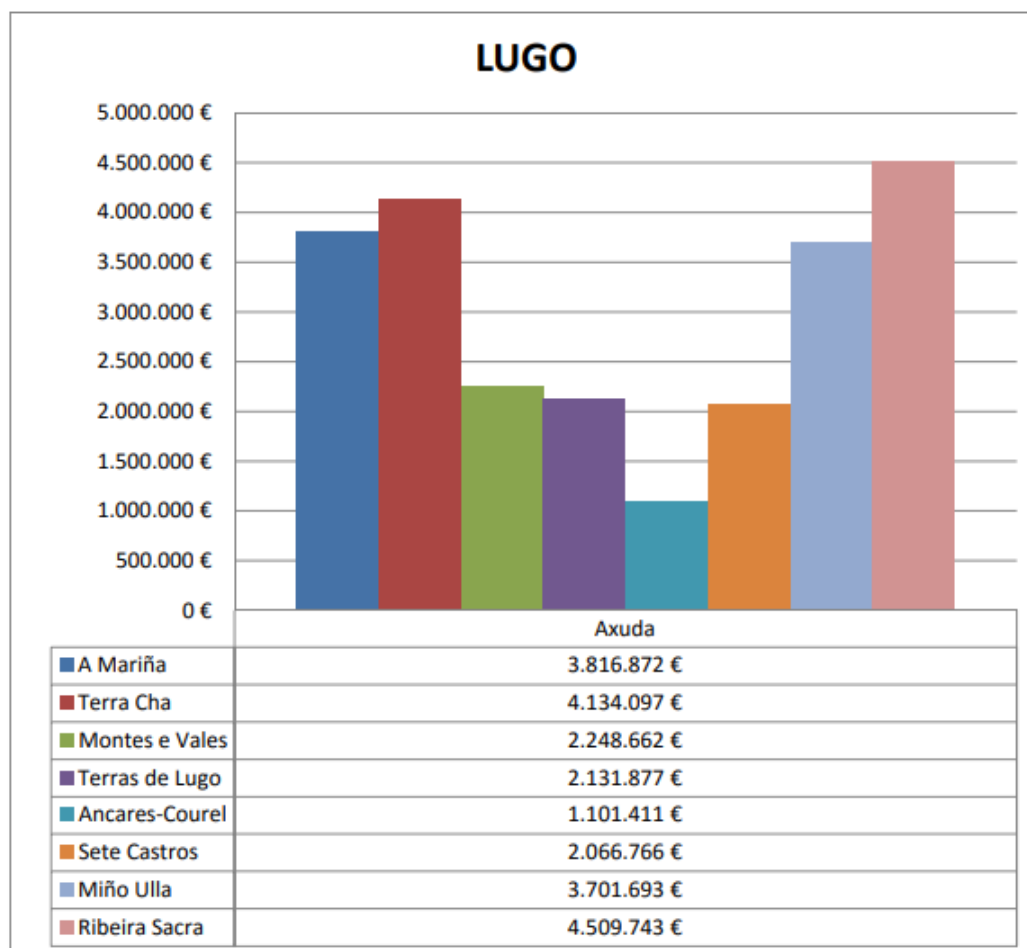
O Programa Leader permite aos grupos que o 25% (con autorizacións nalgúns casos concretos de permitir o 35%) da súa estratexia poida ir destinado a proxectos con carácter NON produtivo que redunden na melloras das condicións de vida da poboación rural. En este tipo de proxectos que van dende a mellora de infraestruturas sociais(locais sociais, centros de día ...), ata equipamentos informáticos, ou melloras do patrimonio histórico/artístico/medioambiental. Dos 91,7 millóns de euros certificados ao abeiro do Plan, foron destinados a este tipo de proxectos cuxos **promotores foron basicamente Concellos ou Asociacións sen ánimo de lucro** déronse axudas de 18,6 millóns de euros para un total de 706 proxectos.

TERRAS DE MIRANDA EN DATOS 2007-2013

GDR 1: Alfoz, Barreiros, Burela, Cervo, Foz, Lourenzá, Mondoñedo, Ourol, Ribadeo, Trabada, Valadouro (O), Vicedo (O), Viveiro, Xove,

O grupo xestor do territorio **GDR 1-A Mariña** foi capaz de executar no período 2007-2013, 3.827.923 €, o que supuxo unha inversión inducida de 9.980.283 € repartidos entre 74 proxectos, unha inversión considerable tendo en conta que a mesma é para a súa aplicación no territorio rural.

- **A Mariña** (ALFOZ, BARREIROS, CERVO, FOZ, XOVE, LOURENZA, MONDOÑEDO, OUROL, RIBADEO, TRABADA, VALADOURO, VIVEIRO, BURELA)
- **Terra Cha** (ABADIN, BEGONTE, CASTRO DE REI, COSPEITO, XERMADE, GUITIRIZ, MURAS, PASTORIZA (A), VILLALBA,)
- **Montes e Vales** (BALEIRA, FONSAGRADA (A), MEIRA, NEGUEIRA DE MUÑIZ, POL, PONTENOVA (A), RIBEIRA DE PIQUIN, RIOTORTO,)
- **Terras de Lugo** (CASTROVERDE, CORGO (O), FRIOL, GUNTIN, LUGO, OUTEIRO DE REI, RABADE,)
- **Ancares-Courel** (BECERREA, CERVANTES, FOLGOSO DO COUREL, NAVIA DE SUARNA, NOGAIS (AS), PEDRAFITA DO CEBREIRO, BARALLA)
- **Sete Castros** (INCIO (O), LANCARA, PARADELA, PARAMO (O), SAMOS, SARRIA, TRIACASTELA,)
- **Miño-Ulla** (CARBALLED0, CHANTADA, TABOADA, ANTAS DE ULLA, MONTERROSO, PORTOMARÍN, PALAS DE REI)
- **Ribeira Sacra** (BOVEDA, MONFORTE DE LEMOS, PANTON, POBRA DO BROLLON (A), QUIROGA, RIBAS DE SIL, SAVIÑAO (O), SOBER)

Cabe destacar non obstante que esa execución ven condicionada polo orzamento concedido ao GDR, e que ben puidera ser maior se temos en conta que se presentaron 128 proxectos que houberan suposto de poderse financiar unha inversión real no territorio de case 11,4 millóns de euros.

Cabe destacar de igual maneira os datos de emprego que supuxeron no territorio xa que os expedientes axudados foron claves para a **consolidación real de 367 empregos e para a creación de 42 novos postos de traballo.**

RATIO DE PROXECTOS PRODUCTIVOS-NON PRODUCTIVOS

En canto á porcentaxe de Proxectos Productivos/Proxectos Non Productivos, a relación é 85,70 % de productivos fronte a un 14,30 % de non productivos.

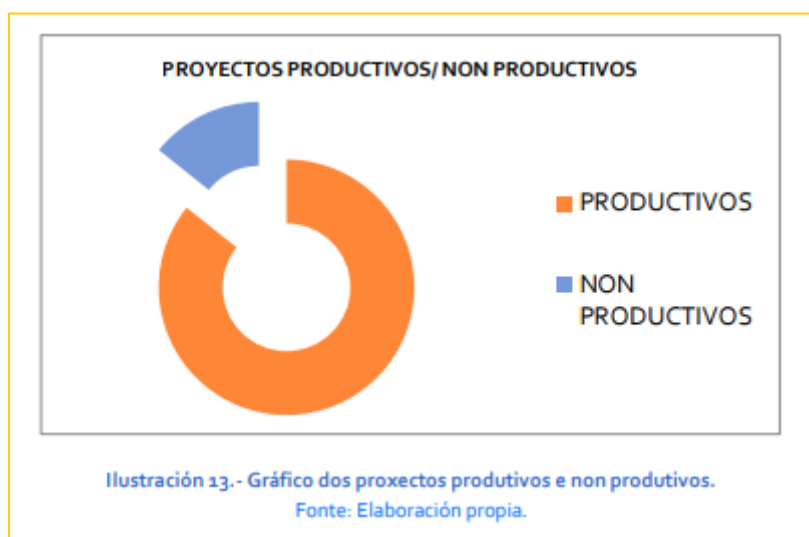

Ilustración 13.- Gráfico dos proxectos produtivos e non produtivos. Fonte: Elaboración propia.

- Na Medida de diversificación da economía rural e mellora da calidade de vida: 42 Iniciativas
- Na Medida de dinamización do sector agrario e forestal: 7 Iniciativas

LOCALIZACIÓN DAS INICIATIVAS

O grao de dispersión conseguido polo GDR no período anterior das iniciativas levadas a cabo por promotores chega ao 93 %, é dicir, leváronse a cabo en 13 dos 14 municipios que conforman o territorio.

CONCELLOS	Nº DE INICIATIVAS
CONCELLO DE ALFOZ	4
CONCELLO DE BARREIROS	6
CONCELLO DE BURELA	4
CONCELLO DE CERVO	1
CONCELLO DE FOZ	3
CONCELLO DE LOURENZA	4
CONCELLO DE MONDOÑEDO	2
CONCELLO DE OUROL	2
CONCELLO DE RIBADEO	14
CONCELLO DE TRABADA	3
CONCELLO DE VALADOURO	1
CONCELLO DEO VICEDO	--
CONCELLO DE VIVEIRO	1
CONCELLO DE XOVE	4
TOTAL	49

Ilustración 14.- Número de iniciativas por concello non Período 2007 - 2014
Fonte: Elaboración propia.

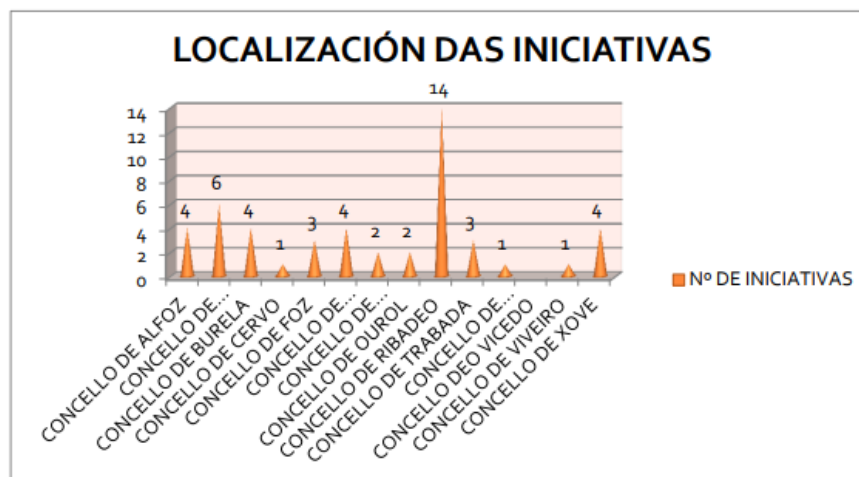

Ilustración 15.- Gráfico localización de iniciativas.
Fonte: Elaboración propia.

GDR 1: Alfoz, Barreiros, Burela, Cervo, Foz, Lourenzá, Mondoñedo, Ourense, Ribadeo, Trabada, Valadouro (O), Vicedo (O), Viveiro, Xove.

De igual xeito, no período de programación 2014-2020 que aínda se atopa en execución, os datos de compromiso de fondos supoñen a día 30/11/2022, 2.207.971 €, o que dará lugar a unha inversión inducida de 4.834.121 € e vai dar a posibilidade de crear 22 empregos e de consolidar 110 a través da axuda a 28 proxectos.

Máis aló dos datos que se xeran a través das axudas Leader crese de interese referenciar o traballo que a través da cooperación ou os proxectos de dinamización territorial se levaron acabo dende o GDR e que deron visibilidade a sectores tan importantes como o de produtores primarios como por exemplo se fixo a través do proxecto “Alimentos da Biosfera”, *rede para a promoción de circuítos cortos alimentarios asociados á marca Reservas da Biosfera Españolas* con outros GDRs de Galicia cuxa finalidade é impulsar as marcas propias asociadas á Reserva da Biosfera Terras do Miño, á Reserva da Biosfera Oscos-Eo con cinco municipios implicados: Ribadeo, Trabada, Mondoñedo, Alfoz e O Valadouro, e á marca Nacional das Reservas da Biosfera Españolas para producións alimentarias.

Tamén o GDR está implicado en facer do destino turístico da Mariña de Lugo, un lugar idóneo para a recepción de turísticas e visitantes de Galicia e do resto de España, para o cal se fixeron cursos de formación orientados á conservación e rehabilitación de recursos patrimoniais, ou ben se fixo un esforzo en paquetizar oferta turística para crear unha boa oferta de turismo mixto (gastronomía-cultura, natureza, etc..) e sostible que ante todo respecte o territorio e o seu medio natural e paisaxístico.

Tamén compre destacar o traballo social que se está a facer polo GDR no ámbito da divulgación e concienciación na loita contra a violencia machista, participando en actividades vinculadas ao Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero.

Crese que esta é a forma de determinar a vixencia do traballo do GDR cara o novo período de programación, que vai moito máis aló dos números e que se centra de xeito principal na súa vocación de interconexión en rede da poboación rural con aqueles axentes que poidan ser claves na mellora do desenvolvemento do territorio.

EVOLUCIÓN DOS OBXECTIVOS E CORRECCIÓNS DAS DAFO (2014-2022)

As conclusións da análise territorial realizada evidencian un territorio polarizado entre os vales e montañas do interior e a zona costeira.

O descenso demográfico, o envellecemento progresivo, a dispersión da poboación en localidades atomizadas é máis abundante nos municipios de interior. O litoral presenta certo incremento poboacional, maior número de servizos, concentracións poboacionais e mellores infraestruturas e servizos.

A estratexia enfocou os seus obxectivos para difuminar as diferenzas que xorden polo maior desenvolvemento do litoral, conseguindo unha maior identidade comarcal e unha distribución dos servizos e oportunidades territorialmente máis eficaz e proporcional coa realidade territorial. Tendo en conta á súa vez outros factores como a debilidade estrutural dos sectores agroalimentario e forestal e a necesidade de ampliar a oferta laboral alternativa que convertan en atractiva a opción de vida no rural.

Os datos demostran que tanto a agricultura, como a silvicultura e as industrias conexas adoecen de problemas de dimensión e orientan a súa actividade a produtos de primeira transformación e baixo valor engadido, o que sen dúbida condiciona a súa rendibilidade. Así mesmo a estratexia abordará os problemas sociais por falta de servizos e equipamentos, de empregabilidade potenciando a produtividade sustentable dos recursos propios e diferenciadores do territorio con especial atención de poboación con dificultades e outros colectivos como mulleres e novas.

Entre as particularidades territoriais destacan sectores que se definen como parte das vantaxes competitivas do territorio e que deben asentar o seu desenvolvemento.

- ✓ Favorecer as sinerxías territoriais.

- ✓ Dualidade costa montaña que favorece un turismo rural completo que ofrece un gran potencial en se mesmo, cara a un turismo sustentable baseado na calidade territorial e da calidade os seus produtos propios.
- ✓ Vinculación do turismo coa calidade gastronómica, agroalimentaria, artesanal da zona, o sector primario e a vida tradicional da comarca.
- ✓ Integración vertical da cadea agroalimentaria e agroforestal fomentando a produción de calidade diferenciada a través da innovación e a posta en valor das producións propias.
- ✓ A atención aos colectivos máis necesitados e aos máis precisos.

Debido aos traballos levados a cabo ao abeiro da medida Leader enténdense que se cumpriron ese retos nos cales se destaca o traballo feito nas seguintes liñas de traballo:

- ✓ Aproveitamento do endógeno acentuando o desenvolvemento tecnolóxico e a innovación no medio rural.
- ✓ Achegar valor engadido desde a base, mediante o compoñente industrial, márketing, a comercialización e a diferenciación do propio, para dando a relevancia necesaria ao produto inicial.
- ✓ Sector forestal con capacidade de produción de emprego no sector, as potencialidades económicas actuais no marco dunha nova visión dos recursos naturais (biomasa).
- ✓ Estructurar un turismo comarcal no que a diversidade de recursos e potencialidades ofrezan e definan un produto exclusivo para o visitante e repercutan no conxunto de sectores económicos do territorio.
- ✓ Fomentar as sinerxías entre sectores produtivos que aumenten os recursos ao ofrecer o propio como valor turístico e comercial, desde o produto endógeno ata a esencia da vida tradicional.
- ✓ Mellorar a produtividade do sector agroalimentario e forestal que explore novas alternativas produtivas e a innovación na posta en valor do produto. Enfocando no valor endógeno que ofrece o territorio e a dualidade dos ciclos curtos e a internacionalización.
- ✓ Promover a sustentabilidade ambiental, para a compatibilización dos usos tradicionais, con novas formas de actividade.

Entendese que co desenvolvemento da estratexia correspondente ao actual período o Leader debera valer para redundar na mellora destes items xa que 5-6 anos non son suficientes ara cambiar percepcións recibidas nas DAFO de anteriores períodos. Deste

xeito intuímos a hora da elaboración das futuras liñas estratéxicas, que o territorio deberá insistir en corrixir os desequilibrios entre as zonas costeiras máis dinámicas e as do interior, seguir favorecendo sinerxías e apostar por desenvolver máis aínda os obxectivos estratéxicos delimitados na estratexia pasada:

1. Mellorar as condicións para a creación e mantemento de emprego nas zonas rurais.
2. Mellorar e implementar servizos para a poboación en áreas rurais, promovendo a mellora da calidade da poboación rural, a inclusión social ea redución da pobreza vivindo.
3. Promover o uso sostible da terra, dando especial atención aos grupos máis desfavorecidos, como ás mulleres, aos/as mozos/as, ás persoas con discapacidade, persoas maiores, etc.
4. Para asegurar a sustentabilidade da actividade en áreas rurais a través dun bo trato e uso dos recursos naturais.
5. Promover a gobernanza local e de animación social do territorio.
6. Contribuír á promoción da sensibilización e da necesidade de avanzar cara a unha economía de baixo carbono e capaz de adaptarse ao cambio climático, promover o uso de enerxías renovables e mellorar a eficiencia enerxética
- 7.

3.- A EVOLUCIÓN SOCIECONÓMICA DOS PERÍODOS LEADER

Si ben sería inxusto vincular calquera dato ben sexa en positivo ou en negativo a evolución demográfica ou económica do territorio rural da zona en base a aplicación da medida Leader, non cabe dúbida de que os datos de investimento fan pensar que o LEADER ten sen dúbida a súa incidencia nos mesmo co cal faremos unha breve análise da situación actual en comparación coa existente antes da aplicación do período de programación 2007-2013.

Evolución demográfica

Pódese constatar que nos últimos 10 anos, coincidentes practicamente coa execución real dos dous últimos períodos Leader, a evolución demográfica foi positiva, ou cando menos estable, e iso tendo en conta a baixada poboacional da Cidade de Ourense, o que referencia un incremento maior nas zonas rurais do territorio.

CONCELLOS	Poboación total 2020	Poboación total 2021
<i>Alfoz</i>	2.078	1.610
<i>Barreiros</i>	3.203	3.001
<i>Burela</i>	9.536	9.428
<i>Cervo</i>	4.495	4.192
<i>Foz</i>	9.990	10.078
<i>Lourenzá</i>	2.506	2.129
<i>Mondoñedo</i>	4.406	3.480
<i>Ouroi</i>	1.175	984
<i>Ribadeo</i>	9.988	9.871
<i>Trabada</i>	1.346	1.114
<i>Valadouro, O</i>	2.185	1.960
<i>Vicedo, O</i>	1.973	1.657
<i>Viveiro</i>	16.211	15.312
<i>Xove</i>	3.500	3.360
TOTAL	72.592	68.176

Evolución en termos de PIB

CONCELLO	PIB PER CAPITA 2010	PIB PER CAPITA 2018
<i>Alfoz</i>	16.944	18.231
<i>Barreiros</i>	16.683	24.092
<i>Burela</i>	23.546	23.522
<i>Cervo</i>	62.145	98.855
<i>Foz</i>	14.872	17.274
<i>Lourenzá</i>	17.639	16.931
<i>Mondoñedo</i>	17.970	22.494
<i>Ouroi</i>	36.876	41.121
<i>Ribadeo</i>	17.893	18.617
<i>Trabada</i>	20.592	19.513
<i>Valadouro, O</i>	17.525	19.218
<i>Vicedo, O</i>	16.706	1.657
<i>Viveiro</i>	20.023	15.312
<i>Xove</i>	23.986	3.360

Tal e como mencionamos, a subida en termos de PIB non está exclusivamente relacionado coa aplicación da medida Leader, pero non cabe dúbida de que a súa influencia en positivo ten, e si examinamos ao detalle a suba do PIB, moita dela prodúcese nos Concellos mais dinámicos en termos de solicitude de axuda.

4.- CONCLUSIÓNS

Non é o LEADER unha medida que por si mesma poida variar a dinámica dun territorio, se examinamos as DAFO do territorio nos períodos 2007-2013 e 2014-2020 apenas hai variacións nos catro apartados de referencia, pero o que non deixa lugar a dúbidas é que os GDR e polo tanto o programa é un perfecto catalizador das diferentes estratexias que se pretenden levar a cabo no territorio co fin de darlle coherencia a todas elas e as mesmas sexan eficaces cara o obxectivo do desenvolvemento rural.

LEADER é a medida máis transversal de todo a normativa PAC, e polo tanto esa capacidade de traballar cunha visión multisector é o que converte aos seus xestores, os GDR nunha entidade indispensable.

No que corresponde ao territorio de TERRAS DE MIRANDA, como ben avanzamos ao principio desta conclusión, as DAFOs apenas se moven no seu ideario xeral e todas elas, as de antes e a actual inciden en cuestións como a postas por potenciar o sector agroalimentario, mellorar a dotación de servizos básicos a colectivos desfavorecidos sobre todo ás persoas maiores, o apoio a proxectos con vocación de conservación do medio e recuperación do patrimonio histórico, a potenciación do territorio como un destino turístico ou o aproveitamento do capital forestal da Comarca. Pero si ben esto e certo, nunha análise pormenorizada dos datos cabe dicir que todos estes aspectos están considerablemente mellor, mais modernizados e mais avanzados hoxe que no pasado, e aí e onde se nota a incidencia da aplicación da medida.

LEADER no territorio TERRAS DE MIRANDA , nin en Galicia, non é unha medida tractora por si mesma, pero é unha panca de empuxe necesaria.

ANEXO I

PROXECTOS DEMOSTRATIVOS LEADER

PROXECTO PRODUCTIVO

DENOMINACIÓN

LUZADA RESORTS

AXUDA LEADER

155.857,75 €

INVESTIMENTO TOTAL

311.715,50 €

DESCRICIÓN

O proxecto basease na posta en marcha dun establecemento de aloxamento singular, no que os hóspedes podan desfrutar dunha experiencia única pernoctando baixo o ceo estrelado nun entorno inigualable.

O establecemento estará composto por tres burbullas inchables, totalmente desmontables e transportables nas que os clientes poderán observar desde o amencer ata as estrelas sobre o mar, refuxiados do frío, chuva ou vento nunha cómoda habitación climatizada con aseo privado.

Cada burbulla conta con jacuzzi exterior, minibar, cafeteira, etc.. así como todo o necesario para unha cómoda estancia. O servizo do aloxamento incluírá con cada estancia un completo almorzo con produtos locais así como bicicletas sen coste extra para poder desfrutar das rutas e sendeiros cercanos. Chegarase a acordos con empresas da zona para realizar actividades, tales como clases de surf.

Este concepto coñecido como “Glamping” aúna sostenibilidade, o desfrute da natureza e a liberdade que proporciona a acampada, sen renunciar ás comodidades e os atractivos dos aloxamentos máis sofisticados.

Os obxectivos son os seguintes:

- Situar o territorio como destino punteiro no mapa turístico atraendo un turismo de calidade con un nivel socioeconómico- cultural alto

- Buscar un elemento diferenciador non só na innovación turística senón tamén na calidade do servizo prestado ao cliente
- Apostar pola sustentabilidade utilizando materiais reciclables e naturais, minimizando o impacto visual
- Creación de postos de traballo directos con contratación de persoal da zona
- Establecer unha rede de conexións con socios e provedores locais para impulsar a economía e o produto local, establecendo sinerxías para obter o mellor do entorno

INCIDENCIA NO EMPREGO

O proxecto crea un novo emprego e permite consolidar outro existente. Aparte emprega para o seu sistema de provisións elementos endóxeos do territorio o que incide de xeito claro no mantemento e creación de emprego indirecto.

DENOMINACIÓN

REHABILITACIÓN E POSTA EN VALOR DAS PARA A CREACIÓN DUN ESPAZO MULTIDISCIPLINAR E DE INFORMACIÓN TURÍSTICA

AXUDA LEADER

113.521,71 €

INVESTIMENTO TOTAL

126.135,24 €

DESCRICIÓN:

Con este proxecto de rehabilitación das “Antigas Carboeiras”, creáronse no interior do edificio, diferentes espazos tales como: un punto de información turística que favoreza o desenvolvemento do turismo nesta comarca, un espazo de lectura, unha sala de proxeccións, unha sala de exposicións, e tamén un espazo multifuncional que poida acoller distintas actividades de diversa índole promovidas polos artesáns e pola propia cidadanía, dando como establecemento dun punto de encontro cultural.

Os obxectivos principais que se pretenden con este proxecto son fundamentalmente encamiñados á mellora ou ampliación de servizos para a poboación rural e a sociedade en xeral. Os obxectivos concretos previstos son os seguintes:

1. Creación dunha infraestrutura de uso público, como centro de información turística e cultural, que nos permita a difusión e promoción dos valores culturais, patrimoniais e turísticos da nosa comarca
2. Complementar unha campaña de promoción do territorio como motor turístico, favorecendo a coordinación entre distintos sectores de economía e creando sinerxías para poñer en valor o patrimonio cultural e natural
3. Recuperar e poñer en valor elementos históricos, culturais, naturais e patrimoniais de Sargadelos.

O proxecto consiste na rehabilitación e posta en valor deste emblemático edificio as “Antigas Carboeiras de Sargadelos”, situadas no Conxunto Histórico Artístico de Sargadelos declarado Ben de interese Cultural. Os investimentos realizados foron os

necesarios para crear e dotar de mobiliario e equipamento necesario o interior do edificio distinguindo os espazos citados anteriormente, tal e como se especifica no anteproxecto de obra de rehabilitación que se adxunta.

Os destinatarios do proxecto son tanto os turistas ou visitantes que se acerquen a este emblemático lugar, como a poboación que reside nesta zona rural que pode aproveitarse das actividades culturais que se leven a cabo e dos servizos que se ofrecen. Co desenvolvemento deste proxecto, resultan moi beneficiados os emprendedores dos espazos de emprendemento de Sargadelos, xa que atopan neste edificio un punto de encontro cultural que vai favorecer a promoción dos seus produtos e a posta en valor dos seus oficios e das actividades que levan a cabo.

Todos os usos deste proxecto son completamente gratuítos para o usuario.

A rehabilitación deste edificio contempla a creación de distintos espazos que poden ter usos distintos: - Sala de exposicións, con contidos interactivos; Sala de proxección; Espazo de lectura; Espazo multidisciplinar, no que se poden levar a cabo distintas actividades atendendo á demanda da poboación e dos emprendedores en particular; Punto de información turística, no que se inclúe un sistema de información dixital con pantalla táctil, coa finalidade de promocionar e divulgar o patrimonio natural, cultural, histórico e patrimonial da comarca.

A implantación de novas tecnoloxías que se contemplan neste proxecto, tanto na sala de exposicións como no punto de información turística, é un recurso que temos en conta para acadar un destino de calidade, que complementa o servizo proporcionado nos puntos de información do concello.

INCIDENCIA NO EMPREGO

O proxecto crea un novo emprego

D. ANÁLISE DO NOVO MARCO NORMATIVO E INSTITUCIONAL E IMPACTO PREVISIBLE NA FUTURA ESTRATEXIA

- 1. INTRODUCCIÓN (111)**
- 2. ANALISE DA NORMATIVA
QUE AFECTA A
ESTRATEXIA DE
DESENVOLVEMENTO
LOCAL
PARTICIPATIVO_LEADER
(113)**
- 3. A ESTRATEXIA DE TERRAS
DE MIRANDA E A SÚA
SINERXÍA COA NORMATIVA
DE REFERENCIA (124)**

1.-INTRODUCCIÓN

Na elaboración da actual estratexia Leader compre ter en conta as diferentes normativas que afectarán tanto ao desenvolvemento normativo do propio programa como a aquelas que afectan a diversos eixos do desenvolvemento territorial. Polo tanto para a realización da estratexia débese de realizar con carácter previo unha análise detallada da incidencia en canto a disposicións legais daquelas cuestións que dun ou outro xeito poidan afectar ao desenvolvemento da estratexia territorial Leader.

Analizarase cada unha das normas que dalgún xeito establezan os criterios e condicións sobre os cales se sustentan a medida Leader e a súa aplicación no territorio rural. Leader como ben sabemos é unha medida que basea a súa caracterización no enfoque «de abaixo a arriba» que reúne a agricultores, empresas rurais, organizacións locais, administracións públicas e persoas de distintos sectores para formar os chamados «grupos de acción local» (en Galicia Grupos de Desenvolvemento Rural), que elaboran as súas propias estratexias de desenvolvemento local e xestionan os seus propios orzamentos.

O enfoque LEADER reforza os vínculos nas comunidades locais, fomenta a innovación intersectorial e facilita o intercambio de coñecementos entre os grupos de acción local a escala nacional e da UE. Grazas ao seu éxito ao longo de trinta anos, o Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER), o Fondo Social Europeo (FSE) e o Fondo Europeo Marítimo e de Pesca (FEMP) adoptaron o enfoque LEADER no marco dun Desenvolvemento Local Participativo (DLP) máis amplo. Na actualidade, os grupos LEADER/DLP xestionan decenas de miles de proxectos con beneficios económicos, culturais, sociais e ambientais para a Europa rural. Por todo iso Leader seguirá sendo medida obrigatoria dentro dos Programas de Desenvolvemento Rural dos diferentes ámbitos rexionais europeos, e seguirá sendo a medida máis transversal e achegada a realidade territorial de todas as que compoñerán a nova PAC.

O 2 de decembro de 2021 adoptouse formalmente o acordo sobre a reforma da política agrícola común (PAC). A nova lexislación, que debe entrar en vigor en 2023, achanda o camiño para unha PAC máis xusta, máis ecolóxica e máis baseada no rendemento. Buscará garantir un futuro sostible para os agricultores europeos, brindar un apoio máis específico ás granxas máis pequenas e permitir unha maior flexibilidade para que os países da UE adapten as medidas ás condicións locais.

A agricultura e as zonas rurais son fundamentais para o Pacto Verde Europeo, e a nova PAC será unha ferramenta clave para alcanzar as ambicións das estratexias de biodiversidade e da granxa á mesa. Estes mesmos fundamentos deben de ser os que guíen a futura estratexia Leader xa que debemos de ter en conta de que a

interrelación entre as diferentes medidas estruturais dos fondos para o rural europeo, se ben teñen especificidades, deben conformar un conxunto homoxéneo.

Nesta análise debemos ter en conta todas aquelas disposicións que marquen os regulamentos europeos aprobados ata o de agora, e toda aquela normativa vinculada que se estea poñendo en marcha como o recentemente aprobado Plan estratéxico Nacional que cada país da UE deseñou e que combina o financiamento para o apoio á renda, o desenvolvemento rural e as medidas de mercado.

Ao deseñar os seus plans estratéxicos, os países da UE contribuirán aos dez obxectivos específicos a través dunha caixa de ferramentas de amplas medidas políticas proporcionadas pola Comisión, que poden adaptarse ás necesidades e capacidades nacionais.

Os obxectivos son os seguintes:

1. Garantir unha renda xusta aos agricultores
2. Aumentar a competitividade
3. Mellorar a posición dos agricultores na cadea alimentaria
4. Actuar contra o cambio climático
5. Protexer o medio ambiente
6. Preservar as paisaxes e a biodiversidade
7. Apoiar a substitución xeracional
8. Manter zonas rurais dinámicas
9. Protexer a calidade alimentaria e sanitaria
10. Impulsar o coñecemento e a innovación.

Polo tanto, a estratexia debe de contemplar este obxectivo como claves para o seu desenvolvemento, e ao tempo ter en conta tamén aqueles obxectivos específicos que se definan para cada país en concreto e que forma parte do corpo do mencionado Plan estratéxico Nacional.

Debemos de ter en conta como filosofía global que todo o corpo normativo que define a nova PAC e polo tanto as súas medidas de xestión como o Leader van asentarse ou o seu devir nunha serie de reformas políticas para apoiar a transición cara a unha agricultura e silvicultura sostibles na UE, así como no desenvolvemento diversificado das áreas rurais, para elo preténdese chegar a unha **PAC MAIS VERDE, UNHA PAC MAIS XUSTA e UNHA PAC QUE MELLORE A COMPETITIVIDADE.**

2.-ANALISE DA NORMATIVA QUE AFECTA A ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO LOCAL PARTICIPATIVO_LEADER

O Anexo C das bases reguladoras establece o seguinte sobre o contido deste apartado D da proposta de Estratexia de desenvolvemento local:

“Este punto deberá incluír unha análise detallada da incidencia da nova PAC e das recentes políticas europeas (Pacto Verde, Estratexia da Granxa á Mesa, Estratexia de Biodiversidade 2030, Estratexia Forestal da UE, etc.) na futura estratexia de desenvolvemento local, así como da complementariedade da iniciativa Leader con outras iniciativas da Xunta de Galicia con impacto significativo no ámbito xeográfico correspondente, especialmente das vinculadas ao medio rural (por exemplo, as diferentes estratexias sectoriais, como as do sector lácteo, o sector vitivinícola e o sector cárnico, ou o Plan forestal de Galicia), e especialmente da Lei de recuperación da terra agraria. Detallarse a incorporación destas políticas e normativas no Plan de acción da estratexia.”

Polo tanto, o sentido deste apartado é analizar o marco normativo, institucional e estratéxico máis relevante, de interese directo para cada GDR con dous obxectivos:

- I) aclarar a incidencia dese marco no territorio do GDR e a forma en que pode condicionar a súa estratexia;
- II) especificar como as prioridades establecidas neses políticas, normativas e documentos son incorporadas na estratexia do GDR, co fin de maximizar as sinerxías e a complementariedade, especialmente coas restantes medidas de

desenvolvemento rural que se van aplicar en Galicia no marco da PAC 2023-2027 e coas iniciativas e plans da Xunta de Galicia con impacto significativo no ámbito territorial correspondente.

Dado o elevado número de textos normativos e documentos existentes e que potencialmente puideran considerarse, compre ser selectivos, sobre todo para os existentes a nivel da UE e de España, e centrar a atención nun número limitado, reparando naqueles que son prioritarios para definir a medida Leader e o tempo marcar cal debe de ser a liña e o marco a seguir na posterior definición de obxectivos das subvencións propostas.

Entendese pólo tanto que a estratexia debe, dentro do que supón unha realidade normativa complexa, estar coordinada coa mesma co fin de facer a posterior unhas normas de xestión que cumpra cós criterios definidos no proceso participativo, e o tempo sexa válida para facer do Leader unha medida áxil i eficaz.

Na análise exposta trataremos as seguintes cuestións:

2.1.- Estratexias da UE

2.2.- Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 e a súa aplicación en Galicia

2.3.- Estratexias sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia relacionadas co medio rural

2.1.- ESTRATEXIAS DA UE

O Desenvolvemento Local Participativo, articulado a través de LEADER, consiste en ceder a iniciativa de planificación ás comunidades locais, que, organizadas en asociacións público-privadas como Grupos de Acción Local (GAL), elaboran e executan unha Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo (EDLP) para un territorio determinado aproveitando os seus recursos.

Este enfoque ascendente supón un reto de dinamización social para conseguir unha maior implicación da poboación na solución dos problemas comúns que lles afectan e un maior compromiso nas actuacións que proxectan, traducíndose nun aumento da gobernanza local.

LEADER demostrou a súa eficacia no fomento do desenvolvemento das zonas rurais desde LEADER I, no ano 1991, tendo sempre en conta as necesidades multisectoriais de desenvolvemento rural endógeno. A medida LEADER contribúe ao fomento da

inclusión social, a redución da pobreza e o desenvolvemento económico nas zonas rurais, especialmente promovendo o desenvolvemento local nas zonas rurais.

Estamos polo tanto ante unha medida de desenvolvemento rural que vincula a súa razón de ser coa normativa elaborada polos países membros no que respecta a PAC e en concreto ao segundo pilar ao que pertence as accións Leader.

A nova PAC, que se aplicará de 2023 a 2027, conserva os elementos esenciais da PAC anterior, pero pasa de ser unha política baseada na descrición dos requisitos que deben cumprir os beneficiarios finais das axudas para ser unha política orientada á consecución de resultados concretos, vinculados a tres obxectivos xenerais:

- a) fomentar un sector agrícola intelixente, competitivo, resiliente e diversificado que garanta a seguridade alimentaria a longo prazo;
- b) apoiar e reforzar a protección do medio ambiente, incluída a biodiversidade, e a acción polo clima e contribuír a alcanzar os obxectivos ambientais e climáticos da Unión, entre eles os compromisos contraídos en virtude do Acordo de París;
- c) fortalecer o tecido socioeconómico das zonas rurais.

Estes obxectivos xerais desagreganse á súa vez en nove obxectivos específicos, baseados nos tres pilares da sustentabilidade e complementados cun obxectivo transversal común de modernizar o sector agrario a través do coñecemento, a innovación e a dixitalización nas zonas rurais.

Regulamentos de base:

- ✓ Regulamento (UE) 2020/2220 – REGULAMENTO DE DISPOSICIÓNS TRANSITORIAS
- ✓ Regulamento (UE) 2021/2015 – REGULAMENTO DE PLANS ESTRATÉXICOS DA PAC
- ✓ Regulamento (UE) 2021/2116 – REGULAMENTO DE FINANCIAMENTO, XESTIÓN E SEGUIMENTO DA PAC
- ✓ Regulamento (UE) 2021/1060 – REGULAMENTO DE DISPOSICIÓNS COMÚNS

Novidades:

- ✓ Regulamento Execución (UE) 2022/129, Información, publicidade e visibilidade dos PEPAC.

- ✓ LEADER: Visibilizar operacións de orzamento maior de 10.000 €.
- ✓ New DeliveryModel Maior flexibilidade
- ✓ LEADER é unha intervención incluída dentro de Cooperación, artigo 77 RPEPAC.
- ✓ Apoio á posta en marcha de actividades non agrícolas en zonas rurais supeditado á inclusión destas nas EDLP, Artigo 75.1.c) RPEPAC. Así como as infraestruturas a gran escala, Artigo 73.3.f)

▪ **Pacto Verde Europeo**

O Pacto Verde Europeo (Comunicación da Comisión ao Parlamento Europeo, ao Consello Europeo, ao Consello, ao Comité Económico e Social Europeo e ao Comité das Rexións COM(2019) 640 final), presentado o 11 de decembro de 2019.

Trátase da folia de roteiro da Comisión Europea para lograr que a economía da UE sexa sostible, transformando os retos en materia de clima e medio ambiente en oportunidades.

Nel indícase que os Plans Estratéxicos Nacionais da PAC deben reflectir plenamente a ambición deste Pacto Verde. O Pacto verde, asegurará que exista financiamento suficiente e a transición xusta para garantir na UE:

- O aumento da ambición climática a 2030 e 2050
- A subministración de enerxía segura, limpa e alcanzable
- A mobilización da industria para unha economía limpa e circular
- A construción e renovación de edificios de maneira eficiente no uso da enerxía e os recursos.
- Lograr a contaminación cero e un medio ambiente libre de contaminación.
- Preservar e restaurar os ecosistemas e a biodiversidade
- Lograr un sistema alimentario saudable, xusto e medioambientalmente sostible desde a Estratexia "Da Granxa á Mesa"
- Acelerar o cambio cara á mobilidade sostible e intelixente

Dentro das accións cruce da folia de roteiro do Pacto Verde Europeo, atópanse dous cunha gran influencia sobre o sector agroalimentario, estas son a Estratexia "Da Granxa á Mesa" e a Estratexia da UE sobre Biodiversidade para 2030.

- **Estratexia da granxa á mesa para un sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente.**

(Comunicación da Comisión ao Parlamento Europeo, ao Consello Europeo, ao Consello, ao Comité Económico e Social Europeo e ao Comité das Rexións COM(2020) 381 final).

A estratexia foi presentada o 20 de maio de 2020 e forma parte do Pacto Verde Europeo.

Con ela trátase de harmonizar o sistema alimentario coas necesidades do planeta e así responder as aspiracións dos cidadáns europeos de obter alimentos sans, equilibrados e respectuosos co clima e o medio ambiente. Nela abórdanse de maneira integral os desafíos aos que se enfrontan os sistemas alimentarios sostibles.

Contén un Plan de Acción con 27 medidas a adoptar desde 2020 ata 2024. Estas medidas pódense agrupar nos seguintes 6 grupos:

1. Medidas para garantir a seguridade alimentaria
2. Medidas para estimular as prácticas sostibles de elaboración de alimentos, venda por xunto e polo miúdo, hostalería e servizos alimentarios
3. Medidas para promover o consumo sostible de alimentos e facilitar o cambio a dietas saudables e sostibles
4. Medidas para reducir a perda e o desperdicio de alimentos
5. Medidas de loita contra a fraude alimentaria ao longo da cadea de subministración de alimentos
6. Medidas para garantir a produción sostible de alimentos.

A continuación inclúense os obxectivos cuantitativos a 2030 (comúns coa Estratexia da UE sobre Biodiversidade para 2030):

- ✓ Reducir para 2030 nun 50% o uso e risco de pesticidas de sínteses químicas e nun 50% o uso dos pesticidas de alto risco.
- ✓ Redución do 50% do exceso de nutrientes (especialmente fósforo e nitróxeno) e do 20% do uso de fertilizantes.
- ✓ Reducir nun 50% as vendas de antimicrobianos para os animais de granxa e en acuicultura.
- ✓ Polo menos o 25% da superficie agraria europea deberá ser de agricultura ecolóxica.

Ademais, a Estratexia "Da Granxa á Mesa" ten como obxectivo reducir á metade os refugallos de alimentos percápita a nivel de retalistas e consumidores e tamén o de ampliar a banda ancha nas zonas rurais e remotas para lograr unha cobertura de banda ancha rápida do 100% en 2025.

Conclúe coas accións para a transición cara a un sistema alimentario sostible na UE e para promover esta transición a nivel mundial.

▪ **Estratexia da UE sobre Biodiversidade para 2030.**

(Comunicación da Comisión ao Parlamento Europeo, ao Consello Europeo, ao Consello, ao Comité Económico e Social Europeo e ao Comité das Rexións COM(2020) 380 final)

Esta estratexia tamén se presentou o 20 de maio de 2020 e forma parte do Pacto Verde Europeo.

Parte da premisa de que protexer e recuperar a biodiversidade e o bo funcionamento dos ecosistemas é fundamental para reforzar a nosa resiliencia e previr a aparición e propagación de enfermidades no futuro. Ademais de que investir na protección e recuperación da natureza será tamén fundamental para a recuperación económica de Europa tras a crise da COVID-19.

Os compromisos para 2030, incluídos dentro da estratexia e relacionados directamente coa futura PAC son:

- ✓ Investir a tendencia á diminución dos polinizadores.
- ✓ Polo menos o 10% da superficie agrícola conterá elementos de paisaxe de alta diversidade como as marxes multifuncionais, muros, terrazas, charcas, etc.

Ademais dos obxectivos comúns coa Estratexia "Da Granxa á Mesa" indicados anteriormente.

▪ **Nova estratexia en favor dos bosques 2030**

Os bosques son esenciais para a nosa saúde e benestar e para a saúde do planeta.

Son ricos en biodiversidade e son de gran importancia na loita contra o cambio climático.

A nova Estratexia da UE en favor dos Bosques para 2030 é unha das iniciativas emblemáticas do Pacto Verde Europeo e baséase na Estratexia sobre Biodiversidade da UE para 2030.

A estratexia contribuirá a lograr os obxectivos de biodiversidade da UE, así como o obxectivo de redución das emisións de gases de efecto invernadoiro de polo menos un 55 % para 2030 e a neutralidade climática para 2050.

Recoñece o papel central e multifuncional dos bosques e a contribución dos silvicultores e de toda a cadea de valor forestal para lograr unha economía sostible e climáticamente neutra para 2050 e preservar as zonas rurais vivas e prósperas.

A estratexia establece unha visión e accións concretas para mellorar a cantidade e calidade dos bosques da UE e fortalecer a súa protección, restauración e resiliencia.

O seu obxectivo é adaptar os bosques de Europa ás novas condicións, os fenómenos meteorolóxicos extremos e a alta incerteza que xera o cambio climático. Esta é unha condición previa para que os bosques continúen cumprindo as súas funcións socioeconómicas e para garantir áreas rurais dinámicas con poboacións prósperas.

A nova estratexia forestal da UE apoiará as funcións socioeconómicas dos bosques para áreas rurais prósperas e impulsará a bioeconomía baseada nos bosques dentro dos límites da sustentabilidade. Tamén protexerá, restaurará e ampliará os bosques da UE para loitar contra o cambio climático, investir a perda de biodiversidade e garantir ecosistemas forestais resistentes e multifuncionais:

- promocionando a bioeconomía forestal sostible para produtos madeireiros de longa vida;
- garantindo o uso sostible dos recursos derivados da madeira para a bioenerxía;
- promovendo a bioeconomía baseada nos bosques non madeireiros, incluído o ecoturismo;
- desenvolvendo habilidades e empoderando ás persoas para unha bioeconomía sostible baseada nos bosques;
- protexendo os últimos bosques primarios e virxes que quedan na UE;
- garantindo a restauración dos bosques e unha xestión forestal sostible reforzada para a adaptación ao cambio climático e a resiliencia dos bosques;
- mediante a reforestación e forestación de bosques biodiversos, mesmo mediante a plantación de 3 mil millóns de árbores adicionais para 2030;
- proporcionando incentivos financeiros aos propietarios e administradores de bosques para mellorar a cantidade e calidade dos bosques da UE. A estratexia tamén se centra no seguinte:

- seguimento forestal estratéxico, elaboración de informes e recompilación de datos;
- desenvolvemento dunha axenda de investigación e innovación sólida para mellorar o noso coñecemento sobre os bosques;
- desenvolvemento dun marco de gobernanza forestal da UE inclusivo e coherente;
- intensificación da aplicación e o cumprimento do acervo da UE existente.

2.2.- Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 e a súa aplicación en Galicia

Unha das principais novidades da PAC 2023-2027 é que todos os Estados membros deben contar cun Plan Estratéxico da PAC no que se indiquen as intervencións ou medidas coas que se pretenden alcanzar os obxectivos da PAC e do Pacto Verde Europeo.

O deseño das intervencións baséase nunha análise minuciosa das necesidades do sector agrario e o medio rural no seu conxunto. Desta maneira, preténdese que a PAC responda mellor aos retos presentes e futuros, como o cambio climático ou a substitución xeracional, sen deixar de apoiar aos agricultores para conseguir un sector agrícola sostible e competitivo.

O 31 de agosto de 2022 a Comisión Europea aprobou o Plan Estratéxico da PAC de España, sendo un dos primeiros Estados membros en lograr a aprobación do plan.

Considérase que este é o principal marco a analizar a nivel español xa que non mesmo é onde se insire a intervención Leader. Nel defínense todas as medidas de desenvolvemento rural (cofinanciadas polo FEADER) que se van aplicar no período, a nivel estatal e en cada unha das Comunidades Autónomas, ademais de recoller o deseño das diferentes axudas directas do primeiro pilar da PAC e dous programas ou intervencións sectoriais. Polo tanto, o PEPAC establece o contexto operativo non que van actuar os GDR galegos nos próximos anos.

Por primeira vez cóntase cunha estratexia única, o Plan Estratéxico da PAC, que abarque todas as intervencións da PAC, o que implica unha maior coherencia entre as mesmas. Ademais, nesta reforma outorgouse maior flexibilidade para adaptar as medidas da PAC ás particularidades nacionais e rexionais dos Estados membro.

Por todo iso este Plan constitúe unha oportunidade única para, a través do conxunto de intervencións, abordar as necesidades do sector agrario e o medio rural español no seu conxunto, mesmo máis aló dos instrumentos da propia PAC.

O Plan Estratéxico da PAC de España é un documento moi completo que inclúe as intervencións ou medidas que se aplicarán en 2023-2027 para dar resposta ás necesidades do campo español e así alcanzar os obxectivos da PAC e a ambición do Pacto Verde Europeo.

Tamén inclúe a ampla análise no que se baseou o deseño das intervencións, que consistiu nun diagnóstico e análise das necesidades do sector agrario e o medio rural no seu conxunto, vinculadas a cada un dos obxectivos da PAC.

Nesta análise tivéronse en conta aspectos tan variados como son as condicións agrarias, económicas, sociais e ambientais de España.

Ademais, conta coa planificación de metas a alcanzar, a planificación financeira e unha descrición do sistema de xestión, control e seguimento do Plan.

O PEPAC desenvolveuno o Ministerio de Agricultura, Pesca e Alimentación en colaboración con múltiples actores: autoridades rexionais e locais, autoridades competentes en materia de medio ambiente e clima e interlocutores económicos e sociais e dos organismos que representan á sociedade civil, entre outros. Así tívose en conta unha gran diversidade de puntos de vista e achegas, o que se considera fundamental para abordar a problemática á que se enfronta o medio rural e o sector agrario.

Desta maneira, no proceso de elaboración do Plan Estratéxico da PAC, traballouse conxuntamente coas comunidades autónomas e mantívose contacto e diálogo constante coas organizacións profesionais agrarias, cooperativas agroalimentarias e as organizacións ambientalistas de carácter nacional. Ademais, mantívose un contacto continuo co Ministerio para a Transición Ecolóxica e o Reto Demográfico (MITERD) e a Comisión Europea durante todo o proceso de elaboración do Plan.

As comunidades autónomas foron unha peza particularmente importante do Plan Estratéxico, debido a que, ademais de participar activamente no deseño das intervencións de carácter nacional, son as responsables directas da aplicación da PAC nos seus territorios e do deseño específico das intervencións de carácter territorial.

LEADER e aplicación en Galicia

O enfoque LEADER pasa a ser unha intervención incluída dentro de cooperación, no Artigo 77 do Regulamento PEPAC.

De acordo co deseño xeral do PEPAC, dos 9 obxectivos específicos e o obxectivo transversal establecidos para a PAC 2023-2027, a intervención LEADER vai contribuír ao obxectivo específico 8: “Promover o emprego, o crecemento, a igualdade de xénero, incluída a participación das mulleres na agricultura, a inclusión social e o desenvolvemento local nas zonas rurais, entre elas a bioeconomía circular e a silvicultura sustentable”.

En coherencia con iso, aborda as seguintes necesidades identificadas para o conxunto de España:

- Permanencia e asentamento de nova poboación, xoves e mulleres.
- Sistemas agroalimentario e forestal sustentables e diversificados.
- Emprendemento e talento innovador.
- Infraestruturas e servizos en áreas rurais.
- Desenvolvemento endógeno.
- Mellora de colectivos en risco de exclusión social.
- Bioeconomía.
- Formación, divulgación e transferencia de coñecemento en bioeconomía.
- Xestión forestal sustentable.
- Silvicultura preventiva, restauración danos, infraestruturas forestais, vías pecuarias e pastoreo.
- Explotacións de mulleres.
- Incorporación e permanencia de mulleres.
- Órganos de decisión e mulleres.

Tendo en conta a propia dinámica Leader en Galicia nos últimos anos, no documento PEPAC a CCAA insistiu en que se reflexaran cuestións que foron estudadas en base ao funcionamento dos GDR nos últimos anos, así, solicitouse incluír os seguintes puntos que influirán no desenvolvemento tanto estratéxico como no da propia xestión da medida e que convén ter en conta para a elaboración da EDLP:

- ✓ Galicia non empregará os fondos de transición para o abono da axuda preparatoria Leader
- ✓ Considerarase o emprego de custes simplificados
- ✓ Considerarase a concesión de anticipos
- ✓ Posibilitarase o emprego de instrumentos financeiros

2.3.- Estratexias sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia relacionadas co medio rural

Durante a elaboración da estratexia de cada territorio débese de ter en conta toda a normativa que afecta ao territorio non referente a realización e posta en marcha de calquera proxecto, xa que os mesmo teñen que cumprir con todas as disposicións normativas existentes. Así e tendo en conta os diferentes proxectos previstos convirá analizar o que dispón para cada territorio ou cada caracterización do mesmo as Leis que afectan aos usos do solo, como a Lei de Montes, a Lei de mellora da estrutura territorial agraria, a Lei de MVMC, e destacando a Lei do Solo de Galicia e a súas derivacións normativas locais, ben sexan vos diferentes PXOM, ou no seu caso o Plans Básicos Autonómicos que estean aprobados nos concellos de referencia, ou no seu defecto as normas subsidiarias urbanísticas.

Tamén débese analizar cal é a planificación daquelas estratexias sectoriais que se definan no territorio, como a estratexia vitivinícola, a estratexia do sector cárnico, os Plan de Regadíos de existir ou calquera outra afectación nos sectores produtivos locais, principalmente se as mesmas están desenvoltas pola Xunta como parte dunha estratexia global de País.

Non se debe así mesmo esquecer na elaboración do documento estratéxico, aqueles elementos afectos a protección tanto cultural como medioambiental para o cal se debe de facer un mapa de recursos protexidos baseado nos diferentes catálogos autonómicos/municipais.

Tendo en conta as políticas nas cal a Xunta está a traballar non eido da recuperación da terra agraria para posta en valor produtivo, e seguindo tamén ou indicado nas bases reguladoras do Leader nas cales se precisa que os GDR deben de facer fincapé nesta medida de mellora da capacidade e resiliencia económica territorial, a Lei de Recuperación da Terra Agraria de Galicia debe de ter unha análise individualizada e precisa das posibilidades en canto a ferramentas de traballo que ofrece a norma, para a súa aplicación no territorio e para posibilitar o nacemento e posta en marcha de proxectos vinculados a mesma.

Así mesmo hai que facer referencia ás estratexias sectoriais de País que ten elaborado a Xunta de Galicia e que deben de ser tidas en conta para analizar a posible complementariedade da EDLP Leader a hora de elaborar os seus obxectivos e normas de xestión da medida.

No caso do GDR TERRAS DE MIRANDA, debemos prestar especial atención a aquelas estratexias sectoriais vinculadas ao sector forestal ou de produción de froito

provinde do forestal como son o “Plan Forestal de Galicia 2021-2040” e o “Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña”.

3.- A ESTRATEXIA DE TERRAS DE MIRANDA E A SÚA SINERXÍA COA NORMATIVA DE REFERENCIA.

3.1. Principais documentos ou estratexias da UE; incidencia no territorio e forma na que son incorporados na estratexia do GDR

Obxectivos	Incidencia no territorio do GDR (relación co DAFO)*
I. Pacto Verde Europeo	
- Apoio a iniciativas que supoñan a redución de gases de efecto invernadoiro	RELEVANTE
- Produción e utilización de enerxía limpa	RELEVANTE
- Fomento da economía circular.	MOI RELEVANTE
- Impulso dun sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente (Estratexia da granxa á mesa)	MOI RELEVANTE
- Apoio a iniciativas para protexer a biodiversidade (Estratexia sobre biodiversidade)	RELEVANTE
II. Estratexia “da granxa á mesa”	
II.A. Producción sostible de alimentos	
- Modelos de negocio verdes: secuestro de carbono por agricultores e silvicultores ('EU carbon farming' initiative)	RELEVANTE
- Impulso da agricultura ecolóxica	POUCO RELEVANTE
II.B. Seguridade alimentaria (en particular en situacións de crise)	
II.C. Cadea alimentaria sostible	
- Fortalecer os circuitos curtos e sistemas alimentarios locais	MOI RELEVANTE
- Reforzo das DOP e IXP	MOI RELEVANTE
- Envasado sostible (redución de químicos, materiais renovables, reciclables....)	RELEVANTE
- Economía circular na cadea de procesado e distribución	RELEVANTE
- Inducir dietas máis saudables (reducindo graxas, azucre ou sal)	RELEVANTE
- Prácticas empresariais e de marketing responsables	RELEVANTE
III. Estratexia da UE sobre a Biodiversidade 2030	
- Actuacións en áreas protexidas do territorio	MOI RELEVANTE

- Contribución á recuperación de ecosistemas degradados	RELEVANTE
- Apoio a iniciativas empresariais que contribúan á recuperación de biodiversidade	MOI RELEVANTE
- Fomento do abastecemento sustentable de enerxías renovables	RELEVANTE
IV. Nova Estratexia da UE en favor dos Bosques 2030	
- Promover a bioeconomía forestal sustentable para os produtos de madeira de longa duración	RELEVANTE
- Garantir o uso sustentable dos recursos baseados na madeira para a bioenerxía	RELEVANTE
- Promover a bioeconomía forestal non madeireira, particularmente o ecoturismo	RELEVANTE
- Capacitar ás persoas para unha economía forestal sustentable	RELEVANTE

3.2.Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia máis relevantes para o territorio e ás que pretende dar resposta a estratexia do GDR

Necesidades identificadas no PE PAC de Galicia		Relevante no territorio do GDR (marcar cunha X as que proceda)	Abordada na estratexia do GDR (marcar cunha X as que proceda)
Obxectivos específicos (OE) e obxectivo transversal (OT) da PAC 2023-2027	(sombreadas en gris as necesidades específicas de Galicia non incorporadas no documento oficial do PE PAC de España)		
OE1	Necesidade de apoio á renda da agricultura española para achegar a súa rendibilidade á doutros sectores económicos e así mellorar a súa viabilidade	X	
OE1	Necesidade de ter en conta as diferenzas existentes entre as dimensións económicas das distintas explotacións no deseño das axudas á renda	X	
OE1	Necesidade de ter en conta, no deseño das axudas á renda, as diferenzas existentes entre as distintas orientacións (ratio de emprego/ha) dos diferentes territorios	X	
OE1	Necesidade de ter en conta o papel das axudas na redución do risco ao que se enfrontan as explotacións	X	
OE1	Necesidade de diminuír a exposición ao risco das explotacións, en especial ante os efectos adversos derivados do aumento dos eventos meteorolóxicos extremos a causa do cambio climático, adaptando o sistema español de seguros agrarios combinados a dito fenómeno	X	

OE1	Avanzar cara a un maior equilibrio social e territorial na distribución das axudas directas, priorizando as explotacións agrarias profesionais de mediana e pequena dimensión	X	
OE1	Incrementar o volume da superficie agraria que se beneficia en Galicia das axudas directas da PAC, co fin de atenuar os desequilibrios rexionais que se rexistran actualmente en España neste aspecto	X	
OE2	Incrementar a competitividade e sostibilidade a longo prazo das explotacións agrarias con especial atención a aquelas explotacións nas que esta competitividade se atopamáis comprometida, mediante o fomento e o apoio de investimentos individuais e colectivos e ferramentas que permitan optimizar os custes de produción	X	
OE2	Mellorar a produtividade das explotacións agrarias e a súa sustentabilidade, favorecendo a súa transición a modelos produtivos máis sostibles	X	
OE2	Favorecer a incorporación á actividade agraria, en particular de mozos e mulleres	X	
OE2	Favorecer a profesionalización integral de todas as actividades económicas, buscando minimizar os efectos negativos que sobre o mercado e/ou a cadea de valor poidan exercer os produtores non profesionais	X	X
OE2	Fomentar o emprego dos recursos propios dispoñibles (tanto recursos pastables como cultivos forrageiros) para a cabanagandeira nacional diminuíndo así a dependencia exterior de materias primas destinadas á alimentación animal	X	
OE2	Fomentar e atender as demandas dos consumidores cara produtos máis sostibles, favorecer a valorización do modelo de produción europeo, diversificar os mercados de orixe e destino e os produtos tanto en importación como en exportación	X	
OE2	Facilitar aos produtores ferramentas áxiles para anticiparse e paliar os efectos da volatilidade dos mercados, así como das incertidumes xeradas por acordos comerciais ou polas decisións políticas, aumentando a transparencia do mercado	X	X
OE2	Fomentar a investigación, o desenvolvemento, a innovación, a dixitalización e a transferencia de coñecemento acompañados do necesario asesoramento integral nas explotacións agrarias para incrementar a súa competitividade e sostibilidade	X	X
OE2	Apoiar os sectores ou modelos de produción de baixa produtividade, con dificultades manifestas e cuxa desaparición tería malas consecuencias económicas, medioambientais ou sociais, poñendo en risco o tecido socioeconómico do medio rural e o	X	X

	resto das externalidades inherentes aos mesmos		
OE2	Impulsar a mobilidade da terra e a posta en produción de superficies abandonadas, co fin de ampliar a base territorial das explotacións agrarias e favorecer a súa sostibilidade económica e ambiental	X	X
OE2	Mitigar a desvantaxe no acceso aos sistemas de pagos directos por parte de mozos e novos activos con explotacións de tamaño físico reducido en contornas de difícil acceso á terra	X	
OE2	Mellorar a xestión e aproveitamento sostible dos pastos permanentes, especialmente os de carácter arbustivo e leñoso, e dos sistemas agroforestais, maximizando a provisión de servizos ecosistémicos, reducindo o risco de incendios e facilitando a extensificación da actividade gandeira	X	
OE3	Agrupación do sector produtor para gañar dimensión económica facilitando o poder de negociación co resto de elos da cadea e impulsar unha maior participación dos agricultores na creación de valor das súas producións	X	
OE3	Fomento das producións de calidade diferenciada e ecolóxicas	X	X
OE3	Fomento dos contratos por escrito entre os diferentes operadores da cadea como un desenvolvemento da Lei 12/2013	X	
OE3	Eliminación das prácticas abusivas ou que producen ineficiencias na creación de valor na cadea a través da transposición da Directiva de Prácticas Comerciais Desleais	X	
OE3	Desenvolvemento de canles de venda alternativos	X	X
OE3	Transparencia e interlocución entre os diferentes elos da cadea	X	X
OE3	Apoio, dentro da cadea de valor, de medidas de adaptación e mitigación para a loita contra o cambio climático en liña co Pacto Verde Europeo (Decembro 2019) e coa Declaración de Emerxencia Climática e Medioambiental do Goberno de España	X	
OE3	Impulsar o desenvolvemento da industria agroalimentaria, priorizando aqueles proxectos orientados a produtos diferenciados e/o con maior valor engadido	X	X
OE3	Apoio á participación dos agricultores e as súas cooperativas na transformación e comercialización dos produtos agrarios	X	X
OE4	Minimizar as emisións de Gases de Efecto Invernadoiro (GEI), contribuíndo de maneira efectiva ao cumprimento dos obxectivos nacionais do PNIEC	X	X

OE4	Aumentar a capacidade de sumidoiro de carbono do solo, cultivos leñosos e sistemas forestais, entre outros	X	
OE4	Reducir a vulnerabilidade dos sistemas agrícolas, gandeiros e/ou forestais aos impactos do cambio climático e aos eventos extremos fomentando a súa adaptación	X	
OE4	Promover a diversificación da produción e a inclusión de cultivos e razas con maior potencial de adaptación ao cambio climático pola súa menor vulnerabilidade nos escenarios futuros de cambio climático	X	
OE4	Aumentar o uso de enerxía procedente de fontes renovables, incluíndo a valorización de residuos e materiais de orixe agrícola, gandeira e forestal, de conformidade co establecido na Lei 22/2011	X	X
OE4	Diminuír o consumo de enerxía, promover o aforro e a mellora da eficiencia enerxética	X	X
OE4	Xerar e transferir coñecemento (I+D+i) para a implantación de sistemas agrícolas/gandeiros e/ou forestais innovadores desde a dobre perspectiva de mitigación e adaptación	X	
OE4	Promover prácticas agrícolas que contribúan á redución e optimización do uso de insumos tales como fitosanitarios, fertilizantes, auga, enerxía, etc.	X	
OE4	Xerar (a través de experiencias innovadoras) e mellorar o coñecemento (a través do asesoramento e a formación) en prácticas relacionadas coa atenuación do cambio climático e a paliación dos seus efectos para a súa transferencia aos agricultores/ gandeiros/ silvicultores e así impulsar o cambio cara a unha agricultura/ gandería/ silvicultura descarbonizada, resiliente e adaptada ao cambio climático, e que diversifica os ingresos e minimiza os riscos e xera emprego verde	X	X
OE4	Minimizar os riscos debidos a eventos meteorolóxicos extremos, ademais de potenciar os sistemas de seguros agrarios en relación coas adversidades do sector polos efectos do cambio climático	X	
OE4	Cuantificar, valorizar e monitorizar a capacidade de sumidoiro de CO2 dos sistemas agrarios e forestais, especialmente de bosques e pastos permanentes	X	
OE4	Frear e reverter a tendencia de intensificación da SAU, en especial nas zonas de maior concentración gandeira	X	X
OE5	Contribuír a alcanzar e manter as masas de auga afectadas pola actividade agraria en bo estado tanto a nivel cuantitativo como cualitativo mediante unha xestión eficiente do recurso auga, nos prazos marcados no novo período de programación da PAC, establecendo un marco integrado de	X	

	intervencións acorde coa planificación hidrolóxica que permita contrarrestar máis eficazmente as presións cuantitativas e cualitativas significativas derivadas da actividade agraria		
OE5	Mellorar a calidade da auga, reducindo a contaminación procedente de fontes agrarias	X	
OE5	Conservación e xestión de terreosforestais, incluíndo o aproveitamentogandeiro	X	
OE5	Reducir a erosión e desertificación nas zonas agrícolas e forestais, así como os demais fenómenos de degradación dos solos agrícolas	X	
OE5	Mellorar a textura, a estrutura e a fertilidade do solo	X	
OE5	Protexer o solo agrícola de maiorcapacidadeprodutiva do selado o de determinados usos concretos	X	
OE5	Reducir as emisións de NH3	X	
OE5	Reducir as emisións de material particulado PM2.5	X	
OE5	Previr a emisión de material particulado PM2.5 proveniente dos incendios forestais	X	
OE6	Manter, recuperar e/oumellorar a biodiversidade agrícola, gandeira e forestal, así como asegurar o uso sostibledestes recursos xenéticos	X	
OE6	Reverter a tendencia demográfica de declive que amosan as poboacións de aves esteparias e outras especies representativas de medios agrarios, como indicadores da saúdedeses ecosistemas	X	
OE6	Manter e recuperar a biodiversidade natural, con particular atención ás especies protexidas e aos hábitats naturaisouseminaturais, terrestres ou acuáticos, especialmente na Rede Natura 2000, que estean relacionados con – ou afectados por - explotacións agrícolas, gandeirasouforestais	X	X
OE6	Potenciar a asignación de fondos europeos en zonas Rede Natura 2000, para así contribuír adecuadamente á su financiación, no ámbito da PAC, incluíndo as actuacións do Marco de Acción Prioritaria que encaixen cos obxectivos e mecanismos de intervención da futura PAC	X	
OE6	Conservar e mellorar a biodiversidade característica dos SAVN e a continuidade das prácticas agro-silvo-pastoraistradicionais que contribuíron a sostela polos beneficios e servizos ecosistémicos que proporcionan	X	X
OE6	Manter e mellorar a heteroxeneidade das paisaxes agrícolas e os elementos de conectividade entre hábitats e espazosprotexidos	X	
OE6	Impulsar accións que minimicen os efectos negativos dos produtos fitosanitarios sobre as poboacións de polinizadores, outros artrópodos ou sobre a biodiversidade en xeral	X	

OE6	Evitar o abandono de plásticos no medio a través da redución do seu uso, a boa xestión dos seus residuos ou a substitución por outros produtos	X	
OE6	Compatibilizar a presenza de grandes carnívoros que xeran interaccións con impactos negativos cos aproveitamentos agrícolas e gandeiros, de modo que diminúan os conflitos e mellorar a capacidade de coexistencia	X	
OE6	Fomentar sistemas de produción agrícolas, gandeiros e forestais sostibles, como é o caso, entre outros, da produción agraria ecolóxica	X	
OE6	Transferencia e mellora do coñecemento das prácticas agrarias, gandeiras e forestais en materia de protección e mellora da biodiversidade a través da formación, a sensibilización e o asesoramento	X	X
OE6	Mellorar o estado de conservación das poboacións de polinizadores e mitigación dos diferentes impactos que sofren	X	
OE7	Promover o relevo xeracional	X	
OE7	Facilitar o acceso á terra	X	X
OE7	Facilitar o acceso ao crédito e mellorar a fiscalidade	X	
OE7	Mellorar a cualificación profesional	X	
OE7	Mellorar as condicións para a incorporación e permanencia na actividade agraria das mulleres rurais	X	
OE8	Capitalizar e incrementar o atractivo que o medio rural supón para certos sectores da sociedade con vistas a favorecer tanto a permanencia como o asentamento de nova poboación no medio rural, en especial mozos e mulleres	X	X
OE8	Promover a visibilidade e o empoderamento da muller rural	X	X
OE8	Potenciar a función dos sistemas agroalimentario e forestal sostibles como elementos diversificadores da estrutura económica nas áreas rurais	X	X
OE8	Potenciar o emprendemento e atraer e reter o talento innovador nas zonas rurais	X	X
OE8	Mellora da dotación de infraestruturas e servizos nas áreas rurais, como elemento fundamental para frear a perda de poboación e mellorar a competitividade e a xeración de emprego e renda	X	
OE8	Asegurar e fomentar a implementación do desenvolvemento endóxeno e a xeración de valor engadido asociada á metodoloxía participativa	X	X
OE8	Mellorar a situación dos colectivos en risco de exclusión social do medio rural con especial fincapé en mozos, mulleres e poboación inmigrante mediante o despregue e reforzo de novas tecnoloxías de calidade, así como integrar as súas necesidades nos sistemas de asesoramento e	X	X

	formación no medio rural		
OE8	Aproveitar o potencial existente para o desenvolvemento de modelos de negocio relacionados coa bioeconomía circular que permitan xeraremprego e riqueza no medio rural, así como facilitar o aumento de investimentos en bioeconomía para contribuír á xeración de volume de negocio	X	X
OE8	Mellorar a formación, divulgación e a transferencia de coñecemento no ámbito da bioeconomía entre todos os axentes implicados e desenvolver accións innovadoras para afrontar os desafíos do sector	X	X
OE8	Fomentar a xestión forestal sostible, mediante a potenciación das figuras asociativas existentes, a consolidación da propiedade, a planificación e a súaexecución; mediante o incremento dunha oferta de produtosforestais adecuada ás demandas actuais e potenciais e diferenciada a través da innovación, dixitalización e desenvolvemento de modelos de negocio naxestión, aproveitamento e transformación de maneira integrada no sector forestal a través da súa vertebración	X	X
OE8	Impulsar o investimento e desenvolvemento de actividades de silvicultura preventiva, así como a restauración de danos sobre masas forestais, a mellora das infraestruturasforestais básicas, a recuperación do trazado das vías pecuarias, así como o pastoreo de sistemas extensivos e silvopastorís	X	X
OE8	Impulsar a xestión integrada e valorización de residuos e augasresiduais desde a perspectiva da economía circular, en especial no sector gandeiro, a través da reutilización a nivel de explotación e/ou do cascading a nivel local	X	
OE8	Estimular o aproveitamentosostible e multifuncional das superficies de Montes Veciñais en Man Común, impulsando unhamellor gobernanza por parte das comunidades locais e a ordenación dos seus recursos naturais	X	
OE9	Mellorar o coñecemento por parte do consumidor do sector produtor e o modelo produtivo comunitario e valorizar os produtos e os sistemas de produción comunitarios	X	
OE9	Modificar os hábitos de consumo en favor da sostibilidade e aliñalos coas recomendaciónsnutricionais	X	X
OE9	Mellorar a información sobre alimentación que recibe o consumidor e os seuscoñecementos con relación á alimentación	X	X

OE9	Reducir o desperdicio alimentario desde o sector produtor até o consumidor	X	
OE9	Profundar nos esforzos para minimizar o fraude alimentario	X	
OE9	Adecuar a oferta á demanda crecente dos consumidores con relación á sostibilidade da alimentación mediante, entre outros, os produtos ecolóxicos e os alimentos de proximidade	X	X
OE9	Desenvolver medidas de apoio á mellora do benestar animal e outras medidas encamiñadas á produción máis sostibles demandadas polo consumidor	X	
OE9	Reducir o consumo de medicamentos antimicrobianos na produción animal co obxecto de evitar a aparición de resistencias a antimicrobianos	X	
OE9	Mellorar a calidade alimentaria, especialmente nos comedores de institucións públicas	X	X
OE9	Facilitar unha alimentación máis sa e equilibrada á poboación en situación de pobreza e exclusión social	X	X
OE9	Promover a Dieta Atlántica	X	X
OT	POTENCIAR A FORMACIÓN AGRARIA E O INTERCAMBIO DE COÑECEMENTO NO SECTOR PRODUTOR	X	X
OT	IMPULSAR O ASESORAMENTO E A FORMACIÓN DE ASESORES E A SÚA INTERACCIÓN	X	X
OT	REFORZAR O ECOSISTEMA DE INNOVACIÓN E SEGUIMENTO DAS INNOVACIÓNS DESENVOLVIDAS	X	X
OT	DESENVOLVER ACTUACIÓNS LIGADAS ÁS NECESIDADES DO SECTOR EN MATERIA DE DIXITALIZACIÓN FACILITANDO A INCORPORACIÓN DE NOVAS TECNOLOXÍAS	X	X
OT	FOMENTAR O INTERCAMBIO DE COÑECEMENTO E EXPERIENCIAS ENTRE DISTINTOS ACTORES DOS SISTEMAS DE COÑECEMENTO E INNOVACIÓN AGRARIOS (AKIS)	X	X
OT	REFORZAR E ADAPTAR AS ESTRUTURAS DE GOBERNANZA NOS SISTEMAS DE COÑECEMENTO E INNOVACIÓN AGRARIOS (AKIS)	X	X
OT	Consolidar unha masa crítica de servizos de asesoramento agroforestal (organizacións e axentes), con carácter neutral e independente, a través da colaboración público-privada	X	X
OT	Incrementar o esforzo investigador en I+D+i agroforestal maximizando as sinerxías entre os programas sectoriais a nivel autonómico e destes cos nacionais e europeos	X	X
OT	Impulsar un ecosistema integrador para unha	X	X

	transformación dixital inclusiva, con especial atención ás pequenas explotacións, sectores, colectivos e zonas agrarias e rurais marxinais		
--	--	--	--

3.3. Sinerxías e complementariedade da estratexia do GDR coas intervencións de desenvolvemento rural supra-autonómicas no marco do PE PAC de España 2023-2027

Medidas de desenvolvemento rural supra-autonómicas	Nº páxina coa descrición da intervención	Marcar aquelas relevantes para o GDR	Elementos do DAFO do territorio cos que se relaciona esa medida [1]	Rol do GDR na medida (divulgador, beneficiario potencial, colaboración na implementación...) [1]
6842.1 - Ayudas a inversiones con objetivos ambientales en transformación, comercialización y desarrollo de productos agrarios	1778	X	A4, F1, 01, 03	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR
6842.2 - Ayudas a inversiones en transformación, comercialización y/ o desarrollo de productos agroalimentarios	1804	X	A4, F1, 01, 03	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR
7201 - Transferencia de conocimientos y actividades de formación e información	2475	X	D3, D4, A5, 07	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR

3.4. Aliñamento da estratexia do GDR coas estratexias, iniciativas e plans da Consellería do Medio Rural

Estratexia	Marcar (cunha X) os que se consideran relevantes para o GDR	Relación co DAFO do territorio [1] [2]	Rol do GDR nese obxectivo ou actuación (divulgador, colaboración na implementación, financiación de proxectos, ...) [1]
------------	---	--	---

Lei de recuperación da terra agraria de Galicia (*)			
- Promover a recuperación produtiva das terrasagroforestais de Galicia, desenvolvendo para iso mecanismos de posta en valor baseados nos arrendamentos, nascesións, nas permutas ou na transmisións da titularidade das terras por calquera medio válido en dereito, así como na xestión conxunta das terras.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Prever e loitar contra o abandono das terrasagroforestais, establecendo medidas de recuperación, agrupación, redimensionamento, mellora estrutural e de infraestruturas que faciliten a súa mobilización e prestando atención especial ao fomento de iniciativas de xestión e aproveitamento conxunto das terras recuperadas.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Facilitar a posta en contacto entre as persoas emprendedoras de proxectos agroforestais e as persoas titulares de terras.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR E COLABORADOR
- Favorecer o mantemento da poboación vinculada á actividade agroforestal, promovendo e recoñecendo o papel da muller en condicións de igualdade e a remuda xeracional.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Afianzar a actividade agroforestal fomentando o seu desenvolvemento, así como o doutras actividades complementarias que sexan compatibles co respecto dos valores naturais, a conservación do patrimonio cultural de interese agrario e a integridade da contorna.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR E FINANCIADOR
- Incentivar as producións agroforestais sustentables e, en especial, a produción ecolóxica, os sistemas gandeiros de carácter extensivo e a xestión forestal sustentable.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Impulsar instrumentos innovadores en materia de acceso á terra que favorezan a incorporación de persoas mozas á actividade agraria.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR E COLABORADOR
Plan Forestal de Galicia 2021-2040 (**)			
- Contribución do monte galego á conservación da natureza e á	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR

prestación doutros servizos ambientais.			
- Protección, sanidade forestal e prevención e defensa contra incendios forestais.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Xestión forestal e loita contra o abandono do monte.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR
- Recursos forestais e cadea monte-industria.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR
- Estatística, formación e investigación forestal.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR E COLABORADOR
- Planificación, ordenación e gobernanza.	X	A4,A6,F7	DIVULGADOR E COLABORADOR
Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña			
- Planificación, seguimento e control da produción do castiñeiro en Galicia.	X	A4,F1,O1,O3	DIVULGADOR
- Investigación, transferencia e apoio ao sector viverístico.	X	A4,F1,O1,O3	DIVULGADOR E COLABORADOR
- Desenvolvemento e revitalización de aproveitamentos.	X	A4,F1,O1,O3	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR
- Impulso da comercialización e fomento da calidade da castaña, impulso ao desenvolvemento da IXP.	X	A4,F1,O1,O3	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR
- Mellora da competitividade e do valor engadido das empresas.	X	A4,F1,O1,O3	DIVULGADOR, COLABORADOR E FINANCIADOR

E. ANÁLISE DA SITUACIÓN ACTUAL DE USO E XESTIÓN DO TERRITORIO CORRESPONDENTE.

INTRODUCCIÓN

**1.- SITUACIÓN ACTUAL DO
USO DA TERRA**

**2.- O ABANDONO AGRARIO EN
TERRAS DE MIRANDA**

**3.- USOS OCUPACIONAIS DO
TERRITORIO**

**4.- APLICACIÓN DAS
POLITICAS DE
RECUPERACIÓN DA TERRA
AGRARIA**

E. ANÁLISE DA SITUACIÓN ACTUAL DE USO E XESTIÓN DO TERRITORIO CORRESPONDENTE.

INTRODUCCIÓN

O medio rural galego é de gran importancia para a vertebración e articulación do noso territorio. Está suxeito a diferentes problemáticas, como o descenso demográfico cara as cidades, o abandono das terras, o minifundismo e o elevado número de propietarios e o acusado envellecemento da poboación. Todas estas cuestións débense tratar con especial importancia, polo que planificando e xestionando correctamente as terras abandonadas, podendo darlle un uso máis eficiente, evitaríase entre outras cuestións, o éxodo do rural e descendería o permanente envellecemento da poboación galega.

En xuño de 2021 publícase a nova Lei de Recuperación da terra agraria de Galicia (Lei nº 11, 2021), que ten o obxectivo de reducir o abandono e a infrautilización das terras, para deste xeito poder aumentar a base territorial das explotacións que o necesiten, reducir os incendios forestais, etc., todo coa finalidade de mellorar a calidade de vida da poboación do rural. Dita lei establece unha serie de instrumentos para pórlle solución ó abandono das terras agrarias, entre os que destacan os mecanismos de recuperación de terras: aldeas modelo, agrupacións e actuacións de xestión conxunta e polígonos agroforestais, etc...

Dita Lei regula no Capítulo II os suxeitos que participarán do novo modelo de xestión da terra agroforestal, e inclúe o Banco de Terras de Galicia e o Banco de Explotacións, que actuarán como instrumentos de intermediación, así como as entidades colaboradoras da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural.

Os GDR son por definición directa unha das entidades que pode ofertar medidas de xestión colaborativa que permitan desenvolver as diferentes ferramentas de recuperación da terra agraria.

No seu artigo 17 os GDR son mencionados como tales entidades colaborativas, e pódense tanto baixo a supervisión de AGADER, poderían realizar as funcións seguintes:

- a) A actuación como oficinas xestoras do Banco de Terras de Galicia, prestando apoio e información ás persoas usuarias.
- b) O acompañamento e a orientación ás persoas mozas que se incorporen á actividade agraria en materia de información, formación, análises técnicas e asesoramento xurídico.
- c) A actuación como unidades xestoras do Sistema de información de terras de Galicia (Sitegal), coa posibilidade de tramitar solicitudes de incorporación e de

arrendamento e, en xeral, cantas funcións permita a aplicación para o nivel de autorización outorgado a elas pola persoa administradora do sistema.

- d) O asesoramento e acompañamento a iniciativas de solicitude de polígonos agroforestais ou actuacións de xestión conxunta.
- e) O asesoramento no redimensionamento das explotacións e no deseño, de ser o caso, de plans de negocio segundo criterios de sustentabilidade ambiental, fomentando a incorporación de novas tecnoloxías da información e da comunicación.
- f) A vixilancia sobre a posible existencia de terras en abandono ou infrautilización, e, en especial, a notificación desta circunstancia á correspondente xefatura territorial.
- g) A colaboración na revisión e actualización dos mapas de usos e do Catálogo de solos agropecuarios e forestais.
- h) A colaboración co Consello de Xestión da Terra Agroforestal na compilación de datos e na observación do territorio.
- i) Calquera outra que poida facilitar a aplicación dos instrumentos previstos nesta lei ou os que se establezan nas súas normas de desenvolvemento.

Plantexarase pólo tanto na nova estratexia establecer as canles necesarias para que Agader recoñeza ao GDR Terras de Miranda como entidade colaboradora e poder realizar actuación que redunde nos obxectivos básicos da Lei.

Así mesmo, dende o GDR estableceranse formulas de contacto con iniciativas privadas de recuperación da terra agraria co fin de facer chegar as posibilidades de acceso a financiación a través do Leader, tanto na fase de realización do proxecto, como naqueles procesos posteriores a recuperación da terra como pode ser a axuda a transformación e comercialización dos produtos procedentes das áreas de actuación.

1.- SITUACIÓN ACTUAL DO USO DA TERRA

Nos últimos lustros houbo en Galicia unha perda importante da superficie agraria útil; tan só no período de 1985 a 2005 desapareceron 145.000 ha de prados e labradíos. O progresivo despoboamento de moitas zonas do rural e a desaparición de explotacións agrarias fai pensar que esta situación poida continuar se as terras que van quedando libres non pasan a ser traballadas por novos agricultores/as ou gandeiros/as. Un dos motivos é que a propiedade continúa a estar moi fragmentada e, aínda que entre 1990 e 2010, o número de parcelas rústicas se reduciu nun 30% , o número de propietarios aumentou nun 42%.

Dise que o sector agrario galego está condicionado por unha baixa mobilidade de terras, e que os mercados de terras, sexan por compravenda ou por arrendamento, non están funcionando todo o ben que deberan para manter a terra en produción. Non obstante, sendo unha problemática fundamental para o futuro do rural galego e estando en numerosas reflexións a nivel político, técnico ou social, o certo é que pouco se sabe sobre a mobilidade real das terras agrarias, o funcionamento dos mercados, das relacións entre a propiedade e a xestión de terras, nin das diferenzas entre unhas zonas e outras. Isto, a pesar de terse asumido que a xestión sostible das superficies rústicas en Galicia esixe fórmulas flexibles para conciliar a propiedade e a xestión da terra.

No territorio de Terras de Miranda a maior parte do territorio está ocupado por diferentes tipoloxías de terreo forestal, principalmente de bosques de frondosas, que se estenden por todos os municipios.

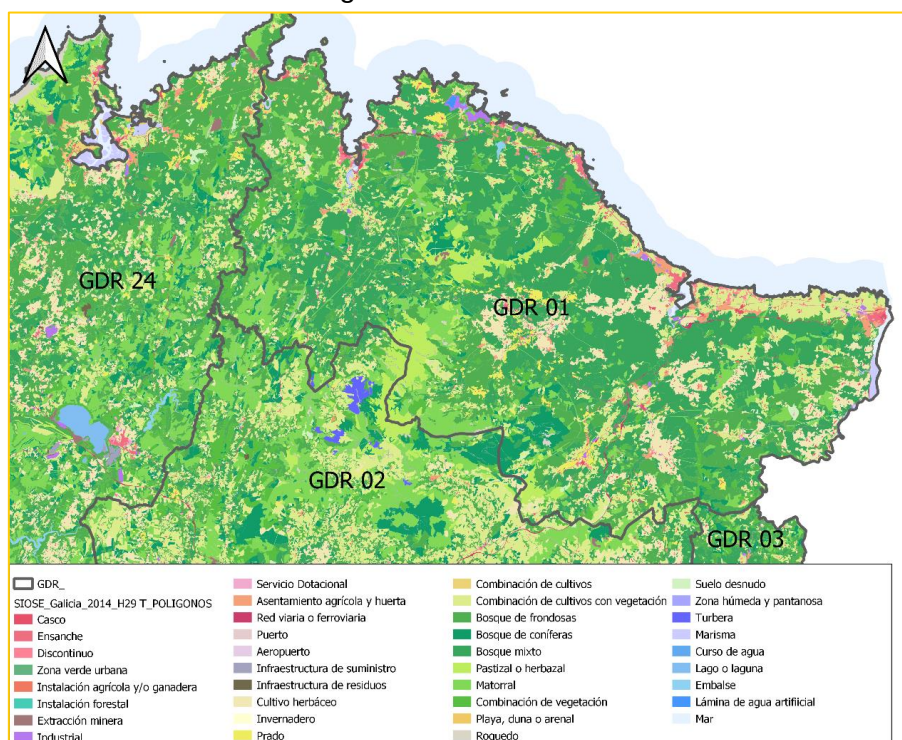
O sur de Mondoñedo alberga a maior parte dos bosques de coníferas. Os pasteiros naturais esténdense principalmente pola Serra do Xistral polos municipios do Valadouro e Ourol e chegando ata a costa limitando Foz e Cervo así como Xove e Viveiro. As superficies ocupadas por mosaicos de cultivos salpican o territorio e esténdense pola metade oriental da costa. Segundo os datos extraídos dos diferentes visores da Xunta de Galicia, facendo especial mención ao elaborado polo Instituto de Estudo do Territorio (IET). Traballando con esta información podemos afirmar que o 46,17 % está ocupado por bosques na súa maior parte o 87,27 % dos mesmos de frondosas, o 21,55 % do territorio de pasteiros naturais, o 15,82 % de mosaico de cultivos o 7,4 % de terreos agrícolas con vexetación natural.

A orografía e localización das Mariñas xunto ao seu clima oceánico e a súa edafoloxía proporcionanlle unhas características esencialmente forestais, restrinxíndose as áreas de cultivo e os pastos ás zonas interiores situadas nos vales fluviais, como se describiu

no apartado anterior. Este territorio galego foi pioneiro no cultivo do eucalipto como o demostran os vellos exemplares de Chavín. A actividade antrópica modificou durante anos a vexetación desprazando a composición de especies autóctonas a favor de especies alcotanas en bosques non naturais e en ocasións en plantacións forestais de especies de repoboación rápida como o piñeiro e especialmente eucalipto en repoboacións mono-específicas ou mixtas carballos e castiñeiros. As masas mono-específicas de eucaliptos da zona central do territorio se intercalan con zonas agrícolas e/ou gandeiras, chegando a ser a maior superficie forestal do territorio, ocupando un 31,95 % do territorio sen ter en conta as masas mixtas desta especie con coníferas ou frondosas.

As zonas máis elevadas como as de Mondoñedo e O Valadouro alternanse as repoboacións de piñeiros con algunhas áreas nas que as caducifolias autóctonas se mesturan con eucaliptos e outras de matogueira. As zonas agrícolas e/ou gandeiras desta zona están formadas por mosaicos de cultivos forraxeiros con matogueira ou prados naturais e cultivos. O sur da comarca concentra a maior superficie de monte non arborizado con matogueira, que pode ser obxecto de futuros aproveitamentos naturais ou produtivos, permitindo desenvolver o potencial vexetal óptimo ou facilitando outros usos. As zonas afectadas por incendios ou mediante curtas a feito dos cultivos forestais supoñen un forte impacto visual e ambiental que debe ser evitado mediante unhas prácticas forestais máis eficientes que solucionen esta problemática se minguan rendibilidade ás explotacións. A agricultura intensiva está moi limitada, con cultivos forraxeiros destinados a alimentación do gando vacún. Na zona costeira o territorio

debúxase entre prados naturais con matogueira repartidos entre vivendas. A característica dominante nesta zona é o abandono dos usos tradicionais, principalmente das hortas.

2.- O ABANDONO AGRARIO EN TERRAS DE MIRANDA

A estrutura da propiedade das terras no territorio, caracterízase por un elevado número de propietarios e unha excesiva dispersión ou fragmentación das mesmas sobre todo no relativo as masas de carácter forestal.

Esta realidade é froito de longos procesos históricos, que permitiu á poboación rural o acceso á propiedade, pero hoxe, supón un problema para o desenvolvemento do sector primario de Galicia, razón pola que se precisa repensar o concepto da propiedade no sentido da apropiación do uso e do gozo da terra e do territorio en exclusiva por parte do dono titular xurídico deste.

A modificación da estrutura social do rural de Galicia, o abandono das terras e o necesario redimensionamento das explotacións agrícolas e gandeiras para adaptárense a unha nova contorna máis global e competitiva, aconsellan artellar mecanismos, que sen necesariamente incidir na titularidade xurídica da terra, provoquen cambios na xestión do uso desta para poñela a disposición de quen a precisa para mellorar, non só a situación das explotacións, senón tamén a do conxunto da sociedade polos efectos positivos que ten o seu uso no mantemento da biodiversidade e na conservación da paisaxe agraria que forma parte da nosa identidade cultural.

Asumindo que a actual configuración estrutural do factor de produción “terra” en Galicia condiciona a competitividade do noso sector primario e dificultan a posta en valor das terras como recurso económico de primeira magnitude para o sector agrícola, gandeiro e forestal, analizaranse os instrumentos que principalmente achegan a Lei de Recuperación da Terra Agraria e a Lei de Mellora da estrutura territorial Agraria de Galicia para mudar esta situación e poñer en valor un activo que o territorio non pode manter improductivo.

No territorio do GDR Terras de Miranda existen máis de 78.254 titulares catastrais o que supón que o 0,81 de persoas teñen unha parcela en propiedade. Estamos polo tanto ante unha situación moi preocupante xa que o territorio rústico está multifragmentado.

Concello	Titulares rústico
27002 Alfoz	1.624
27005 Barreiros	7.503
27013 Cervo	4.939
27019 Foz	15.243
27025 Xove	3.332
27027 Lourenzá	1.868
27030 Mondoñedo	4.196
27038 Ourense	1.460
27051 Ribadeo	9.397
27061 Trabada	1.093
27063 Valadouro (O)	2.003
27064 Vicedo (O)	3.376
27066 Viveiro	15.055
27902 Burela	7.165

Si ben é certo que estamos ante un territorio que carece máis dun sistema de ordenación do terreo con aptitude agraria que dunha zona onde o abandono sexa sinal de identidade xa que as explotacións forestais se ben poden frear o crecemento das agrociela-gandeiras, permiten que o territorio estea xestionado ao favorecer o lucro dos propietarios e polo tanto non se produzan as ameazas ambientais de outros territorios pese a ter un alto nivel de superficie arborada.

3.- USOS OCUPACIONAIS DO TERRITORIO

O territorio do GDR Terras de Miranda, en similitude co resto de Galicia é un territorio multifuncional e que ten múltiples usos que van dende aqueles de carácter máis urbano a aqueles que teñen na súa variedade diversos usos de carácter agrario, entendendo como tal o agrícola, gandeiro e forestal.

Clasificación	Suma De SUPERF. HA	Cuenta De CODIIGE	% uso 2014
Bosque mixto	44851,93943	829	35,63
Bosque de frondosas	24596,34863	1261	19,54
Combinación de cultivos con vegetación	14482,35776	804	11,50
Matorral	10906,30578	714	8,66
Cultivo herbáceo	7963,718564	300	6,33
Combinación de vegetación	4951,289682	320	3,93
Bosque de coníferas	4405,164883	295	3,50
Pastizal o herbazal	3918,545739	67	3,11
Prado	1840,123886	182	1,46
Asentamiento agrícola y huerta	1146,469763	101	0,91
Red viaria o ferroviaria	963,9242008	80	0,77
Casco	946,4133959	693	0,75
Roquedo	574,3077907	98	0,46
Discontinuo	560,7070579	124	0,45
Industrial	548,6508473	114	0,44
Ensanche	422,2696594	38	0,34
Marisma	406,2418726	38	0,32
Mar	395,5139222	10	0,31
Suelo desnudo	392,2730444	57	0,31
Infraestructura de suministro	280,3207696	44	0,22
Extracción minera	269,3648966	31	0,21
Playa, duna o arenal	229,2565794	55	0,18
Infraestructura de residuos	184,5685874	42	0,15
Servicio Dotacional	151,7571066	76	0,12
Curso de agua	98,67221229	20	0,08
Embalse	61,65354114	2	0,05
Instalación agrícola y/o ganadera	57,33660482	35	0,05
Puerto	57,13883936	17	0,05
Combinación de cultivos	54,81257662	3	0,04
Lámina de agua artificial	54,40707306	1	0,04
Zona verde urbana	52,42357355	22	0,04
Turbera	22,36199075	1	0,02
Aeropuerto	13,28416042	1	0,01

Instalación forestal	12,0371447	4	0,01
Lago o laguna	6,98775627	2	0,01
Invernadero	6,780694243	7	0,01
Zona húmeda y pantanosa	6,754385842	2	0,01

A orientación produtiva agrícola, vese definida polo que indica o seguinte cadro:

	SAU	
	Nº explotaciónes	Superficie (ha.)
12 Galicia	74.757 ³	597.992,76 ³
27002 Alfoz	154 ³	1.911,92 ³
27005 Barreiros	228 ³	1.982,81 ³
27902 Burela	.. ³	.. ³
27013 Cervo	.. ³	.. ³
27019 Foz	868 ³	2.692,49 ³
27027 Lourenzá	184 ³	946,23 ³
27030 Mondoñedo	360 ³	3.551,66 ³
27038 Ourel	165 ³	1.937,50 ³
27051 Ribadeo	402 ³	3.983,26 ³
27061 Trabada	109 ³	1.506,88 ³
27063 Valadouro, O	201 ³	3.770,32 ³
27064 Vicedo, O	76 ³	869,29 ³
27066 Viveiro	263 ³	1.563,03 ³
27025 Xove	223 ³	1.332,86 ³

En canto á orientación en canto a cultivo agrícola das explotacións mencionadas no cadro anterior:

1.1 Terra arable		1.3 Cultivos Leñosos		1.4 Pastos permanentes		1.5 Huertos para consumo propio	
Nº explotaciónes	Superficie (ha.)	Nº explotaciónes	Superficie (ha.)	Nº explotaciónes	Superficie (ha.)	Nº explotaciónes	Superficie (ha.)
45.937 ³	180.929,82 ³	29.322 ³	19.010,41 ³	53.815 ³	396.775,99 ³	33.138 ³	925,92 ³
85 ³	441,32 ³	9 ³	8,44 ³	148 ³	1.459,84 ³	76 ³	2,25 ³
143 ³	681,29 ³	6 ³	8,00 ³	218 ³	1.290,07 ³	89 ³	1,95 ³
.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³
.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³	.. ³
410 ³	348,98 ³	14 ³	3,70 ³	590 ³	2.326,73 ³	322 ³	12,38 ³
155 ³	377,88 ³	10 ³	4,63 ³	109 ³	558,37 ³	110 ³	2,16 ³
252 ³	375,98 ³	24 ³	8,20 ³	345 ³	3.160,13 ³	177 ³	5,29 ³
79 ³	74,51 ³	16 ³	4,49 ³	162 ³	1.856,42 ³	76 ³	2,08 ³
143 ³	1.088,63 ³	16 ³	6,11 ³	390 ³	2.886,45 ³	60 ³	1,57 ³
87 ³	634,27 ³	10 ³	4,63 ³	101 ³	866,77 ³	42 ³	1,13 ³
85 ³	109,55 ³	16 ³	8,26 ³	196 ³	3.649,95 ³	54 ³	1,51 ³
52 ³	42,90 ³	8 ³	7,55 ³	74 ³	817,69 ³	22 ³	0,58 ³
133 ³	51,46 ³	173 ³	27,69 ³	252 ³	1.481,72 ³	36 ³	0,99 ³
62 ³	38,78 ³	26 ³	9,66 ³	222 ³	1.279,62 ³	160 ³	4,72 ³

4.- APLICACIÓN DAS POLITICAS DE RECUPERACIÓN DA TERRA AGRARIA

Segundo datos da Axencia Galega de Desenvolvemento Rural, o Territorio de Terras de Miranda no ten aínda en marcha ningunha iniciativa de recuperación da terra agraria en estado de abandono empregando as ferramentas que a Lei de Recuperación da Terra Agraria habilita a tal fin:

Neste eido, o GDR Terras de Miranda está chamado a desempeñar un papel crave como axente dinamizador en todo o proceso de loita contra o abandono e recuperación da terra agraria: facilitando os procesos de mobilización e recuperación de terras; acompañando a posta “en mercado” de terras ociosas e animando a súa posta en produción; pondo en contacto a novos agricultores co sector e facilitando a súa incorporación; coordinando cos demais estamentos da Consellería de Medio Rural como as OACs e os Distritos Forestais as diferentes demandas de formación; facilitando os encontros entre axentes; favorecendo mecanismos de encontro para viabilizar aspectos comerciais, etc..

Para o desenvolvemento das actividades necesarias para a dinamización do uso da terra é necesario unha boa coordinación co Banco de terras, buscando articular cos GDR ese papel de “dinamizadores de zona”, así como facilitando terras da súa propiedade para a posta en marcha de “campos de demostración ou ensaio”.

A PAC xa non é unha política sectorial, senón que entrou na multifuncionalidad. O termo “multifuncionalidad” recolle a incorporación á función tradicional de producir materias primas e alimentos, a consideración doutras funcións desenvolvidas pola agricultura que van máis aló desta e polas cales o agricultor non obtén un ben intercambiable nos mercados .

Nos últimos anos, xerouse a idea de concibir á agricultura como unha actividade multifuncional que xera múltiples beneficios non só a nivel individual, senón a nivel xeral. O sector agrario debe reorientar a súa actividade en función da demanda de novos mercados e dos estímulos dunha política agraria multifuncional. Calquera estratexia de desenvolvemento rural integral e particularmente a multifuncionalidad debe ter en conta as funcións específicas a desempeñar pola agricultura no medio rural. A agricultura sempre cumpriu unha serie de funcións básicas, pero esas funcións cumpríaaas de forma deficitaria, por exemplo a produción de alimentos.

Na actualidade, o empresario agrario para poder ser competitivo nun mundo cheo de incertezas vai asegurarse que a agricultura cumpra toda unha serie de funcións e ninguén mellor que o GDR para traballar desde o territorio para garantir que esas

funcións de recuperación da terra sexan levada a cabo segundo as directrices que se estipulan polo goberno autonómico. Manifestar finalmente que existe nos territorios asociados á metodoloxía Leader o convencemento de que o desenvolvemento dunha agricultura sustentable, debe ser explorada como unha oportunidade para a creación de emprego, a preservación da biodiversidade e a conservación da paisaxe, así como o impulso da innovación en produtos e procesos agroindustriais, que teñan como resultado un medio rural máis vivo, dinámico e organizado, capaz de abastecer de produtos agrolimentarios o seu medio urbano máis próximo. É por iso, polo que se deseñou esta formula de traballo en cooperación, que aspira a aglutinar ao redor GDR a todos os axentes interesados en conseguir estes obxectivos en cada territorio, aproveitando o valor engadido da cooperación, as economías de escala que provoca e o enriquecemento de enfoques e estratexias.

Despois da análise das funcións que por regulamento europeo e normativa autonómica teñen os GDR, entendemos que a intervención de Terras de Miranda nas políticas de dinamización do uso da terra está no factores mais de “animación” que nos procesos de investigación ou posta en marcha dun proxecto de loita contra o abandono.

Deben ser os garantes de que cada territorio teña ao seu alcance as medidas e formulas que potencia a multifuncionalidade do territorio tal e como se indica nos anteriores parágrafos, e por tanto debe centrar a súa actuación en obxectivos concretos dentro dos proxectos de mobilidade de terras e que ben puidesen ser os seguintes:

- 1.- Identificar e avaliar ben a nivel individual no territorio de actuación ou conxuntamente a través da cooperación entre os Grupos, producións tradicionais e novos cultivos con potencial en cada territorio, en función das súas propiedades nutricionais, terapéuticas, cosméticas ou téxtiles que potencialmente poidan xerar riqueza no medio.
- 2.- Identificar unha “bolsa” de terras ociosas e/ou abandonadas, susceptibles de porse en produción, animando a súa mobilidade usando como ferramenta ao Banco de Terras e as diferentes ferramentas de recuperación da terra agraria.
- 3.- Identificar en cada territorio mulleres, novas, desempregados, colectivos en risco de exclusión e persoas interesadas en incorporarse á actividade agraria.
- 4.- Formular e aplicar metodoloxías integradas de traballo, entre propietarios de terras, o Banco de Terras, agricultores, novos activos agrarios, investigadores, transformadores e comercializadores agrarios e Grupos de Desenvolvemento Rural,

animando e facilitando a incorporación á actividade agraria aproveitando os cultivos estudados identificados dentro do previsto no obxectivo 1.

5.- Realizar información e formación empresarial aos novos agricultores sobre as actividades elixidas como necesarias e óptimas para cada territorio.

6.- Animar á diversificación produtiva cos cultivos previamente optimizados e agricultura ecolóxica.

7.- Mellorar a información da poboación sobre as posibilidades dos cultivos tradicionais e outras producións de especial interese, levando a cabo cultivos experimentais en campos de demostración e impulsando a transferencia de coñecementos e tecnoloxías aos produtores desde os centros de investigación.

8.- Facilitar información e formación sobre formulas de comercialización dos produtos en produción.

9.- Establecer bases loxísticas de almacenaxe e comercialización dos produtos cultivados nas zonas de traballo.

10.- Establecer canles comerciais de cooperación entra os diferentes GDR en función do labor desenvolvido en cada territorio

F. COORDINACIÓN COAS ESTRATEGIAS GLOBAIS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DE GALICIA

F.1. Procedementos e actuacións durante a elaboración da estratexia para a súa coordinación coas dos restantes territorios de Galicia, co fin de maximizar as sinerxías e complementariedades (149)

F.2. Mecanismos e procedementos que se van implantar ao longo do período 2023-2027 para asegurar a execución da estratexia de xeito coordinado cos restantes GDR de Galicia (155)

F.3. Mecanismos e procedementos para asegurar a execución da estratexia de xeito aliñado con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Administración autonómica no marco da PAC (157)

F. COORDINACIÓN COAS ESTRATEXIAS GLOBAIS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DE GALICIA

Os mecanismos e actuacións que se describen a continuación reflicten o marco de coordinación previsto á data de entrega deste documento. A coordinación da estratexia do GDR 1 – Terras de Miranda coas dos restantes territorios de Galicia, e con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Administración autonómica no marco da PAC, concíbese como unha actividade continua ao longo de todo o período. Polo tanto, os citados mecanismos e actuacións adaptaranse e desenvolveranse de forma dinámica, en función das necesidades derivadas da execución da estratexia do GDR así como do contexto de planificación e gobernanza no que esta se insire, especialmente a nivel galego.

F.1. PROCEDEMENTOS E ACTUACIÓNS DURANTE A ELABORACIÓN DA ESTRATEXIA PARA A SÚA COORDINACIÓN COAS DOS RESTANTES TERRITORIOS DE GALICIA, CO FIN DE MAXIMIZAR AS SINERXÍAS E COMPLEMENTARIEDADES

F.1.1 Mecanismos xerais de coordinación no proceso de elaboración da estratexia

O marco de partida para coordinar a elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo (EDLP) cos restantes GDR de Galicia veu dado pola *Resolución de AGADER do 18 de maio de 2022 pola que se publica o Acordo do Consello de Dirección do 20 de abril de 2022 polo que se aproban as bases reguladoras para a selección de organizacións candidatas a converterse en entidades colaboradoras na medida Leader de Galicia para o período 2023-2027, para a concesión de axudas orientadas á adquisición de capacidades e para accións preparatorias en apoio do deseño das futuras estratexias de desenvolvemento local participativo para o período de programación 2023-2027, cofinanciadas polo fondo Feader, e para a aprobación de estratexias de desenvolvemento local, así como a correspondente convocatoria, para as anualidades 2022 e 2023* (DOG de 2 de xuño de 2022). O artigo 6.1 destas bases reguladoras establece que “*Co fin de optimizar os resultados da medida Leader en Galicia no período 2023-2027, requírese que a preparación das diferentes estratexias*

de desenvolvemento local estea coordinada a través dunha asociación de GDR de Galicia que agrupe polo menos a dous terzos dos GDR de Galicia”.

OGDR 1 – Terras de Miranda decidiu adherirse a ese marco xeral de coordinación a través da Asociación de GDR de Galicia, o que se plasmou na súa participación nas seguintes accións concretas:

- Subscrición do Convenio de colaboración entre a Asociación de Grupos de Desenvolvemento Rural de Galicia, a Universidade de Santiago de Compostela (USC) e a Universidade de Vigo (UVigo) para a coordinación das propostas de estratexias de desenvolvemento local LEADER dos 24 GDRs de Galicia no período de programación 2023-2027.
- Utilización da “plantilla” ou guía común que se confeccionou no marco do citado Convenio para a elaboración das EDLP dos GDR de Galicia, así como do repositoriode documentos e o visor SIX-Web asociados. Isto permitiu coordinar cos restantes territorios de Galicia o contido dos diferentes apartados da estratexia, así como contar cunha información e documentación de partida común para a elaboración das estratexias dos diferentes GDR.
- Participación do Grupo nas reuniónsorganizadas pola Asociación de GDR de Galicia para discutir e afinar os instrumentos de coordinación antes mencionados. En concreto, o Grupo participou nas seguintes reunións de coordinación:

18/03/2022	Reunión GDRs con Agader para a presentación do Programa Aldeas Intelixentes de Galicia
27/05/2022	Reunión de Xunta directiva da Asociación de GDR para preparar Asemblea
08/06/2022	Reunión Comité Seguimento Agader cos GDRs
13/06/2022	Reunión 30 Aniversario Leader (Concello de Cende)
20/06/2022	Asemblea Xeral ordinaria da Asociación de GDR, debatindo e acordando posibles accións de coordinación das Estratexias

11/08/2022	Asemblea xeral da Asociación de GDR de Galicia para aprobación do Convenio
29/09/2022	Reunión de coordinación AGADER – GDRs
10/11/2022	Asemblea Xeral da Asociación de GDR para a coordinación de Estratexias
14/11/2022	Envío de borrador aos GDR de Plantilla para elaboración de Estratexias 2023-2027
28/11/2022	Comité seguimento Convenio Asociación GDR – Universidades
2/12/2022	Xornada funcionamento Visor para recuperación terras agrarias

- Ademais, o Grupo traballou de forma conxunta coa Asociación de GDR e o equipo de apoio técnico das Universidades, especialmente en certos apartados específicos da súa estratexia:
 - C. Análise da actuación retrospectiva do desenvolvemento local participativo no territorio de actuación: avaliación dos resultados obtidos nos programas anteriores.
 - E. Análise da situación actual de uso e xestión do territorio correspondente.
 - G. Propostas de proxectos piloto.

F.1.2. Grupos de traballo (GT)

De modo complementario, o GDR 1 – Terras de Miranda, en colaboración cos restantes GDR de Galicia a través da Asociación de GDR, está a participar na definición e posta en marcha de grupos de traballo, tanto grupos focais temáticos como por tipos de territorios. Estes grupos de traballo iniciarán a súa actividade durante a elaboración das EDLP, en particular na fase de definición dos obxectivos e liñas estratéxicas e de concreción do Plan de acción de cada GDR. Os grupos de traballo están concibidos para axudar a identificar ámbitos de colaboración e sinerxías

a medio e longo prazo entre os diferentes territorios, así como posibilitar o intercambio de ideas no deseño das accións da EDLP. En concreto, a participación nos GT facilitaralle ao GDR 1 – Terras de Miranda, entre outros, os seguintes aspectos:

- Poñer en común a experiencia dos períodos anteriores, tratando de extraer leccións aprendidas para o período 2023-2027.
- Intercambiar ideas sobre os obxectivos para este novo período.
- Explorar as posibilidades de coordinar proxectos e actuacións e buscar unha mellor definición dos tipos de proxectos a apoiar.

Como primeiro paso, xa se ten realizado, por parte do conxunto dos GDR de Galicia a través da Asociación de GDR, un inventario inicial dos temas de maior interese para ser abordados en grupos focais temáticos, cuxos resultados se resumen a continuación:

TEMÁTICA	GDR INTERESADO (marcar os que proceda)
A.-Telecomunicacións e innovación dixital	X
B.-Novos modelos enerxéticos e eficiencia	x
C.-Auga e cambio climático	
D.-Recuperación de terras agrarias-novos empregos	x
E.-Ferramentas para a xestión do territorio	
F.-Turismo en espazos rurais	X
G.-Innovación ambiental, infraestrutura verde e conectividade ecolóxica	X
H.-Novos modelos xestión do monte, loita contra incendios e sustentabilidade	x
I.-Sector agrario e produtos alimentarios	X
K.-Dinamización e retos de xénero e coa xuventude	X

No caso concreto do GDR 1 – TERRAS DE MIRANDA, este ten interese en colaborar nos seguintes grupos focais temáticos:

- Grupo focal temático A, B, C, D, F, G, H, I, K:

O GDR en base ao recollido no proceso participativo Leader considera que debe foamar parte destas Areas Focais, xa que as mesmas son percibidas polo territorio como de ineterse para levar a adiantes diferentes accións que afonden no desenvolvemento das mesmas mási aló de seren priorizadas nas posteriores normas de xestión da EDLP.

No caso das Areas de turismo en espazos rurais, o sector agrario e produtos agroalimentarios e innovación dixital, o GDR pode achegar xa experiencias de traballo realizadas nos últimos anos, xa que fixo intervencións formativas no relativo ao asesoramento en dixitalización de empresas turísticas e/ou agroalimentarias.

Entendemos que debido a esa cuestión Terras de Miranda podería contribuír polo tanto nas Áreas de referencia (A, F e I) nas labores de coordinación.

En canto a grupos de traballo por tipos de territorios, o GDR 1 – TERRAS DE MIRANDA identifica oportunidades de colaboración en particular cos seguintes territorios ou GDR:

COORDINACIÓN DE ESTRATEXIAS CON GDR COLINDANTES AO TERRITORIO
GDR CO QUE SE TRABALLA NA COORDINACIÓN DE ESTRATEXIAS 2023-2027
TERRAS DE MIRANDA (GDR Nº 1), ASOC. MONTES E VALES (GDR Nº 3), ASOC. TERRA CHÁ (GDR Nº 2)
ACTUACIÓNS DE COORDINACIÓN DESENVOLVIDAS
-Reunión coordinación de identificación de temas de interese para os tres GDR de cara a próxima anualidade.
- Reunión de coordinación sobre o tema identificado
XUSTIFICACIÓN DOS ÁMBITOS TEMÁTICOS DA COOPERACIÓN IDENTIFICADOS

Os tres GDR son limítrofes, aínda que en dúas provincias diferentes.

Os tres veñen cooperando nesta anualidade de 2.022 nun proxecto de animación ao emprendedurismo denominado Revolta Rural. Buscamos apoiar iniciativas innovadoras naqueles ámbitos que definimos previamente como estratéxicos para os GDR'S. Nestas reunións acordamos darlle continuidade á iniciativa de cara a futuro e reforzala fundamentalmente a través de formación e acompañamento (mentoring) nos seis temas identificados. De momento seguiremos financiando estas actividades a través de "Traballo en rede", sen embargo pódense abrir outras posibilidades ao longo do período de programación.

LIÑAS DE ACCIÓN CONCRETAS A TRABALLAR NA ESTRATEXIA 2020-2027		CONEXIÓN CON OUTRAS ESTRATEXIAS
Innovación turismo activo		
Innovación comercialización turística		
Innovación na cadea alimentaria		Estratexia Granxa-Mesa
Innovación no sector forestal		Estratexia Biodiv.2030 Estratexia a favor dos bosques 2030 Plan Forestal de Galicia
Innovación no uso da enerxía		Estratexia Pacto Verde
Innovación nos servizos a poboación.		
POSIBLES VÍAS DE FINANCIACIÓN PARA ACCIÓNS		ACCIÓNS
Traballo en Rede (Gastos funcionamento)		x
Animación LEADER (expedientes dos GDR de Animación)		x
Proxectos de Cooperación		x
Outras		x

Os grupos de traballo funcionarán principalmente a través do intercambio de documentos, complementado con reunións periódicas telemáticas (e eventualmente presenciais). Crearanse espazos dixitais compartidos que funcionen como repositorios, tanto de informes ou estudos de interese como de proxectos desenvolvidos polos GDR que podan ser de utilidade.

Os resultados máis relevantes, e que considere de interese, dos grupos de traballo nos que participe o GDR serán integrados no contido da súa estratexia, e posteriormente durante a execución da mesma, a través de diferentes vías;

- Elaboración de resumos executivos para discutir nos órganos de participación e decisión do GDR.
- Publicación na web do GDR de fichas divulgativas, en particular de proxectos de interese identificados, que poidan servir de inspiración.

F.1.3 Outras actuacións para a coordinación da estratexia do GDR coas dos restantes territorios de Galicia

O GDR 1- TERRAS DE MIRANDA seguirá no período de programación 2023-2027 mantendo unha especial coordinación e relación de REDE co resto dos GDR pertencentes a provincia de Lugo, xa que da mesma saen numerosas cuestións relacionadas coa dinamización territorial que revirte en beneficio para todo o territorio do ámbito provincial.

F.2. MECANISMOS E PROCEDEMENTOS QUE SE VAN IMPLANTAR AO LONGO DO PERÍODO 2023-2027 PARA ASEGURAR A EXECUCIÓN DA ESTRATEXIA DE XEITO COORDINADO COS RESTANTES GDR DE GALICIA

O GDR 1 – Terras de Miranda prevé impulsar e participar nos mecanismos e procedementos que se indican a continuación, para facilitar a execución da súa estratexia de xeito sinérxico e colaborativo cos restantes GDR de Galicia.

F.2.1 Taller de lanzamento: visión xeral das EDLP dos GDR galegos

Logo da aprobación das estratexias de desenvolvemento local, o GDR 1 – Terras de Miranda contribuirá á organización, coordinada pola Asociación de GDR de Galicia, dun taller de lanzamento do novo período LEADER, no que cada Grupo exporá os principais elementos da súa EDLP, en particular do seu Plan de acción. Este taller permitirá coñecer con maior detalle as estratexias dos diferentes GDR de Galicia, co fin de afinar as accións de coordinación no novo período. En particular, axudará a

identificar os grupos de traballo xa formados (ver o punto F.1.2) que é interesante que continúen funcionando e, no seu caso, outros novos a constituír.

Ese taller de lanzamento poderá ir seguido de talleres de seguimento durante o período 2023-2027, nos que os GDR de Galicia podan presentar e debater as actividades realizadas, resultados, atrancos e retos no proceso de execución das súas estratexias, como mecanismo de intercambio de información e coordinación.

F.2.2 Grupos de traballo

Unha vez aprobadaa estratexia do GDR 1 – Terras de Miranda, este contribuiráao mantemento daqueles grupos de traballo(dos constituídos na fase de elaboración das estratexias) que considere de interesee/ou á creación doutros novos. Para concretar os obxectivos e actividades destes grupos de traballo tomarase, en principio, como referencia o modelo exposto anteriormente para o período de elaboración das estratexias.

Na medida das súas posibilidades, en función dos medios humanos e materiais cos que conte, propoñemos que a Asociación de GDR de Galicia supervise e preste apoio ao funcionamento dos grupos de traballo. Ademais, en función das necesidades detectadas, ás reunións destes grupos poderán ser convidados expertos ou outros actores externos con capacidade para aportar información de interese para os GDR.

F.2.3 Base de datos de proxectos

O GDR 1 – Terras de Miranda colaborará na creación e actualización dunha base de datos conxunta dos proxectos e actividades financiadas no marco das EDLP en Galicia. Base de datos que, no seu caso, incluírá tamén outras actividades promovidas polos GDR que se consideren interesantes para o coñecemento dos outros Grupos.

A estrutura, contido, soporte tecnolóxico e ubicación desta base de datos, así como o procedemento para asegurar a súa actualización permanente, serán concretados por unha comisión *ad hoc* integrada pola Asociación de GDR de Galicia e AGADER.

F.2.4 Impulso de proxectos de cooperación

A partir do intercambio de información nos grupos de traballo nos que participe, o GDR 1 – Terras de Miranda márcase o obxectivo de identificar proxectos de cooperación no marco LEADER a promover con outros territorios, e tamén explorar as oportunidades

existentes noutros programas e convocatorias de financiación para proxectos que vaian máis alá do ámbito territorial deste GDR.

F.3. MECANISMOS E PROCEDEMENTOS PARA ASEGURAR A EXECUCIÓN DA ESTRATEXIA DE XEITO ALIÑADO CON OUTRAS MEDIDAS DE DESENVOLVEMENTO RURAL XESTIONADAS POLA ADMINISTRACIÓN AUTONÓMICA NO MARCO DA PAC

De entrada, entendemos que a definición dos mecanismos e procedementos para asegurar que a execución das estratexias dos GDR está aliñada coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia dependerá en boa medida das normas e actuacións que con ese fin adopte AGADER, en coordinación, no seu caso, cos órganos xestores das diferentes políticas sectoriais e intervencións.

Como punto de partida para contribuír a ese aliñamento, o GDR 1 – Terras de Miranda recolle no apartado D unha análise da relevancia e a posible incidencia na súa estratexia dos principais elementos do marco normativo e institucional, prestando especial atención ás medidas de desenvolvemento rural programadas en Galicia dentro do Plan Estratéxico da PAC 2023-2027 (PE PAC), así como aos plans sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia relacionados co medio rural.

Reprodúcese a continuación un resumo dos aspectos máis salientables derivados desa análise do apartado D:

- Intervencións de desenvolvemento rural do PE PAC máis relevantes para o GDR:
 - o Fomento da economía circular
 - o Impulso dun sistema alimentario xusto, saudable e respectuoso co medio ambiente (Estratexia da granxa á mesa)...
 - o Fortalecer os circuitos curtos e sistemas alimentarios locais
 - o Reforzo das DOP e IXP
 - o Actuacións en áreas protexidas do territorio
- Elementos máis relevantes para o GDR dos plans sectoriais e iniciativas da Xunta de Galicia:
 - o Lei de recuperación da terra agraria de Galicia B
 - o Plan Forestal de Galicia 2021-2040

- Programa estratéxico do castiñeiro e da produción de castaña...

Tendo iso como base, o GDR 1 – Terras de Miranda propón os mecanismos e procedementos que se indican a continuación para asegurar o aliñamento da execución da súa estratexia (e das estratexias dos GDR galegos) coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia no marco da PAC, así como cos plans sectoriais e iniciativas prioritarias da Administración autonómica para o medio rural.

F.3.1 Identificación dos ámbitos prioritarios para o aliñamento e establecemento de directrices

A partir da análise das estratexias dos 24 GDR de Galicia finalmente aprobadas, en particular do seu apartado D, AGADER e os GDR identificarán conxuntamente os ámbitos temáticos e os tipos de proxectos ou actuacións nos que é máis necesario un aliñamento coas outras medidas de desenvolvemento rural e cos plans e iniciativas prioritarias da Xunta de Galicia para o medio rural. Sobre esa base, poderá elaborarse un documento (Guía para a execución das estratexias LEADER) no que se establezan normas e directrices para promover que a execución das estratexias dos GDR estea aliñada coas outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia. O contido desta Guía poderá actualizarse a medida que avance a execución das estratexias, en base á experiencia acumulada, tendo en conta para isto as reunións de seguimento indicadas no punto F.3.3.

O GDR 1 – Terras de Miranda avaliará a forma de incorporar as normas e directrices desa Guía xeral na aplicación da súa estratexia, tanto na información subministrada aos axentes do territorio como na valoración e selección dos proxectos presentados ao Grupo.

F.3.2 Xornadas informativas e formativas para o persoal técnico dos GDR

Ademais da elaboración da citada Guía, o GDR 1 – Terras de Miranda considera oportuno que, ao inicio do período, se organice un programa de formación e información dirixido ao persoal técnico dos GDR sobre os ámbitos e tipos de proxectos identificados como críticos para o seu aliñamento coas outras medidas de desenvolvemento rural. Este programa pode ser organizado por AGADER en colaboración coa Asociación de GDR de Galicia, contando tamén coa participación dos

órganos xestores das diferentes políticas sectoriais e medidas relevantes dentro da Xunta de Galicia.

Partindo diso, o GDR 1 – Terras de Miranda levará a cabo actividades de información e divulgación aos axentes do territorio, sobre o tipo de proxectos financiáveis polo Grupo e a súa delimitación, complementariedade e sinerxías potenciais con outras medidas de desenvolvemento rural xestionadas pola Xunta de Galicia.

F.3.3 Reunións de seguimento

Como complemento do anterior, o GDR 1 – Terras de Miranda propón a organización periódica de reunións entre AGADER e os GDR, coa participación tamén dos órganos xestores das medidas de desenvolvemento rural e políticas sectoriais relevantes, para avaliar o aliñamento da execución das estratexias LEADER con esas medidas e políticas sectoriais, resolver as dúbidas ou cuestións que vaian xurdindo e debater posibles adaptacións na execución desas estratexias e/ou nas políticas sectoriais e outras medidas de desenvolvemento rural.

F.3.4 Gobernanza

Para impulsar e pilotar as accións mencionadas nos puntos anteriores o GDR 1 – Terras de Miranda considera que sería oportuno constituír un “Comité de Coordinación e Seguimento das Estratexias LEADER”. O seu cometido sería promover o aliñamento das estratexias dos GDR con outras medidas de desenvolvemento rural e políticas sectoriais relevantes, a través das actuacións citadas anteriormente e outras que se acorden.

O Comité estaría integrado por AGADER, unha representación dos GDR e responsables doutros servizos da Xunta de Galicia que xestionan medidas de desenvolvemento rural ou outras políticas sectoriais relevantes para as estratexias dos GDR.

